
**Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd
Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd**

**ASESIAD RHEOLIADAU CYNEFINOEDD -
ADRODDIAD SGRINIO**

Mai 2013

enfusion

ASESIAD RHEOLIADAU CYNEFINOEDD – ADRODDIAD SGRINIO

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd

Paratowyd ar gyfer: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd

<i>dyddiad:</i>	Ionawr 2013	
<i>paratowyd ar gyfer:</i>	Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd	
<i>paratowyd gan:</i>	Samantha Langford-Holt Alastair Peattie	Enfusion
<i>sicrwydd ansawdd:</i>	Alastair Peattie	Enfusion

enfusion

environmental planning and management for sustainability

Treenwood House
Rowden Lane
Bradford on Avon
BA15 2AU
t: 01225 867112

www.enfusion.co.uk

CYNNWYS	TUD
CRYNODEB GWEITHREDOL.....	1
1.0 CYFLWYNIAD	
Cefndir	3
Ymgynghoriad	4
Pwrpas a Strwythur yr Adroddiad.....	4
2.0 ASESIAD RHEOLIADAU CYNEFINOEDD (ARhC) A'R CYNLLUN	5
Y Gofyn am Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd.....	5
Arweiniad ac Arfer Da	5
3.0 ARhC CAM 1: SGRINIO	
Tasg 1: Adnabod safleoedd Ewropeaidd a'u nodweddion	7
Tasg 2: Sgrinio Polisiâu ac Adnabod Effeithiau Tebygol	9
Tasg 3: Ystyried cynlluniau a rhaglenni eraill.....	10
Tasg 4: Crynodeb o'r Aseiad Sgrinio	12
4.0 CASGLIADAU'R ARhC	
Crynodeb o'r ARhC	14
ATODIADAU	
i Nodweddion Safleoedd Ewrop	
II Adolygu Cynlluniau, Rhaglenni a Phrosiectau	
III Dewis Strategaeth o ran Sgrinio Polisiâu	

CRYNODEB GWEITHREDOL

- 0.1 Ar hyn o bryd mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd yn paratoi Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (CDLlaC) ar gyfer ardaloedd Awdurdodau Cynllunio Lleol Ynys Môn a Gwynedd. Bydd y Cynllun hwn yn nodi'r strategaeth ar gyfer datblygu a defnydd tir yng Ngwynedd a Môn am y 15 mlynedd nesaf (2011- 2026). Bydd yn nodi polisiau i weithredu ar y strategaeth a rhoi arweiniad ar leoliad tai newydd, cyfleon cyflogaeth a chyfleusterau hamdden a chymunedol.
- 0.2 Yn unol â gofynion Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau (fel y'u diwygiwyd) 2010, mae'r Cynghorau, yn eu rolau fel yr awdurdodau cymwys, yn cynnal Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd (ARhC) o'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd . Comisiynwyd Enfusion Ltd i wneud gwaith Cyfnod Sgrinio'r ARhC ar gyfer y CDLlaC ar ran y ddau Gyngor.
- 0.3 Yn yr adroddiad hwn amlinellir y dulliau a ddefnyddiwyd a'r casgliadau a gafwyd o Gyfnod Sgrinio'r ARhC ar gyfer Dewis Ddogfen Strategol y CDLlaC.
- 0.4 Rhannwyd y broses Sgrinio'n bedwar prif faes tasg.
- Tasg 1: Adnabod safleoedd Ewropeaidd a'u nodweddion
  - Tasg 2: Adolygu a sgrinio'r Cynllun Datblygu er mwyn nodi effeithiau posib a thebygol ar safleoedd Ewropeaidd
  - Tasg 3: Ystyried cynlluniau a phrosiectau eraill a all weithredu'n gyfunol
  - Tasg 4: Asesiad Sgrinio, cofnodi'r farn, a'r wybodaeth a'r dadansoddiad cefnogi
- 0.5 Canfu'r asesiad sgrinio bod y rhan fwyaf o Ddewis Bolisiau Strategol yn anhebygol o gael effeithiau sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd , ar eu pen eu hunain neu'n gyfunol. Mae sawl rheswm am hyn, yn cynnwys: nid yw'r rhan fwyaf o bolisiau, o reidrwydd, yn bwriadu datblygu, ond, yn hytrach, gefnogi mathau penodol o ddatblygiadau a nodi meini prawf ar gyfer pennu ceisiadau cynllunio; mae nifer o'r polisiau'n cynnwys camau diogelu sy'n ceisio gwarchod bioamrywiaeth neu'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw fwiad i ddatblygu gynnal ARhC; a'r camau lliniaru a ddarperir gan Bolisi Strategol 14 (Cadw a Gwella'r Amgylchedd Naturiol) sy'n ceisio rheoli datblygu er mwyn gwarchod a, lle bo'n bosib, wella'r amgylchedd naturiol trwy ddiogelu safleoedd Ewropeaidd a bioamrywiaeth ehangach.
- 0.6 At hyn, gwnaed argymhellion i gryfhau'r camau lliniaru a ddarparwyd trwy bolisiau penodol a dylid eu hymgorffori yn y Dewis Strategaeth i sicrhau nad yw'r polisiau hyn (Polisiau Strategol PS6, PS7 a PS16) yn cael effeithiau sylweddol tebygol ar safleoedd Ewropeaidd, pa un ai ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol.

- 0.7 Canfu'r gwaith sgrinio ei bod yn bosib i Bolisiâu Strategol 3, PS8, PS11 a PS22 gael yr effeithiau a ganlyn ar safleoedd Ewropeaidd, ar eu pennau eu hunain ac yn gyfunol:
- llygru'r atmosffer, a allai ostwng ansawdd aer;
  - lefelau uwch o darfu; gweithgaredd adloniannol, llygredd sŵn a golau;
  - lefelau uwch o ddŵr wyneb yn rhedeg oddi ar y safle, a allai ostwng ansawdd y dŵr, a
  - cymryd tir, a allai arwain at golli a darnio cynefinoedd.
- 0.8 Yn wyneb yr asesiad sgrinio, daeth y sgrinio i'r casgliad ei bod yn bosib i Ddewis Strategaeth y CDLIAC gael effeithiau sylweddol ar y safleoedd Ewropeaidd a adnabuwyd, pa un ai ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol gyda chynlluniau, rhaglenni neu brosiectau eraill. Fodd bynnag, yng nghyfnod nesaf y CDLIaC (Fersiwn wedi'i hadneuo) bydd rhagor o bolisiâu manwl a dyraniadau safleoedd. Fel hyn bydd modd cael asesiad mwy cynhwysfawr o'r effeithiau a sut y gallent gael effaith ar safleoedd Ewropeaidd yn ogystal â rhoi ystyriaeth fanylach i gamau lliniaru. Argymhellir cynnal rhagor o waith sgrinio ar gyfer y CDLIaC unwaith y bydd Polisiâu Adnau a Dyraniadau Safle ar gael. Bydd y gwaith sgrinio hwn yn medru dod i gasgliad mwy pendant ynghylch a oes raid wrth Asesiad Priodol Cyfnod 2 ar gyfer y CDLIaC.
- 0.9 Ymgynghorir gyda Chyngor Cefn Gwlad Cymru a rhanddeiliaid ehangach ynghylch y canfyddiadau hyn gan ofyn am sylwadau a chyngor.

1.0 CYFLWYNIAD

- 1.1 Ar hyn o bryd mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd yn paratoi Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (CDLlaC) ar gyfer ardaloedd Awdurdodau Cynllunio Lleol Gwynedd a Môn. Bydd y Cynllun hwn yn nodi'r strategaeth ar gyfer datblygu a defnydd tir yng Ngwynedd a Môn am y 15 mlynedd nesaf (2011- 2026). Bydd yn nodi polisiau i weithredu ar y strategaeth a rhoi arweiniad ar leoliad tai newydd, cyfleon cyflogaeth a chyfleusterau hamdden a chymunedol.
- 1.2 Yn unol â gofynion Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau (fel y'u diwygiwyd) 2010, mae'r Cynghorau, yn eu rolau fel yr awdurdodau cymwys, yn cynnal Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd (ARhC) o'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd. Comisiynwyd Enfusion Ltd i wneud gwaith Cyfnod Sgrinio'r ARhC ar gyfer y CDLlaC ar ran y ddau Gyngor.

Cefndir

- 1.3 Mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd wedi penderfynu sefydlu Uned Bolisi ar y Cyd i baratoi Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (CDLlaC) ar gyfer ardaloedd Awdurdodau Cynllunio Lleol Gwynedd a Môn. Yn y CDLlaC nodir y strategaeth ar gyfer datblygu a defnydd tir ym Môn a Gwynedd am y 15 mlynedd nesaf. Nod y CDLlaC fydd cyflawni'r isod:
- Arwain y gwaith o ddatblygu tai, manwerthu, cyflogaeth a defnyddiau eraill;
  - Cynnwys polisiau a fydd o gymorth i bob Awdurdod Cynllunio Lleol wrth iddynt benderfynu ar geisiadau cynllunio
  - Gwarchod ardaloedd i sicrhau y cynhelir a chyfoethogir yr amgylchedd naturiol ac adeiledig.
- 1.4 Mae'r Cynghorau yn y broses o ddatblygu'r Dewis Strategaeth (Fersiwn cyn-adneuo) ar gyfer y CDLlaC, a fydd yn ceisio:
- amlinellu'r fframwaith polisi lleol, rhanbarthol a chenedlaethol sy'n rhoi'r cyd-destun i'r Cynllun;
  - adnabod tueddiadau a materion allweddol sy'n cael effaith ar yr ardal;
  - rhoi'r Opsiynau ar gyfer y Weledigaeth, y Nodau a'r Twf a'r Dosbarthiad Amgen;
  - adnabod lle dylai datblygiad fynd neu beidio â mynd yn yr ardal;
  - cynnwys y polisiau strategol a fydd yn cyflawni'r weledigaeth, y nodau a'r strategaeth. Bydd y rhan hon yn cynnwys y Safleoedd Datblygu Allweddol, sef, y safleoedd datblygu mwyaf sy'n hanfodol ar gyfer llwyddiant y strategaeth datblygu.
- 1.5 Mae'r Dewis Strategaeth yn ei gwneud yn ofynnol bod 168hectar o dir ar safleoedd diwydiananol a busnes ar gael yn Ardal y Cynllun ar gyfer cyflogaeth, yn seiliedig ar y cyfrifon yn Adolygiad Tir Cyflogaeth Môn a

Gwynedd (2011). At hyn, yn seiliedig ar ragolygon y Dewis Senario Twf ynghylch y gofyn am dai, mae angen 7,665 o gartrefi ychwanegol yn ystod 2011-2026 yn Ardal y Cynllun.

Ymgynghoriad

- 1.6 Mae'r Rheoliadau Cynefinoedd yn ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdodau sy'n gwneud y cynllun / awdurdodau cymwys [Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd] ymgynghori gyda'r corff statudol priodol o ran cadwraeth natur [Cyngor Cefn Gwlad Cymru (CCGC)]. Bydd yr Adroddiad Sgrinio ARhC hwn yn cael ei anfon at GCGC i'w ystyried law yn llaw â'r Dewis Ddogfen Strategol.

Pwrpas a Strwythur yr Adroddiad

- 1.7 Pwrpas yr Adroddiad yw penderfynu a yw'r polisiâu a'r bwriadau a nodir yn y cynllun yn debygol o gael effaith sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd ac a oes raid wrth Asesiad Priodol (AP) o gofio bod camau osgoi a lliniaru ar gael. Ar ôl yr adran gyflwyno hon, rhennir yr adroddiad yn dair adran arall:
  - **Adran 2** – yma crynhoir y gofyn am ARhC a'r cefndir i'r dewis strategaeth.
  - **Adran 3** – yma amlinellir y broses Sgrinio a chanfyddiadau'r asesiad sgrinio.
  - **Adran 4** – yma crynhoir canfyddiadau'r ARhC a nodir y camau nesaf, gan gynnwys y trefniadau ymgynghori.

2.0 ASESIAID RHEOLIADAU CYNEFINOEDD (ARhC) A'R CYNLLUN

Y Gofyn am Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd

- 2.1 Mae'r Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau 2010 [y Rheoliadau Cynefinoedd] yn ei gwneud yn ofynnol cael ARhC ar gyfer holl gynlluniau defnydd tir statudol yng Nghymru a Lloegr. Nod proses yr ARhC yw asesu'r effeithiau posib a gyfyd o gynllun yn erbyn amcanion gwarchod unrhyw safle a ddynodwyd am ei bwysigrwydd o ran cadwraeth natur.
- 2.2 Mae'r Rheoliadau Cynefinoedd yn trawsosod gofynion y Gyfarwyddeb Ewropeaidd (92/43/EEC) ar y Gyfarwyddeb Gwarchod Cynefinoedd Naturiol a Phlanhigion ac Anifeiliaid [y Gyfarwyddeb Cynefinoedd] sydd â'r nod o warchod cynefinoedd a rhywogaethau o bwysigrwydd cadwraeth natur Ewropeaidd. Mae'r gyfarwyddeb yn sefydlu rhwydwaith o safleoedd o bwys rhyngwladol a ddynodwyd am eu statws ecolegol. Cyfeirir at y rhain fel safleoedd Natura 2000 neu safleoedd Ewropeaidd ac maent yn cynnwys Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (AoeddCA) ac Ardaloedd Gwarchod Arbennig (AoeddGA) a ddynodir dan Gyfarwyddeb Ewropeaidd (2009/147/EC) ar y gyfarwyddeb gwarchod adar gwyllt [Y Gyfarwyddeb Adar Gwyllt]. At hyn, mae cyfarwyddyd y Llywodraeth yn ei gwneud yn ofynnol cofrestru safleoedd Ramsar (sy'n cefnogi cynefinoedd gwlyptir o bwys rhyngwladol ac a restrir dan y Confensiwn ar Wlyptiroedd o Bwys Rhyngwladol [Confensiwn Ramsar]) yn y broses ARhC yn unol â gofynion y Rheoliadau.
- 2.3 Mae'r broses ARhC yn seiliedig ar yr egwyddor ragofalus a dylid cyflwyno tystiolaeth fel bod modd pennu a fyddai effeithiau cynllun defnydd tir, wrth ei ystyried yn gyfunol ag effeithiau cynlluniau a phrosiectau eraill yn erbyn amacanion cadwraeth ACA, AGA a / neu safle Ramsar (y cyfeirir atynt o hyn ymlaen fel safleoedd Ewropeaidd); yn cael effaith andwyol ar gyfarwydd y safle hwnnw. Os nad oes sicrwydd ynghylch effeithiau, dylid cymryd bod modd cael effaith andwyol.

Arweiniad ac Arfer Da

- 2.4 Ceir arweiniad ar gyfer ARhC 'Arfarnu Cynlliau Datblygu yng Nghymru dan Ddarpariaethau'r Rheoliadau Cynefinoedd' yn Nodyn Cyngor Technegol 5: Cynllunio a Chadwraeth Natur (LICC, Medi 2009). Mae Cyngor Cefn Gwlad Cymru hefyd wedi cynhyrchu cyfarwyddyd drafft 'The Appraisal of Plans under the Habitats Directive' (D. Tyldesley and Associates, Tachwedd 2009) sy'n cadw mewn cof ddatblygiadau wrth arfer ARhC.
- 2.5 Seilir y dulliau a ddefnyddir ar gyfer yr ARhC hwn ar y cyfarwyddyd Cymreig ffurfiol sydd ar gael ar hyn o bryd ac ar arfer newydd, sy'n argymhell y dylid gweithredu'r ARhC mewn tri phrif gyfnod – a amlinellir

yn Nhabl 1. Yn yr adroddiad hwn amlinellir y dull a'r canfyddiadau ar gyfer cyfnod 1 y broses ARhC – y Sgrinio.

Tabl 1	
Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd: Cyfnodau Allweddol	
Cyfnod 1	
Sgrinio ar gyfer effaith sylweddol debygol	<ul style="list-style-type: none"> ■ Adnabod safleoedd rhyngwladol yn ardal y cynllun / strategaeth yn yr ardal chwilio y cytunwyd arni gyda Chorff Statudol Cyngor Cefn Gwlad Cymru (CCGC) ■ Edrych ar amcanion cadwraeth y nodwedd(ion) o ddiddordeb (lle maent ar gael) ■ Adolygu polisiau a bwriadau 'r cynllun ac ystyried llwybrau ac effeithiau posib ar safleoedd Ewropeaidd (pwysigrwydd, hyd, lleoliad, maint) ■ Edrych ar gynlluniau a rhaglenni eraill a allai gyfrannu at effeithiau 'cyfunol'
	<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>Os nad oes effeithiau'n debygol – cofnodwch dim effaith sylweddol (gan gymryd cyngor gan CCGC fel bo'r angen).</i> ■ <i>Os credir y bydd effeithiau'n debygol neu os oes ansicrwydd – mae'r egwyddor ragofalus yn berthnasol – mynd i gyfnod 2</i>
Cyfnod 2	
Asesiad Priodol	<ul style="list-style-type: none"> ■ Cwblhau gwaith cwmpasu ychwanegol gan gynnwys casglu rhagor o wybodaeth am safleoedd, fel bo raid, er mwyn gwerthuso effaith yn wyneb amcanion cadwraeth. ■ Cytuno gyda CCGC ynghylch cwmpawd a dull yr Asesiad Priodol ■ Ystyried sut y bydd y cynllun, 'yn gyfunol' â chynlluniau a rhaglenni eraill, yn rhyngweithio pan weithredir arnynt (Yr Asesiad Priodol) ■ Ystyried sut mae modd osgoi effaith ar gyfanrwydd safle trwy newid cynlluniau ac ystyried dulliau eraill ■ Datblygu camau lliniaru (gan gynnwys amserlen a pheirianwaith) ■ Rhoi gwybod am ganlyniad yr Asesiad Priodol gan gynnwys camau lliniaru, ymgynghori gyda CCGC a'r rhanddeiliaid [cyhoeddus] ehangach fel bo'r angen ■ Os na fydd y cynllun yn cael effaith sylweddol ar safle Ewropeaidd - mynd heb gyfeirio ymhellach at Reoliadau Cynefinoedd
	<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>Os oes effeithiau neu ansicrwydd ar ôl ystyried dulliau eraill a datblygu camau lliniaru – mynd i gyfnod 3</i>
Cyfnod 3	
Trefniadaethau lle pery effaith sylweddol ar gyfanrwydd safle rhyngwladol	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ystyried atebion eraill, eu tynnu o'r cynllun neu eu newid ■ Ystyried a oes effaith ar rywogaethau / cynefinoedd blaenoriaeth ■ Adnabod 'rhesymau hanfodol sef er budd cyhoeddus tra phwysig – economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol, iechyd dynol, diogelwch y cyhoedd ■ Rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru ■ Datblygu a sicrhau camau cydadferol

3.0 ARhC CYFNOD 1: SGRINIO

- 3.1 Fel a nodir yn Adran 2, Tabl 1, yn nodweddiadol mae ARhC yn cynnwys nifer o gyfnodau. Yn yr adroddiad hwn, nodir ein dull gweithredu a'n canfyddiadau ar gyfer Cyfnod 1, Sgrinio ARhC ar gyfer y Dewis Strategaeth. Nod y cyfnod sgrinio yw asesu, yn fras, a yw'r polisiau a'r bwriadau a nodir yn y Cynllun yn debygol o gael effaith sylweddol ar safle(oedd) Ewropeaidd, ac yn wyneb camau osgoi a lliniaru sydd ar gael, a oes raid wrth Asesiad Priodol (AP)

Dull Gweithredu Gwaith Sgrinio ARhC: Tasgau Allweddol

- 3.2 Mae modd rhannu'r broses Sgrinio'n bedwar prif faes tasg. Ceir mwy o fanylion am y tasgau isod.

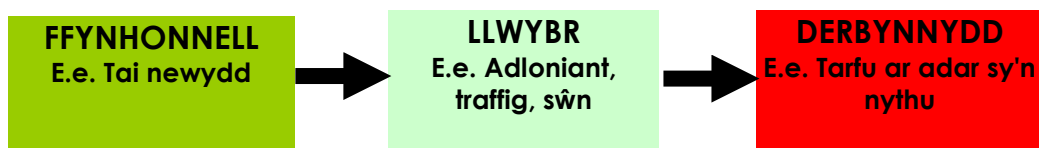
- **Tasg 1: Adnabod safleoedd Ewropeaidd a'u nodweddion** – Dyma le caiff safleoedd Ewropeaidd y mae'n bosib yr effeithir arnynt, y tu mewn i Ardal y Cynllun a'r tu allan iddi, gael eu hadnabod. Unwaith y cânt eu hadnabod, deall natur y safle Ewropeaidd a'r rhesymau am ei ddynodiad, cesglir gwybodaeth am y ffactorau allweddol a ganlyn: nodweddion cymhwyso; amcanion cadwraeth; a gwendidau (pwysau a thueddiadau).
- **Tasg 2: Adolygu a sgrinio'r Cynllun Datblygu er mwyn nodi effeithiau posib a thebygol ar safleoedd Ewropeaidd** – Bydd hyn yn golygu edrych ar y cynlluniau: nodau ac amcanion; ei hyd a'r cyfnod gweithredu arbennig; ac unrhyw ddyraniadau datblygu hysbys gan gynnwys cwantwm y datblygiad
- **Tasg 3: Ystyried cynlluniau a phrosiectau eraill a all weithredu'n gyfunol**– Bydd hyn yn golygu adnabod unrhyw gynlluniau datblygu, cynlluniau adrannol neu brosiectau sylweddol eraill sy'n cyfarwyddo datblygiad yn y rhanbarth ac a allai, o bosib, gael effaith ar safleoedd Ewropeaidd a nodir yn Nhasg 1.
- **Tasg 4: Asesiad Sgrinio, cofnodi'r farn, a'r wybodaeth a'r dadansoddiad cefnogi** – Dyma le daw'r wybodaeth a gasglwyd o dasgau 1 i 3 ynghyd er mwyn cefnogi'r farn sgrinio

Tasg 1: Adnabod safleoedd Ewropeaidd a'u nodweddion

- 3.3 Gall cynlluniau a'u polisiau gael goblygiadau gofodol sy'n ymestyn y tu draw i ffiniau bwriadedig y Cynllun. At ddibenion yr ARhC, cydnebydd nad yw pellter ynddo'i hun yn arweiniad pendant i debygolwydd neu ddifrifoldeb effaith. Bydd ffactorau megis cyfeiriad y gwynt cryfaf, cyfeiriad llif yr afon, a llif dŵr daear i gyd yn cael effaith ar bellter cymharol o le gall effaith ddigwydd. Golyga hyn y bydd raid o bosib barhau i ystyried, yn rhan o'r broses sgrinio, safleoedd Ewropeaidd sydd cryn bellter o'r polisi / cynllun sy'n cael ei sgrinio.
- 3.4 O'r herwydd, yn hytrach na dibynnu ar bellter yn unig, peirianwaith mwy effeithiol i ystyried cwmpawd yr ARhC yw defnyddio model 'ffynhonnell – llwybr – derbynnydd' (gweler Ffigwr 1) sy'n canolbwyntio ar a oes llwybr lle gall effeithiau o'r cynllun gael effaith ar amodau

amgylcheddol sensitifrwydd / gwendidau a nodwyd mewn safle(oedd) Ewropeaidd.

Ffigwr 1: Model Ffynhonnell, Llwybr, Derbynnnydd

- 3.5 Gan ddefnyddio'r dull hwn, cafodd y safleoedd a restrir yn Nhabl 2, sydd y tu mewn i ardal y cynllun a'r tu allan iddi, eu cwmpasu i'r Sgrinio ARhC ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.

Tabl 2: Safle Ewropeaidd y tu mewn i gwmpawd ARhC	
Ardaloedd Cadwraeth Arbennig	
<ul style="list-style-type: none"> ■ ACA Abermenai i Dwyni Aberffraw ■ ACA Afon Eden - Cors Goch Trawsfynydd ■ ACA Afon Gwyrfrai a Llyn Cwellyn ■ ACA Arfordir Môn: Morfa heli ■ ACA Corsydd Môn ■ ACA y Berwyn a Mynyddoedd De Clwyd ■ ACA Cadair Idris ■ ACA Bae Cemlyn ■ ACA Coedydd Aber ■ ACA Cors Fochno ■ ACA Corsydd Eifionydd ■ ACA Glantraeth 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ACA Glynllifon ■ ACA Pen y Gogarth ■ ACA Arfordir Ynys Cybi ■ ACA Corsydd Llŷn ■ ACA Llŷn a'r Sarnau ■ ACA Llyn Dinam ■ ACA Coedydd Derw Meirionnydd a Safleoedd Ystumod ■ ACA y Fenai a Bae Conwy ■ ACA Migneint - Arenig - Dduallt ■ ACA Morfa Harlech a Morfa Dyffryn ■ ACA Preseli ■ ACA Rhinog ■ ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid ■ ACA Clogwyni Llŷn ■ ACA Eryri
Ardaloedd Gwarchod Arbennig	
<ul style="list-style-type: none"> ■ AGA Arfordir Aberdaron ac Ynys Enlli ■ AGA y Berwyn ■ AGA Craig yr Aderyn ■ AGA Aber Afon Dyfii ■ AGA Elenydd - Mallaen ■ AGA Arfordir Ynys Cybi 	<ul style="list-style-type: none"> ■ AGA Traeth Lafan, Bae Conwy ■ AGA Bae Lerpwl ■ AGA Migneint - Arenig - Dduallt ■ AGA Mynydd Cilan, Trwyn yr Wylfa ac Ynysoedd Sant Tudwal ■ AGA Ynys Seiriol ■ AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynys y Moelrhoniaid
Safleoedd Ramsar	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ramsar Corsydd Môn a Llŷn ■ Ramsar Cors Fochno ac Afon Dyfi 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ramsar Llyn Idwal ■ Ramsar Llyn Tegid

- 3.6 Cyflwynir nodweddion, yn cynnwys amcanion a gwendidau cadwraeth ar gyfer pob un o'r safleoedd Ewropeaidd yn Atodiad I.

Tasg 2: Sgrinio Polisiâu ac Adnabod Effeithiau Tebygol

Adolygu Polisiâu

- 3.7 Rhoes y matrices sgrinio (Atodiad III) ystyriaeth i'r posibilrwydd y byddai'r polisiâu yn y Dewis Ddogfen Strategol yn cael effaith sylweddol debygol ar y safleoedd Ewropeaidd a nodwyd.
- 3.8 Nododd y matrices sgrinio bod y rhan fwyaf o bolisiâu yn anhebygol o gael effaith sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd ar eu pennau eu hunain gan eu bod un ai'n ceisio gwarchod a gwella asedau diwylliannol / treftadaeth a'r amgylchedd naturiol neu'n llunio meini prawf dylunio ar gyfer bwriadau datblygu. Ar gyfer rhai polisiâu, y gred oedd y byddai effeithiau posib yn cael eu hasesu'n fwy priodol yn erbyn Dewis Polisiâu Strategol eraill sy'n rhoi mwy o fanylion ar faint a lleoliad y datblygiad arfaethedig. Ar gyfer polisiâu eraill, y gred oedd y byddai'n fwy priodol rhoi sylw i effeithiau posib ar lefel y prosiect unwaith yr oedd union natur, maint a lleoliad y datblygiad yn hysbys.
- 3.9 Mae nifer o bolisiâu nad ydynt o reidrwydd yn bwriadu datblygu ond, yn hytrach, gefnogi mathau penodol o ddatblygiadau ac maent yn llunio meini prawf ar gyfer penderfynu ar geisiadau cynllunio. Er nad yw'r polisiâu'n cynnig datblygu eu hunain, mae gan rai o'r mathau datblygu a gefnogir y potensial o gael effeithiau ar safleoedd Ewropeaidd, megis prosiectau sy'n ymwneud ag isadeiledd mawr, ynni adnewyddadwy ac ynni niwclear. Mae nifer o'r polisiâu'n cynnwys camau diogelu sy'n ceisio gwarchod bioamrywiaeth neu sy'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw fwriad i ddatblygu gynnal ARhC. Bydd hyn, ynghyd â'r camau lliniaru a ddarperir gan Bolisi PS14 (Gwarchod a Gwella'r Amgylchedd Naturiol) - sy'n ceisio rheoli datblygu er mwyn gwarchod, a lle'n bosib, wella'r amgylchedd naturiol trwy ddiogelu safleoedd Ewropeaidd a bioamrywiaeth ehangach – yn gymorth i leihau i'r eithaf effeithiau ar safleoedd Ewropeaidd.
- 3.10 Fe wnaeth y gwaith sgrinio nifer o argymhellion i gynorthwyo i gryfhau'r polisiâu hyn. Fe'u nodir isod:
- Polisi Strategol PS6 (Bwriadau ar gyfer Prosiectau Isadeiledd Mawr) – mae potensial i'r polisi gael ei gryfhau gan ei gwneud yn benodol ofynnol gynnal ARhC ar lefel prosiect ar gyfer unrhyw fwriad am brosiectau isadeiledd mawr.
  - Polisi Strategol PS7 (Datblygiad sy'n ymwneud ag ynni niwclear yn yr Wylfa) -argymhellir bod y polisi'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw fwriad i ddatblygu sy'n ymwneud ag ynni niwclear yn yr Wylfa gynnal ArhC ar lefel prosiect.. Dylai'r ArhC ar lefel prosiect gael ei

gyrffau gan ganfyddiadau a chasgliadau'r ArhC: Adroddiad Safle'r Wylfa¹ yn ogystal â chan yr ARhC ar gyfer CDLI Gwynedd a Môn.

- Polisi Strategol PS16 (Technoleg Ynni Adnewyddadwy) – er mwyn cryfhau'r camau lliniaru yn y polisi, argymhellir dywigio pwynt 2 fel a ganlyn:
  2. *'sicrhau nad yw cyfarpar mewn ardaloedd sy'n destun dynodiad rhyngwladol, cenedlaethol neu leol yn unol â Pholisi Strategol PS14 ar ben ei hun neu'n gronnol yn gwrthdaro gydag amcanion dynodiadau cadwraeth natur rhyngwladol, genedlaethol a lleol.'*

3.11 Nododd y matrices sgrinio bod gan y polisiau strategol a ganlyn y potensial o gael effaith sylweddol debygol ar eu pennau eu hunain ar safleoedd Ewropeaidd.

Tabl 3: Dewis Bolisiau Strategol a nodir a allai gael effeithiau sylweddol tebygol ar eu pennau eu hunain	
Polisi Strategol PS3 Strategaeth Anheddau	Amlinella'r polisi lle dylai datblygiad gael ei ddsbarthu'n ystod oes y Cynllun. Wrth ddatblygu yn y lleoliadau hyn, mae potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.
Polisi Strategol PS8 Darparu cyfle ar gyfer economi ffyniannus	Mae'r polisi'n nodi ffyrdd o hwyluso twf economaidd ac yn neilltuo 5 hectar o dir ar gyfer cyflogaeth a dibenion busnes yng Nghanolfannau Trefol Pwllheli a Phorthmadog. Wrth ddatblygu cyflogaeth, mae potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.
Polisi Strategol PS11 Darpariaeth Dai Gytbwys	Mae'r polisi'n nodi maint y datblygiad i'w ddarparu dros oes y Cynllun, gan wneud darpariaeth ar gyfer 7,665 o anheddau rhwng 2011 a 2026. Mae gan y lefel hon o dai'r potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.
Polisi Strategol PS22 Trafnidiaeth Gynaliadwy, Datblygu a Hygyrchedd	Mae'r polisi'n neilltuo / diogelu tir i hwyluso cynlluniau trafndiaeth strategol allweddol, yn cynnwys ffordd osgoi'r A487 Dinas - Bontnewydd - Caernarfon a Chroesfan y Fennai. Wrth ddatblygu'r isadeiledd trafndiaeth hwn, mae potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.

3.12 Mae'r polisiau'n cynnig lleoliad cwantwm neu eang ar gyfer gwaith datblygu sydd â'r potensial o gael effaith ar safleoedd Ewropeaidd. Mae arwyddocâd yr effeithiau hyn yn dibynnu ar union leoliad a maint y datblygiad, llwybrau amgylcheddol a sensitifrwydd derbynyddion. Asesodd y matrices sgrinio bod gan y polisiau y potensial o achosi'r effeithiau a ganlyn ar safleoedd Ewropeaidd:

- llygru'r atmosffer trwy gael mwy o draffig, a allai ostwng ansawdd yr aer;
- lefelau uwch o darfu; gweithgaredd adloniannol, llygredd sŵn a golau;

¹ Adran Ynni a Newid Hinsawdd (2010) Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd: Adroddiad Safle ar gyfer yr Wylfa. EN-6: Datganiad Polisi Cenedlaethol ar gyfer Creu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig

- lefelau uwch o ddŵr wyneb yn rhedeg oddi ar y safle, a allai ostwng ansawdd y dŵr, a
- cymryd tir, a allai arwain at golli a darnio cynefinoedd.

Tasg 3: Ystyried cynlluniau a rhaglenni eraill

3.13 Mae'r Rheoliadau Cynefinoedd yn ei gwneud yn ofynnol ystyried effeithiau'r Cynllun yn gyfunol gydag effeithiau cynlluniau a rhaglenni eraill. Yn Atodiad II ceir crynodeb o bob cynllun, rhaglen a phrosiect a disgrifir ynddo effeithiau posib a allai achosi effeithiau cyfunol ar gyfer pob dogfen. Rhoddwyd ystyriaeth i'r cynlluniau a'r rhaglenni a ganlyn:

Cynlluniau Datblygu

- Cynllun Datblygu Lleol Conwy (Adnau Diwygiedig 2011 & Newidiadau Ffocws Arfaethedig)
- Cynllun Datblygu Lleol Adnau Cyngor Sir Ddinbych 2006 – 2021 (fersiwn adneuo 2009 & Newidiadau Ffocws, 2012)
- Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion Fersiwn Adneuo (gan gynnwys Newidadau Ffocws 2007 - 2022)
- Cynllun Datblygu Unedol Powys 2001 - 2016 (Mabwysiadwyd Mawrth 2010)
- Cynllun Datblygu Parc Cenedlaethol Eryri (Mabwysiadwyd Mai Gorffennaf 2011)

Trafnidiaeth

- Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol (2009)
- Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)
- Stratgegaeth Drafnidiaeth Gymunedol Gwynedd a Môn (2007)

Dŵr

- Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr Terfynol Dŵr Cymru (2012)
- Cynllun Rheoli Basn Afonydd -Ardal Basn Afonydd Gorllewin Cymru (2009)
- Adolygu Caniatadau Cyfarwyddeb Cynefinoedd (2010)
- Cynllun Rheoli Basn Afonydd -Ardal Basn Afon Dyfrdwy (2009)
- Cynllun Rheoli Basn Afonydd -Ardal Basn Afon Hafren (2009)
- Cynllun Rheoli Traethlin Gorllewin Cymru

Gwastraff a Mwynau

- Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2003-2013)
- Datganiad Technol Rhanbarth Gogledd Cymru (2008)

Ynni

- Fframwaith Ynys Ynni Môn (2010)
- Datganiad Polisi Cenedlaethol ar gyfer Cynhyrchu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig (2011)
- Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Ynni (EN-1) (2011)
- Ynni Cymru: Trawsnewidiad Carbon Isel (2012)
- SeaGen, Cynlluniau Ynni'r Llanw, Môn (2011)

- Gwynt y Môr (2011)
- Fferm Wynt Rhiannon
- Atomfa Niwclear Wylfa B
- National Grid: Prosiect Cysylltiadau Gogledd Orllewin Cymru (2013)

Eraill

- Strategaeth Twristiaeth Gogledd Cymru (2010-2015)
- Adnewyddi'r Economi: Cyfeiriad Newydd (2010)
- Cynllun Rheoli Cyrchfan (2012)

- 3.14 Defnyddiwyd casgliadau'r arolwg hwn wrth sgrinio Dewis Bolisiau Strategol (Tasg 2) er mwyn ystyried a oes gan y polisiau'r potensial o weithredu'n gyfunol â chynlluniau, rhaglenni a phrosiectau eraill i gael effeithiau sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd. Nododd y matrices sgrinio bod gan y polisiau strategol a ganlyn y potensial o gael effaith sylweddol debygol a chyfunol ar safleoedd Ewropeaidd.

Tabl 4: Dewis Bolisiau Strategol a nodir a allai gael effeithiau sylweddol tebygol mewn cyfuniad	
Polisi Strategol PS3 Strategaeth Anheddau	Amlinella'r polisi lle dylai datblygiad gael ei ddosbarthu'n ystod oes y Cynllun. Wrth ddatblygu yn y lleoliadau hyn, mae potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.
Polisi Strategol PS8 Darparu cyfle ar gyfer economi ffyniannus	Mae'r polisi'n nodi ffyrdd o hwyluso twf economaidd ac yn neilltuo 5 hectar o dir ar gyfer cyflogaeth a dibenion busnes yng Nghanolfannau Trefol Pwllheli a Phorthmadog. Wrth ddatblygu cyflogaeth, mae potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.
Polisi Strategol PS11 Darpariaeth Dai Gytbwys	Mae'r polisi'n nodi maint y datblygiad i'w ddarparu dros oes y Cynllun, gan wneud darpariaeth ar gyfer 7,665 o anheddau rhwng 2011 a 2026. Mae gan y lefel hon o dai'r potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.
Polisi Strategol PS22 Trafnidiaeth Gynaliadwy, Datblygu a Hygyrchedd	Mae'r polisi'n neilltuo / diogelu tir i hwyluso cynlluniau trafndiaeth strategol allweddol, yn cynnwys ffordd osgoi'r A487 Dinas - Bontnewydd - Caernarfon a Chroesfan y Fenai. Wrth ddatblygu'r isadeiledd trafndiaeth hwn, mae potensial o gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd.

Tasg 4: Crynodeb o'r Aseiad Sgrinio

- 3.15 Canfu'r aseiad sgrinio bod y rhan fwyaf o Ddewis Bolisiau Strategol yn anhebygol o gael effaith sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd un ai ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol. Mae nifer o argymhellion wedi'u gwneud i gryfhau'r camau lliniaru a ddarperir gan bolisiau penodol a dylid eu hymgorffori yn y Dewis Strategaeth i sicrhau nad yw'r polisiau strategol hyn (Polisiau Strategol PS6, PS7 a PS16) yn cael effaith sylweddol debygol ar safleoedd Ewropeaidd un ai ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol.

- 3.16 Nododd y gwaith sgrinio bod gan Bolisiâu Strategol PS3, PS8, PS11 a PS22 y potensial o gael yr effeithiau a ganlyn ar safleoedd Ewropeaidd:
- llygru'r atmosffer trwy gael mwy o draffig, a allai ostwng ansawdd yr aer;
  - lefelau uwch o darfu; gweithgaredd adloniannol, llygredd sŵn a golau;
  - lefelau uwch o ddŵr wyneb yn rhedeg oddi ar y safle, a allai ostwng ansawdd y dŵr, a
  - cymryd tir, a allai arwain at golli a darnio cynefinoedd.
- 3.17 Mae gan yr effeithiau hyn y potensial i gael effaith sylweddol ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol gyda chynlluniau, rhaglenni a phrosiectau eraill. Yn y cyfnod hwn, nid oes sicrwydd ynghylch arwyddocâd yr effeithiau oherwydd bod raid wrth ragor o fanylion am natur, maint a lleoliad y datblygiad. Yng nghyfnod nesaf y CDLlaC (Fersiwn Adnewo) rhoddir rhagor o bolisiâu manwl a dyraniadau safleoedd fel bod modd cael asesiad mwy cynhwysfawr o'r effeithiau a sut y gallent gael effaith ar safleoedd Ewropeaidd yn ogystal â rhoi ystyriaeth fanylach i gamau lliniaru. Argymhellir cynnal rhagor o waith sgrinio ar gyfer y CDLlaC unwaith y bydd Polisiâu Adnau a Dyraniadau Safle ar gael. Bydd y gwaith sgrinio hwn yn medru dod i gasgliad mwy pendant ynghylch a oes raid wrth Asesiad Priodol Cyfnod 2 ar gyfer y CDLlaC.
- 3.18 Mae'r Dewis Strategaeth eisoes yn cynnwys polisiâu sy'n ceisio gwarchod a gwella safleoedd Ewropeaidd yn ogystal â lleihau i'r eithaf ar effeithiau'r datblygiad arfaethedig. Wrth ddatblygu polisiâu Adnau manwl, dylai'r Cynghorau geisio lleihau i'r eithaf ar yr effeithiau posib a nodir trwy'r asesiad sgrinio hwn.

4.0 CASGLIADAU'R ARhC

Crynodeb yr ARhC

- 4.1 Yn unol â gofyniad y Rheoliadau Cynefinoedd am sgrinio, cynhaliwyd asesiad i benderfynu tebygolrwydd effeithiau sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd y tu mewn i ddylanwad Dewis Strategaeth y CDLIaC.
- 4.2 Canfu'r asesiad sgrinio bod y rhan fwyaf o Ddewis Bolisiau Strategol yn anhebygol o gael effeithiau sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd, ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol. Mae sawl rheswm am hyn, yn cynnwys: nid yw'r rhan fwyaf o bolisiau, o reidrwydd, yn bwriadu datblygu, ond, yn hytrach, gefnogi mathau penodol o ddatblygiadau a nodi meini prawf ar gyfer pennu ceisiadau cynllunio; mae nifer o'r polisiau'n cynnwys camau diogelu sy'n ceisio gwarchod bioamrywiaeth neu'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw fwriad i ddatblygu gynnal ARhC; a'r camau lliniaru a ddarperir gan Bolisi Strategol 14 (Gwarchod a Gwella'r Amgylchedd Naturiol) sy'n ceisio rheoli datblygu er mwyn gwarchod a, lle bo'n bosib, wella'r amgylchedd naturiol trwy ddiogelu safleoedd Ewropeaidd a bioamrywiaeth ehangach.
- 4.3 At hyn, gwnaed argymhellion i gryfhau'r camau lliniaru a ddarperir gan bolisiau penodol a dylid eu hymgorffori yn y Dewis Strategaeth i sicrhau nad yw'r polisiau hyn (Polisiau Strategol PS6, PS7 & PS16) yn cael effeithiau sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd – ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol. Dyma nhw :
- Polisi Strategol PS6 (Bwriadau ar gyfer Prosiectau Isadeiledd Mawr) – mae potential i'r polisi gael ei gryfhau gan ei gwneud yn benodol ofynnol gynnal ARhC ar lefel prosiect ar gyfer unrhyw fwriad am brosiectau isadeiledd mawr.
  - Polisi Strategol PS7 (Datblygiad sy'n ymwneud ag ynni niwclear yn yr Wylfa) -argymhellir bod y polisi'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw fwriad i ddatblygu ynni niwclear yn yr Wylfa gynnal ARhC ar lefel prosiect. Dylai'r ARhC ar lefel prosiect gael ei gryfhau gan ganfyddiadau a chasgliadau'r ARhC: Adroddiad Safle'r Wylfa² yn ogystal â chan yr ARhC ar gyfer CDLI Gwynedd a Môn.
  - *Polisi Strategol PS16 (Technoleg Ynni Adnewyddadwy) – er mwyn cryfhau'r camau lliniaru yn y polisi, argymhellir dywigio pwynt 2 fel a ganlyn:*
2. *'sicrhau nad yw cyfarpar mewn ardaloedd sy'n destun dynodiad rhyngwladol, cenedlaethol neu leol yn unol â Pholisi Strategol PS14 ar ben ei hun neu'n gronnol yn gwrthdaro gydag amcanion dynodiadau cadwraeth natur ryngwladol, genedlaethol a lleol.'*

² Adran Ynni a Newid Hinsawdd (2010) Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd: Adroddiad Safle ar gyfer yr Wylfa. EN-6: Datganiad Polisi Cenedlaethol ar gyfer Creu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig

- 4.4 Nododd y gwaith sgrinio bod gan Bolisiâu Strategol PS3, PS8, PS11 a PS22 y potensial o gael yr effeithiau a ganlyn ar safleoedd Ewropeaidd.
- llygru'r atmosffer trwy gael mwy o draffig, a allai ostwng ansawdd yr aer;
  - lefelau uwch o darfu; gweithgaredd adloniannol, llygredd sŵn a golau;
  - lefelau uwch o ddŵr wyneb yn rhedeg oddi ar y safle, a allai ostwng ansawdd y dŵr, a
  - cymryd tir, a allai arwain at golli a darnio cynefinoedd.
- 4.5 Yn wyneb yr asesiad sgrinio, daeth y sgrinio i'r casgliad ei bod yn bosib i Ddewis Strategaeth y CDLlaC gael effeithiau sylweddol ar y safleoedd Ewropeaidd a adnabuwyd, pa un ai ar eu pennau eu hundain neu'n gyfunol gyda chynlluniau, rhaglenni neu brosiectau eraill. Fodd bynnag, bydd cyfnod nesaf y CDLlaC (Fersiwn Adneuo) yn rhoi rhagor o bolisiâu manwl a dyraniadau safleoedd. Fel hyn bydd modd cael asesiad mwy cynhwysfawr o'r effeithiau a sut y gallent gael effaith ar safleoedd Ewropeaidd yn ogystal â rhoi ystyriaeth fanylach i gamau lliniaru. Argymhellir cynnal rhagor o waith sgrinio ar gyfer y CDLlaC unwaith y bydd Polisiâu Adnau a Dyraniadau Safleoedd ar gael. Bydd y gwaith sgrinio hwn yn medru dod i gasgliad mwy pendant ynghylch a oes raid wrth Asesiad Priodol Cyfnod 2 ar gyfer y CDLlaC.
- 4.6 Ymgynghorir gyda Chyngor Cefn Gwlad Cymru a rhanddeiliaid ehangach ynghylch y canfyddiadau hyn gan ofyn am sylwadau a chyngor.

Sut i wneud sylwadau ar Adroddiad Sgrinio ARhC

Gellir llawrlwytho Ffurflen Sylwadau o wefan Cyngor Sir Ynys Môn (www.ynysmon.gov.uk) neu Gyngor Gwynedd (www.gwynedd.gov.uk) . Fel arall, mae copiau caled o'r ffurflen ar gael yn llyfrgelloedd Ynys Môn a Gwynedd, Swyddfeydd y Cyngor neu drwy gysylltu â'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd.

Dylid dychwelyd Ffurflenni Sylwadau drwy'r post i: uned Polisi Cynllunio ar y Cyd, Neuadd y Dref, Bangor, Gwynedd LL57 1DT neu drwy e-bost i: polisicynllunio@gwynedd.gov.uk . Dylid dychwelyd ffurflenni wedi eu cwblhau erbyn **5.00yh ar Ddydd Iau 27/06/13 2013**. Ni dderbynnir unrhyw sylwadau ar ôl y dyddiad cau hwn.

Atodiad I: Nodweddion Safleoedd Ewropeaidd

Ardaloedd Cadwraeth Arbennig

1. ACA Twyni Abermenai i Aberffraw
2. ACA Afon Eden – Cors Goch Trawsfynydd
3. ACA Afon Gwyrfai a Llyn Cwellyn
4. ACA Arfordir Ynys Môn: Morfa Heli
5. ACA Corsydd Ynys Môn
6. ACA Mynyddoedd y Berwyn a De Clwyd
7. ACA Cadair Idris
8. ACA Bae Cemlyn
9. ACA Coedydd Aber
10. ACA Cors Fochno
11. ACA Corsydd Eifionydd
12. ACA Glan-traeth
13. ACA Glynllifon
14. ACA Pen y Gogarth
15. ACA Arfordir Ynys Gybi
16. ACA Corsydd Llŷn
17. ACA Pen Llŷn a'r Sarnau
18. ACA Llyn Dinam
19. ACA Coedwigoedd Derw a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd
20. ACA Afon Menai a Bae Conwy
21. ACA Migneint-Arenig-Dduallt
22. ACA Morfa Harlech a Morfa Dyffryn
23. ACA Preselau
24. ACA Rhinogydd
25. ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid
26. ACA Clogwyni Pen Llŷn
27. ACA Eryri

Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig

1. AGA Arfordir Aberdaron ac Ynys Enlli
2. AGA y Berwyn
3. AGA Craig y Deryn
4. AGA Aber y Ddyfi
5. AGA Elenydd - Mallaen
6. ACA Arfordir Ynys Gybi
7. AGA Traeth Lafan, Bae Conwy
8. AGA Bae Lerpwl
9. AGA Migneint - Arenig - Dduallt
10. AGA Mynydd Cilan, Trwyn yr Wylfa ac Ynysoedd Sant Tudwal
11. AGA Ynys Seiriol
12. AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid

Ramsar

1. Ramsar Corsydd Ynys Môn a Llŷn
2. Safle Ramsar Cors Fochno a Dyfi
3. Ramsar Llyn Idwal
4. Ramsar Llyn Tegid

Ardaloedd Cadwraeth Arbennig

ACA Twyni Abermenai i Aberffraw

Trosolwg

Mae Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Twyni Abermenai i Aberffraw yn rhan ddeheuol Afon Menai ar Ynys Môn ac yng Ngwynedd, Cymru. Mae'n cynnwys tair prif ardal. Mae Tywyn Aberffraw yn system o dwyni tywod mawr calchaid sy'n gymharol gyflawn tu ôl i'r traeth ac yn amgylchynu llyn bas. Mae Cwningar Niwbwrch yn system o dwyni tywod mawr sy'n rhannol wedi'i gorchuddio â choed ac mae wedi'i lleoli rhwng aberoedd Afon Cefni ac Afon Braint gan gynnwys tafod graean Abermenai. Ar ochr ddeheuol y Fenai, mae Morfa Dinlle yn dafod mawr unigol ac yn system o dwyni tywod.

Mae Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Twyni Tywod Abermenai i Aberffraw gyfochrog ag ACA Glannau Môn: Morfa Heli ac yn ddibynnol arni i weithredu. Mae'n cynnwys aberoedd yr Afon Ffraw (o fewn Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) Tywyn Aberffraw), Afon Cefni ac Afon Braint (o fewn SoDdGA Cwningar Niwbwrch - Ynys Llanddwyn), ACA Glantraeth a ddewiswyd am ei phoblogaeth o fadfall ddŵr gribog ac sydd cyfochrog ag ACA'r twyni tywod a SODdGA Cwningar Niwbwrch - Ynys Llanddwyn.

Dewiswyd ACA'r Fenai a Bae Conwy am eu riffiau, baeau, gwastadeddau llaid a thywod, traethellau tanfor ac ogofau ac mae gyfochrog ag ACA morfa heli a SoDdGA Cwningar Niwbwrch - Ynys Llanddwyn.

Nodweddion Cymhwyso

Cynefinoedd Atodiad 1 yw'r prif reswm am ddewis y safle hwn:

2110 [Twyni symudol embryonig](#)

2120 [Twyni symudol ar y morlin gydag *Ammophila arenaria* \(Twyni Gwyn\)](#)

2130 [Twyni sefydlog â llystyfiant llysieuol \(twyni llwyd\)](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

2170 [Twyni â *Salix repens ssp. argentea* \(*Salicion arenariae*\)](#)

2190 [Llaciau twyni llaith](#)

Cynefinoedd Atodiad 1 sy'n elfen gymwys ond nid yn brif reswm am ddewis y safle hwn:

3150 [Llynnoedd ewtroffig naturiol â llystyfiant o fath *Magnopotamion* neu *Hydrocharition*](#)

Cynefinoedd Atodiad 11 yw'r prif reswm am ddewis y safle hwn:

1395 [Petalys](#) *Petalophyllum ralfsii*

1441 [Tafolen y twyni](#) *Rumex rupestris*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Twyni symudol embryonig (Cyfeirnod UE: 2110)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae dosbarthiad a maint y twyni symudol embryonig yn hwyr yn yr haf yn ddibynnol ar argaeledd tywod sy'n ymgasglu'n naturiol a deunydd organig ar y draethlin. Fodd bynnag, ni fyddwn yn disgwyl y gallai holl ardal y cynefin twyni symudol embryonig hwn fod â llystyfiant arno mewn unrhyw flwyddyn ac mewn rhai blynyddoedd gallent beidio â bodoli o gwbl. Byddai eu habsenoldeb parhaus dros y cyfnod chwe blynedd o adrodd yn achosi ystyried y cyflwr yn anffafriol.
- Posiblirwydd bod yr elfen o dwyni symudol embryonig y cylchfaeodd nodweddiadol sy'n ymestyn o'r traeth i'r twyni sefydlog yn gyfan ar hyd y ffrynt arfordirol meddal. Cynnwys hyn gyflenwad di-ben-draw o waddodion, cyfleoedd o gludiant gan y gwynt a deunydd organig sydd i'w gael yn naturiol ar y draethell.
- Mae rhywogaethau'r llystyfiant nodweddiadol ar y draethlin yn cynnwys *Atriplex spp.*, *Beta vulgaris*, *Cakile maritime*, *Honkenya peploides*, *Salsola kali*.
- Mae'r rhywogaethau nodweddiadol y twyni symudol embryonig yn cynnwys *Elytrigia juncea ac/neu Leumys*.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Twyni symudol ar hyd ymyl y traeth gydag *Ammophila arenaria* (Twyni Gwyn) (2120)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Twyni symudol gydag *Ammophila arenaria* yn bresennol ar hyd blaen y twyni sy'n wynebu'r prifwyntoedd (de-orllewin) ble mae'r cyflenwad o waddodion yn ddigonol.
- Ni ddylid cael lleihad yng nghyfanswm arwynebedd (wedi agregu) y cynefinoedd twyni sy'n cymwys y dynodwyd y safle ar eu cyfer (h.y. ni ddylai cyfanswm y cynefin twyni sy'n cymhwyso fod yn lleihau). Gallai maint a lleoliad nodweddion cynefinoedd twyni unigol fod yn ddibynnol ar amrywiadau cyfnodol a thymhorol.
- Mae'r elfen o dwyni symudol y cylchfaeodd nodweddiadol sy'n ymestyn o'r traeth i'r twyni sefydlog yn gyfan ar hyd y ffrynt arfordirol meddal.
- Tir noeth yn bresennol.
- Mae rhywogaethau arferol y llystyfiant twyni symudol yn cynnwys *Ammophila arenaria*, *Leymus arenarius*, *Elymus farctus*, *Eryngium maritimum*, *Euphorbia portlandica*, *Euphorbia paralias* a *Calystegia soldanella*.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Twyni sefydlog â llystyfiant llysieuol (twyni llwyd) * (Nodwedd flaenoriaeth y Gyfarwyddeb Cynefinoedd)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 3

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Gall dosbarthiad y twyni sefydlog o fewn y safle amrywio mewn ymateb i brosesau deinamig naturiol a newidiadau i gynefinoedd twyni eraill syn cymhwyso yn y safle.
- Ni ddylid cael lleihad yng nghyfanswm arwynebedd y twyni sefydlog â llystyfiant llysieuol.
- Mae'r elfen o dwyni sefydlog y cylchfaoedd nodweddiadol sy'n ymestyn o'r traeth i'r twyni sefydlog yn gyfan ar hyd y ffrynt arfordirol meddal.
- Tir noeth yn bresennol.
- Mae rhywogaethau nodweddiadol y llystyfiant twyni sefydlog yn cynnwys *Cerastium fontanum*, *Crepis capillaris*, *Cladonia spp.*, *Peltigera spp.*, *Erodium cicutarium*, *Geranium molle*, *Luzula campestris*, *Odontites verna*, *Pilosella officinarum*, *Plantago lanceolata*, *Prunella vulgaris*, *Festuca rubra*, *Galium verum*, *Anacamptis pyramidalis*, *Thymus polytrichus*, *Sedum acre*, *Veronica chamaedrys*, *Carex arenaria*, *C. flacca*, *Euphrasia officinalis*, *Hypnum cupressiforme*, *Hypochaeris radicata*, *Linum catharticum*, *Lotus corniculatus*, *Ononis repens*, *Rhinanthus minor*, *Rhytidadelphus squarrosus*, *R. triquetrus*, *Tortula muralis* *Viola canina*, *V. riviniana* a *V. tricolor*.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Twyni â *Salix repens ssp. argentea* (*Salicion arenariae*)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 4

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae dosbarthiad y twyni â *Salix repens ssp argentea* yn unol â chylchfaoedd twyni nodweddiadol a ble ceir amodau topograffig addas. Gall lleoliad y twyni â *repens ssp argentea* o fewn y safle amrywio mewn ymateb i brosesau deinamig naturiol a newidiadau i gynefinoedd twyni eraill syn cymwys yn y safle.
- Ni ddylid cael lleihad yng nghyfanswm arwynebedd (wedi agregu)cymwys y cynefinoedd twyni y dynodwyd y safle ar eu cyfer (h.y. Ni ddylai cyfanswm y cynefin twyni sy'n cymhwyso fod yn lleihau).
- Gallai maint a lleoliad nodweddion cynefinoedd twyni unigol fod yn ddibynnol ar amrywiadau cyfnodol a thymhorol.
- Mae *Salix repens* ar gael yn aml ac mae'n gyffredinol yn mesur 5-30cm.
- Cyfleoedd i gychwyn gwastatir rhwng y twyni embryonig drwy hindreuliad gan y gwynt.
- Tir noeth yn bresennol.
- Mae lefel y dŵr daear yn briodol yn y gaeaf a'r haf.
- Nid yw ansawdd y dŵr daear yn cael ei effeithio gan lygredd.
- Mae'r rhywogaethau nodweddiadol yn cynnwys *Salix repens*, *Carex arenaria*, *C flacca*, *Euphrasia officinalis*, *Festuca rubra*, *Lotus corniculatus*, *Ononis repens*, *Equisetum variegatum*, *Epipactis palustris*, *Epipactis leptochila spp dunensis* a *Pilosella officinarum*.

- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Llaciau twyni llaith (2190)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 5

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae dosbarthiad y llaciau twyni llaith yn unol â chylchfaoedd twyni nodweddiadol a ble ceir amodau topograffig addas. Gall dosbarthiad y llaciau twyni llaith o fewn y safle amrywio mewn ymateb i brosesau deinamig naturiol a newidiadau i gynefinoedd twyni eraill cymwys yn y safle.
- Ni ddylid cael lleihad yng nghyfanswm arwynebedd (wedi agregu) y cynefinoedd twyni cymwys ac y dynodwyd y safle ar eu cyfer (h.y. Ni ddylai cyfanswm y cynefin twyni cymwys fod yn lleihau).
- Gallai maint a lleoliad nodweddion cynefinoedd twyni unigol fod yn ddibynnol ar amrywiadau cyfnodol a thymhorol.
- Dylai'r holl gymunedau mewn llaciau twyni llaith fod yn bresennol yn amrywio o llaciau twyni embryonig â % uchel o dir noeth i llystyfiant mwy caeedig â *Salix repens*.
- Cyfleoedd i gychwyn llaciau twyni embryonig (drwy hindreuliad gan y gwynt) yn bodoli.
- Tir noeth yn bresennol.
- Mae lefel y dŵr daear yn briodol yn y gaeaf a'r haf.
- Nid yw ansawdd y dŵr daear yn cael ei effeithio gan lygredd.
- Mae'r rhywogaethau nodweddiadol yn cynnwys *Salix repens*, *Carex arenaria*, *C. flacca*, *Equisetum variegatum*, *Lotus corniculatus*, *Ononis repens*, *Potentilla anserina*, *Galium palustre*, *Mentha aquatica*, *Hydrocotyle vulgaris*, *Campyllum stellatum*, *Prunella vulgaris*, *Ranunculus flammula*, *Calliargon cuspidatum*, *Anagallis tenella*, *Parnassia palustris*, *Selaginalla selaginoides*, *Dactylorhiza incarnata* a *Epipactis palustris*.
- Ceir petalys mewn llaciau twyni llaith a cheir llawer o *Equisetum variegatum* yn ardaloedd Aberffraw a Niwbwrch.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 6: Llynnoedd ewtroffig naturiol â llystyfiant o fath *Magnopotamion* neu *Hydrocharition*

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 6

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae dosbarthiad y llynnoedd yn adlewyrchu eu statws ffisiograffeg fel llynnoedd ag argaeau o dwyni mewn dyffrynnoedd bas.
- Mae maint (arwynebedd) y cynefin yn 30ha. oni bai y bydd yn cael ei leihau drwy olyniaeth naturiol i siglen neu gors.
- Mae dalgyrch y llynnoedd yn parhau i roi dŵr o ansawdd digonol a digon ohono.
- Cynhelir y lefelau dŵr priodol gydol y flwyddyn (amrywiad tymhorol +/- 30cm).
- Ansawdd dŵr yn nodweddiadol o llynnoedd bas, arforol, gydag alcalinedd uchel fel y gellir cynnal pH7-9, alcalinedd 1500-2500µeq/l, ocsigen toddedig a Chyfanswm Ffosfforws o <50µg/l ar ei fwyaf mewn blwyddyn.

- Mae'r lefelau cloroffyl yn isel, ac yn ddigon i ganiatáu i'r ddau lyn gael eu pasio yn 'Dda' neu'n well ar gyfer 'llyn bas ag alcalinedd uchel' gan ddefnyddio dulliau dosbarthu'r Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr.
- Mae'r rhywogaethau nodweddiadol yn blanhigion dyfrol o dan y dŵr, gan gynnwys *Elatine hydropiper*, *Potamogeton trichoides*, *P. pectinatus*, *P. perfoliatus*, *P. lucens*, *Ranunculus circinatus*, *Eleocharis acicularis*, *Myriophyllum spicatum*, *Callitriche hermaphroditica*, a *Chara spp.*.
- Dylai planhigion dyfrol newydd, megis *Phragmites australis*, *Schoenoplectus lacustris*, *Sparganium erectum*, *Typha latifolia*, *Alisma plantago-aquatica*, a *Litorea uniflora* fod yn bresennol ar y dreathlin.
- Ni ddylai rhywogaethau ymledol neu rywogaethau aflonyddgar megis *Crassula helmsii* neu bysgod bras fod yn bresennol.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

4.8 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 8: *Petalys Petalophyllum ralfsii*

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 8

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae poblogaeth y petalys yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Mae'r petalys i'w gael mewn llaciau twyni llaith ble y ceir llawer o *Equisetum variegatum* ym mhob rhan o'r safle ble mae amodau'r cynefin yn addas, h.y. yn ardaloedd Aberffraw a Niwbwrch.
- Mae llaciau twyni llaith â thywod noeth neu â chrystyn o hwmws gyda llystyfiant byr yn nodweddiadol gydag *Equisetum variegatum* yn bresennol yn ardaloedd Aberffraw a Niwbwrch ble mae gwaddodion ac amodau hydrolegol yn caniatáu (Gweler yr Amcan ar gyfer llaciau twyni llaith).
- Mae cystadleuaeth (gan gynnwys cysgodi) gan rywogaethau eraill yn cael ei rheoli.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

4.9 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 9: Tafolen y twyni *Rumex rupestris*

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 9

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae poblogaeth tafolen y twyni'n sefydlog neu'n cynyddu.
- Mae tafolen y twyni i'w gael mewn o leiaf tri lleoliad ar draws y safle.
- Mae cyfleoedd i ddosbarthu'r had gan y môr yn bodoli.
- Mae ochrau nentydd agored, tryddiferiad mewn gelltydd môr meddal neu gynefin pyllau llaciau twyni yn ddigonol iddi oroesi.
- Cyflenwad o ddŵr croyw digonol yn cael ei gynnal.
- Daear noeth neu ardaloedd wedi tarfu arnynt yn cael eu cynnal (e.e. anifeiliaid yn eu pori) er mwyn caniatáu eginriad.
- Mae cystadleuaeth (gan gynnwys cysgodi) gyda rhywogaethau eraill yn cael ei rheoli.

- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar fedru cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth ac nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr amcan cadwraeth yn ei gyfanrwydd nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd, gan gynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA'r Twyni o Abermenai i Aberffraw; ACA Glannau Môn: Cors Heli Arfordir Môn; SoDdGA Cwningar Niwbwrch – Ynys Llanddwyn; SoDdGA Tywyn Aberffraw a SoDdGA Morfa Dinlle (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae sefydlogi'r twyni yn raddol wedi arwain at gollu'r camau dilyniant cychwynnol. Cyfyngir ar fedru cynnal prosesau geomorffolegol deinamig yn Niwbwrch gan y goedwig gonwydd sydd ar yr un rhan o'r safle. Yn ogystal, mae hygredd hydrolegol y safle'n cael ei beryglu gan leihad yn y lefel trwythiad oherwydd y cnwd conwydd.

Mae lledaeniad *Hippophae rhamnoides* a hadau pinwydd o'r goedwig yn bygwth y twyni ac mae'r ddau yn cael eu rheoli drwy eu torri a'u chwistrellu. Nid oes datrysiad hawdd i'r problemau hyn heb gael gwared â rhan o'r goedwig. Erbyn hyn mae trafodaethau ar y gweill ynghlŷn ag ailddylunio'r goedwig gyda'r Comisiwn Coedwigaeth.

Gallai rhoi'r gorau i bori traddodiadol ar dir comin Aberffraw ddigwydd oherwydd peryglon traffig ar ffyrdd heb eu ffensio ac mae gosod gridiau gwartheg yn cael ei drafod gyda'r perchnogion ar hyn o bryd.

Nid yw gofynion ecolegol tafolen y twyni yn wybyddus iawn er bod cysgodi a datblygiad prysgwydd yn ei lloches yn y goedwig yn ymddangos yn fygythiad. Aed i'r afael â hyn drwy dorri'r coed a chael merlod i bori gyda'r canlyniad bod cynnydd ym mhoblogaeth tafolen y twyni.

ACA Afon Eden – Cors Goch Trawsfynydd

Trosolwg

Mae Afon Eden yn afon sy'n gymharol heb ei newid; mae hi'n llifo gan fwyaf mewn ucheldir ac mae hi'n 10KM o hyd. Mae'r wahanfa ddŵr fymryn i'r de o Lyn Trawsfynydd o fewn ardal sy'n dir â llethr graddol ac wedi'i draenio'n wael. Mae rhan uchaf y dalgylch yn llifo'n araf gyda nifer o lynnoedd dyfnion ar ei hyd. Yn nwy ran o dair isaf y basn, mae'r afon yn llifo'n fwy serth mewn ceunant cul caregog gydag ardal o goedwig gyfochrog a adwaenir yn Goed y Brenin. Mae cydlifiad yr Afon Eden a'r Afon Mawddach fymryn yn uwch na phentref Ganllwyd ond mae ffiniau'r ACA yn mynd ymlaen i lawr yr afon hyd at derfyn llanw afon Mawddach yn Llanelltyd. Mae nifer o isafonydd o'r ucheldir gwael yn bwydo i'r Afon Eden a llifant o ochrau dwyreiniol mynyddoedd y Rhinogydd. Mae dyfrffos Ardudwy yn mynd â'r dŵr mwyaf asidig o'r llednentydd dwyreiniol i Lyn Trawsfynydd. Defnyddir y dŵr hwn i wneud y mwyaf o'r dŵr sydd ar gael i gynhyrchu Pŵer Hydro Electrig gan

Bwerdy Trydan Maentwrog.

Caiiff yr ardal lawiad cyfartalog trwm ac mae hynny wedi cyfrannu tuag at ddatblygiad cyforgorsydd, gorgorsydd, mignenni trawsnewidiol a chorsydd crynu. Mae dwy ardal o orgors wedi'u lleoli ym mhen draw'r dalgylch yn agos at y wahanfa ddŵr ac ar un adeg roeddynt yn rhan o gors llawer mwy ei maint ond erbyn hyn mae'r rhan fwyaf wedi'i foddi gan Lyn Trawsfynydd. Ceir mignenni trawsnewidiol a chorsydd crynu mewn mannau dyfrlawn ble y cânt faetholion o ardal y dalgylch gerllaw yn ogystal ag o'r glawiad. Fe'u lleolir o fewn y gwlypdir o amgylch yr ardaloedd o gyforgorsydd.

Mae strwythurau a swyddogaeth ecolegol y safle yn ddibynnol ar brosesau hydrolegol a geomorffolegol (yn aml cyfeirir atynt fel prosesau hydromorffolegol), ansawdd cynefinoedd y glannau a chysylltedd y cynefinoedd. Mae anifeiliaid sy'n hynod symudol, megis pysgod ymfudol a dyfrgwn hefyd yn cael eu heffeithio gan ffactorau sy'n gweithredu y tu allan i'r safle.

Yn yr afon ceir y boblogaeth olaf y gwyddys amdano o fisglod perlog sydd wedi goroesi yng Nghymru; maent wedi'u cyfyngu bron i gyd i un rhan o'r afon. Yn hanesyddol roedd y misglod yn llawer mwy gwasgarog o fewn y dalgylch. Mae'r misglod yn ddibynnol ar gynnal salmonidau am gyfnod byr o amser, ac mae larfa *glochidia*'r misglod ar eu tagellau ac felly mae llwyddiant y pysgod ymfudol a physgod sy'n claddu wyau yn y dalgylch yn hanfodol i'w goroesiad hirdymor. Mae eog yr Iwerydd hefyd yn rhywogaeth pysgod bwysig sy'n bridio yn nalgylch y Fawddach. Yn y dyfroedd araf ychydig i fyny'r afon oddi wrth Bont y Grible mae poblogaeth o lyriad-y dŵr arnofiol.

Nodweddion Cymhwyso

Cynefinoedd Atodiad 1 yn bresennol fel elfen gymhwyso ond nid yn brif reswm am ddewis y safle hwn:
7110 [Cyforgorsydd actif](#) *Nodwedd â blaenoriaeth

Rhywogaethau Atodiad 11 yw'r prif reswm am ddewis y safle hwn:
1029 [Misglod perlog](#) *Margaritifera margaritifera*
1831 [Lyriad-y-dŵr arnofiol](#) *Lurioniumnatans*

Rhywogaethau Atodiad 11 yn bresennol fel elfen gymhwyso ond nid yn brif reswm am ddewis y safle hwn:
1106 [Eog yr Iwerydd](#) *Salmo salar*
1355 [Dyfrgi](#) *Lutra lutra*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1 SoDdGA: Cyrsiau Dŵr

Y weledigaeth ar gyfer cyrsiau dŵr

Mae statws ecolegol y cwrs dŵr yn un o'r prif benderfynyddion yng ngallu cynefinoedd yr ACA i gefnogi pob nodwedd ar lefelau poblogaeth sydd mor agos â phosib i lefelau naturiol fel sy'n cael ei benderfynu gan brosesau ecolegol a hydromorffolegol a nodweddion. Dylid cynnal neu adfer patrwm y llif, ansawdd y dŵr a'r cynefinoedd ffisegol mor agos â phosib i'r cyflwr naturiol er mwyn cefnogi cydlynad strwythur yr ecosystem a'i swyddogaeth. Penderfynir ar Statws Cadwraeth Ffatriol (SCFf) yn rhannol gan allu'r cwrs dŵr i gefnogi'r rhywogaethau yr ystyrir eu bod yn arbennig, felly rhaid i'r nodwedd ACA perthnasol fod mewn SCFf er mwyn i nodwedd y cwrs dŵr fod â SCFf.

Gellir cynnal SCFf neu ei adfer i statws cadwraeth ffatriol pan fo'r holl amodau a ganlyn wedi'u bodloni ar gyfer y cwrs dŵr:

1. Rhaid i lif y dŵr a faint sydd ohono fod yn ddigonol i gefnogi nodweddion yr ACA. Bydd hyn yn cynnwys:

- Yn ystod cyfnod mudo pob rhywogaeth o bysgod ymfudol, na fydd eu llwybr i fyny'r afon i'r manau claddu wyau yn cael ei rwystro gan echdynnu, arllwysadau, gweithgareddau peirianeg neu echdynnu graean neu unrhyw beth arall a allai gael ardrawiad.
- Ni fydd cyfaint y dŵr a llif y dŵr mewn gwelyau misglod perlog, safleoedd dodwy wyau pysgod ac ardaloedd meithrin pysgod yn cael eu lleihau gan weithgareddau echdynnu dŵr, allyriadau neu weithgareddau peirianeg neu echdynnu graen i'r fath raddau fel bod y safleoedd hyn yn cael eu difrodi neu eu dinistrio.

2. Rhaid i ansawdd y dŵr fod yn ddigonol i gefnogi nodweddion yr ACA. Bydd hyn yn cynnwys:

- Lefelau maetholion, yn enwedig orthoffosffad, yn cael eu cytuno rhwng AA a Chyngor Cefn Gwlad Cymru ar gyfer y corff dŵr dan Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr yn Afon Eden – ACA Cors Goch Trawsfynydd a chymerir camau i gynnal lefelau maetholion o dan y lefelau hyn.
- Cytunir ar y lefelau solidau crog rhwng AA a Chyngor Cefn Gwlad Cymru ar gyfer y corff dŵr dan Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr yn Afon Eden – ACA Cors Goch, Trawsfynydd. Cymerir camau gan gynnwys (ond heb yn gyfyngedig iddynt) rheoli'r dyddodion crog a gynhyrchir gan amaeth, coedwigaeth a gwaith peirianeg er mwyn cadw'r solidau crog o dan y lefelau hyn.

3. Cynhelir nifer y cynefinoedd ffisegol a maint yr is-haen. Dylai safleoedd bridio, silio a meithrin unrhyw nodweddion rhywogaethol sy'n wybyddus gael eu cynnal fel cynefinoedd addas ac eithrio pan fo prosesau naturiol yn peri iddynt newid. Ble bo'n bosib dylid addasu unrhyw ffactorau artiffisial sy'n cael ardrawiad ar allu pob nodwedd rywogaethol i feddiannu ei ardal crwydro naturiol yn llawn er mwyn caniatáu iddynt dramwyo, e.e. dyfrffosydd, silfeini pontydd ac ati.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2 ACA: [Llyriad-y-dŵr amofiol](#) *Lurioniumnatans* 1831)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffatriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd poblogaethau Llyriad y dŵr amofiol yn hyfyw yn y cyfan o'u hardal bresennol yn yr Afon Eden a byddant yn gallu cynnal eu hunain yn yr hirdymor. Ni fydd dosbarthiad presennol *L. natans* yn yr Afon Eden yn crebachu a rhaid i bob poblogaeth o'r *L. natans* fedru gwasgaru a chwblhau atgynhyrchiad rhywiol ac /neu atgynhyrchiad llystyfol yn llwyddiannus.
- Bydd digon o gynefin yn yr afon i gynnal poblogaethau presennol yr *L. Natans* o fewn eu dosbarthiad presennol ac ar gyfer ymlediad yn y dyfodol.

- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3 ACA: [Misglod perlog](#) *Margaritifera margaritifera* (Cod:1029)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 3

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid i boblogaeth y misglod perlog fod yn hyfyw yn y cyfan o'u dosbarthiad yn yr afon a rhaid iddynt fod yn hunangynhaliol ar sail hirdymor.
- Ni fydd dirywiad yn nifer, ystod oed, dosbarthiad neu faint y gwelyau misglod perlog a geir yn y boblogaeth.
- Bydd digon o gynefin o fewn dosbarthiad y gwelyau hyn i gynnal poblogaeth hyfyw.
- Bydd trosglwyddiad *glochidia* (larfae) y misglod perlog yn cael ei hyrwyddo gan boblogaeth helaeth a hunangynhaliol o Eog yr Iwerydd.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Eog yr Iwerydd *Salmo salar* (Cod: 1106)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 4

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid i boblogaeth Eog yr Iwerydd fod yn hyfyw yn y cyfan o'i ddosbarthiad yn yr afon a rhaid i'r boblogaeth fod yn hunangynhaliol ar sail hirdymor.
- Ni fydd nifer neu amrediad oed y boblogaeth eog yn dirywio.
- Bydd digonedd o gynefinoedd er mwyn cynnal poblogaeth hyfyw.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Dyfrgi *Lutra lutra* (Cod 1355)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 5

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r boblogaeth ddyfrgwn yn yr ACA yn sefydlog neu ar gynnydd yn yr hirdymor ac yn adlewyrchu gallu cynnal naturiol y cynefin o fewn yr ACA fel y penderfynir gan lefelau naturiol y cyflenwad ysglyfaeth ac ymddygiad tiriogaethol cysylltiedig.
- Ni fydd ardal naturiol y dyfrgwn yn yr ACA yn cael ei lleihau nac yn debygol o gael ei lleihau hyd y gellir ei ragweld. Golyga 'ardal naturiol' y manau hynny sydd â'r posibilrwydd o fod yn addas ar gyfer ardal fridio ac/ neu sy'n darparu llwybrau rhwng ardaloedd bridio.
- Mae nifer o safleoedd bridio a rhai potensial wedi eu nodi yn rhannau uchaf Afon Eden (Lyles 2006). Gall maint y tiriogaethau bridio amrywio yn ddibynnol ar gyflenwad yr ysglyfaeth.
- Ni ddylai maint y boblogaeth gael ei chyfyngu gan argaeledd safleoedd bridio sydd wedi cael llonydd. Ble bônt yn annigonol, dylid eu creu drwy wella cynefinoedd a ble bo angen, dylid darparu gwaliau artiffisial. Ni fydd safleoedd bridio dyfrgwn yn cael eu haflonyddu fel

y bo'n cael effaith andwyol ar lwyddiant bridio. Ble bo'r angen, rheolir unrhyw aflonyddwch niweidiol posib. Dengys gwybodaeth o arolwg bod dyfrgwn wedi'u dosbarthu'n eang yn nalgylch y Fawddach.

- Hyrwyddir symudiad diogel a gwasgariad unigolion ar draws yr ACA gan ddarparu cynefinoedd glannau afon addas, tanffyrdd, silffoedd, ffensys ac ati ble bo'r angen ar bontydd ffyrdd a rhwystrau artiffisial eraill.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 6 ACA: Cyforgorsydd actif (Cod: 7110)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 6

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd lleoliad a dosbarthiad y cyforgorsydd a chefnennau a gwernos corydd cysylltiedig yn cynyddu ar draul cymunedau llystyfiant llai dymunol.
- Bydd maint y cyforgorsydd a'r cefnennau, gwernos a gorgors gysylltiedig (gan gynnwys yr ardaloedd yr ystyrir yn anffafriol neu sydd ar hyn o bryd yn ddiraddedig) yn o leiaf 157ha. Seilir amcangyfrif yr arwynebedd hwn ar faint yr unedau rheoli ble lleolir y 'cromenni' mawn.
- Bydd y cyforgorsydd yn arddangos cylchfaoedd lled naturiol, yn amrywio o goronau'r gors a fwydir gan lawiad yn unig, i gefnennau ar osgo a pharthau gwernos gwlyb tuag at yr orgors gyfagos.
- Bydd nifer a dosbarthiad planhigion anghyffredin yn cael eu cynnal neu'n cynyddu.
- Mae digonedd o rywogaethau nodweddiadol o gymunedau llystyfiant a geir o fewn nodwedd ACA'r gyforgors.
- Bydd hygrededd hydrolegol pob un gors yn cael ei hadnewyddu a'i chynnal a rheolir datblygiad a llechfeddiant gan *Molinia caerulea*. Bydd strwythur y corydd yn cael eu cynnal a'u hadnewyddu i gynnwys pyllau mawnog, pantiau, ponciau a cheudyllau fel nodweddion naturiol arwyneb y gors. Ni fydd ffosydd draenio artiffisial (moor grips) yn cael eu defnyddio fel traeniau gweithredol.
- Ni fydd rhywogaethau ymledol nad ydynt yn rhai cynhenid, megis coed conwydd, rhododendron, Llysiau'r Dial, Ffromlys Chwarennog a *Spirea* yn bresennol o fewn ffiniau'r ACA.
- Ni fydd unrhyw goed ar gael o fewn pob uned rheoli cyforgors weithredol.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i Afon Eden - Cors Goch, Trawsfynydd (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Factorau Bregusrwydd

Mae'r misglod perlog a'r pysgod salmonid oll yn arbennig o sensitif i lygredd dŵr e.e. dip defaid, mewnbwn nitrad a gwaddod yn llifo i'r afon, a'r afon yn cael ei rheoli'n amhriodol. Mae angen rheoli'r pethau sy'n dod i mewn i'r dŵr ac sy'n effeithio ar gemeg y dŵr, a dylid rhoi ystyriaeth i anghenion y nodweddion hyn wrth reoli'r afon. Ymdrinnir â'r nodweddion gorgors drwy ddefnyddio dulliau pori a rheoli/peidiad llosgi, a wneir ar hyn o bryd drwy gyfrwng cytundebau cynllun amaeth-amgylcheddol (Tir Cymen/Tir Gofal). Mae'r glawiad trwm a'r ddaeaereg/priddeg asidig yn golygu fod yr ardal hon yn sensitif i asideiddio.

ACA Afon Gwyrfaï a Llyn Cwellyn

Trosolwg

Mae'r safle'n cynnwys afon Gwyrfaï a Llyn Cwellyn. Llifa afon Gwyrfaï o Lyn y Gader ger Rhyd Ddu gan basio drwy Llyn Cwellyn ar ei ffordd i'r môr yn y Foryd ym Mae Caernarfon. Mae hefyd yn cynnwys isafon i afon Gwyrfaï, sef afon Treweunydd, a'r llyn bychan y mae'n llifo ohono ar lethrau'r Wyddfa. Caiff yr ACA ei ffinio hwnt ag yma gan gynefin torlannol gwlypdir lled-naturiol, ac mae'r rhan fwyaf ohono wedi'i leoli o fewn y SoDdGA.

Mae pwysigrwydd Llyn Cwellyn i gadwraeth yn cael ei gydnabod ers tro, ac mae'n enghraifft ragorol o lyn dwfn, prin o faetholion (uchafswm dyfnder o 37m, cyfartaledd dyfnder o 23m), a ffurfiwyd yn ystod yr Oes yr Iâ diwethaf. Mae ei ddyfroedd sy'n brin o faetholion yn cynnal amrediad o facroffytâu nodweddiadol, gan gynnwys un o'r poblogaethau gorau o lyriad-y-dŵr arnofiol yn y DU.

Mae system afon Gwyrfaï yn ei chyfanrwydd yn un sydd o ansawdd ecolegol eithriadol. Mae'r afon yn adnabyddus am ei phoblogaeth ragorol o eog, ac ystyrir mai hon yw un o'r afonydd gorau yn y Deyrnas Unedig am gynnal yr eog. Mae hefyd yn nodweddiadol am ei phoblogaeth o ddyfrgwn sy'n niferus yma oherwydd anian naturiol ei chynefinoedd torlannol a digonedd o orchudd trwchus sy'n cael llonydd. Yn ogystal â'r llyn, mae'r afon yn cynnal cymuned arwahanol o lyriad-y-dŵr arnofiol, ynghyd â chrafanc y dŵr *Ranunculus spp* a llystyfiant cysylltiedig eraill sy'n cynnwys casgliadau o bryoffytâu sydd i'w cael mewn amrywiol rannau o'r afon.

Nodweddion Cymhwyso

Cynefinoedd Atodiad I sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

3130 [Merddyfroedd oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant *Littorelletea uniflorae* ac/neu *Isoëto-Nanojuncetea*](#)

3260 [Cysiau dŵr ar lefelau gwastad a mynyddig gyda *Ranunculion fluitantis* a llystyfiant *Callitriche-Batrachion*](#)

Cynefinoedd Atodiad II sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

1106 [Eog yr Iwerydd](#) *Salmo salar*

1831 [Llyriad-y-dŵr arnofiol](#) *Luroniumnatans*

Rhywogaethau Atodiad II sy'n elfen gymhwyso ond nid yn brif reswm am ddewis y safle hwn:

1355 [Dyfrgi](#) *Lutra lutra*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer cwrs y dŵr:

Mae statws ecolegol y cwrs dŵr yn brif benderfynydd gan y SCFF ar gyfer pob nodwedd. Ceir isod ddiffiniad o amcan cadwraeth gofynnol y cwrs dŵr.

- Dylid cynnal i'r eithaf gallu cynefinoedd yr ACA i gynnal pob nodwedd ar lefelau poblogaeth sydd mor agos â phosib i'r lefel naturiol, fel sy'n cael ei bennu gan brosesau a nodweddion ecolegol a hydromorffolegol heb eu haddasu, a dylid eu hadfer yn ôl yr angen;
- Dylai statws ecolegol yr amgylchedd dŵr fod yn ddigonol i gynnal poblogaeth sefydlog neu gynyddol pob nodwedd. Bydd hyn yn cynnwys elfennau o gyfaint ac ansawdd y dŵr, y cynefin ffisegol a chyfansoddiad a strwythur y gymuned. Rhagwelir y bydd y cyfyngiadau hyn yn cyd-fynd â'r safonau perthnasol a gytunwyd rhwng CCGC ac Asiantaeth yr Amgylchedd drwy gyfrwng y broses Adolygu Caniatâd;
- Dylid cynnal neu adfer patrwm y llif, ansawdd y dŵr a'r cynefinoedd ffisegol mor agos â phosib i'r cyflwr naturiol er mwyn cefnogi cydlynid strwythur yr ecosystem a'i swyddogaeth yn ardal gyfan yr ACA;
- Dylai safleoedd bridio, silio a meithrin unrhyw nodweddion rhywogaethol sy'n wybyddus gael eu cynnal cyn belled ag y bo modd fel cynefinoedd addas ac eithrio pan fo prosesau naturiol yn peri iddynt newid;
- Ni fydd llif y dŵr, ansawdd y dŵr, ansawdd a chyfaint yr is-haen mewn safleoedd dodwy wyau i bysgod ac ardaloedd meithrin pysgod yn cael eu lleihau gan weithgareddau tynnu dŵr, allyriadau neu weithgareddau peirianeg neu echdynnu graean i'r fath raddau fel bod y safleoedd hyn yn cael eu difrodi neu eu dinistrio;
- Ni ddylid newid ffurf cynllun na phroffil yr afon. Dylid osgoi unrhyw addasiadau ffisegol sy'n peri effaith andwyol ar gyfanrwydd yr ACA, gan gynnwys, ond nid yn gyfyngedig i, waliau cynnal ar dorlannau afon llifwaddodol gweithredol sy'n defnyddio cerrig, concrid neu ddeunyddiau gwastraff, gweithgareddau echdynnu graean sy'n anghynnaladwy, ychwanegu at ormodedd o waddodion mân neu ryddhau gwaddodion mân;
- Dylai nodweddion SoDdGA cynefin afon fod mewn cyflwr ffatriol;
- Ble bo'n bosib dylid addasu unrhyw ffactorau artiffisial sy'n cael ardrawiad ar allu pob nodwedd rywogaethol i feddiannu ei hamrediad naturiol yn llawn er mwyn caniatáu iddynt dramwyo, e.e. dyfrffosydd, silfeini pontydd, rhwystrau acwstig;

- Ni ddylid addasu ffactorau naturiol megis rhaeadrau, allai gyfyngu ar amrediad naturiol nodwedd rywogaethol neu ei gwasgariad rhwng poblogaethau naturiol unig;
- Yn ystod cyfnod mudo arferol pob rhywogaeth o bysgod ymfudol, na fydd eu llwybr i fyny'r afon i'r manau claddu wyau yn cael ei rwystro gan weithgareddau tynnu dŵr;
- Bydd lefelau'r maetholion, yn enwedig ffosffad, yn cael eu cytuno rhwng AA a CCGC ar gyfer corff dŵr y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr sydd yn ACA Afon Gwyrfaï a Llyn Cwellyn a chymerir camau i gynnal lefelau maetholion o dan y lefelau hyn. Rhagwelir y bydd y cyfyngiadau hyn yn cyd-fynd â'r safonau perthnasol sydd i'w cytuno rhwng CCGC ac Asiantaeth yr Amgylchedd drwy gyfrwng y broses Adolygu Caniatâd;
- Bydd lefelau paramedrau ansawdd dŵr y gwyddys iddynt effeithio ar ddsbarthiad a chyflenwad nodweddion ACA yn cael eu cytuno rhwng AA a CCGC ar gyfer corff dŵr y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr sydd yn ACA Afon Gwyrfaï a Llyn Cwellyn a chymerir camau i gynnal lefelau maetholion o dan y lefelau hyn. Rhagwelir y bydd y cyfyngiadau hyn yn cyd-fynd â'r safonau perthnasol sydd i'w cytuno rhwng CCGC ac Asiantaeth yr Amgylchedd drwy gyfrwng y broses Adolygu Caniatâd;
- Bydd ffynonellau llygredd posib nad ymdrinnir â hwy yn yr Adolygiad Caniatâd, megis tir wedi'i halogi, gweithredoedd coedwigaeth a gwella cynefinoedd torlannol yn cael eu hystyried wrth asesu cynlluniau a phrosiectau;
- Bydd AA a CCGC yn cytuno ar lefelau'r solidau crog ar gyfer corff dŵr y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr yn ACA Afon Gwyrfaï a Llyn Cwellyn. Cymerir camau gan gynnwys (ond nid yn gyfyngedig i) rheolaeth o ddyddodion crog a gynhyrchir gan amaeth, coedwigaeth a gwaith peirianeg er mwyn cynnal y solidau crog o dan y lefelau hyn.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Merddyfroedd oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant *Littorelletea uniflorae* ac/neu *Isoëto-Nanojuncetea* (Cod Cynefinoedd yr UE: 3130).

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod ansawdd dŵr y llyn o fewn y paramedrau sy'n addas i gynnal y fflora a'r ffawna nodweddiadol.
- Bod y llyn yn dangos dosbarthiad cylchfaoedd tyfiant nodweddiadol o'r glannau i'r dŵr dyfnach.
- Bod gan y llyn fflora macroffyt sy'n cynnwys nifer o'r rhywogaethau nodweddiadol fel *Littorella uniflora*, *Lobelia dortmanna*, *Isoetes lacustris*, *Luronium natans* a *Subularia aquatica*, ynghyd ag amrediad amrywiol o rai cysylltiedig gan gynnwys *Myriophorum alterniflorum*, *Callitriche hamulata*, *Nitella flexilis* a *Potamogeton berchtoldii*.
- Bod *nitella gracilis* a *Luronium natans* yn bresennol fel planhigion nodweddiadol.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Cyrsiau dŵr ar lefelau gwastad a mynyddig gyda *Ranunculion fluitantis* a llystyfiant *Callitriche-Batrachion* (Cod Cynefinoedd yr UE: 3130)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r amcan cadwraeth ar gyfer y cwrs dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1 uchod.
- Dylai graddau'r nodwedd hon o fewn ei hamrediad posib yn yr ACA hon fod yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Dylai graddau'r is-gymunedau a gynrychiolir yn y nodwedd hon fod yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Dylai cyflwr cadwraeth rhywogaethau nodweddiadol y nodwedd hon fod yn ffafriol.
- Bod yr holl ffactorau gwybyddus a rheoladwy sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth (efallai bod sawl ffactor yn anhysbys neu du hwnt i reolaeth ddynol).

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Eog yr Iwerydd *Salmo salar* (Cod Rhywogaethau'r UE: 1106)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 3:

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r amcan cadwraeth ar gyfer y cwrs dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1 uchod.
- Bod poblogaeth y nodwedd yn yr ACA yn sefydlog neu'n cynyddu yn y tymor hir.
- Nad yw amrediad naturiol y nodwedd yn yr ACA yn cael ei leihau nac yn debygol o gael ei leihau yn y dyfodol agos. Cyfeiria'r amrediad naturiol at y rhannau hynny lle mae prif gynefinoedd addas ar gyfer pob cyfnod o fywyd yn bodoli yn y tymor hir. Diffinnir cynefin addas mewn perthynas â bod mor agos â phosib i'r cyflwr naturiol.
- Bod afon Gwyrfaï yn parhau i fod yn gynefin digon mawr i gynnal poblogaeth y nodwedd yn yr ACA yn yr hirdymor.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Llyriad-y-dŵr arnofiol *Luroniumnatans* (Cod: 1831)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r amcan cadwraeth ar gyfer y cwrs dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1 uchod.
- Bod Llyn Cwellyn yn parhau i gefnogi casgliad ymylol o lyriad-y-dŵr arnofiol, yn ogystal â chasgliad dŵr dyfnach, gyda dosbarthiad cylchfaoedd tyfiant nodweddiadol o'r glannau i mewn i ddwy ardal o'r llyn.
- Bydd llyriad-y-dŵr arnofiol yn parhau i ffynnu yn afon Gwyrfaï ac yn parhau i fodoli ym mhob rhan dethol.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Dyfrgi Ewropeaidd *Lutra lutra*

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 5:

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r boblogaeth ddyfrgwn yn yr ACA yn sefydlog neu ar gynydd yn yr hirdymor ac yn adlewyrchu gallu cynnal naturiol y cynefin o fewn yr ACA, fel y pennir gan lefelau naturiol y cyflenwad ysglyfaeth ac ymddygiad tiriogaethol cysylltiedig.
- Ni fydd ardal naturiol y dyfrgi yn yr ACA yn cael ei leihau nac yn debygol o gael ei lleihau hyd y gellir ei ragweld. Golyga 'ardal

naturiol' y mannau hynny fydd o bosib yn addas ar gyfer ardal fridio ac/neu yn darparu llwybrau rhwng ardaloedd bridio.

- Gall maint y tiriogaethau bridio amrywio yn ddibynnol ar gyflenwad yr ysglyfaeth.
- Ni ddylai maint y boblogaeth gael ei chyfyngu gan argaeledd safleoedd bridio sydd wedi cael llonydd. Os ydynt yn annigonol, dylid eu creu drwy wella cynefinoedd, a lle bo angen dylid darparu gwaliau artiffisial. Ni fydd safleoedd bridio dyfrgwn yn cael eu haflonyddu i'r graddau ei fod yn cael effaith andwyol ar lwyddiant bridio. Lle bo angen, rheolir unrhyw aflonyddwch niweidiol posib.
- Hyrwyddir symudiad diogel a gwasgariad unigolion ar draws yr ACA gan ddarparu cynefinoedd glannau afon, tanffyrdd, silffoedd, ffensys ac ati lle bo angen ar bontydd ffyrdd a rhwystrau artiffisial eraill.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr amcan cadwraeth yn ei gyfanrwydd, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i ACA Corsydd Môn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Factorau Bregusrwydd

Defnyddir y llyn fel cronfa ddŵr yfed crai. Mae'r system tynnu dŵr fel y mae ar hyn o bryd yn cyd-fynd â'i statws cadwraeth natur.

Mae ymchwiliadau diweddar wedi datgelu fod Llyn Cwellyn wedi asideiddio o 0.7 uned pH ers hanner olaf y bedwaredd ganrif ar bymtheg, oherwydd y cynnydd mewn allyriadau ocsidau sylffwr a nitrogen a'r dyddodiadau asidig yn dilyn hynny ar ffurf glaw asid. Mae rheoli'r bloc eang o blanhigfa gonwydd ar lannau Llyn Cwellyn yn ffactor pwysig i ddiogelu gwerth cadwraeth y llyn. Mae Cyngor Cefn Gwlad Cymru a'r Fenter Goedwigaeth wedi cytuno rhyngddynt ar gynllun rheoli. Mae trafodaethau negodi ar y gweill i ail-ddylunio'r blanhigfa a thynnu coed o ardaloedd sy'n amgylchynu llednentydd gan leihau unrhyw risg pellach o asideiddio.

Mae afon Gwryfai yn debygol o fod yn fwyaf sensitif i effeithiau cronrus yn deillio o newidiadau bychain ar ei hyd, a gall y rhain effeithio ar ansawdd y dŵr a strwythur y cynefinoedd.

Arfordir Ynys Môn: ACA Morfa Heli

Trosolwg

Mae Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Twyni Abermenai i Aberffraw yn rhan ddeheuol y Fenai yn Ynys Môn ac yng Ngwynedd, Cymru. Mae'n cynnwys tair prif ardal. Mae Tywyn Aberffraw yn system o dwyni tywod mawr calchaid sy'n gymharol gyflawn tu ôl i'r traeth ac yn amgylchynu llyn bas. Mae Cwningar Niwbwrch yn system o dwyni tywod mawr sydd wedi'u gorchuddio'n rhannol â choed ac mae wedi'i lleoli rhwng aberoedd afon Cefni ac afon Braint gan gynnwys tafod graean Abermenai. Ar ochr ddeheuol y

Fenai, mae Morfa Dinlle yn dafod mawr unigol ac yn system twyni tywod.

Mae Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Twyni Abermenai i Aberffraw wedi'i lleoli'n agos at ACA Morfa Heli Arfordir Ynys Môn ac mae'r ddwy ardal wedi'u hintegreiddio o ran eu swyddogaethau. Mae'n cynnwys aberoedd afon Ffraw (o fewn Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig Tywyn Aberffraw), afon Cefni ac afon Braint (o fewn Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig Cwningar Niwbwrch - Ynys Llanddwyn), ACA Glantraeth a ddewiswyd am ei phoblogaeth o fadfall gribog ac am ei bod yn gyfochrog ag ACA'r twyni tywod a SoDdGA Cwningar Niwbwrch - Ynys Llanddwyn. Mae ACA Y Fenai a Bae Conwy, a ddewiswyd am ei rîffs, baeau, traethellau llaid a thraethellau tywod, traethellau islanwol ac ogofau, wedi'i lleoli'n gyfagos i ACA Morfa Heli a SoDdGA Cwningar Niwbwrch - Ynys Llanddwyn.

Nodweddion Cymhwyso

Cynefinoedd Atodiad I sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

1310 [Salicornia a rhai blodau unflwydd eraill sy'n cytrefu llaid a thywod](#)

1330 [Dolydd arfor yr Iwerydd \(Glauco-Puccinellietalia maritimae\)](#)

Cynefinoedd Atodiad I sy'n bresennol fel elfen gymhwyso, ond nid yn brif reswm am ddewis y safle hwn:

1130 [Morydau](#)

1140 [Traethellau llaid a thywod nad ydynt yn cael eu gorchuddio gan ddŵr môr pan fo'r llanw'n isel](#)

Amcanion Cadwraeth

4.11 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 11: Morydau

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 11

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Y caiff dosbarthiad a graddau'r morydau, a'r cynefinoedd y maent yn eu hamgylchynu, eu pennu'n bennaf gan strwythurau naturiol a phrosesau amgylcheddol;
- Y cynhelir y strwythurau cynefin naturiol sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y morydau yn y tymor hir ynghyd â'r cynefinoedd y maent yn eu hamgylchynu a'u rhywogaethau nodweddiadol;
- Y caiff dosbarthiad maint gronynnau a strwythur gwaddodion y morydau, a'u hamrywiaeth, eu dosbarthiad a'u graddau naturiol eu pennu'n bennaf gan gyflenwadau gwaddodion naturiol a phrosesau cludo;
- Ni chaiff ansawdd strwythur cynefinoedd ei ddiraddio'n waeth o ganlyniad i weithred ddynol neu gan ddeunyddiau o darddiad anthropogenig;
- Y cynhelir y prosesau amgylcheddol naturiol sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y morydau yn y tymor hir ynghyd â'r cynefinoedd

y maent yn eu hamgylchynu a'u rhywogaethau nodweddiadol;

- Y caiff cemeg dŵr a gwaddodion eu pennu'n bennaf gan brosesau hydrodynameg, hydrolegol a meteoroleg naturiol;
- Y caiff y system a'r graddiant halltedd yn y morydau eu pennu'n bennaf gan brosesau hydrodynameg, hydrolegol a meteoroleg naturiol;
- Y caiff y rhywogaethau nodweddiadol eu pennu'n bennaf gan ddeinameg poblogaeth gynhenid a phrosesau ecolegol;
- Bod cyfoeth, deinameg poblogaeth, cyflenwad, biomas, strwythurau poblogaeth, iechyd ffisiolegol, gallu i atgenhedlu, recriwtio, amrediad a symudedd y rhywogaethau'n cael eu cynnal;
- Y cynhelir rheolaeth y gweithgareddau neu weithrediadau sy'n debygol o ddiraddio dosbarthiad, strwythur, swyddogaethau neu boblogaethau rhywogaethau nodweddiadol y nodwedd yn briodol ar gyfer cynnal statws cadwraeth ffafriol a'i fod yn ddiogel yn yr hirdymor; a
- Bod y gwaith o reoli pysgodfeydd masnachol ar gyfer rhywogaethau nodweddiadol yn sicrhau bod y lefel o ymelwa o rywogaethau yn digwydd ar raddfa sy'n is nag uchafswm y cnwd cynaliadwy ac yn ddiogel yn yr hirdymor.

4.12 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 12: *Salicornia* a blodau unflwydd eraill sy'n cytrefu llaid a thywod

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 12

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod â statws cadwraeth ffafriol lle, yn amodol ar brosesau naturiol, gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Y caiff dosbarthiad a graddau'r *Salicornia* a blodau unflwydd eraill eu pennu'n bennaf gan strwythurau naturiol a phrosesau amgylcheddol;
- Y cynhelir y strwythurau cynefin naturiol sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal *Salicornia* a blodau unflwydd eraill yn y tymor hir ynghyd â chynnal eu rhywogaethau nodweddiadol;
- Y caiff dosbarthiad maint gronynnau a strwythur gwaddodion *Salicornia* a blodau unflwydd eraill, a'u hamrywiaeth, eu dosbarthiad a'u graddau naturiol eu pennu'n bennaf gan gyflenwadau gwaddodion naturiol a phrosesau cludo;
- Bod geomorffoleg y nodwedd *Salicornia* a blodau unflwydd eraill, a'i hamrywiaeth naturiol, ei dosbarthiad a'i graddau'n cael eu pennu'n bennaf gan y ddaear waelodol a phrosesau amgylcheddol naturiol;
- Y cynhelir y strwythurau cynefin naturiol sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal *Salicornia* a blodau unflwydd eraill yn y tymor hir ynghyd â chynnal eu rhywogaethau nodweddiadol;
- Bod y prosesau hydrograffeg a meteoroleg sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y nodwedd *Salicornia* a blodau unflwydd eraill yn y tymor hir ynghyd â'u rhywogaethau nodweddiadol yn cael eu pennu'n bennaf gan brosesau amgylcheddol naturiol;
- Y caiff system a graddiant halltedd y nodwedd *Salicornia* a blodau unflwydd eraill eu pennu'n bennaf gan brosesau hydrodynameg, hydrolegol a meteoroleg naturiol;
- Bod y maetholion yn y golofn ddŵr a'r gwaddodion yn aros o fewn amrediadau nad ydynt yn niweidiol i gynnal cymunedau, dosbarthiad ac amrediad y *Salicornia* a blodau unflwydd eraill yn yr hirdymor;
- Bod yr halogyddion yn y golofn ddŵr a'r gwaddodion sy'n deillio o weithgarwch dynol yn aros yn is na'r lefelau sydd â'r potensial

i fod yn niweidiol i gynnal cymunedau, dosbarthiad ac amrediad y Salicornia a blodau unflwydd eraill yn yr hirdymor;

- Y caiff lefelau ocsigen toddedig yn y golofn ddŵr a gwaddodion eu pennu'n bennaf gan brosesau amgylcheddol naturiol;
- Bod cymunedau o rywogaethau nodweddiadol yn cynnal eu statws cadwraeth ar sail hirdymor fel cyfansoddion hyfyw o gynefinoedd y Salicornia a blodau unflwydd eraill;
- Bod y gwaith o reoli gweithgareddau neu weithrediadau sy'n debygol o ddiraddio dosbarthiad, graddau, strwythur, swyddogaeth neu gymunedau rhywogaethau nodweddiadol y nodwedd, yn briodol ar gyfer cynnal statws cadwraeth ffafriol ac yn ddiogel yn yr hirdymor.

4.13 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 13: Traethellau llaid a thywod nad ydynt yn cael eu gorchuddio gan ddŵr môr pan fo'r llanw'n isel

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 13

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Y caiff dosbarthiad a graddau'r *traethellau llaid a thywod*, a'r cynefinoedd y maent yn eu hamgylchynu, eu pennu'n bennaf gan strwythurau naturiol a phrosesau amgylcheddol;
- Y cynhelir y strwythurau cynefin naturiol sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y *traethellau llaid a thywod* yn y tymor hir ynghyd â'r cynefinoedd y maent yn eu hamgylchynu a'u rhywogaethau nodweddiadol;
- Y caiff dosbarthiad maint gronynnau a strwythur gwaddodion y *traethellau llaid a thywod*, a'u hamrywiaeth, eu dosbarthiad a'u graddau naturiol eu pennu'n bennaf gan gyflenwadau gwaddodion naturiol a phrosesau cludo;
- Ni chaiff ansawdd strwythur cynefinoedd ei ddiraddio'n waeth o ganlyniad i weithred ddynol neu gan ddeunyddiau o darddiad anthropogenig;
- Y cynhelir y prosesau amgylcheddol naturiol sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y *traethellau llaid a thywod* yn y tymor hir ynghyd â'r cynefinoedd y maent yn eu hamgylchynu a'u rhywogaethau nodweddiadol;
- Caiff cemeg dŵr a gwaddodion eu pennu'n bennaf gan brosesau hydrodynameg, hydrolegol a meteoroleg naturiol;
- Y caiff y system a'r graddiant halltedd yn y *traethellau llaid a thywod* eu pennu'n bennaf gan brosesau hydrodynameg, hydrolegol a meteoroleg naturiol;
- Y caiff y rhywogaethau nodweddiadol eu pennu'n bennaf gan ddeinameg poblogaeth gynhenid a phrosesau ecolegol;
- Bod cyfoeth, deinameg poblogaeth, cyflenwad, biomas, strwythurau poblogaeth, iechyd ffisiolegol, y gallu i atgenhedlu, recriwtio, amrediad a symudedd y rhywogaethau'n cael eu cynnal;
- Bod y gwaith o reoli gweithgareddau neu weithrediadau sy'n debygol o ddiraddio dosbarthiad, graddau, strwythur, swyddogaeth neu boblogaethau rhywogaethau nodweddiadol y nodwedd, yn briodol ar gyfer cynnal statws cadwraeth ffafriol ac yn ddiogel yn yr hirdymor;
- Bod y gwaith o reoli pysgodfeydd masnachol ar gyfer rhywogaethau nodweddiadol yn sicrhau bod y lefel o ymelwa o rywogaethau yn digwydd ar raddfa sy'n is nag uchafswm y cnwd cynaliadwy ac yn ddiogel yn yr hirdymor.

4.14 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 14: Dolydd arfor yr Iwerydd (ASM)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 14

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod â statws cadwraeth ffafriol lle, yn amodol ar brosesau naturiol, gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Y caiff dosbarthiad a graddau'r dolydd arfor eu pennu'n bennaf gan strwythurau naturiol a phrosesau amgylcheddol;
- Y cynhelir y strwythurau cynefin naturiol sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y dolydd arfor yn y tymor hir ynghyd â chynnal eu rhywogaethau nodweddiadol;
- Y caiff dosbarthiad maint gronynnau a strwythur gwaddodion y dolydd arfor, a'u hamrywiaeth, eu dosbarthiad a'u graddau naturiol eu pennu'n bennaf gan gyflenwad gwaddodion naturiol a phrosesau cludo;
- Y caiff geomorffoleg y dolydd arfor a'u hamrywiaeth, eu dosbarthiad a'u graddau naturiol eu pennu'n bennaf gan y ddaearreg waelodol a phrosesau amgylcheddol naturiol;
- Bod y prosesau hydrograffeg a meteoroleg sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y dolydd arfor yn y tymor hir ynghyd â'u rhywogaethau nodweddiadol yn cael eu pennu'n bennaf gan brosesau amgylcheddol naturiol;
- Y caiff y system a'r graddiant halltedd yn y dolydd arfor eu pennu'n bennaf gan brosesau hydrodynameg, hydrolegol a meteoroleg naturiol;
- Bod y maetholion yn y golofn ddŵr a'r gwaddodion yn aros o fewn amrediadau nad ydynt yn niweidiol i gynnal cymunedau, dosbarthiad ac amrediad y dolydd arfor yn yr hirdymor;
- Bod yr halogyddion yn y golofn ddŵr a'r gwaddodion sy'n deillio o weithgarwch dynol yn aros yn is na'r lefelau sydd â'r potensial i fod yn niweidiol i gynnal cymunedau, dosbarthiad ac amrediad y dolydd arfor yn yr hirdymor;
- Y caiff lefelau ocsigen toddedig yn y golofn ddŵr a gwaddodion eu pennu'n bennaf gan brosesau amgylcheddol naturiol;
- Y cynhelir dosbarthiad y morfa heli o'r parthau isel, canolig ac uwch a'u trosglwyddiad i ddŵr lystyfiant dŵr croyw a thiriogaethol;
- Bod cymunedau o rywogaethau nodweddiadol yn cynnal eu statws cadwraeth ar sail hirdymor fel cyfansoddion hyfyw o gynefinoedd y dolydd arfor;
- Bod cyfoeth, deinameg poblogaeth, cyflenwad, biomas, strwythurau poblogaeth, iechyd ffisiolegol, y gallu i atgenhedlu, recriwtio, amrediad a symudedd y rhywogaethau'n cael eu cynnal;
- Bod y gwaith o reoli gweithgareddau neu weithrediadau sy'n debygol o ddiraddio dosbarthiad, graddau, strwythur, swyddogaeth neu gymunedau rhywogaethau nodweddiadol y nodwedd, yn briodol ar gyfer cynnal statws cadwraeth ffafriol ac yn ddiogel yn yr hirdymor.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir cael y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd, gan gynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA'r Twyni o Abermenai i Aberffraw; ACAGlannau Môn: Cors Heli – Arfordir Môn; SoDdGA Cwningar Niwbwrch – Ynys Llanddwyn; SoDdGA Tywyn Aberffraw a SoDdGA Morfa Dinlle (Cyngor Cefn Gwlad Cymru,

Ebrill 2008).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae addasiadau sylweddol i aber afon Cefni yn gynnar yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg yn parhau i beri gwaddodion i gronni'n gyflym, gan alluogi i *Spartina anglica* ymledu i ymylon y dolydd arfor. Mae triniaeth chwynladdwr yn lleihau hyn ond mae datblygiad olynol y ddôl arfor dros y rhan fwyaf o ardal gyfredol y draethell laid yn anochel. Mae'n debygol hefyd y bydd *Spartina anglica* yn datblygu rhywfaint yn ardal aber yn afon Fraint.

Ardal Cadwraeth Arbennig Corsydd Môn

Trosolwg

Mae Corsydd Mon yn cynnwys cyfres o fasnau corsiog ar galchfaen dwyrain Mon. Mae nifer o'r safleoedd (Cors Goch, Cors y Farl, Cors Erddreiniog, a Chors Bodeillio) mewn hen lynnoedd basn sydd yn raddol wedi 'u llenwi gyda gwaddodion clai, pridd cleiog a mawn. Yn y safleoedd hyn ac eraill (Waun Eurad, Caeau Talwrn, Gwenfro - Rhos y Gad) mae hefyd fannau toreithiog o fignenni llac lle mae ffynhonnau calchaid yn dyfrio'r wyneb. Ar y safle mae rhai o'r enghreifftiau gorau yng Nghymru o gors llawn calch (cors alcalin a chors calchaid) ynghyd â llynnoedd oligotroffig (dim maetholion), mannau o ddôl glaswellt y bwla (*Molinia caerulea*), rhostiroedd gwlyb a sych a mannau cysylltiedig o laswelltir niwtral a chalchaid. Mae'r safleoedd yn cynnal sawl rhywogaeth, yn cynnwys malwen droellog Geyer, mursen las Penfro, brith y gors, y fadfall gribog fawr a'r dyfrgi. Mae'r safleoedd cyfansoddol mewn tirlun sy'n bennaf amaethyddol o ffermydd anifeiliaid ac anheddau bychain

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

3140 [Dyfroedd oligo-mesotroffig caled gyda llystyfiant benthig Chara spp.](#)

7210 [Corsydd calchaid gyda Cladium mariscus a rhywogaethau'r Caricion davallianae](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

7230 [Corsydd alcalin](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

4010 [Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag Erica tetralix](#)

6410 [Dolydd Molinia ar bridd calchaid, mawnog neu lawn llaid cleiog \(Molinion caeruleae\)](#)

Atodiad II rhywogaethau sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1013 [Malwen Droellog Geyer](#) *Vertigo geyeri*

Atodiad II rhywogaethau'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1044 [Mursen las Penfro](#) *Coenagrion mercuriale*

1065 [Glöyn Byw Brith y Gors](#) *Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Corsydd calchaid gyda *Cladium mariscus* a rhywogaeth y *Caricion davallianae* (Côd Cynefinoedd yr UE 7120)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae cors galchaid yn ymestyn dros 20% (93ha) o arwynebedd y safle.
- Gwasgarir cors galchog dros o leiaf bump o'r saith safle, yn cynnwys Cors Erddreiniog, Cors Bodeilio, Cors Goch, Gwenfro-Rhos y Gad a Chors Y Farl.
- Mae cors galchaid yn arddangos ystod o gyflyrau amod (gweler isod) lle mae'r llymfrwynen fawr, *Cladium*, o fod yn ymddangos yn aml i fod yr amlycaf, gyda dim llai na 10% yn cael ei briodoli i'r ffaith nad oes rhywogaethau yng nghors *Cladium* a'r gweddill i un ai lystyfiant lle tyf *Cladium* gyda helygen Mair *Myrica gale*, y frwynen glymog *Juncus subnodulosus*, glaswellt y bwla *Molinia caerulea* a'r grug croesddail *Erica tetralix*, neu lystyfiant gyda llawer o'r elfennau uchod yn ogystal â ffeuen y gors *Menyanthes trifoliata*, pumnalen y gors *Potentilla palustris*, chwysigenwraidd *Utricularia vulgaris*, a'r hesgen fain *Carex lasiocarpa* a hesg bychain eraill.
- I raddau helaeth, nid oes rhywogaethau sy'n arwydd o draenio neu o newidiadau amaethyddol, megis y gawnen benwen *Holcus lanatus*, mieri *Rubus spp.*, danadl poethion *Urtica dioica* yn y gors galchaid.
- Nid yw glaswellt y bwla *Molinia caerulea* yn ymestyn dros fwy na 25% o'r llawr.
- Nid yw deilbridd yn ymestyn dros fwy na 20% o'r llawr mewn unrhyw leoliad.
- I raddau helaeth, nid oes prysgwydd megis helyg *Salix* a bedw *Betula* yn y gors galchaid.
- Nid oes *Rhododendron spp.*
- Yn ystod y rhan fwyaf o'r gaeaf ceir dŵr wyneb yn sefyll neu'n dod i'r amlwg wrth sefyll ar y tir.
- Yng nghanol yr haf nid yw dŵr daear ond 15cm o'r wyneb.
- Mae pob llwybr dŵr (gwasgaredig, ar y wyneb a than y wyneb) (mewnlifiadau ac all-lifiadau) wedi ei adfer a/ neu'n glir (yn

cynnwys llenwi, blocio, arallgyfeirio ac ail-greu ffosydd). Mae ansawdd y dŵr yn adlewyrchu gofynion y cynefin, megis yn doreth o galch ond dim maetholion

- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Cors alcalin

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod o statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae cors alcalin yn ymestyn dros o leiaf 17% o arwynebedd y safle.
- Ceir cors alcalin ar bob un o'r o'r saith safle cyfansoddol.
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y gors alcalin: y gorsfrwynen ddu *Schoenus nigricans*, mwsogl *Campyllum stellatum*, y llymfrwynen fawr *Cladium mariscus* (hyd at 1m o uchder), y frwynen glymog *Juncus subnodulosus*, helygen Mair *Myrica gale*, mwsogl *Drepanocladus revolvens*, chwysigenwraidd *Utricularia sp.*, toddyn cyffredin *Pinguicula vulgaris*.
- I raddau helaeth, nid oes rhywogaethau sy'n arwydd o ddraenio neu o newidiadau amaethyddol, megis y gawnen benwen *Holcus lanatus*, mieri *Rubus spp.*, danadl poethion *Urtica dioica* yn y gors galchaid.
- Nid yw glaswellt y bwla *Molinia caerulea* yn ymestyn dros fwy na 25% o'r llawr ac fe'i cyfyngir i fannau sychaf
- Tir caled yn cynnwys twffa yw oddeutu 10% o orchudd y llawr.
- Mae gwahaniaeth oedran a strwythur uchder i'w weld ar hyd y safle mewn Cors alcalin (nid yw twmpathau o laswellt wedi'u difrodi ac mae 20% yn borfa fer, 50% aeddfed – 30% rhwng y ddau yn cynnwys tir caled).
- I raddau helaeth, nid oes prysgwydd megis helyg *Salix* a bedw *Betula pubescens* yn y gors alcalin.
- Nid oes *Rhododendron spp.*
- Trwy gydol y flwyddyn rhwng twmpathau o laswellt ceir dŵr sy'n dod i'r amlwg wrth sefyll ar y tir neu ddŵr wyneb yn rhedeg.
- Dylai pob llwybr dŵr (gwasgaredig, ar y wyneb a than y wyneb) (mewnllifiadau ac all-lifiadau) gael ei adfer a/ neu fod yn glir (yn cynnwys llenwi, blocio, arallgyfeirio ac ail-greu ffosydd). Mae ansawdd y dŵr yn adlewyrchu gofynion y cynefin, megis toreth o galch ond dim maetholion).
- Mae ansawdd y dŵr yn briodol i anghenion y llystyfiant a'r rhywogaethau.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Dyfroedd caled oligo-mesotroffig gyda llystyfiant benthig *Chara spp*

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Nid yw dŵr agored yn fwy nag 1% o arwynebedd y safle.
- Mae llynnoedd naturiol dyfn yn parhau yn safleoedd cyfansoddol Cors Goch a Chors Erddreiniog
- Mae cyfansoddion macroffyt, fytoplanton, sööplanton ac ysglyfaethus yr ecosistem yn gweithio mewn cydbwysedd mewn

amgylchedd dŵr clir lle:

- Mae rhywogaethau macroffyt nodweddiadol yn bresennol yn y cyrff dŵr, yn cynnwys gwelyau trwchus o rawn yr ebol (*Chara* spp), mewn manau sy'n llai na 6m o ddyfnder.
- Nid oes rhywogaethau ymledol anffodorol neu, os ydynt yno, prin iawn yw'r adegau hynny.
- Ceir pysgod brodorol leol (nad ydynt yn rhai bras).
- Nid oes dim pysgod bras.
- Mae ansawdd y dŵr o'r math sy'n cynnal pH 7-9 a Chyfanswm Ffosforaidd blynyddol cymedrig <15µg/l.
- Mae'r dŵr yn glir drwy gydol y flwyddyn ac nid oes dim ffyniant algaid.
- Mae dyddodion pridd cleiog yn yr holl lynnoedd.
- Ychydig iawn o waddod a ddaw o'r tu allan i'r llynnoedd.
- Mae llif y system dŵr naturiol (yr hyn sy'n llifo i mewn ac allan) yn glir.
- Cynhelir lefel dŵr briodol trwy gydol y flwyddyn, (newidiadau tymhorol 30cm).
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Dolydd *Molinia* ar bridd calchaid, mawnog neu lawn llaid cleiog (*Molinion caeruleae*)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 4

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae dolydd *Molinia* yn ymestyn dros 2% o arwynebedd y safle.
- Gwasgarir dolydd *Molinia* dros bob un o'r saith safle cyfansoddol.
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn nolydd *Molinia*: glaswellt y bwla *Molinia caerulea*; clafrllys gwreidd-dan *Succisa pratensis*; yr
- hesgen beniganddail *Carex panicea*; dant y pysgodyn mynyddig *Serratula tinctoria*; y gribell goch *Pedicularis sylvestris*, *Carex pulicaris* a *C. hostiana* a tegeiriannau rhuddgoch *Dactylorhiza* sp
- I raddau helaeth, nid yw'r babwren *Juncus effusus* a rhywogaethau sy'n arwydd o ddraenio neu o newidiadau amaethyddol, megis rhygwellt parhaol *Lolium perenne* a'r feillionen wlanog *Trifolium repens* yn nolydd *Molinia*.
- Nid yw glaswellt y bwla *Molinia caerulea* yn ymestyn dros fwy na 50% o'r llawr.
- I raddau helaeth, nid oes prysgwydd megis helyg *Salix* a bedw *Betula* yn nolydd *Molinia*.
- Nid oes *Rhododendron* spp.
- Dylai deilbridd ymestyn dros hyd at 25% o orchudd y llawr.
- Bydd dŵr daear rhwng -10cm a -25cm dan lefel y ddaear am y rhan fwyaf o'r flwyddyn.
- Bydd llif y system dŵr naturiol (yr hyn sy'n llifo i mewn ac allan) yn glir.
- Dylai strwythur y glaswellt adlewyrchu gofynion nodwedd 9 (Brith y gors).
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Rhostiroedd gwlyb gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix*

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae rhostir gwlyb yn ymestyn dros 4%ha o'r safle.
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y rhostir gwlyb: grug *Calluna vulgaris*; Grug Croesddail *Erica tetralix* yn ogystal â mwsogl y gors *Sphagnum* spp. clafrllys gwreidd-dan *Succisa pratensis* a *Narthecium ossifragum*.
- Byddir yn cadw llygad ar rywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o danbori, yn enwedig felly redyn *Pteridium aquilinum*, glaswellt y bwla *Molinia caerulea* ac eithin mân *Ulex gallii*
- Bydd 70% o rostir gwlyb yn rhostir gwlyb sydd mewn "cyflwr da" .
- Mae'r rhostir gwlyb yn cynnal poblogaethau hyfyw o grwynllys y gors yng Nghors Erddreiniog.
- Mae'r rhostir gwlyb yn cyfrannu at gynnal metaboblogaeth hyfyw o frith y gors.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 7: *Vertigo geyeri*

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae *Vertigo geyeri* i'w gael yn aml mewn cynefin addas yng Nghors Erddreiniog ac Waun Eurad.
- Ceir mannau toreithiog o laswelltir corsiog (M13 / nodwedd 2) gyda lawntiau hesg/mwsogl 5- 15cm o uchder, yn cynnwys rhywogaethau megis *Carex viridula* subsp. *brachyrrhyncha*, *Pinguicula vulgaris*, *Briza media*, *Equisetum palustre*, *Juncus articulatus* a'r mwsoglau *Drepanocladus revolvens*, *Campyllum stellatum*, gyda thwmpathau o laswellt *Schoenus nigricans* yma ac acw sydd ddim uwch na 80cm.
- Twmpathau o laswellt *schoenus* llawn dŵr sy'n is na 80cm yw'r pridd.

4.8 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 8: *Coenagrion mercuriale*

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae maint y boblogaeth yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Mae'r boblogaeth mewn o leiaf dair o'r unedau rheoli amlwg.
- Nid yw cyfanswm arwynebedd cynefin bridio da yn syrthio dan 1000m².
- Bydd diferiadau a nentydd bas yn Nant Isaf yn glir, yn rhydd o lygredd ac yn cynnal niferoedd da o blanhigion dyfrdrig brodorol.
- Mae poblogaeth mursennod glas Penfro ar y safle (gan ganiatáu ar gyfer newidiadau blynyddol arferol) yn cael ei chynnal neu'n

cynyddu.

- I raddau helaeth, nid oes rhywogaethau sy'n arwydd o ddraenio neu o newidiadau amaethyddol, megis y gawnen benwen *Holcus lanatus*, mieri *Rubus spp.*, danadl poethion *Urtica dioica*.
- Mae gwahaniaeth oedran a strwythur uchder i'w weld ar hyd y safle mewn Cors Alcalin (nid yw twmpathau o laswellt wedi'u difrodi ac mae 20% yn borfa fer, 50% aeddfed – 30% rhwng y ddau yn cynnwys tir caled).
- I raddau helaeth, nid oes prysgwydd megis helyg *Salix* a bedw *Betula pubescens* yn y gors alcalin.
- Nid oes Rhododendron spp. yn y nodwedd.
- Rheolir pori priodol ar draws 100% o'r safle.
- Mae dŵr sefyll neu ddŵr rhedeg yno rhwng y twmpathau o laswellt trwy gydol y flwyddyn ac i'w weld dros 30% o'r man lle ceir twmpathau o laswellt.
- Dylai pob llwybr dŵr (gwasgaredig, ar y wyneb a than y wyneb) (yr hyn sy'n llifo i mewn ac allan) gael ei adfer a/ neu fod yn glir (yn cynnwys llenwi blocio, arallgyfeirio ac ail-greu ffosydd).
- Mae ansawdd y dŵr yn briodol i anghenion y llystyfiant a'r rhywogaethau.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau uchod dan reolaeth.

4.9 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 9: *Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia*

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae'r safle'n cynnal metaboblogaeth Brith y gors.
- Mae'r boblogaeth yn hyfyw yn y tymor hir, (gan gydnabod y newidiadau eithafol i boblogaeth y rhywogaeth).
- Mae cynefinoedd ar y safle yn y cyflwr gorau posib i gynnal y metaboblogaeth.
- Mae o leiaf 6% (oddeutu 30ha) o arwynebedd y safle yn laswelltir corsiog neu'n rhostir gwlyb sy'n addas ar gyfer cynnal brith y gors. Mae'r clafrllys gwreidd-dan *Succisa pratensis* yno hefyd gyda gorchudd isel o brysgwydd yn unig.
- Mae o leiaf 40% o'r 30ha hwn yn gynefin da i frith y gors fridio, gyda glaswellt y bwla *Molinia caerulea* yr amlycaf yma, gyda *S. pratensis* yn doreithiog ledled y safle a llystyfiant i uchder o 10-20cm dros y gaeaf.
- Mae cynefinoedd da brith y gors wedi'u gwasgaru dros sawl uned rheoli.
- Bydd cynefinoedd oddi-ar-y-safle sy'n gweithio fel cerrig camu neu goridau rhwng rhaniadau'r Ardal Cadwraeth Arbennig yn cael eu cynnal ar gyfer dibenion mudo, gwasgaru, chwilota a chyfnwid genetig.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau uchod dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y

cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer Ardal Cadwraeth Arbennig Afon Gwyrfrai a Llyn Cwellyn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Bygythiadau

Mae gwaith a wnaed yn y gorffennol o ddraenio a chynnal a chadw lefelau dŵr sydd wedi'u gostwng mewn rhannau o'r safle yn parhau i ddifrodi rhai o gymunedau'r corsydd. Ceisir mynd ar ôl cytundebau rheoli a chaffaeliadau i geisio datrys hyn ac mae Asiantaeth yr Amgylchedd wrthi'n paratoi cynllun rheoli lefel dŵr.

Mae rhoi'r gorau i bori traddodiadol ac arferion torri rhedyn a mawn mewn rhai ardaloedd yn arwain at newid olynol mewn llystyfiant. Mae cytundebau rheoli neu reolaeth uniongyrchol gan asiantaethau cadwraethol (Cyngor Cefn Gwlad Cymru ac Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru) yn ceisio adfer y gwaith o bori gwartheg neu ferlod a thorri prysgwydd a rhedyn ac, mewn rhai achosion, o bosib torri mawn, er mwyn arafu newid olynol.

Mae llygru cyflenwadau dŵr, yn enwedig felly nitrad a ffosffat sy'n rhedeg oddi ar dir amaethyddol, yn bygwth y safle gydag ewtroffeiddio. Mae gwaith yn mynd rhaddgo i roi sylw i'r broblem hon ar hyn o bryd. Gall nitrad a gludir yn yr aer fod yn fygythiad tymor hir.

Mae cynlluniau rheoli yn cael eu llunio ar gyfer rhannau Cronfa Natur Genedlaethol y safle hwn.

Ardal Cadwraeth Arbennig Berwyn a Mynyddoedd de Clwyd

Trosolwg

Safle mawr (27,132 ha) ar dir uchel yw Ardal Cadwraeth Berwyn a Mynyddoedd de Clwyd, yr ardal fwyaf o orgors a rhostir sych Ewropeaidd yng Nghymru. Mae'n cynnwys tri safle ar wahân, SoDdGA Berwyn, SoDdGA Gweundir Llandegla a SoDdGA Minera a Mynyddoedd Rhiwabon a Llantysilio. Mae'r holl safleoedd hyn yn gymysgedd o rostiroedd sych a llystyfiant o orgors yn bennaf gyda llecynnau o fignenni trawsnewid a llystyfiant o gorsydd crynedig i'w gweld yn frithwaith cywrain, fel arfer ar greigiau asidig a, chydai gilydd, mae modd eu disgrifio fel rhostir ar dir uchel.

Mae'r Berwyn yn cynnal yr ehangder helaethaf o led orgors yng Nghymru. Gorfignen math NVC M19 *Calluna vulgaris*-*Eriophorum vaginatum* sydd amlycaf yn llystyfiant y gorgors, gyda chreiglus *Empetrum nigrum* ac yn aml iawn llawr o fwsogl helaeth sy'n perthyn i'r genus *hypnum*. Yn y gymuned hon ceir Mwyaren y Berwyn *Rubus chamaemorus* yn agos i fan mwyaf deheuol ei gwasgariad yn Ynysoedd Prydain. Ar fawn dyfnach, ceir llecynnau llai o fignen M18 *Erica tetralix*-*Sphagnum papillosum*, gyda phatrwm amlwg ar

wyneb rhai o'r llecynnau hyn. Dengys llystyfiant y fignen newidiadau i rostir corblanhigion lle mai grug yw'r planhigyn amlycaf yno.

O Gymru i gyd, yn y Berwyn y mae'r llecynnau mwyaf o rostiroedd sych Ewropeaidd ar dir uchel. Mae'r rhostir sych yn nodweddiadol o leoliad mwy dwyreiniol ac o hinsawdd llai cefnforol y Berwyn na thiroedd uchel, eraill, pwysig Cymru ac mae'n cynnwys, yn bennaf, rostir NVC math H12 *Calluna vulgaris-Vaccinium myrtillus*, gyda chreiglus *Empetrum nigrum* i'w weld yn aml a llus cochion *Vaccinium vitis-idaea* o bryd i'w gilydd. Mathau eraill o llystyfiant ar y rhostir yw mannau o rostir *Vaccinium myrtillus-Deschampsia flexuosa* H18 ac, mewn rhai llecynnau tamp o rostir, *Calluna vulgaris-Vaccinium myrtillus-Sphagnum capillifolium* H21. Mae'r rhostiroedd olaf hyn mewn sefyllfa ganolraddol rhwng y rhostiroedd sychach a'r gorfignen ac maent yn cynnal planhigion achlysurol y gaineirian bach *Listera cordata*.

Y Berwyn yw'r tir uchel pwysicaf yng Nghymru ar gyfer adar sy'n nythu. Mae'n cynnal ystod eang o rywogaethau yn cynnwys niferoedd sy'n rhyngwladol arwyddocaol, sef y bod tinwyn *Circus cyaneus*, y cudyll bach *Falco columbarius*, yr hebog tramor *peregrinus* a'r cudyll coch *Milvus milvus*. At hyn, mae'n cynnal cyfran sylweddol o boblogaeth Cymru o rywogaethau eraill yn cynnwys y dylluan glustiog *Asio flammeus*, y cwtiad aur *Pluvialis apricaria*, cochiad y grug *Lagopus lagopus* a'r ceiliog du *Tetrao tetrix*.

Mae'r cymunedau o llystyfiant calchaid y mae'r safle'n wybyddus amdano i'w gweld ar ran o SoDdGA Minera a Mynyddoedd Rhiwabon a Llantysilio. Yn yr ardal hon mae calchfaen brig carbonifferaidd ar y llethr a adwaenir fel Creigiau Eglwyseg, gyda'i chlogwyni, sgrï a phorfeydd amlwg. Mae'r sgrïau calchaid yn yr ardal hon yn cynnal nifer o rywogaethau prin, megis rhedynen y calchfaen *Gymnocarpium robertianum*, gyda'r llethrau neu'r clogwyni creigiog yn cynnal marchredynen y calchfaen *Dryopteris submontana*, rhedyn o bafin calchfaen sy'n genedlaethol brin a sgrï yn ymyl ddeheuol ei wasgariad yn Rhiwabon. Yng Nghreigiau Eglwyseg ceir poblogaethau o'r gerddinen endemig (*Sorbus anglica*) a'r Heboglys Cymreig (*Heiracium cambricum*).

Mae'r glaswelltiroedd calchaid i'w gweld hefyd ym mhen gogledd-ddwyreiniol SoDdGA Minera a Mynyddoedd Rhiwabon a Llantysilio. Yn yr ardal hon mae nifer o fathau o laswellt calchaid, asid tir uchel a niwtral dros graig asidig a chalchaid, ynghyd â rhedyn a phrysgwydd. Yma hefyd yw'r unig le yng Nghymru y ceir yr hesgen *Carex muricata* ssp. *muricata* sydd mewn perygl dirfawr.

Mae cytrefi o'r cliradain Gymreig *Synanthedon scoliaeformis* i'w gweld mewn sawl lleoliad, a hwn yw'r cryfaf o dair poblogaeth yn unig yng Nghymru.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif rheswm dros ddewis y safle hwn:

4030 [Rhostiroedd sych Ewropeaidd](#)

7130 [Gorgorsydd](#) * Nodwedd blaenoriaeth

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

6210 [Glaswelltiroedd sych lled naturiol a nodweddion tir prysg: ar bridd calchaid \(Festuco-Brometalia\)](#)

7140 [Mignenni Trawsnewid a chorsydd crynedig](#)

8120 [Sgriau calchaid a chalsgystiau'r lefelau mynyddig i lefelau alpaidd \(Thlaspietea rotundifolii\)](#)

8210 [Llethrau creigiog calchaid gyda llystyfiant yn tyfu mewn agenau a holltau](#)

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Gorgorsydd * Nodwedd â Blaenoriaeth (Côd Cynefinoedd yr UE: 7130)

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Ni fydd fawr o ostyngiad mewn gorgors, rhaid i'r cynefin fod yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Difinnir gorgors sych ar gefnau sy'n taflu dŵr fel manau lle mai'r grug (yn nodweddiadol *Calluna*) sydd amlycaf, gydag *Erica tetralix*, sy'n amlwg yn israddol. Bydd *Empetrum nigrum*, *Vaccinium vitis-idaea* a/neu *V. myrtillus* i'w weld yno'n fynych iawn. *Eriophorum vaginatum* yn nodweddiadol gyson ond weithiau dim ond yn isel – mae gweiriau eraill sy'n perthyn i deulu'r *Poaceae* yn nodweddiadol brin. Er bod *Vaccinium oxycoccus* yn ymestyn dros y carped brÿoffat trwchus, mae elfennau eraill o donnen 'wlyb', megis *Narthecium* a *Drosera* yn nodweddiadol brin. Roedd mwsoglau sy'n perthyn i'r genws *hypnum* (yn nodweddiadol *Hypnum jutlandicum* a *Pleurozium schreberi*), math amlycaf o'r brÿoffat, a *Sphagna* ar ffurf *Sphagnum capillifolium* yn aml iawn ar y safle.
- Ceir cydbwysedd gwell rhwng planhigion sy'n perthyn i deulu'r grug (*Ericaceae*) a phlanhigion sy'n perthyn i deulu'r gweiriau (*Poaceae*) mewn gorgors wlyb ar wastadir a manau bylchog. Fel arfer, mae *Eriophorum vaginatum* yn tyfu'n uwch i fyny na phe byddai mewn amgylchiadau sychach ac mae *E. angustifolium* yn gyson. Mae gwahanol fathau o *Molinia caerulea* a *Trichophorum cespitosum* yn amrywiol, a hynny'n unol â system ddŵr a dulliau rheoli'r gorffennol. Mae mathau bychain, megis *Vaccinium oxycoccus*, *Narthecium* a *Drosera* yno, fel sy'n nodweddiadol. Gall mwsoglau'r genws *hypnum* a *Sphagnum capillifolium* barhau i fod yn brif elfen y brÿoffat ond, yn aml iawn, cânt eu gweld gyda rhywogaethau y *Sphagnum* sect. *Sphagnum*.
- Dylai bob man lle ceir gorgors fod â lefel trwythiad uchel yn union dan wyneb y ddaear y rhan fwyaf o'r flwyddyn, a hynny'n gyson gyda mawn yn cael ei ffurfio'n barhaus.
- Mewn manau lle ceir tonnen wlyb yn benodol, dylai'r llystyfiant ddatblygu neu fod â phatrwm afreolaidd gyda bryncynnau sychach a phantiau gwlypach.
- Rhaid cynnal ansawdd y gorgors (o ran strwythur a swyddogaeth ecolegol)
- Dylid adfer manau sydd a chynefinoedd wedi'u gwasgaru fel gorgors a mawn noeth diraddedig, neu sydd wedi'u newid, i gyflwr mwy cynaliadwy trwy annog llystyfiant o gorgors nodweddiadol i dyfu a chau ffosydd traenio
- Ni fyddir yn annog llosgi gorgors gan ei fod yn arafu datblygiad bryncynnau a phantiau yn ogystal â datblygiad *Sphagna* mwy sensitif.

- Ni ddylid bod traeniau na ffosydd draenio'n draenio'r mawn.
- Ni ddylid bod tystiolaeth o ddifrod yn sgîl, er enghraifft, traenio neu losgi.
- Rhaid i unrhyw rywogaeth nodweddiadol fod â statws cadwraethol ffatriol hefyd, fel a ddiffinnir isod.
- Ni ddylai planhigion anffodrol fod yno.
- Ni ddylid bod gostyngiad yn ystod nac yn nhrefn planhigion rhywogaethau nodweddiadol a llystyfiant.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2:

rhostiroedd sych Ewropeaidd (Côd Cynefinoedd yr UE: 4030)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffatriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Ni fydd fawr o ostyngiad mewn rhostir sych, rhaid i'r cynefin fod yn sefydlog ac yn cynyddu
- Mae'r rhostiroedd sych Ewropeaidd yn cynnwys, yn bennaf, rostir NVC *Calluna vulgaris-Vaccinium myrtillus* math H12, gydag *Empetrum nigrum* yn aml a llus cochion *Vaccinium vitis-idaea* o bryd i'w gilydd. Mathau eraill o llystyfiant ar y rhostiroedd yw mannau o rostir *Vaccinium myrtillus-Deschampsia flexuosa* H18 ac, mewn rhai mannau, lecynnau tamp o rostir *Calluna vulgaris-Vaccinium myrtillus-Sphagnum capillifolium* H21. Mae'r rhostiroedd olaf hyn mewn sefyllfa ganolradd rhwng y rhostiroedd sychach a chorfignen ac maent yn cynnal planhigion achlysurol y gaineirian bach *Listera cordata*.
- Rhaid cynnal ei ansawdd (o ran strwythur a swyddogaeth ecolegol).
- Dylid cadw mannau o llystyfiant grug a, lle bo'n bosib, eu gadael i ailsefydlu ar fannau sydd wedi'u newid neu eu diraddio yn sgîl gwaith gwella amaethyddol, neu drwy ddulliau rheoli amhriodol.
- Dylai'r grug a phrysgwydd eraill ar rhostiroedd sych fod o wahanol oedran a strwythur.
- Bydd gwaith rheoli'n sicrhau y bydd y grug o amrywiol oedran - o'r cyfnod arloesi, tyfu, aeddfedrwyd ac yna ddirywio, gydag o leiaf 10% wedi'i neilltuo ar gyfer dim gwaith rheoli fel bod y grug yn cael ei adael i ddatblygu hyd at aeddfedrwyd.
- Ni fyddir yn rheoli mewn cynefinoedd sensitif.
- Bydd rhyw gymaint o ddatblygiadau prysgwydd brodorol yn dderbyniol gyda hyd at orchudd o 10% gyda thrwch uwch, a hyd at 20% mewn e.e.parthau rheoli'r ceiliog du.
- Ni ddylai grug a phlanhigion eraill ymddangos fel pe bai pori wedi dal eu datblygiad yn ôl.
- Dylid bod mannau o rug hir yn gynefin nythu i adar sy'n nythu ar y ddaear megis ceiliog y mynydd, y cudyll bach, y bod tinwyn, a mannau o rug is ac ifancach, a llaciau gwlyb lle gall adar fwydo ar egin grug a chreaduriaid di-asgwrn-cefn.
- Ni ddylai planhigion anffodrol fod yno.
- Rhaid i unrhyw rywogaeth nodweddiadol fod â statws cadwraethol ffatriol.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: [Glaswelltiroedd sych lled naturiol a nodweddion tir prysg: ar bridd calchaid \(Festuco-Brometalia\)](#) (Côd Cynefinoedd yr UE: 6210)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 3

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylid cynnal y cyfan o'r glaswelltir calchaid a niwtral neu ei gynyddu ar draul rhedyn, prysgwydd a glaswelltiroedd eraill gwell. Nid yw gostyngiad mewn maint yn dderbyniol.
- Mae gwahanol flodau ar laswelltir calchaid. Ar dir isel dylai'r glaswelltir calchaid fod yn gyfoethog o ran rhywogaethau calchgar megis *Carlina vulgare*, *Briza media* a *Sanguisorba minor*. Dylai rhywogaethau lleol prin, megis *Gymnadenia conopsea* a *Blackstonia perfoliata* hefyd fod yno. Ar dir uwch, mae mwy o rywogaethau asid mewn glaswellt calchaid. Ynghyd â rhywogaeth y dangosyddion nodweddiadol mewn glaswelltir calchaid, gwelir yn rheolaidd rywogaethau sy'n hoffi asid megis *Agrostis tenuis* a *Potentilla erecta*. Yn y glaswellt, gwelir yn rheolaidd wellt meinddail a pherlysiâu fel *Briza media*, *Carlina vulgaris* a *Thymus polytrichus* er, oherwydd bod y safle ar dir uchel, gallai perlysiâu eraill sy'n fwy nodweddiadol o fod yn hoffi asid, megis grug, fod yn gyffredin, megis *Galium saxatile* a *Campanula rotundifolia*. Er cael ei ddiffino fel glaswelltir, bydd mwy na hanner o'r hyn sy'n gorchuddio'r ddaear yn llysiuol.
- Yn y glaswelltir calchog bydd amrywiaeth helaeth o blanhigion gyda glaswelltir calchog yn cynnwys y rhai hynny sy'n nodweddiadol o bridd tenau sy'n doreth o galch.
- Yr un pryd ag y byddir yn pori ar lefel sy'n caniatáu i blanhigion flodeuo a hadu, byddir yn rhwystro coed a phrysgrwydd rhag ymledu.
- Dim ond mewn llecynnau ar y cyrion y bydd rhedyn i'w weld.
- Yn y glaswellt mae eginblanhigion coed a phrysgrwydd, a gwair cryf neu wair sy'n ffurfio twmpathau megis *Dactylis glomerata*, a *Deschampsia cespitosa* yn anghyffredin neu'n isel ar y ddaear. Ar y llaw arall, mae chwyn a rhywogaethau sy'n amaethyddol ffafriol megis *Lolium perenne*, *Urtica dioica*, *Cirsium arvensis* a *C. vulgare* yn brin neu hyd yn oed yn absennol.
- Ni ddylai rhywogaethau sydd wedi'u cyflwyno fod yno a dylid cymryd camau i'w rheoli os sefydlir rhywogaethau o'r math.
- Mae lefelau uchel o bori yn arwain at bridd yn erydu ar rannau serth y sgarp, sy'n diraddio rhai manau. Fodd bynnag, dylid bod digon o bori i agor llecynnau bychain dros dro o dir caled yn y glaswellt fydd yn wely hadau i'r planhigion fasgwlaidd ac yn gynefin addas i'r bröoffytâu bychain, macro-gennau a phlanhigion fasgiwlaidd byr-hoedlog sy'n arbennig o nodweddiadol o laswelltir calchog ar y llethrau mwy serth ac agored.
- Ar bridd dwfn i'r de o'r chwarel mae glaswelltir asid yn datblygu ac, mewn manau, mae'n frithwaith o gynefinoedd gyda'r glaswelltir calchaid. Ar y priddoedd hyn dylid rheoli eithin a rhedyn rhag ymledu.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Mignenni trawsnewid a chorsydd crynedig (Côd Cynefinoedd yr UE: 7140)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 4

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Ni fydd fawr o ostyngiad mewn mignenni trawsnewid a chorsydd crynedig, rhaid i'r cynefin fod yn sefydlog ac yn cynyddu.
- Wedi'u nodweddu gan ystod o hesg sy'n tyfu'n isel dros garped helaeth o fwsog corsiog *Sphagnum* ynghyd â mwsoglau a brwyn ac ychydig o berlysiâu wedi'u gwasgaru.
- Mae lefel y trwythiad uwchlaw wyneb y pridd, yn creu carpedi arnofiol nodweddiadol o llystyfiant.
- Yn aml iawn, mae gan y llystyfiant gymysgedd agos o rywogaethau sy'n cael eu hystyried yn rhai sy'n hoffi asid ac eraill sy'n cael eu hystyried yn rhai sy'n hoffi calch.
- Ni ddylid bod ffosydd na sianelau draenio yn draenio'r fignen.
- Ni fydd llosgi na phori'n bygwth cynefin y fignen drawsnewid.
- Nid oes fawr ddim dŵr sy'n gyfoethog mewn maetholion yn dod o ffosydd a thir cyfagos.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Sgriâu calchaid a chalsgistau'r lefelau mynyddig i'r lefelau alpaidd (*Thlaspietea rotundifolii*) (Côd Cynefinoedd yr UE: 8120)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 5

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Ni fydd fawr o ostyngiad mewn cynefin, rhaid i'r cynefin fod yn sefydlog ond oherwydd ei natur mae'n anhebygol y bydd cynydd mewn maint.
- Disgrifir y nodwedd fel un sy'n hafan i rywogaethau arloesi sensitif yn cynnwys y dduegredynen a brÿoffytau sy'n medru cytrefu'r sgrî, gan fod creigleoedd a shilffoedd y creigiau'n hafan rhag pori a rhew.
- Mae fflora'r nodwedd hon yn adlewyrchu natur cyfoethog y creigiau o ran calch, yn cynnwys calchfaen, sgistau calchaid a'r creigiau igneaid mwy sylfaenol megis sarff-faen a basalt.
- Mae'r sgrî'n bwysig ar gyfe y fflora sy'n doreth o redyn ac yn hafan i nifer o rywogaethau prin.
- Bydd pori ysgafn yn rhwystro olyniaeth i brysgwydd ac yn lleihau i'r eithaf ar rywogaethau megis yr onnen a'r gollen sy'n cytrefu ac, yr un pryd, ni fydd yn niweidio'r nodwedd trwy orbori.
- Ni fydd pobl yn tarfu fawr ddim ar y sgrî a bydd y llethrau a waddodwyd yn parhau i hel darnau bach o sgrî.
- Ni fydd y llystyfiant yn wir adlewyrchiad o'r nodwedd hon oni fydd ar sgrî sefydlog ar lethrau llai serth lle gall y llystyfiant ymgasglu.
- Dylid cynnal y gwahanol rywogaethau ym mhob un o'r cymunedau uchod.
- Ni fydd y maint yn gostwng oherwydd gweithgaredd dynol annymunol megis coedwigaeth, chwarelydda, dringo na gwaith peirianneg.
- Dylid cyfyngu'r defnydd a wneir o chwynladdwyr, megis Asulox i reoli lledaeniad brwyn, i fannau lle na fyddant yn cael effaith andwyol ar y nodwedd.
- Rhywogaethau brodorol yn unig ddylai fod yno.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 6: Llethrau creigiog calchaid gyda llystyfiant sy'n tyfu mewn agennau a holltau (Côd Cynefinoedd yr UE: 8210)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 6

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Ni fydd fawr o ostyngiad mewn cynefin, rhaid i'r cynefin fod yn sefydlog ond oherwydd ei natur mae'n anhebygol y bydd cynydd mewn maint.
- Bydd y llystyfiant yn cynnwys planhigion sy'n tyfu mewn agennau a holltau ar wyneb creigiau. Pennir math y planhigion sy'n datblygu yno yn ôl faint o galch sydd yn wyneb y graig.
- Rhedyn megis *Asplenium ruta-muraria* a pherlysiâu bychain megis *Thymus praecox* a *Hieracium spp* yw'r llystyfiant sy'n tyfu yn yr agennau a'r holltau. Oherwydd nad oes modd i anifeiliaid sy'n pori gael at greigiau, mae eu silffoedd yn hafan i sawl planhigyn fasgiwlaidd sy'n sensitif i bori, yn cynnwys nifer o rywogaethau lleol a phrin.
- Dylai brÿoffytau a chen fod yn hawlio'r agennau ond fe'i gwelir hefyd ar wynebau creigiau agored lle nad oes planhigion fasgiwlaidd eraill. Cydnebydd bod silffoedd creigiau yn rhan o'r nodwedd ar y safle oherwydd y topograffi grisiog trawiadol.
- Dylai ymylon glaswelltrog fod yn hafan i amrywiaeth o flodau a chynnal rhywogaethau sy'n perthyn i'r nodwedd megis *Campanula rotundifolia*, *Centaurea nigra* a *Dryopteris spp*.
- Dylid cynnal y gwahanol rywogaethau ym mhob un o'r cymunedau uchod.
- Rhywogaethau brodorol yn unig ddylai fod yno.
- Ni fydd llystyfiant sy'n tyfu mewn agennau a holltau a llystyfiant ar ymylon glaswelltrog yn arddangos arwyddion o orbori.
- Ni fydd gostyngiadau mewn maint yn sgil gweithgareddau annymunol megis chwarelydda.
- Gall gwaith cloddio ar raddfa fechan gynyddu diddordeb yn y safle trwy amlygu mwy ohono ond byddai'n cael effaith andwyol ar lethrau'r clogfeini a'r sgrî sydd dan fygythiad mawr.
- Dylid cyfyngu'r defnydd a wneir o chwynladdwyr, megis Asulox i reoli lledaeniad brwyn, i fannau lle na fyddant yn cael effaith andwyol ar y nodwedd.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer Ardal Cadwraeth Arbennig y Berwyn a Mynyddoedd De Clwyd ac Ardal Gwarchod Arbennig y Berwyn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Bygythiadau

Mae'r gorgors, rhostiroedd, coryydd a glaswelltiroedd wedi'u bygwth gan ddatblygiad amaethyddol amhriodol yn cynnwys draenio, ailhadu, defnyddio gwrtaiith, llosgi, creu traciau a mabwysiadu trefn bori niweidiol. Mae rhai mannau o laswelltir a rhostir hefyd yn cael eu bygwth gan frwyn yn ymledu.

Llwyddir i roi sylw i'r problemau hyn trwy gytundebau rheoli gyda pherchenogion a deiliaid a thrwy gyd-gytundebau gyda'r cynllun Tir Gofal.

Gall twristiaid lleol a difrod gan gerbydau hamdden greu problemau erydu. Rhoddir sylw i hyn trwy reoli ymwelwyr a chael wardeiniaid ar y safle yn ogystal â thrwy waith rheoli positif o ailgyflwyno llystyfiant i fannau sydd wedi erydu.

ACA Cadair Idris

Trosolwg

Mae'r safle i'r de o Ddolgellau ac mae o ddiddordeb arbennig oherwydd ei ddaeareg creigwely ordofigaidd / igneaidd, biolegol a'i nodweddion geomorffoleg Pleistosenaid / Cwaternaidd.

Cynhelir Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) Cadair Idris gan safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) Cadair Idris. Mae'r coetiroedd ar ymyl gogleddol y SoDdGA yn rhan o ACA Coedydd Derw a Safleoedd Ystlumod Meirion ac nid ydynt yn cael eu diogelu gan y cynllun hwn.

Mae'r safle'n cynnwys mynydd Cadair Idris a'r llethrau is sy'n frithwaith o goetir llydanddail, dolydd gwlyb, glaswelltir a chynefinoedd ar dir uchel. Mae hi'n ardal hynod drawiadol gyda lluo o gynefinoedd a rhywogaethau o bwys cenedlaethol a rhyngwladol.

Oherwydd ystod eang yr amodau ffisegol, ceir ystod helaeth o fathau o gynefinoedd. Yn eu plith mae corblanhigion y rhostir, glaswelltir mynyddig, cymunedau sy'n doreth o berlysiau a rhedyn, gorfignen, cymunedau sy'n cael eu dyfrio gan y glaw a dŵr sy'n rhedeg lawr y llethrau, cynefin o egin y gwanwyn, dŵr agored a choetir derw. Y rhai mwyaf cyffredin yw glaswelltiroedd asid lle mai *Nardus stricta* a *Festuca ovina* sydd amlycaf a rhostiroedd sych asidig lle mai *Calluna vulgaris* sydd amlycaf. Yng nghyd-destyn y SoDdGA, mae'r safle hefyd o ddiddordeb arbennig am ei gasgliad o greaduriaid di-asgwrn-cefn mynyddig, planhigion, cenau a brÿoffytau uwch. Mae naw planhigyn o ddiddordeb arbennig yn eu rhinwedd, yn union fel y mae'r plufwsogl main gwyrdd *Hamatocaulis vernicosus* (nodwedd yr ACA), a rhywogaeth sydd ar ben eithaf ystod y cen. Hefyd o ddiddordeb arbennig mae poblogaethau o'r glöyn byw brith y gors, Cliradain Gymreig a'r ystlum bedol leiaf.

Mae yn ACA Cadair Idris bum llyn oligotroffig megis Llyn y Gadair, Llyn Gafr, Llyn Arran, Llyn Cyri, a Llyn Cau.

Mae Gwarchodfa Natur Genedlaethol Cadair Idris yn ardal o oddeutu 450 hectar yng nghanol y safle, yn cynnwys Cwm Cau a Phenygadair. Mae Cyngor Cefn Gwlad Cymru hefyd yn berchen ar goetir cymysg ger y warchodfa natur yn Ystradlyn ac ar oddeutu 81ha o warchodfa heb ei datgelu ar lethrau gogleddol is y safle yn Nhanygader.

Heb amheuaeth, Cadair Idris sy'n denu pobl i gerdded yn ne Eryri. Ymwelodd 168,000 o bobl â'r Warchodfa Natur Genedlaethol yn 2007.

Nodweddion Cymhwys

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif rheswm dros ddewis y safle hwn:

- 3130 [Dyfroedd sefyll oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant y Littorelletea uniflorae a/neu yr Isoëto-Nanojuncetea](#)
- 8110 [Sgri silicaidd lefelau mynyddig i lefelau o eira \(Androsacetalia alpinae a Galeopsietalia ladani\)](#)
- 8210 [Llethrau creigiog calchaid gyda llystyfiant sy'n tyfu mewn agenau a holltau](#)
- 8220 [Llethrau creigiog silicaidd gyda llystyfiant sy'n tyfu mewn agenau a holltau](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwys, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

- 4010 [Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag Erica tetralix](#)
- 4030 [Rhostiroedd sych Ewropeaidd](#)
- 6410 [Dolydd Molinia ar bridd calchaid, mawnog neu lawn llaid cleiog \(Molinion caeruleae\)](#)
- 6430 [Cymunedau ymylol perlaysiau tal hydroffilaidd y gwastadeddau a lefelau mynyddig i lefelau Alpaidd](#)
- 7130 [Corgorsydd](#) * Nodwedd â blaenoriaeth
- 7230 [Corsydd alcalin](#)
- 91A0 [Hen Goedwigoedd Derw di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a Blechnum yn Ynysoedd Prydain](#)

Atodiad II rhywogaethau'n bresennol fel nodwedd gymhwys, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn

- 1065 [Glöyn Byw Brith y Gors](#) *Euphydryas* (*Eurodryas*, *Hypodryas*) *aurinia*
- 1393 [Plufwsogl main gwyrdd](#) *Drepanocladus* (*Hamatocaulis*) *vernicosus*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcanion Cadwraeth ar gyfer nodwedd ACA llyn dŵr clir /croyw: Dŵr sefyll oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant y *Littorelletea uniflorae* a/neu yr *Isoëto-Nanojuncetea* (EU 3130)

Gweledigaeth ar gyfer Nodwedd llynnoedd dŵr clir

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion ACA llynnoedd (dŵr clir) oligotroffig i fesotroffig yw bod ganddynt statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- 1 Rhaid cynnal y cyfan o'r llynnoedd dŵr clir fel a nodir ar y Map, yn cynnwys dŵr agored / cors a basn llynnoedd sydd i'w gweld ar ffotograffau a dynnir o'r awyr. Dylid, hefyd, gynnal y dalgyloedd yn eu cyflwr cyfredol o leiaf.
- 2 Bydd lleoliad y llynnoedd dŵr clir fel a welir ar y Map a chyfeirir atynt yn ôl eu henwau (y Gadair, Gafr, Arran, Cyri, Cau).
- 3 Bydd rhywogaethau nodweddiadol y llystyfiant, fel a restrir, ac sy'n cynnwys nodwedd llynnoedd dŵr clir yr ACA, yn gyffredin. Nodweddir y llystyfiant gan llystyfiant bythol, byr, amffibiaidd. Beistonnell merllyn *Littorella uniflora*, bidoglys y dŵr *Lobelia dortmanna* a gwair merllyn *Isoetes* spp. yw'r llystyfiant diffiniol. Ar Gadair Idris mae'r rhywogaethau hyn yn tyfu gyda dyfrllys y gors *Potamogeton polygonifolius*, brwynen oddfog *Juncus bulbosus*, myrdd-ddail bob yn ail *Myriophyllum alterniflorum*, rhawn yr ebol *Nitella flexilis* a'r cleddyflys culddail *Sparganium angustifolium*.
- 4 Nid oes rhywogaethau ymledol ac anfrodorol.
- 5 Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd: Sgri silicaidd lefelau mynyddig i lefelau o eira (*Androsacetalia alpinae* a *Galeopsietalia ladani*) (Côd Cynefinoedd yr UE: 8110)

Gweledigaeth ar gyfer sgrï silicaidd

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylid cynnal y cyfan o'r sgrï.
- Dylai llystyfiant y sgrï fod wedi'i wneud yn bennaf o un ai rywogaethau dymunol (*Cryptogramma crista*, *Oreopteris limbosperma*, a *Hymenophyllum wilsonii*) neu o gymunedau eraill lle ceir, yn bennaf, gen neu brÿoffat ac sy'n nodweddiadol o sgrï symudol.
- Dylai'r sgrï fod yn symudol ac yn agored ac yn rhydd o rywogaethau o frwyn, coed a phrysgwydd megis y fedwen *Betula* a'r gerddinen.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcanion Cadwraeth ar gyfer: Nodwedd; Llethrau creigiog calchaid gyda llystyfiant sy'n tyfu mewn agenau a holltau (llystyfiant casmoffytig) (Côd Cynefinoedd yr UE: 8210); Nodwedd; Llethrau creigiog silicaidd gyda llystyfiant sy'n tyfu mewn agenau a holltau (llystyfiant casmoffytig) (Côd Cynefinoedd yr UE: 8220); a Nodwedd: Cymunedau perlysiâu tal hydroffilaidd ymylon gwastadeddau a lefelau mynyddig i lefelau Alpaid) (Côd Cynefinoedd yr UE: 6430)

Gweledigaeth ar gyfer perlysiâu tal a llystyfiant casmoffytig calchaid a silicaidd

Y weledigaeth ar gyfer y nodweddion hyn yw iddynt fod o statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylai'r cyfan o'r silff perlysiâu tal a llystyfiant casmoffytig fod yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Dylai'r silffoedd perlysiâu tal a llystyfiant casmoffytig fod yn cynnwys yn bennaf y rhywogaethau nodweddiadol a dymunol a restrir yn y tabl isod.
- Nid oes rhywogaethau anffodrol yno neu maent yn brin.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.4 Amcanion Cadwraeth ar gyfer rhostiroedd sych Ewropeaidd (UE 4030) a rhostir gwlyb Gogledd yr Iwerydd gyda nodweddion ACA *Erica tetralix* (UE 4010)

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion ACA y rhostir

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion ACA y rhostir yw iddynt fod o statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- 1 Rhaid o leiaf gynnal y cyfan o'r rhostir sych, oddeutu 1451 ha. Dylid rheoli'r mannau anffafriol o rhostir sych a glaswelltir asid y mae modd eu hadfer, a hynny dan raglen adfer. Dylai'r rhostir sych gynyddu ar draul y llystyfiant llai dymunol megis glaswelltir asid. Dylid o leiaf gynnal y cyfan o'r rhostir gwlyb, oddeutu 239 ha. Dylai'r rhostir gwlyb gynyddu'n gyffredinol ar draul llystyfiant llai dymunol. Efallai bod modd adfer rhai mannau o rhostir sych sy'n orgors wedi'i diraddio, i'r cynefin hwnnw â blaenoriaeth ar yr amod nad oes gwir golled o rhostir sych yn yr ACA.
- 2 O leiaf bydd gwasgariad y rhostir sych a gwlyb yn cael ei fapio yn Gray (2003) & Averis (2000) a bydd, os yn bosib, yn cynyddu wrth iddo gael ei adfer mewn mannau ychwanegol.
- 3 Bydd y rhywogaethau sy'n nodweddiadol o'r llystyfiant sy'n cynnwys y rhostir sych a'r rhostir gwlyb i'w gweld yn aml ac yn doreithiog.
- 4 Bydd toreth a gwasgariad planhigion anghyffredin (gweler Tabl 2) yn cael eu cynnal neu'n cynyddu.
- 5 Dylid cynnal ac adfer strwythur y rhostir er mwyn dangos ail-greu naturiol trwy haenu a hadu a sicrhau bod y gwahanol llystyfiant yn naturiol wahanol (cyfeirier hefyd at 3 a 4 uchod). Yn ymarferol, bydd rhai llecynnau ar eu hennill o fod yn dalach gyda grug aeddfed iawn (e.e. NVC H 21) gydag eraill, yn cynnwys rhostir gwlyb, ar eu hennill o gael strwythur canolig i fyr, yn llai na 30cm o uchder. Ni fydd arwyddion o orbori, yn cynnwys arferion twf 'wedi'i ddal yn ôl', 'tocwaith' na 'drymffyn' yn amlwg.
- 6 Ni fydd rhywogaethau ymledol ac anffodrol megis conifferau, rhododendron, cwlwm Japan a ffromlys chwarennog yno.
- 7 Yn gyffredinol, ni fydd coed ar wyneb y rhostir – ar y mwyaf ychydig o goed yma ac acw gyda dwysedd o ddim mwy na dwy yr hectar. Mae parthau trawsnewid o goetir i rhostir yn eithriadau lle gall coed fod yn fwy trwchus ac yna newid yn raddol i fod yn rhostir agored. Dylai cyfyngiadau ar gyfer parthau trawsnewid coetiroedd gael eu pennu ar sail uned neu is-uned.
- 8 Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer nodwedd ACA: Gorgors (UE 7130)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd gorgors yr ACA

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd gorgors â blaenoriaeth yr ACA yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a

ganlyn:

- Mae'r cyfan o'r gorgors yn sefydlog gyda chyfanswm o oddeutu 200 ha o orgors NVC ac oddeutu 73ha o llystyfiant ar fawn tyfn (Gray 2003), neu'n cynyddu. Ystyrir o hyd bod llystyfiant sydd wedi'i fapio fel NVC M20, neu nad oes modd ei adnabod fel gorgors, yn anffafriol. Mae ardal y gorgors yn cynyddu ar draul y llystyfiant llai dymunol neu os yw rhostir gwlyb yn cael ei adfer i orgors, mae tir cymesur yn cael ei ennill fel rhostir gwlyb.
- Mae lleoliad a gwasgariad y gorgors yn cynyddu ar draul y llystyfiant llai dymunol.
- Bydd rhywogaethau nodweddiadol y llystyfiant, fel a restrir, ac sy'n cynnwys nodwedd llynnoedd dŵr clir yr ACA, yn gyffredin.
- Caiff strwythur y gorgors ei gynnal a'i adfer i gynnwys pyllau yn y corsydd, panylau, brynciau a phantiau fel nodwedd naturiol o wyneb y gors. Nid oes ffosydd draenio na thraeniau gweundirol artiffisial yn gweithredu fel draeniau. Ni ddylid bod manau o fawn wedi erydu.
- Nid oes rhywogaethau ymledol nad ydynt yn rhai brodorol megis conifferau, rhododendron, cwllwm Japan a ffromlys chwarennog yn yr ACA ac mewn cylchfa ragod ar gyfer rhywogaethau penodol.
- Nid oes coed yn y gorgors.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer nodweddion ACA y coetir: "Hen Goed Derw di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a choetiroedd Blechnum"

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion ACA y coetir

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion ACA y coetir yw bod ganddynt statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bydd y cyfan o'r coetir, yn cynnwys canopi'r coetir a'r prysgwydd, llennyrch y coetiroedd a rhostir sych cysylltiedig, brwyn a glaswelltir, ac sydd oddeutu 73ha, yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Bydd lleoliad nodwedd ACA y coetir o leiaf fel a nodir ar Fap 1 yn y Cynllun Rheoli Craidd (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ionawr 2012; tud. 39). Mae'r coetir a ddiogelir gan y nodwedd hon yn goetir heb ffin glir megis ar Dir Stent (uned 9) a dylid ei annog i ymledu i fyny'r llethr i Ddôl y Cae.
- Ni fydd canran canopi'r coed yn y coetir yn llai na'r hyn yw ar hyn o bryd (ac eithrio mewn trychinebau naturiol).
- Mae'r canopi a'r prysgwydd yn cynnwys rhywogaethau cynhenid lleol, fel a nodir yn Nhabl 2 Cynllun Rheoli Craidd (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ionawr 2012; tud. 40). (Mae llai o goed derw a mwy o goed bedw mewn rhai manau o nodwedd yr ACA hon).
- Bydd digon o goed a phrysgwydd brodorol lleol yn aildyfu'n naturiol i gynnal canopi coed y coetir a'r prysgwydd, trwy lenwi bylchau, ymuno darnau o goetiroedd a gadael i goed ifanc gryfhau, ac annog strwythur oedran amrywiol.
- Bydd rhywogaethau nodweddiadol gorchudd y ddaear sy'n nodwedd ACA y coetir, yn gyffredin, gweler Tabl 2. Mae'n bwysig nad yw'r llystyfiant yn rhy drwchus a bras a dim uwch na 40cm ac nad yw rhywogaethau megis mieri, eiddew a chelyn ifanc yn hawlio'r lle. Gallai cyfyngiadau gael eu gosod ar sail uned neu gydran. Dylai planhigion is nodweddiadol yn cynnwys rhywogaethau cefnforol (cyfeirier at Dabl 1 isod am restr fynegol) barhau i fod yn doreithiog a chael eu cynnal. Mae'n wybyddus bod Dôl y cae yn hafan i frÿoffytau cefnforol o ddiddordeb.
- Bydd toreth a gwasgariad mwsoglau, llysiâu'r afu, cenau a rhedyn anghyffredin yn cael eu cynnal neu'n cynyddu.

- Bydd nifer ddiffiniedig o goed aeddfed fesul hectar, dan ganopi'r coed ar sail uned. Fel arweiniad, mae ganddynt ddeiamedr o oddeutu 60cm a mwy ar gyfer coed derw ac ynn a / neu ar gyfer coed sydd ag arwyddion o ddirywiad a thyllau ac ati.
- Bydd coed marw yno a byddant yn gymysgedd o goed wedi syrthio (o leiaf 1 yr hectar), canghennau wedi'u torri, canghennau marw ar goed byw, a choed marw'n sefyll (o leiaf 1 yr hectar). Eithaf isel yw nifer y coed marw oherwydd bod yn y coetiroedd, yn gyffredinol, strwythur o goed yr un oed ac nad oes coed aeddfed yno. Mae rhai o'r planhigion is yn arbenigwyr ar goed marw ond yn y coetiroedd hyn nid oes, fel arfer, gasgliad o greaduriaid di-asgwrn-cefn a welir mewn rhannau eraill o'r DG.
- Nid oes rhywogaethau ymledol frodorol, megis rhododendron, y llarwydden, y sycamorwydden, y ffawydden, coed llydanddail a chonifferau addurnol yno. <1%?
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Dolydd *Molinia* ar bridd calchaid, mawnog neu lawn llaid cleiog (*Molinia caerulea*) (Côd Cynefin yr UE: 6410)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd ACA glaswelltiroedd y *Molinia*

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylai'r cyfan o diroedd pori'r *Molinia* fod yn sefydlog neu'n cynyddu. Dylai glaswelltiroedd uchel y *Molinia* a'u glaswelltiroedd isel fod ar Dir Stent.
- Ar diroedd pori'r *Molinia* mae rhywogaethau nodweddiadol (rhestr mynegol –tabl 1 uchod).
- Bydd rhywogaethau prin / anghyffredin yn ffynnu.
- Ni fydd rhywogaethau sy'n arwydd o newidiadau amaethyddol, megis rhygwellt parhaol *Lolium perenne* a'r feillionen wlanog *Trifolium repens* yn nhiroedd pori'r *Molinia*.
- Ychydig iawn o dir caled sydd yno.
- Nid yw'r llystyfiant yn drwchus ac wedi tyfu drosodd.
- Ni fydd coed a phrysgwydd megis yr onnen *Salix* a'r fedwen *Betula* yn nhiroedd pori *Molinia* ychwaith.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.8 Amcan Cadwraeth ar gyfer: Corsydd Alcalin (Côd Cynefinoedd yr UE: 7230)

Gweledigaeth ar gyfer corsydd alcalin

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylai'r cyfan o llystyfiant y gors alcalin fod yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Y rhywogaethau dymunol a restrir yn y tabl sy'n tyfu'n bennaf yn y corsydd alcalin.
- Ychydig iawn o *Molinia caerulea* a rhedyn sydd i'w weld / yn gorchuddio'r corsydd alcalin.
- Nid oes coed a phrysgwydd megis yr onnen *Salix* a'r fedwen *Betula* yno.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4. Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 12: plufwsogl main gwyrdd *Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus* (Côd Rhywogaethau'r UE: 1393)

Gweledigaeth ar gyfer *Hamatocaulis vernicosus*

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod o statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae poblogaeth yr *Hamatocaulis vernicosus* yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Dylai'r cynefinoedd sy'n cynnal yr *Hamatocaulis vernicosus*, fod mewn cyflwr da.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.10 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd: Brith y Gors *Euphydrias, (Eurodryas, Hypodryas) aurinia* (Côd Rhywogaethau'r UE 1065)

Gweledigaeth ar gyfer Brith y Gors

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylai metaboblogaeth Brith y Gors fod yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Dylai'r glaswelltiroedd corsïog sy'n cynnal Brith y Gors fod mewn cyflwr da ar gyfer Brithoedd y Gors. Glaswelltir corsïog, rhostir gwlyb a thyfiant niwtral yw cynefin bridio Brith y Gors yn ACA a SoDdGA Cadair Idris. Fodd bynnag, glaswelltiroedd corsïog yr M25 *Molinia caerulea*- *Potentilla erecta*, dôl gorsïog yr M24 *Molinia caerulea*- *Cirsium dissectum* a mignen M26 *Molinia caerulea*- *Crepis paludosa* yw'r prif gynefin. M24 ac M26 yw cynefin Atodiad II dolydd y *Molinia*.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer Ardal Cadwraeth Arbennig Cadair Idris (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ionawr 2012).

Bygythiadau

Mae'r ardal yn hynod boblogaidd i gerdded ynddi gyda niferoedd mawr yr ymwelwyr yn achosi niwed i'r llystyfiant. Fodd bynnag, mae'r broblem hon yn cael sylw Partneriaeth Llwybrau Tiroedd Uchel Eryri (CCGC/APCE/YG). Bu dipyn go lew o bori a llosgi mewn rhai mannau ar y gweundir ac mae hyn wedi arwain at gynydd mewn glaswelltir. Fodd bynnag mae CCGC yn trafod cytundebau rheoli gyda pherchenogion ar y safle er mwyn gostwng lefelau pori i lefel briodol ac i gyfyngu ar y grug a losgir. Rheolir rhan y Warchodfa Natur Genedlaethol o'r safle yn unol â chynllun rheoli CCGC ond mae dan anfantais gan mai nid CCGC sy'n berchen ar yr hawliau pori.

Oherwydd ei bod yn glawio'n aml yma mae'r safle mewn perygl o gael ei asideiddio.

ACA Bae Cemlyn

Trosolwg

Mae AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid ar arfordir gogleddol a gorllewinol Ynys Môn, Gogledd-orllewin Cymru. Mae tair ardal wahanol yn yr AGA . Mae Ynys Feurig ar arfordir gorllewinol Môn ger maes awyr y Fali gyda Bae Cemlyn, sydd hefyd yn ACA, ar afordir y gogledd tua 20 km i ffwrdd. Mae Ynysoedd y Moelrhoniaid 3 km oddi ar Drwyn Carmel i'r gogledd o Fôn (gweler Ffigwr 1).

Cyfes o ynysoedd isel yn ymestyn oddeutu 1km i'r môr o draeth tywodlyd yw Ynys Feurig. Ychydig iawn o lystyfiant sydd yno ac eithrio ar yr ynysoedd allanol ac uchaf. Ym Mae Cemlyn mae traeth graeanog yn far rhwng lagŵn llanwol a'r traeth agored. Mae'r cynefinoedd graeanog, ynghyd â'r morfa sy'n datblygu o gwmpas y lagŵn a'r pyllau lled hallt ymhellach i mewn i'r tir yn gyfuniad anarferol o gynefinoedd. Grŵp o ynysoedd gyda thyfiant gwasgaredig, 17 ha mewn maint, yw Ynysoedd y Moelrhoniaid. Cânt eu gwarchod gan gerrynt cryf ond maent yn nannedd gwyntoedd cryf o'r gorllewin a'r gogledd.

Mae safle'r AGA o bwysigrwydd i bedair rhywogaeth o'r wennol sy'n nythu. Caiff y tair ardal eu trin fel un safle oherwydd bod adar yn symud o un ardal i'r llall yn rheolaidd.

Mae safle'r ACA yn bwysig am ei lagŵn a rhywogaethau cysylltiedig a'r gefnen raeanog a'i lystyfiant.

Mannau eraill o bwysigrwydd i safleoedd yr AGA a'r ACA yw manau o brysgwydd, glaswelltir corsiog, glaswelltir arfordirol, morfeydd, ffosydd, manau rhynglanwol, clogwyni arfordol a'u shilffoedd a'u holltau cysylltiedig.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif rheswm dros ddewis y safle hwn:

1150 [Lagynau arfordirol](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1220 [Lystyfiant parhaol ar lannau caregog](#)

Amcanion Cadwraeth

4.2 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Lagŵn Arfordirol a Nodwedd 9: Y Dyfrllys Troellog *Ruppia cirrhosa*

Gweledigaeth ar gyfer Nodweddion 5 a 9

Y weledigaeth ar gyfer y nodweddion hyn yw bod ganddynt statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn::

- Nid yw mannau'n cael eu colli ac eithrio oherwydd prosesau naturiol.
- Mae'r planhigion a'r anifeiliaid arbenigol yn y lagŵn yn aros.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 6: Llystyfiant Parhaol ar Lannau Caregog

Gweledigaeth ar gyfer Nodwedd 6

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Cynhelir y cyfan o llystyfiant y glannau graeanog oni chaiff ei altro gan ddigwyddiadau naturiol (e.e. storm).
- Cynhelir mathau nodweddiadol o rywogaethau o llystyfiant ar lannau graeanog .
- Nid oes rhywogaethau estron ymledol (e.g. *Fallopia japonica*).
- Mae gwaith rheoli gweithgareddau neu weithredu sy'n debygol o niweidio neu ddiraddio deinameg y boblogaeth, ystod naturiol a chynffwrdd y nodwedd yn briodol ar gyfer cynnal statws cadwraeth ffafriol ac mae'n ddiogel yn y tymor hir.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid, ACA Bae Cemlyn, SODdGA Ynys Feurig, SoDdGA Ynysoedd y Moelrhoniaid a SoDdGA Bae Cemlyn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Bygythiadau

Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol sy'n berchen ar y safle a chaiff ei reoli gan Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru ar gyfer y wennol sy'n nythu yno. Mae'n AGA ddynodedig. Rheolir amodau'r lagynau gan lifddorau sy'n pennu pa mor hallt ydynt. Rheolir mynediad y cyhoedd i'r gefnen raenog yn ystod y tymor nythu.

ACA Coedydd Aber

Trosolwg

Mae Coedydd Aber yn ymestyn 4 km ar hyd ymylon serth dyffrynoedd Afon Rhaeadr Fawr ac Afon Anafon, sydd union i'r de o bentref Abergwyngregyn.

Mae'r ACA yn 346.2 hectar ac yn gyfochrog gydag ardaloedd y SoDdGA (ac eithrio uned 7 sydd yn SoDdGA yn unig). Mae Gwarchodfa Natur Genedlaethol Coedydd Aber yn ymestyn am oddeutu 169 hectar o ardal yr ACA. Mae'r safle rhwng 50 metr (yn y Bont Newydd) a 540 metr (yn Marian Rhaeadr Fawr) uwchlaw lefel y môr.

Mae Coedydd Aber o ddiddordeb arbennig am eu nodweddion botanegol, adaregol ac entomolegol. Mae'r safle'n cynnal amrywiaeth liwgar o goed llydanddail brodorol o bwysigrwydd rhyngwladol gan gynnwys fforestydd llifwaddol gyda'r wernen, a'r onnen a hen goed derw di-goes, sy'n creu codiad naturiol – trawsnewid cynefin dibynnol o fod yn arfordir i fod yn fynydd agored. Mae'r parthau trawsnewid yn cynnwys llecynnau o gymysgedd o goed derw, ynn, gwern a bedw. Mae modd dosbarthu rhai o'r rhain fel hen iawn, prysgwydd y ddraenwen wen, clogwyni a glaswelltir asidig a rhostir isfynyddig. Mae'r cen sy'n tyfu ar goed y mae cymunedau'r coetiroedd yn eu cynnal hefyd o bwysigrwydd rhyngwladol. Mae'r trawsnewid o goetir i lystyfiant mynydd hefyd yn cael ei adlewyrchu yn yr amrywiaeth o gasgliadau o rywogaethau adar mewn coetiroedd, trwy ffrydlif afonydd, ymyl coetiroedd, ffriddoedd a rhostir i gasgliadau o rywogaethau agored. Afon Rhaeadr Fawr yw un o'r afonydd mwyaf serth ym Mhrydain y tu allan i'r Alban ac mae o bwys cenedlaethol fel enghraifft o'r math hwn o afon.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif rheswm dros ddewis y safle hwn:

91A0 [Hen Goedydd Derw di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a Blechnum yn Ynysoedd Prydain](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

91E0 [Fforestydd Llifwaddol gydag Alnus glutinosa a Fraxinus excelsior \(Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae\)](#)

* Nodwedd â blaenoriaeth

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Hen Goedydd Derw di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a Blechnum yn Ynysoedd Prydain (Côd Cynefinoedd yr UE: 91A0)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Cynhelir y coetir cyn belled â phosib gan brosesau naturiol.
- Mae lleoliad bylchau neu lennyrch agored yn amrywio gydag amser.
- Mae coed a phrysgwydd yn gynhenid leol ac nid yw na'r ffawydden na chonifferau'n hawlio'r un man yn y canopi nac yn yr isdyfiant.
- Mae'r coed a'r prysgwydd yno o wahanol oedran a maint.
- Mae eginblanhigion coed yn doreithiog drwy'r holl safle ac mewn llennyrch agored maent yn datblygu'n goed ifainc hyfyw.
- Mae haenau yn y caeau ac ar y ddaear yn glytwaith o wahanol lystyfiant sy'n nodweddiadol o amodau lleithder a phridd lleol.
- Mae toreth o goed marw ac sydd yn marw (gyda thyllau a cheudodau, colofnau pydredd, canghennau wedi'u torri oddi ar y coed a rhai yn pydru), gyda rhywogaethau cysyllfiedig sy'n dibynnu ar goed marw.
- Mae lefelau lleithder yn ddigon uchel i'r rhedyn, mwsoglau a llysiâu'r afu fod yno.
- Mae'r coetir yn parhau i gynnal poblogaethau o adar a mamaliaid.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Fforestydd Llifwaddol gydag *Alnus glutinosa* a *Fraxinus excelsior* (*Alno – Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (Côd Cynefinoedd yr UE: 91E0)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Cynhelir y coetir cyn belled â phosib gan brosesau naturiol.
- Rhywogaethau llydanddail brodorol a lleol yw'r coed a'r prysgwydd gyda gwern yr amlycaf yn y canopi.
- Bydd yr haen o brysgwydd prin yn cynnwys gwasgariad o gyll, helyg a cherddin.
- Bydd eginblanhigion yn eithaf prin trwy'r holl safle gydag ychydig yn unig o eginblanhigion brodorol o goed nad ydynt yn hunanbrysgoedio ac yn datblygu'n goed ifainc.
- Bydd y rhan fwyaf o'r aildyfu yn dod o waelod y gwern trwy hunanbrysgoedio.
- Bydd toreth o goed marw ac sydd yn marw (gyda thyllau a cheudodau, colofnau pydredd, canghennau wedi'i torri oddi ar y coed a rhai'n pydru. Bydd coed marw, yn sefyll ac wedi syrthio, yn cael eu cadw fel cynefinoedd i rywogaethau eraill.
- Rhoddir blaenoriaeth i hen goed yn ystod gwaith rheoli coedwriaeth gan eu bod yn cynnal amrywiaeth eang o rywogaethau, yn cynnwys cenau. Bydd rhywogaethau cen hen goedwigoedd i'w gweld trwy'r holl safle, yn enwedig felly ar goed sydd wedi'u goleuo'n dda o amgylch ymylon y coetiroedd a llennyrch.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y

cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA Coedydd Aber (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Chwefror 2008).

Bygythiadau

Mae'r safle'n cynnwys Gwarchodfa Natur Genedlaethol Coedydd Aber gydag estyniadau sy'n cynnwys man ychwanegol o goed llydanddail yn bennaf ar lethrau uwchben y gwastadedd arfordirol ac ar hyd dyffryn cyfagos i'r dwyrain. Mae cynefin y coetiroedd yn eithaf cryf ond mae lle i'w wella trwy gael gwared â choed conifer a rhywogaethau ymledol eraill. Yn ddiweddar, llofnodwyd cytundeb Tir Gofal ynghylch rhan o'r safle, sydd yn y Warchodfa Natur. Mae'n rhaid wrth gyfraniad y Fenter Goedwigaeth er mwyn sicrhau rheolaeth gadwraeth well, a bod y coetir sydd wedi'i adfer yn ymdoddi'n well ar y lethrau uchel uwchlaw dyffryn Aber ac er mwyn sicrhau y cynhelir cyflwr y Warchodfa.

ACA Cors Fochno

Trosolwg

Mae tir mawnog Cors Fochno ar ymyl deheuol Afon Dyfi, yng ngorlifdir yr aber. Mae'n nodwedd brin a thrawiadol ar y tirlun a chaiff ei ystyried y 'locus typicus' o ran cyforfignenni aberol yn y DG. Er ei fod yn llai oherwydd traenio ac adfer tir, mae gweddill yr ehangder yn Borth yn un o'r cyforgesydd mwyaf sy'n tyfu yn nhiroedd isel Prydain ac mae i'w gyfrif am oddeutu 4% (200ha) o adnoddau Prydain o gyforfignenni heb eu torri.

Mae Cors Fochno yn safle o bwysigrwydd daearegol, cenedlaethol sy'n cynnwys archif mawn 7m o ddyfnder, wedi'i ddatblygu'n barhaus dros 5000 o flynyddoedd ac sy'n storio gwybodaeth am lefel y môr, hinsawdd a newidiadau amgylcheddol eraill. Mae hyn, ynghyd â'r ffaith bod y safle yn un o lond dwrn yn unig yn y DG sy'n cael eu hystyried yn dir mawnog gogleddol gweithredol, yn gwneud y safle'n werthfawr ar gyfer ymchwil, yn arbennig felly, ymchwil i newid hinsawdd. Yn y gors, hefyd, mae gweddillion archeolegol o bwys yn cynnwys yr esiampl orau o drac pren canoloesol y gwyddys amdano yng Nghymru.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

7110 [Cyforgesydd gweithredol](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

7120 [Cyforgesydd wedi'u diraddio ac sy'n dal i fedru ailgyfyngu'n naturiol](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Cyforgorsydd gweithredol (Côd Cynefinoedd yr UE: 7110), yn cynnwys nodwedd 3 (Panylau ar bridd mawnog y Rhyncosporion)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1 (a 3)

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Math NVC M18 o gyforfignen *Sphagnum papillosum*-*Erica tetralix* a M2 pyllau *Sphagnum cuspidatum* fydd yn > 95% o'r gors 'sylfaenol' (h.y. heb ei thorri)
- Bydd lefel gorchudd mwsoglau'r corysdd nodweddiadol (*Sphagnum* species) yn ddigon uchel (>25%) i ddangos bod mawn yn tyfu'n iach yno .
- Bydd patrwm o fryncynau a phantiau ar draws canol cromen y gors.
- Bydd mwy o chwys yr haul *Drosera anglica* yn y pantiau (i.e. *Rhyncosporion* depressions) fel arfer a byddant yn tyfu neu'n cynnal eu maint.
- Bydd y rhywogaethau a ganlyn yn gyffredin yn y gyforgors weithredol: *Sphagnum capillifolium*, *S. papillosum* a *S. magellanicum*, cors rhosmari *Andromeda polifolia* a'r gorsfrwynen wen *Rhyncospora alba*.
- Bydd gan y corysdd mwsogl prin sy'n creu bryncynau *Sphagnum austinii* a *S. fuscum* boblogaethau sefydlog neu rai sy'n cynyddu.
- I bob pwrpas, ni fydd glaswellt y bwla *Molinia caerulea* yn y cyforfignen weithredol
- I bob pwrpas, ni fydd rhywogaethau prysgwydd megis helyg *Salix* a bedw *Betula* yno ychwaith.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth

4.2 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Cyforgorsydd wedi'u diraddio ac sy'n dal i fedru aildyfu'n naturiol (Côd Cynefinoedd yr UE: 7120)

Gweledigaeth ar gyfer Nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Caiff 80% o adnodd y gyforgors sydd wedi'i diraddio ei adfer i gyforgors weithredol, gyda'r gweddill yn hydrolegol gyson â chors weithredol.
- Bydd llystyfiant sy'n cyfateb i Ddosbarthiad Llystyfiant Cenedlaethol (NVC) cymunedau'r gyforfignen, mathau M2 a/neu M18, yn sefydlog neu'n cynyddu mewn maint ac yn berthynol i'r hyn sydd wedi'i fapio yn 2003.
- Bydd gan fannau / llecynau o llystyfiant M18 20% yn fwy o fwsogl corysdd yn orchudd ac ni fydd rhywogaethau coed a rhododendron yno, neu byddant yn brin.

- Bydd gan lystyfiant lled naturiol arall nad yw'n dod o goetir, yn cynnwys corysdd gwael, corysdd lled hallt a siglenni, rywogaethau coed na fydd ddim mwy na'r hyn oeddynt yn 2003.
- Bydd poblogaethau rhywogaethau planhigion sy'n nodweddiadol o ymylon a thrawsnewidiadau mignenni, yn cynnwys y freuwydden, y gorsfrwynen ddu, y gorsfrwynen rudd, yr hesgen rafunog fwyaf, y tegeirian llydanwyrdd leiaf, pumnaled y gors, rhedynen gyfrdwy a llysiau'r afu, yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Ni fydd rhywogaethau sy'n anoddefgar o waith draenio a rwystrir, megis brwyn a'r rhan fwyaf o rywogaethau glaswellt, yn ogystal â rhywogaethau ymledol megis rhododendron, ar y safle neu, os ydynt yno, byddant yn brin.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA Cors Fochno (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Chwefror 2011).

Bygythiadau

Mae gwaith draenio, addasiadau amaethyddol, torri mawn a thanau'r gorffennol oll wedi cael effaith ar ansawdd a maint y gyforfigen a chynefinoedd mignenni trawsnewidiol hallt.

Caiff cyfran sylweddol o'r gors sydd wedi'i diraddio ei warchod rhag ymosodiad gan ddŵr môr gan strwythurau artiffisial ac, felly, mae perygl iddi orlifo. Rhaid wrth asesiad manwl ar gyfer y posibilrwydd o adfer newidiadau i ba mor hallt yw'r gors.

Mae'r perygl oedd yn wynebu'r gors gyfan wedi lleihau'n sylweddol dros y degawdau diwethaf oherwydd caffael tir a dynodiadau, a hynny i'r fath raddau bod 'parth rhagod' eang o fignen sydd wedi'i haddasu bellach dan reolaeth cadwraeth. Cynnal a chadw draeniau ar hyd yr ymylon yw'r prif fygythiad i adferiad llwyddiannus. Mae CCGC yn rhoi sylw i'r broblem hon trwy gysylltu gydag Asiantaeth yr Amgylchedd a chyfrannu i gynllun rheoli lefel y dŵr.

Wrth gadw llygad ar system ddŵr a llystyfiant y fignen, ceir ymateb cadarnhaol i waith cau ffosydd a ddechreuodd yn 1981. Rhoddir sylw i waith adfer pellach, fel a nodir yn y cynllun rheoli.

ACA Corsydd Eifionydd

Trosolwg

Mae pedwar Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig gwahanol yn perthyn i ACA Corsydd Eifionydd; SoDdGA Cors Graeanog, SoDdGA/GNG Cors Gyfelog, SoDdGA Cors Llanllyfni a SoDdGA Cors y Wlad. Mae'r safleoedd rhwng y tir isel a'r tir uchel rhwng Eryri a

Phen Llŷn a chyda'i gilydd maent yn ymestyn dros 144 ha. Rhyngddynt dylant gynnal tair nodwedd o bwysigrwydd rhyngwladol megis cors drawsnewidiol a chors grynedig, Brith y Gors a plufwsogl main gwyrdd. Dylai'r safleoedd, hefyd, gynnal ystod o gynefinoedd tiroedd gwlyb eraill yn cynnwys cynefinoedd glaswelltiroedd corsïog, corydd calchaid, tonenni, coetiroedd gwlyb a siglenni.

Nodweddion Cymhwys

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

7140 [Corydd trawsnewid a chorsydd crynedig](#)

Atodiad II rhywogaethau sy'n bresennol fel nodwedd gymhwys ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1065 [Brith y Gors](#) *Euphydrias* (*Eurodrias*, *Hypodrias*) *aurinia*

1393 [Plufwsogl main gwyrdd](#) *Drepanocladus* (*Hamatocaulis*) *vernicosus*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Corydd Trawsnewid a Chorsydd Crynedig (Côd Cynefinoedd yr UE: 7140)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mignen drawsnewid a chors grynedig fydd y cynefin amlycaf yng Ngors Gyfelog a Chors Graeanog.
- Dylai brithwaith o gynefinoedd corydd calchaid, tonenni, glaswelltir corsïog a siglenni orchuddio o leiaf 80% o'r ddau safle. Dylai'r cynefin fod o ansawdd da, cynnal nifer o blanhigion prin a than fygythiad. Dylai hefyd fod yn gynefin ar gyfer ystod eang o adar, pryfaid ac ymlusgiaid.
- Yn ystod rhan sychaf y flwyddyn dylai'r rhan fwyaf o'r safle fod â dŵr ar y wyneb neu uwchlaw iddo a phan fyddir yn cerdded ar y safle, mae'r cors yn crynu. Dylai'r gors grynedig hon gynnal cynefinoedd tir gwlyb gyda rhywogaethau nodweddiadol megis grug croesddail, llafn y bladur, chwys yr haul, mwsoglau'r gors (*Sphagnum* spp.) a phlu'r gweunydd.
- Dylai'r safle gynnal poblogaethau iach o blanhigion prin, megis y chwisigenddail canolig, yr hesgen lydanddail, cyfrdwy, gwllithlys hirgrynddail ynghyd â phoblogaethau pryfaid prin. Dylid bod cynefin ar gyfer brith y gors. Dylai'r clafrlllys gwreidd-dan glas fod yn gyffredin ar y safle gan mai hwn yw planhigyn bwyd lindys brith y gors.
- Ni ddylai coetir gwlyb orchuddio mwy na 30% o Gors Gyfelog a 10% o Gors Graeanog ac ni ddylid bod rhododendron yno. Mae'r coetir amrywiol hwn wedi datblygu dros nifer o flynyddoedd ac mae'n cynnal nifer fawr o gen a mwsogl. Dylai'r coetir barhau i gynnal nifer o wahanol goed a medru cynnal y cen a'r mwsogl.
- Bydd gwartheg a merlod yn pori rhyw gymaint ar bob rhan o'r safle y mae modd cael ati yn ystod y gwanwyn hwyr a dechrau'r

haf.

- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Plufwsogl main gwyrdd *Dreplanocladus (Hamatocaulis) vernicosus*. (Côd Rhywogaethau'r UE: 1393)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 4.2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffatriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylai'r llystyfiant yng Nghors Gyfelog a Chors Llanllyfni sy'n tyfu'n isel barhau i gynnal poblogaeth iach o blufwsogl main gwyrdd. Dylai gwaith rheoli sicrhau bod y boblogaeth yn parhau'n sefydlog a rhoi'r cyfle iddi ymestyn.
- Ar Gors Gyfelog, caiff *H. vernicosus* ei gyfyngu i laciau a nentydd niwtral neu fymryn yn sylfaenol gyda llystyfiant agored o fwsoglau brown, hesg, planhigion cymysg y borfa a *Sphagnum* spp.
- Mae angen cynnal y llystyfiant agored trwy bori'n ysgafn yn ystod y tymor gyda lefel trwythiad uchel ac amodau'r ddaear yn wlyb trwy gydol y flwyddyn, a chyda lefel y trwythiad ar y wyneb neu'n agos iddo.
- Mae tanbori'n fygythiad sylweddol i isboblogaethau'r *H. vernicosus* ar y ddau safle gan y gallai arwain at frwyn, planhigion porfa, hesg a phrysgwydd yn ymledu ac yn gorchuddio mwy o'r safle. Pan dyfodd y llystyfiant yn fwy trwchus, ffurfiodd yr *H. vernicosus* isboblogaethau bychain o goesau bach tenau yma ac acw. Mae merlod yn pori ar y safle yn yr haf ac mae hyn yn cynnal y gwair byr agored y mae'r mwsogl mor hoff ohono.
- Mae cael llawer o faetholion yn y dŵr hefyd yn risg bosib ar y ddau safle. Dylid cymryd camau i wahardd neu gyfyngu ar faetholion cymaint â phosib.
- Mae rhai perlysiâu, glaswelltoedd a hesg yn tyfu'n agos at ei gilydd. Mae'r un gofynion cynefin gan y planhigion hyn â sydd gan y mwsogl; yn eu plith mae Blaen y Gwayw Lleiaf, y Frwynen Flodeufain, Glaswellt y Bwla, yr Hesgen Seraidd, yr Hesgen beniganddail, Clafrllys gwreidd-dan, y Cycyllog Lleiaf, Pys ceirw mwyaf, Ffeuen y Gors, Briwydd y Gors, y Swp-hesgen, y Gorsfrwynen rudd, yr Hesgen Felen, Maeswellt y cŵn a'r Chwein-hesgen.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcan Gadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Glöyn Byw Brith y Gors *Euphydryas aurinia* (Côd Rhywogaethau'r UE: 1065).

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 4.3

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffatriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Er mwyn sicrhau hyn, dylai o leiaf 80% o SoDdGA Cors y Wlad fod yn gynefin sy'n addas i Frith y Gors h.y. llystyfiant brwynog (porfa rhos). Dylai'r cynefin fod o ansawdd dda (glaswelltir gyda thwmpathau o laswellt 10 – 20cm o uchder) gyda thoreth o glafrrlys gwreidd-dan, planhigyn bwyd lyndys Brith y Gors.
- Mae'r ACA yn cynnal poblogaeth o Frith y Gors sydd o bwys rhyngwladol. Er bod niferoedd y glöynnod byw aeddfed a larfâu

yn amrywio'n flynyddol mewn ymateb i wenynen barasitif a'r tywydd, mae'r boblogaeth yn gryf, yn wydn, ac yn hyfyw yn y tymor hir.

- Yn ystod blynyddoedd brig, bydd ymwelydd sy'n cerdded trwy'r safle ar ddiwrnod braf o haf yn gweld nifer o löynnod byw aeddfed. Yn ystod y blynyddoedd hyn, bydd y lindys, yn bwydo gyda'i gilydd mewn gweoedd sidan ar eu bwyd, y clafrillys gwreidd-dan, yn doreithiog trwy'r unedau hynny sy'n cynnal y glöyn byw.
- Mae poblogaeth yr ACA yn cyfrannu at fetaboblogaeth brith y gors Eifionnydd ac mae'n greiddiol i'r boblogaeth honno. Mae'r metaboblogaeth yn cynnwys poblogaeth yr ACA yn ogystal â phoblogaethau sy'n bridio ar dir y tu allan i'r ACA.
- Mae'r boblogaeth yn bridio mewn pedair uned, lle mae'n rhywogaeth allweddol, yn gyrru gwaith rheoli pob uned.
- Bydd rhoseddi o glafrillys gwreidd-dan yn hynod niferus ac yn gyffredin trwy rannau o'r unedau hyn, yn cynnal brith y gors (yn enwedig SoDdGA Cors y Wlad), yn tyfu ymhlith glaswellt, hesg a phertysiau yn eu blodau gyda thwmpathau o laswellt y bwla a brwyn yma ac acw, yn mochel y lindys mewn tywydd gwlyb.
- Mae gwrychoedd trwchus, yn gymysgfa o'r ddraenen wen, y gollen, y gerddinen a rhywogaethau brodorol leol eraill yn tyfu o amgylch y tu mewn i'r ffiniau a'r tu allan iddynt ac yn rhoi cysgod hanfodol i'r glöynnod byw aeddfed sy'n bridio yn ystod tywydd gwael. Fel arall, tirlun agored iawn ydyw gydag ychydig iawn o gysgod.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA Corsydd Eifionnydd yn cynnwys: SoDdGA Cors Graeanog; SODdGA /GNG Cors Gyfelog; SoDdGA Cors Llanllyfni; a SoDdGA Cors y Wlad (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Bygythiadau

Mae'r safle dan un prif fygythiad – prysgwydd yn ymledu ar y safle oherwydd nad oes pori, sy'n adlewyrchiad o natur gorsiog y tir a'i fod yn anodd cael ato. Mae draenio a llygredd yn fygythiadau ychwanegol.

ACA Glan-traeth

Trosolwg

Mae ACA Glan-traeth i'r de-ddwyrain o bentref Niwbwrch ac yn rhan o Gwningar Niwbwrch / Ynys Llanddwyn er iddi gael ei gwahanu gan ffordd yr A4080.

Roedd y pyllau bas yng Nglan-traeth, a grëwyd trwy gloddio tywod, yn cynnal un o boblogaethau bridio mwyaf y madfall ddŵr gribog *Triturus cristatus*. Ar adeg cyhoeddi'r SoDdGA, cyfriwyd dros 500 o anifeiliaid yn ystod arolwg yng ngolau fflagl. Byddai union gyfanswm y boblogaeth wedi bod yn sylweddol fwy. Mae'r pyllau, hefyd, yn safle bridio ar gyfer niferoedd sylweddol o fadfallod palfaidd *T. helveticus*, y llyffant *Rana temporaria* a'r broga *Bufo bufo*.

Mae tiroedd cyfagos yn cynnwys glaswelltir twynog a borir ac a ddatblygwyd mewn hen fannau gwaith tywod, a chefnen dywod i'r de-ddwyrain nad yw anifeiliaid domestig yn pori arni. Ceir mannau hefyd o ddeunydd sydd wedi'i adael ac y mae glaswellt bellach wedi tyfu drosto a chreu gaeafle gwerthfawr. Mae'r rhain yn fannau chwilota gaeaf pwysig ar gyfer amffibiaid aeddfed ac yn rhan hanfodol o gynefin y rhywogaethau hyn.

Mae eiddilwellt cynnar *Mibora minima*, rhywbeth prin ym Mhrydain (wedi'i gyfyngu i ychydig o fannau ym Môn a Phenrhyn Gŵyr), i'w weld yn y glaswelltir twynog a borir, yn enwedig felly ger ymyl mannau tywod noeth neu sydd wedi erydu. Gwelir tormaen gwyn *Saxifraga granulata*, sydd yn anghyffredin yng Ngwynedd, yn y glaswelltir tra bo'r marchrawn amrywiol *Equisetum variegatum* a'r coedwyrdd crynddail *Pyrola rotundifolia* mewn pantiau tamp.

Nodweddion Cymwys

Atodiad II rhywogaethau sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1166 [Y Fadfall Ddŵr Gribog](#) *Triturus cristatus*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Gadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: *Triturus cristatus* (Côd Rhywogaethau'r UE: 1166)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1:

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffatriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bydd poblogaeth fridio hyfyw o'r fadfall ddŵr gribog ar y safle.
- Bydd digon o byllau arddangos/bridio i'w gweld ar y safle.
- Bydd larfâu y fadfall ddŵr gribog i'w gweld yn y rhan fwyaf o byllau bridio.
- Yn ystod misoedd arferol yr haf bydd dŵr sefyll yn y rhan fwyaf o byllau arddangos/bridio ar y safle.
- O bryd i'w gilydd bydd y pyllau bridio'n sychu allan erbyn canol yr haf (cyfnodau >5 mlynedd).
- Bydd digon o blanhigion dŵr brodorol (macroffytâu) ar gyfer dodwy wyau a digon o fannau mewn gwaelod pwll gwag i arddangos madfallod.
- Ni fydd llystyfiant o amgylch y pyllau'n rhoi cysgod trwm wrth byllau arddangos/bridio.

- Ni fydd ffyniant algaidd a disgleirdeb ar wyneb pyllau arddangos/bridio.
- Ni fydd fawr ddim pysgod, os o gwbl, mewn pyllau arddangos/bridio sy'n cynnal madfallod cribog.
- Niferoedd bychain yn unig o adar hela fydd ar y pyllau.
- Bydd cynefin tirol o amgylch pyllau bridio'n cynnwys mannau i fadfallod gael hafan, mannau chwilota, gaeafleoedd a choridorau a fydd o gymorth i symud yn ôl ac ymlaen i SoDdGA Cwningar Niwbwrch - Ynys Llanddwyn (at ddibenion mudo, gwasgaru, chwilota a chyfnewid genedig).
- Ni fydd gwaith peirianeg ffordd megis potiau gyli yn arwain at golli nifer arwyddocaol o fadfallod dŵr cribog.
- Ni fydd rhywogaethau dyfrdrig, anfrodorol yno, neu os bydd rhai yno, dim ond nawr ac yn y man.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) a Safle o Ddiddordeg Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) Glan-Traeth (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Bygythiadau

Gallai gostwng lefel y trwythiad wrth i goed helaeth yng Nghoedwig Niwbwrch aeddfedu, o bosib, gael effaith ar barhad pyllau bas, sy'n bwysig fel safleoedd bridio madfallod. Byddid yn rhoi sylw i reoli neu greu pyllau ar y safle os ceid effaith andwyol ar y cynefin bridio ac os bydd gwaith monitro niferoedd y madfallod yn dangos bod eu poblogaeth yn gostwng. Mae'r boblogaeth nesaf o fadfallod dŵr cribog y gwyddys amdani 2 km i'r de-orllewin.

ACA Glynllifon

Trosolwg

Mae yn ACA Glynllifon glwydi mamolaeth yn unedau rheoli 16 (Plasdy Glynllifon), 32 (Melin y Cim) a 36 (Pen y Bont), a dwy glwyd / dau fan gaeafgysgu yn unedau rheoli 16 (Plasdy Glynllifon) (a ddefnyddir fel clwyd gaeafgysgu a mamolaeth) a 37 (mwynglawdd gopr simdde'r dylluan), hen weithfeydd mwyngloddio yn Nyffryn Nantlle. At hyn, mae cynefinoedd o amgylch y clwydi hyn wedi'u cynnwys; nant gyda choed bob ochr iddi yn cysylltu unedau rheoli 32 a 36 (Melin-y-Cim a Phen y Bont), coetir mawr o amgylch uned 16 (Plasdy Glynllifon) a man bychan o ochr bryn uned 37 o amgylch mwynglawdd Simdde'r dylluan (Wilkinson, 2006).

Cesglir data'n rheolaidd ar nifer yr ystumod sy'n defnyddio'r clwydi hyn. Ddwywaith y flwyddyn, yn dilyn protocol safonol monitro'r ystlym bedol leiaf yn y tair clwyd famolaeth, cyfrir faint o ystumod sy'n gadael. At hyn, gosodir cofnodydd data yn uned rheoli 16 (Plasdy

Glynllifon). Mae hwn yn cofnodi nifer yr ystumod sy'n gadael y glwyd ac yn dychwelyd iddi trwy gydol y flwyddyn. Caiff y data ei lawrlwytho a'i ddadansoddi gan Peter Andrews (Andrews, 2002, 2004a a 2004b).

Fodd bynnag, ychydig iawn o ddata sydd ar gyfer uned reoli 37 (mwynglawdd gopr simdde'r dylluan), ac mae'n rhaid cynnal arolwg pellach i sefydlu sut a phryd y bydd yr ystumod hyn yn defnyddio'r mwyngloddiau hyn (Wilkinson, 2006).

Er bod rhyw gymaint o gynefin y tu mewn i ffin yr ACA, mae'r ystumod yn defnyddio ardal ehangach ar gyfer bwydo a symud a gwyddys hefyd am glwydi cysylltiedig y tu allan i ffin yr ACA. Rhaid rhoi sylw i'r holl agweddau hyn wrth bennu statws cadwraeth poblogaeth yr ystumod pedol lleiaf. Gwnaed gwaith tracio gyda radio i geisio nodi ardaloedd bwydo a llinellau hedfan a ddefnyddir. Cafodd y gwaith ei gomisiynu'n bennaf i bennu effeithiau posib cynllun ffordd yr A487. Mae angen dadansoddi'r data i bennu a oes manau allweddol o gynefin, llwybrau hedfan neu glwydi y mae'n rhaid eu cynnal yn y tirlun er mwyn cynnal y boblogaeth ystumod hon. Rhaid wrth ragor o waith ymchwil i bennu sut y mae Cyngor Cefn Gwlad Cymru'n asesu staws cadwraeth y rhywogaeth symudol hon (Wilkinson, 2006).

Nodweddion cymhwys

Atodiad II rhywogaethau sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1303 [Yr Ystum Bedol Leiaf](#) *Rhinolophus hipposideros*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Gadwraeth ar gyfer nodwedd 1: Yr Ystum Bedol Leiaf *Rhinolophus hipposideros* (Côd Cynefinoedd yr UE 1303).

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1

- Ni fydd ystod naturiol yr ystum bedol leiaf yn cael ei ostwng, nac yn debygol o gael ei ostwng yn y dyfodol rhagweladwy.
- Mae digon o gynefin i gynnal poblogaeth yr ystum bedol leiaf yn y tymor hir.
- Bydd yr ystumod pedol leiaf a'u cywion yn parhau i fod yn y tair clwyd mamolaeth yn flynyddol: Plasdy Glynllifon (Uned 16); Melin y Cim (Uned 32); a Phen y Bont (Uned 36).
- Bydd digon o gynefin addas o amgylch y clwydi hyn i gynnal yr ystumod, yn cynnwys rhwydweithiau parhaus o goetir conifferaidd llydandail yn rhoi cysgod, llinellau o goed a choedwrych yn cysylltu'r gwahanol fathau o glwydi gyda manau o laswelltir yn llawn pryfaid a dŵr agored.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA Glynllifon (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Bygythiadau

Mae'r safle'n cynnwys y glwyd a manau bwydo cyfagos a ddefnyddir gan yr ystlumod. Mae'r adeilad y mae'r glwyd ynnddo ar werth ac mae gwaith rheoli tir y stad gan gynnwys y coetiroedd yn cael ei adolygu. Mae cynllun gwella ffordd a gafwyd yn ddiweddar ac sydd wedi tarfu ar lwybr hedfan allweddol allan o'r stad, a methu ymgorffori camau lleddfu digonol i'r ystlumod, hefyd yn dangos y pwysau ar y safle. Mae gan berchenogion yr adeilad clwydo gytundeb rheoli ond nid yw'n ymestyn i'r manau bwydo, sy'n cael eu heithrio ar hyn o bryd o'r SoDdGA a'r ACA. Mae rhyw gymaint o sgôp ar gyfer gwella rheolaeth y safle yn ei gyfanwydd ar gyfer yr ystlumod, trwy gytundeb rheoli, cynlluniau amaethyddol-amgylcheddol a mentrau partneriaeth eraill.

ACA Pen y Gogarth

Trosolwg

Mae Pen y Gogarth o ddiddordeb arbennig am ei nodweddion daearegol, botanegol, entomolegol, adaregol a gwyddor môr. Mae'r trwyn calchfaen hwn, sy'n codi mewn nifer o haenau i gopa gwastad ar 207 metr, yn cynnwys clogwyni môr a thraethau clogfaenog, ac mae'n ymestyn am bron i wyth cilometr ar hyd arfordir Gogledd Cymru, gan wahanu Bae Conwy a Bae Llandudno. Ar yr ochrau gogleddol a dwyreiniol, mae clogwyni serth yn disgyn yn syth i'r môr. Ar yr ochrau deheuol, nid yw'r llethrau mor serth ac mae ganddynt gyfres o haenau isel o glogwyni calch yn syrthio'n llethrau clog-glai meddal a chlogwyni ar ochrau'r de-orllewin. Lle nad yw'r pridd yn dod o greigwely'r galchfaen, mae tystiolaeth bod y pridd dyfnach yn dod o dywod a gludwyd gan y gwynt (marianbridd) o'r oes perirewlifol.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

4030 [Rhostir sych Ewropeaidd](#)

6210 [Glaswellfiroedd sych lled naturiol a nodweddion tir prysg: ar bridd calchaid \(Festuco-Brometalia\)](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1230 [Clogwyni môr arfordiroedd yr Iwerydd a'r Baltig](#)

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Gadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Rhostir Sych Ewropeaidd (4030)

Gweledigaeth ar gyfer rhostir sych

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae'r rhostir sych ar dros 25% o arwynebedd y safle.
- Rhoddir cyfle i'r rhostir sych ymestyn ar draul brwyn ac eithin ond nid ar draul y glaswelltir lled naturiol.
- Mae'r rhostir sych, yn ogystal â grug, grug lledlwyd ac eithin mân yn hawlio'r safle.
- Mae o leiaf 33% o'r rhostir sych yn gyfoethog o rywogaethau, yn cynnwys y planhigion a ganlyn: rhosyn y graig, crogedyf, peiswellt y waun, hesgen oleulas, bwtsiasen y gog, teim gwyllt, a'r feillionen hopysaidd.
- Ceir cyfnodau o arloesi a thyfu llystyfiant rhostir.
- Cedwir llygad ar rywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o ddiffyg rheoli, brwyn *Pteridium aquilinum*, eithin *Ulex europaeus* a rhywogaethau prysgwydd a choed.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Gadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Glaswelltiroedd sych lled naturiol a nodweddion tir prysg: ar bridd calchaid (Festuco – Brometalia) (6210)

Gweledigaeth ar gyfer glaswelltiroedd lled naturiol

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae'r tiroedd sych lled naturiol yn ymestyn dros 35% o arwynebedd y safle.
- Rhoddir cyfle i'r tiroedd sych lled naturiol ymestyn ar draul brwyn ac eithin ond nid ar draul rhostir sych.
- Mae'r glaswelltiroedd sych lled naturiol yn gymysgedd o rywogaethau o berlysiâu glaswellt a hesg nodweddiadol sy'n cynnwys, y cor-rosyn lledlwyd, rhosyn y graig, gwyddlwyn cyffredin, teim gwyllt, crogedyf, y feillionen hopysaidd, peiswellt y waun, brigwellt cribog, glaswellt crynedig, ceirchwellt culddail, yr hesgen oleulas a'r hesgen gynnar.
- Mae cenau sy'n byw yn y ddaear, mwsoglau blaenffrwythol a chraig a phridd caled i'w gweld yn y glaswelltir byr agored.
- Mae rhywogaethau sy'n arwydd o welliant amaethyddol a/neu sathru yn brin neu'n absennol.
- Mae rhywogaethau coed a phrysgwydd brodorol a brwyn yn brin neu'n absennol.
- Nid oes rhywogaethau ymledol anffodorol megis y Cotoneaster sy'n tyfu'n isel ac yn creu carped.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcan Gadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Clogwyni môr â llystyfiant arfordiroedd yr Iwerydd a'r Baltig (1230)

Gweledigaeth ar gyfer Clogwyni môr â llystyfiant

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw iddi fod o statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Ni fydd clogwyni'r môr a'u glaswelltir arforol byr cysylltiedig ar ddim mwy na 5% o'r safle, ac eithrio os bydd y clogwyni'n dymchwel mewn trychineb naturio.l
- Bydd llystyfiant sy'n tyfu ar y clogwyni ac mewn agenau yn tyfu'n naturiol ar rannau addas o'r clogwyni trwy'r holl safle.
- Bydd y llystyfiant yn cynnwys planhigion brodorol megis cawl y môr *Brassica oleracea*.
- Ni fyddir yn annog planhigion dringo megis eiddew *Hedera helix* a'r triaglog goch anffodrol *Centranthus ruber* i ledaenu.
- Peiswellt talsyth a rhywogaethau nodweddiadol megis clustog Fair a llyriad corn y carw fydd yn hawlio'r glaswelltir arforol byr
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA Pen Y Gogarth (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Bygythiadau

Mae llawer o bori ar gopa gwastad Pen y Gogarth a'i lethrau ac mae hyn yn creu glaswellt byr. Ar y llethrau mwyaf serth, ceir manau sy'n cael eu tanburi oherwydd ei bod yn anodd i anifeiliaid gael yno. Mae prysgwydd brodorol ac estron yn ymledu yn y manau hyn. Mae cynllun rheoli y cytunodd Cyngor Cefn Gwlad Cymru a'r awdurdod lleol iddo yn rhoi sylw i'r problemau hyn.

Mae pwysau gweithgareddau hamdden yn aruthrol ar Ben y Gogarth gan ei fod ond cam a naid o Landudno, canolfan dwristiaeth fawr. Rheolir y safle fel Parc Gwledig a Gwarchodfa Natur Leol gan yr awdurdod lleol mewn cydweithrediad agos â Chyngor Cefn Gwlad Cymru. Cytunwyd ar gynllun rheoli ar y cyd a gweithredir arno. Dylai hwn sicrhau y cynhelir y nodweddion arbennig.

ACA Arfordir Ynys Cybi

Trosolwg

Glannau Ynys Cybi (Ynys Lawd)

Mae'r safle hwn o ddiddordeb arbennig am ei nodweddion daearegol a biolegol, yn cynnwys rhostir a glaswelltir arfordirol, clogwyni arfordirol a'u shillfoedd, ei gasgliadau o blanhigion fasgiwlaidd ac adar, creaduriaid di-asgwrn-cefn a'i ddaeareg cadarn. Mae'r safle ar

gornel gogledd-orllewin Ynys Cybi ac mae'n cynnwys y pwynt mwyaf gorllewinol ym Môn. Mae Caergybi union i'r dwyrain.

Tre Wilmot

Ardal fawr o rostir isel, asidig yw hon yn gorchuddio cyfres o gribau creigiog a phantiau rhyngddynt, sy'n arwain at ystod o llystyfiant rhostirol. Caiff y rhostir ar y cribau, sydd wedi'i ddraenio'n dda, ei hawlio gan honos *Calluna vulgaris* ac eithin mân *Ulex gallii*, gyda serennyn y gwanwyn *Scilla verna* ac ar gerrig brig, gwelir briweg y cerrig *Sedum anglicum*.

Mae'r mannau isel yn cynnal rhostir gwlyb neu dir mawnog, gyda rhywogaethau megis grug croesddail *Erica tetralix*, glaswellt y bwla *Molinia caerulea*, plu'r gweunydd *Eriophorum angustifolium* a chorhelyg *Salix repens*. Mae poblogaeth fawr iawn crwynllys y gors *Gentiana pneumonanthe* o ddiddordeb penodol ac mewn mannau lle ceir dŵr agored bychan, belenllys *Pilularia globulifera*. Mae'r ddwy rywogaeth hon wedi dirywio yn sylweddol dros y wlad i gyd gyda'u cynefinoedd yn cael eu hadfer fesul tipyn. Mae Crafan-y-frân dridarn *Ranunculus tripartitus* i'w weld yma hefyd.

Glannau Rhoscolyn

Yn ymestyn ar hyd arfordir gorllewinol Ynys Cybi, Ynys Môn am oddeutu 6.5 km (o Borthygaran i Draeth Lydan) a thros arwynebedd o 157 ha, mae SoDdGA Glannau Rhoscolyn yn ardal sy'n gyfoethog o ran nodweddion biolegol a daearegol. Mae'r safle hwn wedi'i ddewis am ei nodweddion botanegol, adaregol a daearegol ac mae iddo ddiddordeb gwyddor môr sylweddol.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1230 [Clogwyni môr â llystyfiant arfordiroedd yr Iwerydd a'r Baltig](#)

4030 [Rhostiroedd sych Ewropeaidd](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

4010 [Rhostiroedd Gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix*](#)

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Clogwyni môr â llystyfiant arfordiroedd yr Iwerydd a'r Baltig (yn cynnwys llystyfiant ar glogwyni ac mewn agenau, glaswelltir arfordirol a rhostir arfordirol)-yn cynnwys: Nodwedd 9: Y tusw aur *Teloschistes flavicans*; Nodwedd

10: Chweinllys Ynys Cybi *Tephroses integrifolia* ssp *maritime*; Nodwedd 11: Carrai flewynnog *Heterodermia leucomelos*; a Nodwedd 12: *Cladonia peziziformis*

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae llystyfiant ar y clogwyni ac mewn agenau a glaswelltir arfordirol a rhostir arfordirol i'w gweld trwy'r safle mewn mannau priodol a phennir eu maint a'u parthau cymharol gan dopograffi, pa mor agored ydynt, pori a digwyddiadau naturiol stocasatig (e.e. stormydd).
- Ymhlith y llystyfiant ar y clogwyni mae planhigion brodorol, megis troellig arfor *Spergularia rupicola* Lafant y Môr (*Limonium britannicum*, *L. procerum*, *L. binervosum*) a corn-carw'r môr *Crithmum maritimum*.
- Nid yw planhigion anfordorol megis ffigsen Hottentot *Carpobrotus edulis* neu'r llyisiau gwllithog porffor *Disphyma crassifolium* o ddewis yno neu o leiaf nid ydynt yn ymestyn o'u huchder 2000.
- Mae'r glaswelltir ar silffoedd uwch ar y clogwyni arfordirol ac ar ben y clogwyn.
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y glaswelltir arfordirol hwn: peiswellt talsyth *Festuca rubra*, clustog Fair *Armeria maritima*; serennyn y gwanwyn *Scilla verna* a bara can y defaid *Plantago maritima*.
- Mae rhostir arfordirol mewn mannau i mewn i'r tir o'r glaswelltir.
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y rhostir arfordirol: grug *Calluna vulgaris*; grug lledlwyd *Erica cinerea* eithin mân *Ulex gallii*, clustog Fair *Armeria maritima*, bara can y defain *Plantago maritima*, llwynhidydd corn y carw *Plantago coronopus* neu Serennyn y gwanwyn *Scilla verna*.
- I bob pwrpas, nid oes rhywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o danbori, yn enwedig felly frwyn *Pteridium aquilinum* ac eithin *Ulex europaeus* a rhywogaethau glaswellt sy'n arwydd o welliant, yn cynnwys maeswellt gwyn *Agrostis stolonifera*, troed y ceiliog *Dactylus glomerata*, rhygwellt parhaol *Lolium perenne* a'r gawnen benwen *Holcus lanatus* ar y rhostir.
- Bydd poblogaethau cynaliadwy o'r planhigion sy'n rhan o'r gymysgedd o blanhigion prin clogwyni môr yr Iwerydd i'w gweld yno, yn benodol, chweinllys Ynys Cybi *Tephroses integrifolia*, Lafant y môr (*Limonium britannicum*, *L. procerum*, *L. binervosum*), y tusw aur *Teloschistes flavicans* a *Heterodermia leucomelos*.
- Bydd yr holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn, yn cynnwys dwysedd y pori a llosgi, dan reolaeth.

4. **Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2. Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix* yn cynnwys pelenllys *Pilularia globulifera*, Crafanc-y-frân Dridarn *Ranunculus tripartitus*, crwynllys y gors *Gentiana pneumonanthe*, Criciedyn hirgorn y gors *Metrioptera brachyptera*.**

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Nid yw rhostir gwlyb yn gorchuddio dim mwy na'r hyn sy'n cael ei fapio ar hyn o bryd (*i'w bennu*).
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y rhostir gwlyb: grug *Calluna vulgaris*; grug croesddail *Erica tetralix*, *Sphagnum* spp. Clafrllys gwreidd-dan *Succisa pratensis* a *Narthecium ossifragum*.
- Cedwir llygad ar rywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o danbori, yn enwedig felly frwyn *Pteridium aquilinum*, glaswellt y bwla *Molinia caerulea* ac eithin mân *Ulex gallii*.
- Bydd 70% o rostir gwlyb yn rhostir gwlyb mewn 'cyflwr da'.
- Mae'r rhostir gwlyb yn cynnal poblogaethau (blodeuol) crwynllys y gors, Crafanc-y-frân dridarn, a'r belenllys.
- Mae'r rhostir gwlyb yn cynnal poblogaeth hyfyw Criciedyn hirgorn y gors.
- Mae'r rhostir gwlyb yn rhoi cynhaliaeth bosib i fetaboblogaeth brith y gors.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Rhostiroedd sych Ewropeaidd yn cynnwys Nodwedd 8 cor-rosyn rhuddfannog *Tuberaria guttata*, Nodwedd 12 y cen *Cladonia peziziformis*, Nodwedd 13 merywen *Juniperus communis*, Nodwedd 14 Llindro *Cuscuta epithymum* a Nodwedd 15 glesyn serenog *Plebejus argus*.

Y Weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Nid yw rhostir sych yn gorchuddio dim mwy na'r hyn sy'n cael ei fapio ar hyn o bryd (*i'w bennu*).
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y rhostir gwlyb: grug *Calluna vulgaris*; grug lledlwyd *Erica cinerea*, eithin mân *Ulex gallii*.
- Cedwir llygad ar rywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o danbori, yn enwedig felly frwyn *Pteridium aquilinum*, glaswellt y bwla *Molinia caerulea* ac eithin mân *Ulex gallii*.
- Bydd 70% o rostir sych yn rhostir sych mewn 'cyflwr da'.
- Mae'r rhostir sych yn rhoi toreth o fwyd y mae modd cael ato i'r frân goesgoch sy'n nythu.
- Mae'r rhostir sych yn cynnal poblogaethau (blodeuol) y Llindro.
- Mae'r cor-rosyn rhuddfannog i'w weld mewn o leiaf bum lle (ar hyn o bryd yn Ynys Lawd, gogledd Porth Dafarch, Porth y Garan, llwybr Pant yr Hyman, rhostir Pant yr Hyman) gydag o leiaf 200 o blanhigion yr un.
- Mae'r ferywen i'w gweld mewn o leiaf dri lle yn gwneud cyfanswm o 50 o blanhigion.
- Mae'r rhostir sych yn cynnal poblogaeth hyfyw glesyn serenog.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA Glannau Ynys Cybi ac AGA Glannau Ynys Cybi (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Bygythiadau

Mae pwysau yn sgîl datblygiadau hamdden yn parhau'n fygythiad a rhaid rheoli'n gyson bwysau ymwelwyr er mwyn atal y pridd rhag erydu ac unrhyw darfu ar fywyd gwyllt. Mae yno ganiatâd i gloddio mwynau ar dir y mae'r awdurdod lleol yn ei ddal, er nad oes dim yn cael ei wneud yno ar hyn o bryd. At hyn, mae pwysau am ragor o ddatblygiadau telegyfathrebu.

Gall planhigion egsotig (e.e. *Disphyma crassifolium*) sy'n ymledu o gytreffi gerllaw greu problemau yn y dyfyddol gyda chymunedau'r clogwyni, a chedwir llygad ar y sefyllfa.

Rhaid tarfu'n rheolaidd ar lystyfiant olynol ar fannau ymhell o ben y clogwyn trwy bori, dorri neu losgi er mwyn ail-greu rheolaeth draddodiadol. Rheolir llawer o'r ardal gan y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar yn unol â chynllun rheoli neu drwy dirfeddianwyr preifat dan gytundebau rheoli CCGC neu gytundebau AAS.

ACA Corsydd Llŷn

Trosolwg

Mae ACA Corsydd Llŷn yn cynnwys cadwyn o bedwar safle sy'n doreth o galch ac sy'n ymestyn dros ganol Penrhyn Llŷn yng ngogledd-orllewin Cymru. Cors Geirch yw'r safle fwyaf ac mae'r tri safle arall Cors Hirdre, Rhyllech Uchaf ac Aber Geirch ar dair uned hydrotopograffegol wahanol.

Oherwydd y ddaearreg sy'n cynnal yr ardal, mae'r ffynonellau a'r manau sy'n gollwng dŵr yn gyfoethog o ran calch. Mae corydd a llaciau o'r math sy'n llawn calch yn hynod brin yng Nghymru a'r DG. Cors alcalin yw'r cynefin nodweddiadol penodol a geir dan yr amgylchiadau hyn ac mae'n ymddangos fel cymunedau sy'n cael eu dyfrio gan y glaw a chan ddŵr sy'n rhedeg lawr llethrau ac y cyfeirir atynt fel mignenni NVC math M13 *Schoenus nigricans* – *Juncus subnodulosus* ynghyd â mignen M9 *Carex rostrata* – *Calliargon cuspidatum/giganteum* mewn manau lle ceir llai o law nac mewn manau eraill. Ceir llecynnau hefyd gydag elfennau o'r ddwy gymuned. Ceir llawer o nodweddion y gors alcalin yn y safle hwn o fewn matrices o lystyfiant tir mawnog a newidiwyd gan ddyn, ac i'w gweld yno'n amlwg mae helygain Mair *Myrica gale*, glaswellt y bwla *Molinia caerulea*, y frwynen glymog *Juncus subnodulosus* a'r rhedyn *Phragmites australis*. Mae'r llymfrwynen *Cladium mariscus* hefyd yn amlwg iawn yma. Ymhliith nodweddion blodeuol, eithriadol y gors alcalin yng Nghorsydd Llŷn mae'r genedlaethol brin plu'r gweunydd *Eriophorum gracile* yn yr unig fan y mae'n tyfu yng Ngogledd Cymru, poblogaethau sylweddol tegeirian y gors culddail *Dactylorhiza traunsteineri*, brial y gors *Parnassia palustris* a'r hesgen rafunog leiaf *Carex diandra*.

Mae'r ACA hefyd yn cynnal creaduriaid di-asgwrn-cefn prin, yn cynnwys y falwen droellog, pry llofrudd a gweddill brith y gors. Mae

malwen droellog Desmoulin *Vertigo moulinsiana* ar Warchodfa Natur Genedlaethol Cors Geirch mewn mannau lle ceir y llymfrwynen fwyaf *Cladium mariscus* mewn cors galchaid, a dyma'r unig fan y gwyddys am rhywogaeth yng Nghymru.

Nodweddion Cymhwys

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

7230 [Corsydd alcalin](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwys, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

7210 [Corsydd calchaid gyda *Cladium mariscus* a rhywogaethau'r *Caricion davallianae*](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

Atodiad II rhywogaethau sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1016 [Malwen Droellog Desmoulin](#) *Vertigo moulinsiana*

Atodiad II rhywogaethau sy'n bresennol fel nodwedd gymhwys ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1013 [Malwen droellog Geyer](#) *Vertigo geyeri*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Cors alcalin (Côt Cynefinoedd yr UE 7230)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae cors alcalin yn ymestyn dros o leiaf 7.1% o arwynebedd yr ACA (h.y. 20.14ha) ac mae mewn mannau sydd â'r potensial o gynnal y cynefin hwn.
- Ceir cors alcalin ar bob un o'r pedwar safle cyfansoddol.
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y gors alcalin: *Schoenus nigricans*, plufwsogl melyn serenog *Campyllum stellatum*, y llymfrwynen fawr *Cladium mariscus* (hyd at 1m o uchder), brwynen glymog *Juncus subnodulosus*, helygen Mair *Myrica gale*, mwsogl *Drepanocladus revolvens*, chwysigenwraidd *Utricularia* sp., toddyn cyffredin *Pinguicula vulgaris*,
- Nid oes fawr ddim o rywogaethau sy'n arwydd o draenio neu o newidiadau amaethyddol, megis y gawnen benwen *Holcus lanatus*, mieri *Rubus* spp., danadl poethion *Urtica dioica* yn y gors alcalin.
- Nid yw glaswellt y bwla *Molinia caerulea* yn ymestyn dros fwy na 25% o'r llawr ac fe'i cyfyngir i fannau sychaf.
- Ni ddylai tir caled fod yn ddim mwy na 5% o'r llawr (efallai 10% ar enghreifftiau gwlypaf y gors alcalin).

- Mae gwahaniaeth oedran a strwythur uchder i'w weld ar hyd y safle mewn Cors Alcalin (nid yw twmpathau o laswellt wedi'u difrodi ac mae 20% yn borfa byr, 50% aeddfed – 30% rhwng y ddau yn cynnwys tir caled).
- Nid oes fawr ddim prysgwydd megis helyg *Salix* a bedw *Betula pubescens* yn y gors alcalin.
- Nid oes rhywogaethau ymledol anffrodorol.
- Rheolir pori priodol ar 100% o'r safle.
- Mae dŵr sy'n sefyll neu ddŵr sy'n rhedeg yno rhwng y twmpathau o laswellt trwy gydol y flwyddyn ac mae i'w weld dros 30% o'r man lle ceir twmpathau o laswellt.
- Dylai pob llwybr dŵr (gwasgaredig, ar y wyneb a than y wyneb) (yr hyn sy'n llifo i mewn ac allan) gael ei adfer a/neu fod yn glir (yn cynnwys llenwi blocio, arallgyfeirio ac ail-greu ffosydd).
- Mae ansawdd y dŵr yn briodol i anghenion y llystyfiant a'r rhywogaethau – sef cyfoeth o galch ond dim llawer o faetholion.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Corsydd calchaid gyda *Cladium mariscus* a rhywogaethau'r Caricion *davallianae* (Côd Cynefinoedd yr UE 7210)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae cors galchaid yn ymestyn dros o leiaf 3.8% (10.78ha) o Gors Geirch.
- Mae'r planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y gors galchaid: y llymfrwynen fwyaf *Cladium mariscus*, brwynen glymog *Juncus subnodulosus*, helygen Mair *Myrica gale*; ffeuen y gors *Menyanthes trifoliata* pumnaled y gors *Potentilla palustris*, chwysigenwraidd *Utricularia vulgaris* a'r hesgen fain *Carex lasiocarpa*.
- Nid oes fawr ddim o rywogaethau sy'n arwydd o draenio neu o newidiadau amaethyddol, megis y gawnen benwen *Holcus lanatus*, mieri *Rubus spp.*, danadl poethion *Urtica dioica* yn y gors galchaid.
- Nid yw glaswellt y bwla *Molinia caerulea* yn ymestyn dros fwy na 25% o'r llawr.
- Mae gwahaniaeth oedran a strwythur uchder i'w weld ar hyd y safle mewn cors galchaid (20% yn borfa fer), nid oes llecynnau pur o un oed a strwythur, *Cladium mariscus*, yn ymestyn dros 50% o arwynebedd y nodwedd.
- Nid oes fawr ddim prysgwydd megis helyg *Salix* a bedw *Betula pubescens* yn y gors galchaid.
- Nid oes rhywogaethau ymledol anffrodorol.
- Mae dŵr sefyll yno'r rhan fwyaf o'r gaeaf.
- Mae dŵr daear o fewn 15cm i'r wyneb yng nghanol yr haf.
- Mae pob llwybr dŵr (gwasgaredig, ar y wyneb a than y wyneb) (yr hyn sy'n llifo i mewn ac allan) wedi ei adfer a/ neu'n glir (yn cynnwys llenwi, blocio, arallgyfeirio ac ail-greu ffosydd).
- Mae ansawdd y dŵr yn briodol i anghenion y llystyfiant a'r rhywogaethau – sef cyfoeth o galch ond dim llawer o faetholion.

- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4. Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Malwen droellog Desmoulin *Vertigo moulinsiana* (Côd Rhywogaethau'r UE 1016)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 3

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae *Vertigo moulinsiana* yn fynych mewn cynefin addas yn SoDdGA Cors Geirch.
- Nid yw llystyfiant yn fwy na 70cm ar gyfartaledd pan gaiff ei fesur ym mis Awst.
- Mae'r hesgen braff dywysennog a'r hesgen ganolig-dywysennog, yr hesgen rafunnog fwyaf a'r hesgen rafunnog leiaf, y llymfrwynen, y cleddllys canghennog a'r gellesgen felen yn arwydd o amodau ffafriol, yn union fel y *Phragmites* a'r *Phalaris* prin.
- Pan fo lefelau lleithder y tir rhwng tamp a gwlyb iawn caiff unrhyw godiad sylweddol yn lefel y dŵr ei atal i'r graddau bo planhigion dyfrdrig (e.e. Berwr y dŵr *Rorippa nasturtium-aquaticum*, a dyfrforonen sypflodeuog *Apium nodiflorum*), yn dod i fod y planhigion amlycaf.
- Pori ysgafn neu gylchdro neu dim pori.
- Dim cynnydd mewn gorchudd.
- Osgoi pori trwm a sathru ar fanciau.
- Atal unrhyw ostyngiad yn ansawdd y dŵr sy'n arwain at ewtroffeiddio a newidiadau mewn statws maetholion.
- Dim cynnydd mewn perlysiâu trwchus (yn enwedig felly ddanadl poethion *Urtica dioica*, ysgallen *Cirsium* spp., erwain *Filipendula ulmaria*, yr helyglys pêr *Epilobium hirsutum* ac alan mawr *Petasites* spp.) gydag uchder llystyfiant yn cynyddu.

4.2 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Malwen Droellog Geyer *Vertigo geyeri* (Côd Rhywogaethau'r UE 101)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 4

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Mae *Vertigo geyeri* yn fynych mewn cynefin addas yng Nghors Geirch.
- Ceir nifer fawr o fannau o laswelltir corsiog (M13 / nodwedd 2) gyda hesgen/mwsogl 5- 15cm o uchder yn cynnwys rhywogaethau megis *Carex viridula* subsp. *brachyrrhyncha*, mwsoglau *Drepanocladus revolvens*, *Campyllum stellatum*, *Pinguicula vulgaris*, *Briza media*, *Equisetum palustre*, *Juncus articulatus* ynghyd â thwmpathau o *Schoenus nigricans* yn ddim mwy nag 80cm o uchder.
- Mae'r tir sy'n cynnal cynefinoedd addas yn llawn dŵr a cheir llif gwanwyn gyda rhwydwaith o ddiferion dendritig.
- Pori ysgafn cynefin addas gyda merlod a/neu wartheg.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan

o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA Corsydd Llŷn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Bygythiadau

Mae'r safle dan bwysau amaethyddol (e.e. Cynnal ffosydd, defnyddio gwrtaitth, esgeulustra). At hyn, mae posib i ansawdd dŵr y safle ddirywio oherwydd gweithgareddau amaethyddol (e.e. Biswail). Mae prysgwydd sy'n lledu yn broblem sydd wrthi'n cael ei rheoli.

CCGC sydd yn berchen ar y safle (GNG Cors Geirch) ac yn ei reoli a gall, felly, reoli'r gweithgareddau hyn os oes adnoddau ar gael. At hyn, mae cytundebau rheoli yn eu lle dros rannau eraill o'r safle sy'n rhoi sylw i'r materion ynghylch amaethyddiaeth ac ansawdd dŵr. Fodd bynnag, nid oes cytundeb na pherchenogaeth warchodol ar oddeutu traean o'r safle.

Penrhyn Llŷn a'r Sarnau

Trosolwg

Mae ACA Pen Llŷn a'r Sarnau yn cynnwys aradaloedd o fôr, arfordir ac aber sy'n cynnal ystod eang o o wahanol gynefinoedd a bywyd gwyllt arforol. Mae natur gwely'r môr a'r arfordir ac ystod yr amodau amgylcheddol yn amrywio ar draws yr ACA. Mae gwahaniaethau ym math y graig a'r gwaddod, ansawdd, symudiadau gwaddod, bod yn wyneb cerhyntau llanwol a thonau, clirder y dŵr a pha mor hallt ydyw, ynghyd â rhyngweithio biolegol a'r gadwyn fwyd wedi creu ystod o gynefinoedd a chymunedau cysylltiedig o blanhigion arforol a rhywogaethau anifeiliaid, gyda rhai ohonynt yn unigryw yng Nghymru. Mae ACA Pen Llŷn a'r Sarnau yn safle amlddiddordeb sydd wedi'i ddewis oherwydd bod yno naw math o gynefin arforol a bywyd gwyllt cysylltiedig (Gorchymyn Cynefinoedd Atodiad I mathau o gynefinoedd) a thair rhywogaeth o famaliaid (Gorchymyn Cynefinoedd Atodiad II mathau o rhywogaethau)

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1110 [Banciau tywod sydd wedi'u gorchuddio fymryn gan ddŵr y môr trwy'r amser](#)

1130 [Aberoedd](#)

1150 [Lagynau arfordirol](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

1160 [Cilfachau a baeu mawr bas](#)

1170 [Riffiau](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1140 [Gwastadeddau llaid a thywod nad ydynt wedi'u gorchuddio gan ddŵr y môr ar lanw isel](#)

1310 [Salicornia a phlanhigion blynyddol eraill sy'n cytrefi mewn llaid a thywod](#)

1330 [Morfeydd yr Iwerydd \(Glauco-Puccinellietalia maritimae\)](#)

8330 [Ogofâu môr sydd dan ddŵr neu'n rhannol dan ddŵr](#)

Atodiad II rhywogaethau sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1349 [Y dolffin trwynbwll](#) *Tursiops truncatus*

1355 [Y dyfrgi](#) *Lutra lutra*

1364 [Y morlo llwyd](#) *Halichoerus grypus*

Amcanion Cadwraeth

Y weledigaeth ar gyfer ACA Pen Llŷn a'r Sarnau yw amgylchedd arforol ac arfordirol o ansawdd uchel sy'n iach, cynhyrchiol ac yn fiolegol amrywiol, yn cynnal cymunedau ac ecosustemau gwydn, arforol. Bydd cynefin arbennig a nodweddion rhywogaethau'r ACA yn cael eu cynnal a, lle bo raid, yn cael eu hadfer fel eu bod yn medru cynnal eu hunain yn y tymor hir fel rhan o ecosustemau sy'n gweithio'n naturiol. Ni fydd amrywiaeth cynefinoedd y bywyd gwyllt a'r rhywogaethau yn yr ACA yn cael eu diraddio.

Bydd y cymeriadau a'r prosesau ffisegol, amrywiol yng ngwahanol rannau'r ACA yn gweithredu heb fawr ddim ymyrraeth. Mae hyn yn cynnwys prosesau naturiol y llanwau, y tonnau a'r cerhyntau a phrosesau cysylltiedig gwaddod yn erydu ac yn cael ei adael. Bydd ansawdd dŵr yn yr ACA yn cael ei gynnal neu ei adfer i lefel y mae'n rhaid ei chael i gynnal y nodweddion mewn cyflwr da ar gyfer y dyfodol rhagweladwy. Mae iechyd ac ansawdd nodweddion y deuddeg ACA yn rhyngberthynol a byddant hefyd yn dibynnu ar gyflwr cynefinoedd arforol eraill yn y safle nad ydynt yn nodweddion ACA, yn ogystal â chydannau swyddogaethol yr ecosystem arforol.

Dylai rîff yr ACA barhau i gynnwys amrywiaeth fawr o gynefinoedd a'u cymunedau biolegol cysylltiedig – ar y lan a than y dŵr. Dylai gwahanol elfennau cynefin y rîff barhau heb gollu maint sylweddol, a dylai ansawdd y cymunedau bywyd gwyllt y maent yn eu cynnal gael ei chynnal neu ei gwella. Mae'r rhannau hyn yn cynnwys rîff a ffurfiwyd o fathau gwahanol o bridd caled ar draws y safle (gwely'r môr, clogfeini, cerrig crynion, a thir cymysg), riffiau biogenig a rîff garbonad. Bydd gwaith rheoli priodol yn sicrhau'r posibilrwydd o ymestyn cymunedau'r rîff fiogenig ar y lan a than y dŵr.

Dylai'r nodwedd bae mawr bas (Bae Tremadog) barhau i gynnwys amrywiaeth o waddod ansawdd uchel a chynefinoedd o bridd caled a'u cymunedau biolegol cysylltiedig. Bydd nodweddion arbennig y bae yn cael eu cynnal, yn cynnwys gwaddod islanwol sy'n gyfoeth o rywogaethau amrywiol yn dod i fod y cynefin amlycaf yn y bae. Dylai'r gwaddod islanwol gynnwys brithwaith o wahanol fathau o waddod yn cynnwys ardaloedd helaeth o ro lleidiog, tywod mân a lleidiog a llaid. Ar y lan, bydd disgwyl i gyflwr y gwahanol fathau o gynefinoedd a'u cymunedau cysylltiedig gael eu cynnal neu eu gwella dan ddulliau rheoi priodol. Bydd y cynefinoedd rhynglanwol yn cynnwys gro lleidiog a thywodlyd, gwaddod cymysg a glannau meini, creigwelyau, tywod a cherrig mân. Cynhelir a diogelir gallu'r bae i gynhyrchu'n fiolegol naturiol a'i allu i weithredu fel meithrinfa ar gyfer pysgod a physgod cregyn. Dylai gwaith rheoli priodol ddiogelu'r posibilrwydd o ymestyn cymunedau'r rîff fiogenig a'r morwellt sy'n rhannau o nodwedd y bae.

Dylai banciau tywod islanwol yr ACA barhau i gynnwys cynefinoedd gwaddodion symudol neu hynod symudol a'u cymunedau cysylltiedig . Bydd strwythur cyffredinol, nodweddion gwaddodion a chymunedau biolegol banciau tywod y 'Tripods', 'Bastram Shoal' a 'Devil's Ridge' yn adlewyrchu pa mor agored ydynt i wyntoedd cryfaf y de-orllewin a llif cryf y llanwau. Bydd nodweddion gwaddodion a chymunedau biolegol y banciau tywod 'four fathom' yn adlewyrchu amodau sydd yn llai agored i wynt a cherynt llanwol. Bydd cyflenwadau o waddod a phrosesau hydrodynamig sy'n ffurfio banciau tywod yn parhau heb unrhyw ymyrraeth a bydd cyflwr y cymunedau biolegol yn y gwaddod ac arno, ynghyd â rhywogaethau symudol sy'n gysylltiedig â'r banciau tywod, yn cael eu cynnal neu eu gwella dan ddulliau rheoi priodol.

Bydd tri aber yr ACA yn parhau'n aberoedd bas a ffurfiwyd gan fariau, sy'n sychu ac yn cynnal brithwaith o gynefinoedd a bywyd gwyllt cysylltiedig sy'n adlewyrchu'r trawsnewid o fod yn gynefinoedd aberol i fod yn gynefinoedd tirol. Bydd yr aberoedd yn cynnal morfeydd o ansawdd da sy'n trawsnewid i fod yn gynefinoedd eraill megis cerrig mân, twyni tywod, mignen fawnog, cors hallt a dŵr croyw, corsslwyn, tonnen a choetir. Bydd gwaddodion yr aber yn parhau i gynnwys cyfran uchel o waddod tywodlyd i leidiog a bydd math y gwaddod a chymunedau biolegol sy'n gysylltiedig â nhw yn adlewyrchu graddiant o fod yn fwy agored ac amodau hallt yng ngheg pob aber i gymunedau dan fwy o ddylanwad dŵr croyw sy'n rhoi cysgod wrth iddynt symud at y tir. Pennir strwythur a nodweddion pob aber gan brosesau geomorffolegol a biolegol na therfir arnynt, gan gynnwys cludo, erydu a chrynhoi gwaddod a dylanwqad digwyddiadau yn sgîl llifogydd a thrwy reoli'r ardal gyfagos yn briodol. Bydd cyfyngiadau artiffisial ar ffurf yr aberoedd a'r modd y maent yn gweithredu yn cael eu lleihau i'r eithaf er mwyn sicrhau y bydd cynefinoedd yr aber yno ac yn hyfyw yn y tymor hir; cynefinoedd a gweithrediadau gorlifdiroedd yn cael eu hadfer a gwydnwch yr ecosystem i newid hinsawdd yn cael ei wella. Bydd yr aberoedd yn parhau i fod yn feithrinfeydd pysgod ac yn cynnal poblogaethau pwysig o bysgod ac adar sy'n mudo a rhywogaethau allweddol eraill megis y dyfrgi.

Bydd lagŵn arfordirol y Morfa Gwyllt yn parhau i fod yn ei leoliad cyfredol ac ni fydd yn colli ei allu i fod yn lagŵn dŵr hallt arbenigol. Bydd rhywogaethau lagynau arbenigol yn parhau yno yn boblogaethau hyfyw ynghyd ag ystod o rywogaethau arforol eraill sy'n bennaf nodweddiadol o gynefin gwaddodol y basn lagŵn. Byddai disgwyl i effaith negyddol gweithgareddau dynol yn tarfu ar y lagŵn

ostwng trwy ddulliau rheoli priodol ac, felly, yn gwella gallu'r Morfa Gwylt i barhau a gweithredu fel lagŵn arfordirol.

Dylai nodwedd y gwastadeddau llaid a thywod barhau i gynnwys rhesi o gynefinoedd gwaddod a'u cymunedau biolegol cysylltiedig, yn amrywio o dywod agored a chymhedrol agored ar arfordiroedd agored i fod yn agored i dywod a mwd cysgodol mewn amodau aberol. Bydd enghreifftiau cyfan o rannu ardaloedd o gymunedau o waddod agored neu gymhedrol agored yn parhau. Byddai disgwyl i ansawdd cymunedau y gwastadeddau llaid a thywod rhynglanwol gael ei chynnal neu ei gwella. Mae'n bosib y byddai adfer systemau aberoedd sy'n gweithio'n fwy naturiol yn gwella hyfywra ac ansawdd tymor hir y gwastadeddau llaid a thywod rhynglanwol mewn amodau aberol.

Mae'r safle'n cadw ei drefn gyflawn o *llystyfiant morfa*, o llystyfiant arloesi, megis llyrllys, trwodd i forfa uwch. Byddai amrywiaeth y cymunedau'n parhau a bydd eu hansawdd yn cael ei chynnal neu ei gwella. Bydd hyfywra ac ansawdd nodweddion y morfa'n cael eu gwella trwy reoli'r aberoedd fydd yn adfer systemau fydd yn gweithredu'n fwy naturiol.

Bydd yr ogofâu môr yn parhau i gynnwys ogofâu rhynglanwol ac islanwol, holltau ac agenau a thwnnelau ym mhridd creigwely'r ACA. Bydd y cyfan o'r ogofâu ac amrywiaeth ac ansawdd y cymunedau biolegol y maent yn hafan iddynt yn cael eu cynnal neu eu gwella. Bydd nifer o'r ogofâu (rhynglanwol ac islanwol) yn parhau i gynnal manau sydd wedi'u datblygu'n dda o ogofâu. Bydd ogofâu'r ACA yn parhau i fod yn lle bridio i'r morlo llwyd ac yn lle o ansawdd uchel y mae'n hawdd cael ato.

Bydd yr ACA yn parhau i fod yn fan arforol, cynhyrchiol a chefnogol i'r morloi llwyd. Bydd y morloi llwyd sy'n dod i'r ACA yn rhan bwysig o boblogaeth fwy o forloi llwyd yn ne-orllewin y DG. Bydd y morlo llwyd yn parhau i fod yn helaeth yn yr ACA, yn bennaf felly yn yr arfordir a'r môr agored. Bydd yn medru cael at ysglyfaeth, a chael digon ohono, a hefyd gynefinoedd angenrheidiol o ansawdd da, yn cynnwys manau iddo lusgo i fyny 'r traeth iddynt a geni – manau lle na cheir fawr o ymyrraeth. Bydd ansawdd a gwasgariad y safleoedd llusgo a bridio'r morlo llwyd yn y safle yn cael eu cynnal neu eu gwella trwy ddulliau rheoli priodol.

Bydd yr ACA yn parhau i fod yn fan arforol, cynhyrchiol a chefnogol i'r *dolffin trwynbwl*. Bydd y dolffin trwynbwl yn parhau'n helaeth yn nyfroedd yr ACA a bydd y rhai sy'n dod i'r ACA yn adlewyrchu poblogaeth iach yn cynnwys dolffiniaid gwrywaidd a benywaidd – yn oedolion ac yn epil. Bydd y dolffiniaid trwynbwl yn yr ACA yn rhan bwysig o boblogaeth fwy o'r rhywogaeth hon sydd ym Mae Ceredigion ac yn y môr ehangach o gwmpas Cymru a gogledd-ddwyrain yr Iwerydd. Bydd yr anifeiliaid sy'n defnyddio'r ACA mewn iechyd ffisiolegol da. Bydd y dolffin trwynbwl yn medru cael at ysglyfaeth, a chael digon ohono, a hefyd gynefinoedd angenrheidiol o ansawdd da, lle na therfir fawr ddim arnynt. Bydd ansawdd a gwasgariad y cynefinoedd angenrheidiol (megis ar gyfer bwydo, magu, ymlacio a theithio) yn cael eu cynnal neu eu gwella trwy ddulliau rheoli priodol.

Bydd y dyfrgi'n parhau i fod yn eang yn yr ACA mewn manau o arfordir agored ac yn yr aberoedd. Bydd y dyfrgi'n medru cael at ysglyfaeth, a chael digon ohono, a hefyd gynefinoedd angenrheidiol o ansawdd da, yn cynnwys dŵr croyw a safleoedd ymlacio a bridio distaw fel bod modd i'r boblogaeth ffynnu. Bydd gwasgariad, canolfannau bridio a safleoedd bridio gwirioneddol / posib y dyfrgi

yn y safle ac mewn dalgylchoedd eraill yn cael eu cynnal neu eu gwella trwy ddulliau rheoi priodol.

Bydd ansawdd tirluniol a gwerth cadwraeth yr ardal yn parhau i fod yn uchel. Mae ACA Pen Llŷn a'r Sarnau a'i bywyd gwyllt arbennig yn gwella gwerthoedd economaidd a chymdeithasol yr ardal trwy greu amgylchedd o ansawdd uchel i bysgodfeydd, gweithgareddau allanol, ecodwristiaeth, astudiaethau gwyddonol ac addysgol a rhoi mwynhad tawel i bobl leol ac ymwelwyr. Bydd cyfraniad cadarnhaol yr ACA i ansawdd naturiol, cymdeithasol ac economaidd yr ardal yn cael ei gydnabod a'i hyrwyddo trwy waith rheoli priodol ar y môr a'r tir fydd yn sicrhau y bydd gweithgareddau a'r defnydd cynaliadwy a wneir o'r safle yn mynd law yn llaw â'i gilydd.

Bygythiadau

Mae'r awdurdodau perthnasol ar gyfer y safle wedi paratoi cynllun rheoli a chynllun gweithredu fydd yn rhoi sylw i faterion rheoli sy'n ymwneud â riffiau ac aberoedd. Mae disgwyl i nodweddion ychwanegol y safle gael eu cynnwys yn y cynlluniau erbyn 2004.

Gallai gwaith adeiladu e.e. lithrfeydd, morgloddiau a marinâu/ harbwsr darfu ar gynefinoedd yr aberoedd, gwastadeddau llaid a thywod rhynglanwol a riffiau ac ar brosesau ffisegol hanfodol cynnal y cynefinoedd hyn. Mae'r awdurdodau cynllunio a chyrrff statudol eraill yn ymgynghori gyda CCGC ynghylch datblygiadau o'r fath. Mae yno ofyn cynyddol am gyfleusterau ychwanegol a/neu uwchraddio cyfleusterau sydd eisoes yno, a bydd raid i GCGC weithio gyda'r awdurdodau perthnasol eraill i asesu goblygiadau y math hyn o ddatblygiadau arfaethedig ar nodweddion yr ACA. Mae riffiau penodol dan fygythiad dulliau pysgota penodol yn tarfu arnynt, yn enwedig felly ddulliau megis offer pysgota gwaelod trwm. Bydd CCGC yn cysylltu gyda'r Pwyllgor Pysgodfeydd Môr perthnasol i nodi ffyrdd o leihau i'r eithaf ar yr effaith ar y cynefinoedd, yn ogystal â chadw llygad ar lefelau pysgota o'r math. Bydd raid asesu effeithiau posib offer pysgota gwaelod trwm ar y banc tywod islanwol a'r cilfachau bach a'r baeau.

Mae posiblwydd y bydd gwaith drilio am olew a nwy yn mynd rhagddo yn y dyfodol ym Mae Ceredigion ac ym Môr Iwerddon yn ogystal â'r posibiliadau o ddatblygiadau pŵer gwynt ar y môr. Mae CCGC yn trafod yr effeithiau posib hyn gyda'r Adran Masnach a Diwydiant a ffyrdd posib o'u lleihau i'r eithaf.

Mae llawer o'r bywyd gwyllt arforol yn yr ACA yn sensitif i lygredd gan olew. Mae datblygu llwyfannau olew a chael cychod yn mynd yn ôl ac ymlaen ar Fôr Iwerddon, o bosib yn cyfrannu at y lygredd hwn. Mae CCGC yn gweithio gyda'r cwmnïau olew hyn a chyda sefydliadau statudol eraill fel bod camau diogel digonol yn eu lle i geisio atal digwyddiadau o lygredd. At hyn, mae CCGC yn aelod o Grŵp Amgylcheddol Sefydlog Gogledd Cymru sy'n paratoi cynllun wrth gefn rhanbarthol i gynorthwyo yn y gwaith o gyd-drefnu ymateb i geisio lleihau i'r eithaf ar effeithiau amgylcheddol pe ceid llygredd.

ACA Llyn Dinam

Trosolwg

Mae Llynau y Fali yn gyfres o lynnoedd a chynefinoedd cysylltiedig ger Awyrlu Brenhinol y Fali yng ngorllewin Môn gyda dalgylchoedd bychain iawn. Mae Llyn Penrhyn yn 43 ha (Allot et al 1994) a Llyn Dinam yw'r mwyaf gogleddol o'r llynnoedd a'r un y mae dyn yn cael yr effaith leiaf arno. Nodweddion pwysig y safle yw cynefinoedd dŵr sefyll a'r planhigion dyfrdrig a geir ynddo, siglen gyrs, rhedyn y gors ac adar sy'n nythu ac yn treulio'r gaeaf yno. Mae cynefinoedd eraill, megis glaswelltir heb ei wella, ffosydd a llystyfiant creigiog i gyd yn cyfrannu at y nodweddion.

Mae'r gwahanol gynefinoedd sy'n cynnal ystod eang o rywogaethau eraill yn cynnwys un ar ddeg o rywogaethau gwas y neidr a mursen y môr, yn cynnwys y gwas neidr blewog (*Brachytron pratense*) a mursen las amrywiol (*Coenagrion pulchellum*) a chwilod y dŵr (*Gyrinus* spp.) yn cynnwys y *G. suffriana* prin a'r genedlaethol brin *G. paykulli*. Mae'r rhain, hefyd, yn rhan allweddol o ddi-ddordeb arbennig y safle. Cofnodwyd adar y bwn yn nythu yma ddiwethaf yng nghanol yr 1980au ac maent yn parhau i dreulio'r gaeaf yno.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

3150 [Llynnoedd ewtroffig naturiol gyda llystyfiant math Magnopotamion neu Hydrocharition](#)

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Llynnoedd ewtroffig naturiol gyda llystyfiant math Magnopotamion neu Hydrocharition (yn cynnwys nodweddion SoDdGA: Dŵr sefyll – Dŵr sefyll ac ewtroffig – marl/alc linedd uchel)

Gweledigaeth ar agyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd yw bod ganddi statws cadwraeth ffatriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Nid oes colli ardal ac eithrio'r hyn sy'n digwydd yn naturiol (olyniaeth).
- Mae'r planhigion dyfrdrig yn nodweddiadol o'r planhigion sydd i'w cael yn y math hwn o lyn o ran cyfansoddiad a strwythur.
- Nid yw planhigion sy'n arwydd o lefelau uchel iawn o faetholion a/neu ormodedd o laid yn hawlio'r safle.
- Nid yw planhigion dŵr ymledol anfrodorol yn bygwth trechu'r fflora brodorol.
- Nid yw ffawna ymledol anfrodorol yn bygwth y fflora a/neu'r ffawna brodoro!
- Mae adar a restrir fel nodweddion SoDdGA yn parhau i fod yn bresennol - m1% o boblogaethau'r DG.
- Mae lefelau maeth, pH ac ocsigen toddedig yn nodweddiadol ar gyfer llyn o'r math hwn ac nid oes gormodedd o syanobacteria neu algâu gwyrdd yn tyfu yno.
- Mae gwerthoedd cloroffyl yn isel ac yn ddigonol fel bod modd cadarnhau Llyn Dinam a Llyn Penrhyn yn "Dda" neu'n well ar gyfer 'llyn bas alcalinedd uchel' gan ddefnyddio dulliau dosbarthu Gorchymyn Fframwaith Dŵr.

http://www.wfduk.org/management_info/News/UKCLASSPUB/

- Cynhelir y siglen ymylol a llystyfiant y fignen.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer Ardal Cadwraeth Arbennig Llyn Dinam a Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig Llynau Y Fali (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Bygythiadau

Rheolir 75% o'r safle gan y Gymdeithasol Frenhinol er Gwarchod Adar ac mae rhan arall dan gynllun AAS. Ni wyddys pwy sydd yn berchen ar 25% o'r llyn. Ceir mân fygythiadau yn sgil gwastraff domestig yn cael ei daflu o dai cyfagos. Cafodd gwaith gwella'r corslwyn ei gynnal ar gyfer adar y bwn oedd yn chwilota yn 1998.

ACA Coedydd Meirionnydd a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd

Trosolwg

Mae Coedydd a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd yn gyfres o goetiroedd sy'n ymestyn o Ddolgellau yn y de i Eryri yn y gogledd..

Dosbarthir y rhan fwyaf o'r ACA fel math y coetir a adwaenir fel "Hen goedydd di-goes gyda derwen fythol a *Blechnum* yn Ynysoedd Prydain", sy'n cynnwys oddeutu 84% o'r ACA a hwn yw'r math amlycaf o goetiroedd yn y rhan fwyaf o safleoedd. Nodwedd allweddol o bwys Ewropeaidd yw cymunedau cyfoethog brÿoffytâu'r lwerydd sydd, fel arfer, wedi datblygu'n dda iawn yn y math Atodiad I hwn. Mae'r rhain yn cynnwys nifer o rywogaethau prin, megis y *Campylopus setifolius*, *Sematophyllum demissum*, *Adelanthus decipiens*, *Leptocyphus cuneifolius* a *Plagiochila atlantica*. Nodwedd allweddol arall o ACA Coedydd a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd yw fflora'r cen sydd yn hynod gyfoethog ac yn cynnwys nifer o rywogaethau prin megis, *Micarea xanthonica*, *Parmelinopsis horrescens*, *Phyllopsora rosei*, *Micarea stipitata* a *Tyothallia biformigera*. Yn aml iawn, mae'r coetir hwn yn batrwm amrywiol o fathau coetirol, yn cynnwys Cynefinoedd Atodiad I, "Coetir corsiog", "Fforestydd llifwaddodol gydag *Alnus glutinosa* a *Fraxinus excelsior*" a fforestydd o lethrau, sgrïau a hafnau "Tilio-Acerion" sydd i'w gweld mewn mannau bychain ac sy'n arwyddocaol mewn ychydig o'r SoDdGA / unedau cyfansoddol yn unig. Mae'r trawsnewidiadau rhwng y mathau gwahanol o goetir yn bwysig o ran cynnal y strwythur a swyddogaeth math y cynefin ac maent yn amrywio ledled y DG.

Nodweddir y rhostir gan doreth o *Calluna vulgaris*, *Ulex gallii* ac *Erica cinerea* yn tyfu ar bridd asidig, tenau a gwael. Mae yno nifer o

fannau bychain o rug sych yma ac acw trwy'r coetir. Nid yw'r grug wedi'i fesur ond mae'r tri man mwyaf o rug sych, gyda'i gilydd, yn 1% o arwynebedd yr ACA.

Mae'r nodwedd "Cyrsiau dŵr o lefelau gwastadedd i fynyddig gyda'r llystyfiant *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion*" i'w weld yn Afon Glaslyn, yn SoDdGA Glaslyn ac, ar hyn o bryd, y tu allan i'r ACA ond y tu mewn i estyniad arfaethedig i'r ACA.

Mae gan yr ystlum bedol leiaf dros 20 o glwydi y gwyddys amdanynt yn yr ACA ac mae'n chwilota'n helaeth yn ei choetiroedd, ei chynefinoedd cysylltiedig ac yn y cefn gwlad o amgylch y safle. Mae nifer o glwydi mamolaeth mewn gwahanol fathau o adeiladau a strwythurau, a safleoedd gaeafgwsg, yn enwedig felly mewn mwyngloddiau. Ceir mathau eraill o glwydi, megis nos, trawsnewid, manau paru a safleoedd heidio. Gwyddys fawr ddim am y rhain.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

91A0 [Hen goedydd di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a *Blechnum* yn Ynysoedd Prydain](#)

91E0 [Fforestydd llifwaddol gydag *Alnus glutinosa* a *Fraxinus excelsior* \(*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*\)](#)

* Nodwedd â blaenoriaeth

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

3260 [Cyrsiau dŵr o lefelau gwastadedd i fynyddig gyda llystyfiant *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion*](#)

4010 [Rhostir gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix*](#)

4030 [Rhostir sych Ewropeaidd](#)

9180 [Fforestydd *Tilio-Acerion* o lethrau, sgrïau a hafnau](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

91D0 [Coetir corsiog](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

Atodiad II rhywogaethau sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1303 [Yr Ystlum bedol leiaf](#) *Rhinolophus hipposideros*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodweddion ACA: Coetiroedd, yn cynnwys y canlynol: hen goetiroedd di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a *Blechnum* (NVC : W17, W11, W10); Coetir corsiog (NVC : W4c); Fforestydd *Tilio-Acerion* o lethrau, sgrïau a hafnau (NVC : W8 and W9); a Fforestydd llifwaddol gydag *Alnus glutinosa* a *Fraxinus excelsior* (NVC : W5, W6 and W7)

Y Weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd coetir yr ACA yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bydd y cyfan o'r coetir, yn cynnwys canopi'r coed a phrysgwydd y coetir, y llennyrrch a'r grug sych, rhedyn a glaswelltir cysylltiedig yn cael ei gynnal fel a nodir ar fapiau, cyfanswm o oddeutu 1826 ha.
- Dangosir lleoliad gwahanol nodweddion coetir yr ACA, fel a restrir yn y teitl uchod, yn Atodiad 2 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008). Mae gwasgariad cymunedau'r coetiroedd hyn yn adlewyrchiad yn bennaf o dopograffi pridd, daeareg ac ansawdd ac mae'n anhebygol o newid.
- Ni fydd canran canopi'r coed yn y coetir ar gyfer y cyfan o'r ACA yn llai na 80%. 87% sy'n cael ei orchuddio ar hyn o bryd (ac eithrio pan fo trychinebau naturiol). Bydd gan rhai unedau orchudd is sydd yn dderbyniol ar yr amod bod hyn yn cyd-fynd â diogelu'r cynefin, y nodweddion a'r diddordeb arbennig.
- Yn y gorchudd a'r prysgwydd mae rhywogaethau brodorol lleol; gweler Tabl 2 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008; tud. 11) am y rhywogaethau perthnasol ar gyfer pob nodwedd coetir yr ACA.
- Bydd digon o goed a phrysgwydd brodorol, lleol yn aildyfu'n naturiol er mwyn cynnal canopi a haen prysgwydd y coetir, trwy lenwi bylchau a chaniatáu i goed bychain dyfu ac annog strwythur oedran amrywiol.
- Bydd rhywogaeth nodweddiadol gorchudd y ddaear ym mhob nodwedd coetir yr ACA yn gyffredin, gweler Tabl 2. Mae'n bwysig i ran fwyaf o goetir yr ACA nad yw'r llystyfiant yn mynd yn drwchus ac yn gordyfu mwy na 40cm a/neu'n cael eu trechu gan rywogaethau megis mieri, eiddew a chelyn ifanc. Efallai y cyfyngir yn ôl unedau neu gydrannau.
- Bydd foreth a gwasgariad mwsoglau, llysiâu'r afu a chenau cyffredin a nodweddiadol (lwerydd, is-lwerydd, gorllewinol, cefnforol) (a ffwng llysnafeddog) yn cael eu cynnal neu'n cynyddu.
- Bydd foreth a gwasgariad mwsoglau, llysiâu'r afu a chenau anghyffredin a nodweddiadol a ffwng llysnafeddog, yn cael eu cynnal neu'n cynyddu.
- Bydd pum coeden aeddfed fesul hectar yn cael eu gwasgaru dan ganopi presennol y coed neu ar y parcdir, hynny yw coed o oddeutu 60cm a mwy o ddiamedr ar y dderwen a'r onnen a/neu ar goed gydag arwyddion o ddirywio, tyllau ac ati. Yn y tymor hwy, erbyn 2060, dylid bod un hen goeden yr hectar, hynny yw coed o oddeutu 100cm a mwy o ddiamedr ar y dderwen a'r onnen a 75cm ar y fedwen.
- Bydd mwy na 30 metr ciwbig o goed marw yr hectar trwy'r safle a bydd yn gymysgedd o goed wedi syrthio (o leiaf un yr hectar), canghennau wedi torri, canghennau marw ar goed byw a choed marw'n sefyll (o leiaf un yr hectar). Ychydig o goed marw sydd yno ar hyn o bryd oherwydd bod oedran y coed yn y coetiroedd yn eithaf tebyg ac nid oes coed aeddfed na choed marw oherwydd rheolaeth goedwriaethol y gorffennol. Mae rhai o blanhigion is yn arbenigwyr ar goed marw ond nid yw'r creaduriaid di-asgwrn-cefn prin hyn sydd i'w cael yng ngweddill y DG i'w cael yn y coetiroedd hyn.
- Ni cheir rhywogaethau ymledol, anffrodorol, megis rhododendron, Canclwm Japan a Ffromlys chwarennog.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodweddion: Ystlumod pedol lleiaf *Rhionolphus hipposideros*

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- 1 Dylid cynnal maint presennol poblogaeth yr ystlumod pedol lleiaf a, lle bo'n bosib, ei hannog i dyfu. Gweler Tabl 7 am grynodedau o niferoedd a gyfrifwyd mewn safleoedd clwydo cofnodedig a mapiau yn Atodiad 4, sy'n dangos lleoliadau'r clwydi. Gan y bu cynnydd yn niferoedd yr ystlum bedol leiaf yng Nghymru, mae'n rhesymol disgwyl i'w phoblogaeth yng Ngwynedd dyfu.
- 2 Mae digon o glwydi bridio (adeiladau, strwythurau a choed) a chlwydi gaeafgysgu (mwyngloddiau ac adeiladau) o ansawdd priodol. Dylid hefyd gynnal y mathau eraill o glwydi megis, nos, trawsnewid, mannau paru a safleoedd heidio, wrth i'n gwybodaeth am y clwydi, sydd yn aml yn arwyddocaol, wella.
- 3 Mae'r cynefin chwilota neu fwydo yn yr ACA a'r cefn gwlad o amgylch y safle, yn cynnwys glaswelltir a rhai gerddi, o ansawdd, maint a chyswllt priodol ar draws yr ystod.
- 4 Mae ystod y boblogaeth yn yr ACA/yng Ngwynedd yn sefydlog neu'n cynyddu.
- 5 Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd: Rhostiroedd sych Ewropeaidd

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd coetir yr ACA yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- 1 Bydd y cyfan o'r rhostir sych, oddeutu 21 ha, yn cael ei gynnal.
- 2 Bydd gwasgariad y rhostir sych o leiaf yn cael ei ddangos ar fap yn Atodiad 2 Cyngor Cefn Gwlad Cymru 2008;
- 3 Bydd rhywogaethau nodweddiadol ac anghyffredin y cymunedau llysieuol, sy'n cynnwys y grug sych, i'w gweld yn aml ac yn doreithiog.
- 4 Dylid cynnal ac adfer strwythur y grug, i ddangos ei fod yn aildyfu'n naturiol trwy haenu a hadu, ac i sicrhau bod y cymunedau'r llystyfiant yn naturiol wahanol (cyfeirer hefyd at 3 uchod).
- 5 Ni cheir rhywogaethau ymledol anfrodorol, megis conifferau, rhododendron, Canclwm Japan a Ffromlys chwarennog.
- 6 Yn gyffredinol, ni fydd coed ar y rhostir ac ar y mwyaf, ychydig yma ac acw a dim mwy na dwy yr hectar. Mae parthau trawsnewid o goetir i rostir yn eithriad i'r rheol hyn lle gall coed fod yn fwy trwchus ac yn graddio i fod yn rhostir agored. Dylid gosod cyfyngiadau ar gyfer parthau trawsnewid fesul uned neu isuned.
- 7 Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd ACA: cyrsiau dŵr lefelau gwastadir i fynyddig gyda llystyfiant *Ranunculus fluitantis* a *Callitriche-Batrachion*

Y weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd coetir yr ACA yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Dylai maint yr afonydd addas lle ceir y llystyfiant *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion* fod yn sefydlog, fel a nodir ar fap yn Atodiad 2.
- Dylai gwasgariad presennol (anhysbys) y llystyfiant *Ranunculion fluitantis* a'r *Callitricho-Batrachion* fod yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Mae'n bosib y bydd rhywogaeth crafanc y dŵr yn amlwg yn yr afon gyda llystyfiant amofiwl, fel arfer *Ranunculus fluitans*, (ond nid yw'r rhywogaeth hon yn cael ei chofnodi ym Meirionnydd). *Callitriche stagnalis* a brÿoffytau.
- Ni ddylai rhywogaethau sy'n arwydd o gyflwr anffafriol ar gyfer y nodwedd hon e.e. Algâu edefynnog ac sy'n gysylltiedig gydag ewtroffeiddio a rhywogaethau ymledol anffafriol fod yn y safle, neu dylant fod dan drothwy derbyniol, sy'n arwydd o statws ecolegol uchel yn yr ACA. Caiff y nodwedd hon ystyriaeth bellach dan ffactorau.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer Coedydd a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Bygythiadau

Er mwyn rheoli nodweddion allweddol y coetiroedd hyn h.y. Brÿoffyt yr Iwerydd a chenau, rhaid pori llystyfiant y ddaear yn ysgafn, gan ddefaid yn pori fel arfer. Rhaid cydbwysu hyn yn erbyn y gofynion i adael i goed ailgyfuo'n naturiol. Yn y Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol, caiff manau eu ffensio fel bo modd cael systemau pridd sy'n amrywio o ddim pridd o gwbl i bori eithaf trwm o bryd i'w gilydd. Mae mwsoglau a llysiâu'r afu sydd mewn ceunentydd lle ceir gweithgareddau hamdden megis cerdded ceunentydd a chanwio eithafol, yn cael eu bygwth oherwydd gorddefnydd. Mae Côt Ymddygiad yn cael ei lunio, wedi'i gyfuno gyda chyfyngiadau ar ddefnydd. Ceir cynlluniau rheoli CCGC ar gyfer y manau a ddatganwyd yn Warchodfeydd Naturiol Cenedlaethol. Mewn manau eraill, ceir cytundebau rheoli Adran 15 gyda thirfeddianwyr a meddianwyr lle gweithredwyd ar systemau pori priodol

Rhaid rheoli'n ofalus eifr gwyllt sydd ar rai o'r safleoedd er mwyn atal rhisgl coed ifainc ac eginblanhigion rhag cael eu stripio a'u difrodii yn sgîl pori. Mae CCGC yn monitro'r haid ar draws yr ACA yn flynyddol ac yn gweithredu ar gamau rheoli pan fo niferoedd yn mynd yn uwch na'r hyn a bennwyd. Oherwydd natur hynod asidig y pridd yn y coetiroedd, mae perygl iddynt gael eu hasideiddio. Yn y gorffennol, mae'r rhostir wedi'i fygwth gan goedwigaeth a llosgi/pori amhriodol. Mae'r materion hyn yn cael sylw trwy gynlluniau amaethyddol-amgylcheddol (Tir Cymen/Tir Gofal) a Chytundebau Rheoli Adran 15.

Mae poblogaethau'r ystlum bedol leiaf ar eu mwyaf bregus yn eu clwydi haf a gaeaf. Mae gostyngiad yn nifer y pryfaid sy'n ysglyfaeth iddi hefyd yn cael effaith arni oherwydd newidiadau mewn arferion amaethyddol a defnyddio plaladdwyr. Caiff clwydi eu gwarchod yn amlach na dim trwy'r system gynllunio, trwy ymgorffori gofynion ystlumod yn y cynlluniau yn gynnar yn y broses gynllunio. At hyn, mae

nifer o glwydi ym mynedfeydd mwyngloddiau wedi'u grilio fel na therfir ar yr ystlumod sy'n gaeafgysgu.

ACA Y Fenai a Bae Conwy

Trosolwg

Mae'r amodau ffisiograffig unigryw a geir yn ACA y Fenai a Bae Conwy yn gwneud hwn yn safle anarferol sydd, ers tro, wedi'i gydnabod yn bwysig i fywyd gwyllt y môr. Mae'r amrywiaeth mewn amodau ffisegol ac amgylcheddol trwy'r safle, yn cynnwys math o graig a gwaddod, ansawdd, clirder y dŵr a'r ffaith bod y safle yn agored i gerhyntau llanwol a symudiadau tonnau, yn esgor ar ystod eang o gynefinoedd a chymunedau arforol cysylltiedig. Mae nifer o'r cymunedau hyn yn anarferol yng Nghymru. Mae continwwm amodau ffisegol ac amgylcheddol a chymunedau arforol cysylltiedig, o gulfor y Fenai gyda'i llanwau a'i thonnau gwyllt i Fae Conwy a'i ddyfroedd tawelach a Phen y Gogarth a Thrwyn y Fuwch sy'n gymhedrol agored i'r tonnau, o ddiddordeb penodol. Mae ACA y Fenai a Bae Conwy yn safle amlddiddordeb sydd wedi'i ddewis oherwydd bod yno bum math o gynefin arforol a bywyd gwyllt cysylltiedig (Gorchymyn Cynefinoedd Atodiad I mathau o gynefinoedd).

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1110 [Banciau tywod sydd wedi'u gorchuddio fymryn gan ddŵr y môr trwy'r adeg](#)

1140 [Gwastadeddau llaid a thywod nad ydynt yn cael eu gorchuddio gan ddŵr y môr ar lanw isel](#)

1170 [Riffiau](#)

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

1160 [Gwastadeddau llaid a baeau mawr bas](#)

8330 [Ogofâu môr sydd dan y dŵr neu'n rhannol dan y dŵr](#)

Amcanion Cadwraeth

Y weledigaeth tymor hir ar gyfer Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) y Fenai a Bae Conwy yw iddi fod yn yn ardal arforol iach, gynhyrchiol a biolegol amrywiol, yn cynnal ecosystemau a chymunedau arforol gwydn.

Dylai cynefinoedd a chymunedau gwastadeddau llaid a thywod rhynglanwol barhau i gynnwys rhesi o gynefinoedd gwaddod a'u cymunedau biolegol cysylltiedig, yn amrywio o dywod sy'n agored i'r tonnau, trwodd i laid cysgodol a gro lleidiog wedi'i ysgubo gan y llanw. Mewn sawl ardal, megis Traeth Lafan ac o amgylch Aber Conwy, bydd y nodwedd yn cynnwys brithwaith deinamig o fathau o

waddod, gyda chymunedau cysylltiedig, tra bo disgwyl i waddodion rhyngwlanol eraill, megis manau cysgodol yn y Fenai gael sefydlogrwydd tymhorol a gofodol.

Byddai disgwyl i ansawdd cymunedau gwastadeddau llaid a thywod rhynglanwol, y mae gweithgareddau megis cloddio am abwyd a defnyddio cerbydau ar y traeth yn cael effaith arnynt, wella a dod yn fwy amrywiol trwy ddulliau rheoli priodol. Wrth i ansawdd y dŵr yn yr ardal wella, mae disgwyl i welyau corwellt y gamlas *Zostera noltei* ymestyn eu hamrediad a'u gwasgariad yn y safle. Mae disgwyl i gynefinoedd a chymunedau eraill yn y nodwedd hon un ai gynnal eu cyflwr neu wella. Tra bo pysgodfeydd y cerrig gleision yn parhau i weithredu ym mhen dwyreiniol a gorllewinol y Fenai, yn ogystal ag yn Aber Conwy, bydd gwastadeddau llaid a thywod rhynglanwol yn yr ardal hon yn parhau yno ond ar eu newydd wedd. Ar hyn o bryd nid oes gofyn adfer y manau hyn o wastadeddau llaid a thywod.

Dylai'r rîff barhau i gynnwys amrywiaeth o gynefinoedd gwaddod a phridd a'u cymunedau biolegol cysylltiedig, a hynny ar wahanol fathau o bridd caled trwy'r safle. Mae mathau o briddoedd yn amrywio o gynefinoedd calchfaen a chlai i ardaloedd o bridd caled isarforol wedi'u hysgubo gan y llanw, yn cynnwys clogfeini a chreigwelyau. Mae disgwyl i ansawdd rhai nodweddion o glogfeini rhynglanwol wella a dod yn fwy amrywiol trwy ddulliau rheoli priodol. Mae disgwyl i fannau eraill yn y nodwedd hon un ai gynnal eu cyflwr neu wella.

Dylai nodwedd y banciau tywod islanwol barhau i gynnwys cynefinoedd o waddodion symudol neu hynod symudol a'u cymunedau cysylltiedig. Ar y rhan isaf un o'r traeth yng ngorllewin y Fenai a Bae Conwy, mae disgwyl rhyw ynni rhwng nodweddion y banciau tywod islanwol a'r gwastadeddau llaid a thywod rhynglanwol, gan ddibynnu ar yr amodau ffisegol cryfaf. At hyn, mae disgwyl i fanciau tywod ym Mae Conwy a Thraeth Coch barhau i fod yn rhan o batrwm amrywiol, deinamig o waddodion arfordirol, isarforol bas yn y ddau fae ac mae'n bosib y byddant yn amrywio yn unol â'r amodau ffisegol cryfaf.

Dylai nodwedd y bae mawr bas gynnwys amrywiaeth o gynefinoedd gwaddodion a phridd caled a'u cymunedau biolegol cysylltiedig, gydag ystod eang o amodau ffisegol, o amodau lle ceir cysgod gan y tonnau a lle bydd y llanw yn ysgubo ym mhen dwyreiniol y Fenai trwodd i amodau lle mae'r safle'n fwy agored i donnau a'r arfordir ei hun yn fwy agored ym mae Conwy. Dylai'r gwaddodion islanwol yn yr amfae gynnwys brithwaith deinamig o fathau o waddod, gyda chymunedau cysylltiedig a allai arddangos amrywiaeth tymhorol a gofodol sylweddol, dan ddylanwad yr amodau ffisegol cryfaf. Mae disgwyl i fannau tywodlyd yn llawn llaid yn Nhraeth Coch a Bae Conwy barhau, tra bo disgwyl i'r bae mawr bas barhau i fod yn fan bwydo a bridio i amrywiaeth o bysgod. Mae disgwyl i gynefinoedd a chymunedau penodol yn y bae mawr bas (mae nifer ohonynt yn rhan o nodweddion cynefinoedd eraill) wella o ran ansawdd a dod yn fwy amrywiol dan ddulliau rheoli priodol. Mae disgwyl i fannau eraill yn y nodwedd hon un ai gynnal eu cyflwr neu wella.

Dylai ogofâu y môr barhau i gynnwys ogofâu rhynglanwol ac islanwol, hafnau, holltau a thwnnelau yn y pridd calchfaen o amgylch Pen y Gogarth a Thrwyn y Fwch ac arfordir gogledd-ddwyrain Môn.

Mae iechyd ac ansawdd y pum nodwedd o gynefin yr ACA yn rhyngberthynol a gallant hefyd ddibynnu ar gyflwr cynefinoedd arforol eraill yn y safle nad oes iddynt nodweddion, yn ogystal ag elfennau strwythurol a swyddogaethol yr ecosystem arforol.

Mae'r Fenai a Bae Conwy yn cynnal economi arfordirol bywiog, gydag amrywiaeth o weithgareddau masnachol a hamdden yn dibynnu ar yr ardal. Yn eu tro, mae nifer o'r rhain yn dibynnu ar iechyd ac ansawdd tymor hir yr amgylchedd arforol.

Bygythiadau

Gall adeiladu e.e. llithrfeydd, morgloddiau a marinâu/harbwrs darfu ar gynefinoedd Ewropeidd a phrosesau ffisegol sy'n hanfodol i gynnal y cynefinoedd hyn. Mae awdurdodau cynllunio lleol a chyrrff statudol eraill yn ymgynghori gyda CCGC ynghylch datblygiadau o'r fath.

Er bod lefel y pysgota masnachol (ac eithrio pysgod cregyn) yn eithaf isel, byddir yn treillio mewn rhai manau. Bydd raid asesu effaith bosib offer pysgota gwaelod trwm ar gynefinoedd y banc tywod islanwol a'r draethell a'r bae bas. Mae nifer eithaf helaeth o gerrig gleision yn cael eu casglu ym mhen dwyreiniol y Fenai a bydd CCGC yn gweithio gyda'r diwydiant pysgota a rheoleiddiwr y pysgodfeydd lleol (Pwyllgor Pysgodfeydd Môr Gogledd a Gogledd-orllewin Cymru) er mwyn asesu effeithiau posib y bysgodfa hon ar nodweddion yr ACA.

Mae yna nifer o angorfeydd cychod yn y Fenai a galwad am fwy o gyfleusterau (angorfeydd a marinâu) ar gyfer mwy o gychod. Bydd raid i CCGC weithio gyda'r awdurdodau perthnasol i asesu goblygiadau'r holl ddatblygiadau arfaethedig o'r math hwn ar nodweddion yr ACA.

Mae'n bosib bod taflu deunydd a garthiwyd yn cyfrannu at dyrfedd cynyddol, sy'n cael effaith ar wasgariad a chyfansoddiad y cymunedau algaid islanwol. Mae angen asesiad priodol o arwyddocâd y gweithgareddau y bwriedir eu cynnal yn y dyfodol.

Mae llawer o'r bywyd gwyllt arforol yn yr ACA yn sensitif i lygredd gan olew. Mae datblygu llwyfannau olew a chael cychod yn mynd yn ôl ac ymlaen ar Fôr Iwerddon o bosib yn cyfrannu at y llygredd hwn. Mae CCGC yn gweithio gyda'r cwmnïau olew hyn a chyda sefydliadau statudol eraill fel bod camau diogel, digonol yn eu lle i geisio atal digwyddiadau o lygredd. At hyn, mae CCGC yn aelod o Grŵp Amgylcheddol Sefydlog Gogledd Cymru sy'n paratoi cynllun wrth gefn rhanbarthol i gynorthwyo yn y gwaith o gyd-drefnu ymateb i geisio lleihau i'r eithaf ar effeithiau amgylcheddol pe ceid llygredd.

ACA Migneint - Arenig - Dduallt

Trosolwg

Safle mawr ar dir uchel yw Migneint-Arenig-Dduallt ac sy'n ymestyn rhwng Ysbyty Ifan a Phenmachno yn y gogledd i Rydymain yn y de ac o Drawsfynydd yn y gorllewin i union i'r dwyrain o Lyn Celyn. Mae'n amrywio mewn uchder o 300 m i 712 m. Yn y rhan ogleddol mae gwastadedd uchel o dir mawnog yn ganolog ar Figneint, yn ymestyn i Domen y Mur yn y gorllewin ac i Gwm Hespyn yn y dwyrain, gyda

mannau uwch megis Arenig Fach o amgylch yr ymyl. Gwastadedd uchel wedi'i amgylchynu gan dir uwch sydd i'r rhan ddeheuol ac sydd hefyd i'r de o Afon Lliw. Mynydd Dduallt yw'r tir sydd amlycaf yma. Mae'r rhan ganolog i'r de o Gwm Prysor a Llyn Celyn ac yn cynnwys Moel Llyfnant a Moel y Slates yn ogystal â chrib mynyddig yr Arenig Fawr – sef rhan uchaf yr holl safle.

Nodweddion Cymhwyso

Atodiad I cynefinoedd sy'n brif reswm dros ddewis y safle hwn:

4030 [Rhostiroedd sych Ewropeaidd](#)

7130 [Corgorsydd](#) * Nodwedd â blaenoriaeth

Atodiad I cynefinoedd sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

3130 [Dyfroedd sefyll oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant Littorelletea uniflorae a/neu y Isoëto-Nanojuncetea](#)

3160 [Llynnoedd a phyllau dystroffig naturiol](#)

4010 [Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gyda gErica tetralix](#)

91A0 [Hen goedydd di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a Blechnum yn Ynysoedd Prydain](#)

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer nodwedd yr ACA: Corgors (UE 7130)

Gweledigaeth ar gyfer Nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd â blaenoriaeth corgors yr ACA yw bod ganddi statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bydd y cyfan o'r gorgors, yn cynnwys y manau hynny y credir sy'n anffafriol neu wedi'u diraddio, yn cael ei gynnal yn ôl yr arwynebedd oedd yno pan gafodd ei ddynodi, cyfanswm o oddeutu 8100 ha. Ystyrir bod llystyfiant wedi'i fapio yn NVC M20, oddeutu 1700 ha ar hyn o bryd, wastad yn anffafriol. Mae ardal nodwedd y gorgors yn ymestyn i fannau lle mae'r gors, sy'n cynnwys rhostir gwlyb a glaswelltir asid, wedi'i newid yn sylweddol.
- Mae lleoliad a gwasgariad y gorgors yn cynyddu ar draul y llystyfiant llai dymunol.
- Caiff yr ardaloedd sydd wedi'u diraddio a'r gors sy'n anffafriol ar hyn o bryd eu rheoli dan raglen adfer fel bod arwynebedd a gwasgariad y gorgors ffafriol yn cynyddu.
- Mae rhywogaethau nodweddiadol y cymunedau llystyfiant ac sy'n cynnwys nodwedd gorgors yr ACA yno'n aml.
- Cynhelir neu cynyddir toeth a gwasgariad planhigion angyffredin.
- Caiff strwythur y gorgors ei gynnal a'i adfer i gynnwys pyllau yn y corysdd, panylau, bryncynnau a phantiau fel nodwedd naturiol

o wyneb y gors. Nid oes sianelau na ffosydd draenio artiffisial yno fel draeniau gweithredol. Dylai erydiad y mawn fod dan reolaeth ac wedi'i gyfyngu i systemau erydu gwastadeddau sydd yn amlwg wedi hen ennill eu plwyf.

- Ni cheir rhywogaethau ymledol anffodorol, megis conifferau, rhododendron, Canclwm Japan, Ffromlys chwarennog ac erwain helygddail (*Spiraea*) yn yr ACA ac mewn ardal ragod ar gyfer rhywogaethau penodol.
- Nid oes yr un goeden yn y gorgors.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer nodweddion ACA Rhostiroedd sych Ewropeaidd (UE 4030) a rhostir gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix* (UE 4010)

Gweledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion rhostir yr ACA yw bod ganddynt statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bydd y cyfan o'r rhostir sych, yn cynnwys yr ardaloedd hynny sydd wedi'u diraddio (oddeutu 26000ha), o leiaf yn cael eu cynnal fel y maent pan gânt eu dynodi. Dylid rheoli'r manau sydd wedi'u diraddio a manau anffafriol o rhostir sych eu hadfer dan raglen adfer. Dylai'r rhostir sych gynyddu ar draul y llystyfiant llai dymunol megis glaswelltir asid. Dylid o leiaf gynnal y cyfan o'r rhostir gwlyb, yn cynnwys yr ardaloedd hynny sydd wedi'u diraddio (oddeutu 400 ha) fel y maent ar y pryd pan gânt eu dynodi. Dylai'r rhostir gwlyb gynyddu'n gyffredinol ar draul llystyfiant llai dymunol. Efallai bod modd adfer rhai manau o rhostir gwlyb, sy'n orgors wedi'i diraddio, i'r cynefin â blaenoriaeth ar yr amod nad oes gwir golled o rhostir gwlyb yn yr ACA .
- Bydd gwasgariad y rhostir sych a gwlyb o leiaf fel y'i gwelir ar Fapiau 1-4 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008) a bydd, o ddewis, yn cynyddu wrth iddo gael ei adfer mewn manau ychwanegol.
- Bydd y rhywogaethau sy'n nodweddiadol o'r llystyfiant sy'n cynnwys y rhostir sych a'r rhostir gwlyb, yn aml ac yn doreithiog. Gweler Tabl 1.
- Bydd toreth a gwasgariad planhigin anghyffredin (gweler Tabl 2) yn cael eu cynnal neu'n cynyddu.
- Dylid cynnal ac adfer strwythur y grug, i ddangos ei fod yn aildyfu'n naturiol trwy haenu a hadu, ac i sicrhau bod y cymunedau llystyfiant cydrannol yn naturiol wahanol (cyfeirir hefyd at 3 a 4 uchod). Yn ymarferol, bydd rhai llecynnau ar eu hennill o fod yn dalach gyda grug aeddfed iawn (e.e. NVC H 21). ac eraill, yn cynnwys rhostir gwlyb, ar eu hennill o gael strwythur canolig i fyr, llai na 30cm o uchder. Ni fydd arwyddion o orbori, yn cynnwys arferion twf 'wedi'i ddal yn ôl' 'tocwaith' neu 'drymffyn' yn amlwg.
- Ni fydd rhywogaethau ymledol anffodorol, megis conifferau, rhododendron, Canclwm Japan, Ffromlys chwarennog ac erwain helygddail (*Spiraea*) yn yr ACA.
- Yn gyffredinol, ni fydd coed ar y rhostir ac, ar y mwyaf, ychydig yma ac acw a dim mwy na dwy yr hectar. Mae parthau trawsnewid o goetir i rhostir yn eithriad i'r rheol hyn lle gall coed fod yn fwy trwchus ac yn graddio i fod yn rhostir agored. Dylid gosod cyfyngiadau ar gyfer parthau trawsnewid fesul uned neu isuned.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.3 Amcanion Cadwraeth ar gyfer nodwedd ACA y llyn. Dyfroedd sefyll oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant y *Littorelletea uniflorae*

a/neu y *Isoëto-Nanojuncetea* (UE 3130) ac ar gyfer llynnoedd a phyllau dystroffig naturiol (Côd UE 3160)

Gweledigaeth ar gyfer Nodwedd 3

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion llynnoedd oligotroffig i fesotroffig (dŵr clir) a dystroffig (mawnog) yr ACA yw bod ganddynt statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bydd y cyfan o'r llynnoedd dŵr clir a mawnog yn cael ei gynnal fel a nodir ar fapiau 1 – 4 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008), oddeutu x ha o ddŵr agored / cors a basn llyn gerllaw, fel a welir ar luniau a dynnwyd o'r awyr. Yn y bôn, mae cyflwr y llyn wedi'i gysylltu i gyflwr y dalgylch felly dylid cynnal cyflwr presennol y dalgylchoedd (yn cynnwys gorchudd llystyfiant, draenio a rheolaeth briodol h.y. dim gorbori a llosgi).
- Bydd lleoliad y llynnoedd dŵr clir a mawnog fel a nodir ar fapiau 1-4 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008) ac fel y cyfeirir atynt wrth eu henw yn y tabl 'Nodweddion ACA: Llynnoedd - Oligotroffig neu Ddystroffig' (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008: tud. 21).
- Bydd rhywogaethau nodweddiadol y cymunedau llystyfiant fel a restrir isod, ac yn cynnwys nodwedd llynnoedd dŵr clir yr ACA, yn gyffredin.

Nodweddir y gymuned llystyfiant gan llystyfiant parhaol, byr, amffibiaidd, gyda beistonell merllyn *Littorella uniflora* yn cael ei ystyried y rhan ddiffiniol. Yn aml, tyf y rhywogaeth hon gyda bidoglys y dŵr *Lobelia dortmanna*, dyfrllys y gors *Potamogeton polygonifolius*, gwair merllyn *Isoetes lacustris*, brwynen oddfog *Juncus bulbosus*, myrdd-ddail blodau bob yn ail *Myriophyllum alterniflorum* a chleddyflys arnofiol *Sparganium angustifolium*. Ar y Figneint-Arenig-Dduallt ceir yr holl rywogaethau uchod, ynghyd â'r lili ddŵr felen *Nuphar lutea*, y lili ddŵr wen *Nymphaea alba*, rhawn ebol hyblyg *Nitella flexilis*, y chwysigenddail lleiaf *Utricularia minor* a'r genedlaethol brin rhawn ebol main *Nitella gracilis*.

Mae llynnoedd mawnog yn hynod asidig ac nid oes ynddynt faetholion planhigion. Mae cynnwys yr asid hwmig yn eu dŵr yn uchel ac, fel arfer, mae lliw brown tywyll iddo oherwydd ei fod wedi bod yn agored i fawn. Mae'r rhan fwyaf o enghreifftiau yn fychan (llai na 5 ha mewn maint), bas ac yn cynnwys rhyw gymaint o fflora a ffawna, gyda *Sphagnum*, cleddyflys culddail a lilis y dŵr. Nid oes rhywogaethau yn y pyllau'n naturiol ac yn aml iawn nid oes glannau. Llystyfiant ymylol yw'r nodwedd honno o'r cynefin lle ceir y pyllau.

- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd coetir yr ACA : Hen goedydd di-goes gyda'r dderwen fytholwyrdd a Choetir *Blechnum*

Gwledigaeth ar gyfer Nodwedd 4

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion coetiroi yr ACA yw bod ganddynt statws cadwraeth ffafriol, lle bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bydd y cyfan o'r coetir, yn cynnwys canopi'r coed a phrysgwydd y coetir, y llennyrc'h a'r grug sych, rhedyn a glaswelltir cysylltiedig yn cael ei gynnal fel a nodir ar y map, yn yr atodiad - o 67 ha yn ogystal â manau o oddeutu 13ha (heb ei fapio), yn rhoi cyfanswm o oddeutu 80 ha. Ar hyn o bryd, mae coed llydanddail a phrysgwydd yn gorchuddio oddeutu 0.4% o'r safle (a rhedyn dros 2% (oddeutu 450 ha).

- Bydd lleoliad nodwedd coetir yr ACA fel y'i gwelir ar Fapiau yn Atodiad 1. Mae'r coetiroedd yn cynnwys Coed Dôl- Fudr (SH 831318), Coed Gordderw (SH838336), Coed Maen y Menyn (SH 848354) a Choed Boch-y-Rhaeadr (SH 843398).
- Ni fydd canran canopi'r coed yn y coetir (gweler mapiau 1-40) yn llai nag 85% (ac eithrio pan fo trychinebau naturiol).
- Yn y gorchudd a'r prysgwydd mae rhywogaethau brodorol lleol, fel a nodir yn nhabl 2, sy'n nodweddiadol o'r coed tir uchel hyn, lle mae coed bedw'n amlycach na choed derw o'u cymharu ag enghreifftiau o nodwedd hon yr ACA sydd ar dir isel.
- Bydd digon o goed a phrysgwydd brodorol, lleol yn ailgyffwrdd naturiol er mwyn cynnal canopi a haen prysgwydd y coetir, trwy lenwi bylchau a chaniatáu i goed bychain dyfu ac annog strwythur oedran amrywiol.
- Bydd rhywogaethau nodweddiadol o orchudd llawr y coetir yn gyffredin, gweler Tabl 3.
- Mae'n bwysig i ran fwyaf o goetir yr ACA nad yw'r llystyfiant yn mynd yn drwchus ac yn gordyfu mwy na 40cm a/neu'n cael ei drechu gan rywogaethau megis mieri, eiddew a chelyn ifanc. Efallai y cyfyngir yn ôl unedau neu elfennau. Dylai planhigion nodweddiadol is yn cynnwys rhywogaethau cefnforol (cyfeirer at Dabl 2 isod am restr mynegiannol lle ceir cofnodion y gwyddys amdanynt eu ticio) barhau i fod yn doreithiog a/neu i gael eu cynnal.
- Bydd toreth a gwasgariad mwsoglau, llysiâu'r afu a chenau anghyffredin a nodweddiadol yn cael eu cynnal neu'n cynyddu.
- Bydd nifer ddiffiniedig o goed aeddfed fesul hectar dan ganopi'r coed presennol, a hynny yn ôl unedau. Bydd angen diffinio hyn wrth y diamedr ar gyfer y coed ar dir uchel lle mae diamedr coed tebyg yn is i lawr oddeutu 60cm a throsodd ar goed derw ac ynn a/neu ar goed sydd ag arwyddion o ddirywiad, tyllau ac ati.
- Bydd coed marw ar y safle a byddant yn gymysgedd o goed wedi syrthio (o leiaf un yr hectar), canghennau wedi torri, canghennau marw ar goed byw a choed marw'n sefyll (o leiaf un yr hectar). Ychydig o goed marw sydd yno ar hyn o bryd oherwydd bod oedran y coed yn y coetiroedd yn eithaf tebyg ac nid oes coed aeddfed na choed marw yno. Mae rhai o blanhigion is yn arbenigwyr ar goed marw ond nid yw'r creaduriaid di-asgwrn-cefn prin hyn sydd i'w cael yng ngweddill y DG yn y coetiroedd hyn.
- Ni cheir rhywogaethau ymledol anfrodorol, megis rhododendron, Canclwm Japan a Ffromlys chwarennog.
- Mae'r holl ffactorau sy'n cael effaith ar gyflawni'r amodau hyn dan reolaeth.

At hyn, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad ynghlwm wrtho. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r Amcan Cadwraeth, yn hytrach na bod yn rhywbeth i'w ddisodli. Rhaid i waith asesu cynlluniau a phrosiectau fod wedi'u seilio ar y cyfan o'r Amcanion Cadwraeth, nid ar y dangosyddion perfformiad yn unig. Mae'r dangosyddion perfformiad i'w gweld yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA/AGA Migneint-Arenig-Dduallt (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Bygythiadau

Dulliau pori/llosgi/draenio amhriodol yw'r prif fygythiadau i nodweddion llystyfiant y safle hwn o ac, o'r herwydd, caiff y gorgors a'r rhostir eu diraddio. Mae gwaith coedwigaeth ar fignenni a rhostiroedd hefyd wedi bod yn broblem yn y gorffennol. Rhoddir sylw i'r problemau hyn trwy nifer o gytundebau cynlluniau amaethyddol-amgylcheddol (Tir Cymen/Tir Gofal) a sawl cytundeb Adran15. At hyn, mae prosiect ar y cyd rhwng y

Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar/ y Fenter Goedwigaeth/ Ceiliog Du y CCGC wedi bod o gymorth i adfer y gorgors a'r rhostir mewn rhai mannau yr oedd conifferau wedi'u plannu yno cynt.

Mae nodweddion llystyfiant a'r llynnoedd mewn perygl o gael eu hasideiddio oherwydd llygredd atmosfferig, a wneir yn waeth oherwydd y glaw cyson a gaiff y safle, a'i ddaearog / priddeg. Mae calchio'r dalgylch gyda dulliau artiffisial hefyd yn fygythiad ychwanegol.

Yn y gorffennol, mae gwaith chwarelyddol wedi cael effaith sylweddol ar y safle hwn gan arwain at ddinistro cynefinoedd.

ACA Morfa Harlech a Morfa Dyffryn

Trosolwg

Mae ACA Morfa Harlech a Morfa Dyffryn yn cynnwys dwy system twyni tywod – Morfa Harlech i'r gogledd a Morfa Dyffryn i'r de. Mae Morfa Harlech yn system dwyni sy'n cronni'n gyflym, ac yn casglu tywod o'r arfordir i'r de, gan gynnwys y system dwyni yn Morfa Dyffryn sy'n erydu.

Bydd yr amrywiol gymunedau twyni tywod yn ehangu drwy brosesau naturiol ar draul twyni eraill. Gallai hyn effeithio ar faint nodweddion unigol yr ACA, fodd bynnag, mae prosesau deinamig y twyni tywod ynghyd â'u cymunedau llystyfiant cysyllfiedig yn nodwedd werthfawr o systemau twyni'r arfordir. Y broblem fwyaf bosib yw'r twyni'n sefydlogi, a thrwy hynny o bosib colli cymunedau llystyfiant arloesol i gymunedau twyni tywod sefydlog.

Mae system twyni tywod Morfa Harlech yn cronni ac mae o bwysigrwydd mawr am ei nodweddion olyniaethol cynnar, yn cynnwys ei thwyni symudol a'i thwyni embryonig. Mae'r ardal o dwyni sydd i ffwrdd o'r traeth yn sefydlog iawn, gydag ychydig iawn o dywod noeth.

Mae'r llaciau twyni yn Morfa Harlech yn amrywio o laciau sychach sy'n ymdoddi i laswelltiroedd twyni sefydlog i laciau gwlyb iawn sy'n cael llifogydd yn aml ac yn cynnal cymunedau o llystyfiant yn debyg i'r hyn a geir mewn corsydd.

Er bod *Petalophyllum ralfsii* wedi'i gofnodi yn Morfa Harlech, mae'r diffyg llaciau ifanc yn y system hon yn golygu nad oes llawer o'r rhywogaeth hon yma.

Mae Morfa Dyffryn yn system sy'n erydu, ac mae'n hynod o symudol. Mae cyfran uchel o'r safle wedi'i wneud o dywod noeth. Mae twyni symudol yn ymestyn o'r lan hyd at ffiniau'r system dwyni tua'r tir, a cheir llaciau twyni helaeth rhyngddynt. Mae'r llystyfiant yn y llaciau yn amrywio o gynfinoedd arloesol llaciau newydd, cymunedau olynol llaciau ifanc sy'n cynnal mwyafrif y boblogaeth

Petalophyllum ralfsii, i laciau twyni aeddfed sy'n gyfoeth o rywogaethau.

Nodweddion Cymhwys

Cynefinoedd Atodiad I sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

2110 [Twyni embryonig symudol](#)

2120 [Twyni symudol ar hyd y draethlin gydag *Ammophila arenaria* \('twyni gwyn'\)](#)

2170 [Twyni gyda *Salix repens*, isrywogaeth *argentea* \(*Salicion arenariae*\)](#)

2190 [Llaciau twyni llaith](#)

Cynefinoedd Atodiad II sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

1395 [Petalys](#) *Petalophyllum ralfsii*

Amcanion cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Twyni symudol embryonig (Cod Cynefin UE: 2110)

Y Weledigaeth ar gyfer Nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r twyni symudol embryonig yn eu cyfanrwydd, gan gynnwys yr ardaloedd hynny yr ystyrir eu bod yn anffafriol neu'n israddedig ar hyn o bryd, yn cael eu cynnal yn yr ardal oedd yn bodoli pan y'u dynodwyd.
- Dylai'r llystyfiant ar y draethlin a'r twyni embryonig fod wedi'i wneud o rywogaethau nodweddiadol a restrir yn nhabl 5 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008: pp. 13).
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Twyni symudol ar hyd y draethlin gydag *Ammophila arenaria* (Cod Cynefin UE: 2120)

Y Weledigaeth ar gyfer Nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r twyni symudol yn eu cyfanrwydd, gan gynnwys yr ardaloedd hynny yr ystyrir eu bod yn anffafriol neu'n israddedig ar hyn o bryd, yn cael eu cynnal yn yr ardal oedd yn bodoli pan y'u dynodwyd; tua 18.9ha yn Morfa Harlech, ar hyd crib y twyni tua'r môr a thua'r tir yn unedau 1, 3, 4 a 5 ac o leiaf 82ha o dwyni symudol yn Morfa Dyffryn, a ddylai fod wedi'u dosbarthu drwy unedau 28, 27, 26, 24 a 23.
- Dylai'r llystyfiant ar y twyni symudol fod yn cynnwys rhywogaethau megis y rheini a restrir yn nhabl 8 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008: pp. 19).

- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

llaciau Twyni Llaith (Cod Cynefin UE 2190): Nodwedd 3 Twyni gyda *Salix repens* (Cod Cynefin UE 2170): Nodwedd 4 llaciau twyni yn cynnwys y cymunedau a ganlyn o'r Dosbarthiad Llystyfiant Cenedlaethol (NVC): SD13, SD14, SD15, SD16 a SD17.

Y Weledigaeth ar gyfer Nodweddion 3 a 4

Y weledigaeth ar gyfer y nodweddion hyn yw iddynt fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r holl llaciau twyni llaith a'r twyni gyda *Salix repens*, gan gynnwys yr ardaloedd hynny yr ystyrir eu bod yn anffafriol neu'n israddedig ar hyn o bryd, yn cael eu cynnal yn yr ardal oedd yn bodoli pan y'u dynodwyd; tua 65.1 ha yn Morfa Harlech a 43.6 ha yn Morfa Dyffryn.
- Dylai holl gyfnodau olyniaethol llystyfiant y llaciau twyni fod yn bresennol yn Morfa Dyffryn.
- Dylai'r llystyfiant ar y llaciau twyni llaith fod yn cynnwys rhywogaethau nodweddiadol a dymunol megis y rheini a amlinellir yn y tabl isod.
- Dylai'r llystyfiant ar y llaciau fod yn rhydd o brysg, a dylai'r glaswellt fod yn gymharol fyr.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: *Petalys Petalophyllum ralfsii* (Cod Cynefin UE 1395)

Y Weledigaeth ar gyfer Nodwedd 5

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd poblogaeth y *Petalophyllum* yn aros yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Dylai'r rhywogaeth *Petalophyllum* fod yn bresennol yn Morfa Harlech a dylai fod wedi'i dosbarthu ar draws rhan ogleddol system twyni tywod Morfa Dyffryn (Unedau 26 a 28).
- Dylai'r dilyniant o llaciau twyni ifanc sy'n cynnal y *Petalophyllum* fod mewn cyflwr da, fel y diffinnir yn yr amcan cadwraeth ar gyfer nodweddion 3 a 4 uchod.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd ynghyd ag Amcanion Cadwraeth ar gyfer **Ardal Cadwraeth Arbennig Morfa Harlech a Morfa Dyffryn** (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae'r traethau cyfagos i'r ddwy system dwyni yn gaeth i bwysau mawr gan weithgareddau hamdden, yn enwedig yn ystod misoedd yr haf. Caiff pwyntiau mynediad drwy'r twyni eu rheoli'n llym i gyfyngu ar weithgareddau dynol sy'n ansefydlogi'r twyni. Mae Morfa Dyffryn yn arbennig o fregus gan ei fod yn symudol iawn, a'r cyflenwad allanol o dywod iddo yn gyfyngedig. Mae rhannau o'r ddau dwyn yn cael eu rheoli fel Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol ers diwedd yr 1950au (Morfa Harlech) a dechrau'r 1960au (Morfa Dyffryn).

ACA Preseli

Trosolwg

Mae SoDdGA eang Mynydd Preseli a thiroedd comin llai SoDdGA Waun Fawr, Waun Isaf a Gors Fawr yn sylfaen i ACA Preseli. Mae Mynydd Preseli a Gors Fawr wedi'u cysylltu'n ffisegol, tra bod Waun Isaf a Waun Fawr yn adrannau ar wahân yn yr ACA. Yn ogystal â nodweddion yr ACA, mae'r ddau SoDdGA yn cynnwys nifer o rywogaethau a nodweddion cynefin nad ydynt yn gwneud y safle'n gymwys dan y Gyfarwyddeb Cynefinoedd.

Nodweddion Cymhwyso

Cynefinoedd Atodiad I sy'n bresennol fel nodwedd gymhwyso, ond nid yn brif reswm dros ddewis y safle hwn:

4010 [Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix*](#)

4030 [Rhostiroedd sych Ewropeaidd](#)

7150 [Pantiau ar is-haenau mawn y *Rhynchosporion*](#)

7230 [Corsydd alcalinaidd](#)

Cynefinoedd Atodiad II sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

1044 [Mursen y de](#) *Coenagrion mercuriale*

1065 [Glöyn byw brith y gors](#) *Euphydrias (Eurodrias, Hypodrias) aurinia*

1393 [Mwsogl pluog main gwyrdd](#) *Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Mursen y De *Coenagrion mercuriale*

Y Weledigaeth ar gyfer Mursen y De

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd dwysedd yr oedolion gwryw, wrth eu samplo, yn o leiaf 1 gwryw i bob 10 metr sgwâr o gynefin bridio.

- Bydd yna o leiaf 3,500 metr sgwâr o gynefin bridio.
- Bydd yr holl ffactorau sy'n effeithio ar y nodwedd o dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Glöyn byw Brith y Gors *Euphydryas aurinia*

Y weledigaeth ar gyfer glöyn byw Brith y Gors

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn: Bydd poblogaeth iach o'r glöyn byw brith y gors yn bresennol yn yr ACA ac o'i hamgylch. Bydd digon o gynefin sydd mewn cyflwr da i gynnal nifer o boblogaethau dilys o'r glöyn byw, sy'n ddibynnol yma ar laswelltir corslyd a thir gwlyb, gyda thwmpathau o laswellt y gweunydd a digonedd o brif blanhigyn bwyd y lindysyn, sef tamaid y cythraul. Bydd y gwair yn amrywio mewn uchder fel bod yn ardaloedd 'lawnt' byrion i'r lindys gael golau haul, ac ardaloedd o dwmpathau talach i roi lloches iddynt.

Ar gyfer y ddwy meta-boblogaeth sy'n bresennol yn yr ACA:

- Dylai fod yna o leiaf 200 gwe larfa fesul hectar o Gynefin Cyflwr Da.
- Dylai fod yna o leiaf 50ha o Gynefin Addas ar yr ACA, neu o fewn radiws o 2km o'i hamgylch.
- Dylai o leiaf 10ha o'r cynefin addas hwn fod yn Gynefin Cyflwr Da.
- Rhaid i'r holl ffactorau sy'n effeithio ar y nodwedd fod o dan reolaeth.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Mwsogl pluog main gwyrdd *Hamatocaulis vernicosus*

Y Weledigaeth ar gyfer Mwsogl Pluog Main Gwyrdd

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn: Mae mwsogl pluog main gwyrdd yn nodwedd gymhwyso yn yr ACA, ond canfuwyd ei fod i'w weld yn amlach, a bod mwy ohono yn ACA Preseli ac yn wir mewn nifer o safleoedd eraill yng Nghymru nag a feddyliwyd o'r blaen. Yn wyneb hyn, penderfynwyd trin y nodwedd fel rhan o'r nodwedd SoDdGA mwsogl anghyffredin ar ddaear damp.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Corsydd alcalinaidd

Y Weledigaeth ar gyfer Corsydd Alcalinaidd

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn: Bydd corsydd alcalinaidd yn bresennol mewn rhannau ar draws y safle, ac yn arddangos amrediad o rywogaethau planhigion a phryfaid sy'n nodweddiadol o'r cynefin, gan gynnwys mursen y de. Bydd y tiroedd gwlyb sy'n cynnal y cynefin penodol hwn yn cynnwys llystyfiant byr, agored sy'n llawn mwsogl, hesg a phlanhigion sy'n nodweddiadol o amodau llai asidig.

- Bydd corsydd alcalinaidd yn bresennol mewn wyth o'r 10 ardal binc a welir ar y map atodol (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008)
- Bydd rhywogaethau sy'n nodweddiadol o dir gwlyb, megis *Menyanthes trifoliata*, *Triglochin palustre*, *Anagallis tenella*, *Pedicularis*

palustris a *Pinguicula vulgaris* yn bresennol.

- Ni fydd llawer o rywogaethau prysg yno, megis yr helygen *Salix* a'r fedwen *Betula*.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Pantiau ar is-haenau mawn y Rhynchosporion

Y Weledigaeth ar gyfer Pantiau ar is-haenau mawn y Rhynchosporion

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

Mae pantiau ar is-haenau mawn yn fath o gynefin sydd fel arfer yn digwydd mewn mosaigau cymhleth gyda chynefinoedd rhostir a thir gwlyb. Bydd y llystyfiant yn agored, ac yn cynnwys digonedd o rywogaethau megis yr hesgen bigwen *Rhynchospora alba*, mwsogl y gors *Sphagnum auriculatum*, cnwprwsogl y gors *Lycopodiella inundata*, a gwllith yr haul *Drosera rotundifolia*. Nid yw maint y cynefin hwn ar y safle wedi'i ddiffinio'n glir eto, ond credir ei fod yn ffurfio tua 1-2% o arwynebedd y safle cyfan.

- Bydd pantiau ar is-haenau mawn y Rhynchosporion i'w gweld ar tua 1-2% o'r ACA, a byddant yn bresennol mewn o leiaf dwy uned reoli (unedau 2 a 3 ar hyn o bryd).
- Bydd y planhigion a ganlyn yn gyffredin: yr hesgen bigwen *Rhynchospora alba*, mwsogl y gors *Sphagnum denticulatum*, gwllith yr haul *Drosera rotundifolia*, ac mewn safleoedd sy'n fwy basig, mwsogl brown megis *Drepanocladus revolvens* a *Scorpidium scorpioides*.
- Bydd y llystyfiant yn yr ardaloedd hyn fel arfer yn agored iawn, a bydd rhywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o ddiffyg pori, megis glaswellt y gweunydd *Molinia caerulea*, yn cael eu rheoli.
- Ni fydd fawr ddim o rywogaethau prysg yno, megis yr helygen *Salix* a'r fedwen *Betula*.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 6: 4030 Rhostiroedd sych Ewropeaidd

Y Weledigaeth ar gyfer Rhostiroedd Sych

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd rhostir sych yn gorchuddio o leiaf 11%2 o SoDdGA Mynydd Preseli ac yn arddangos amrediad o rywogaethau planhigion, pryfaid ac adar sy'n nodweddiadol o'r cynefin.
- Bydd y planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y rhostir sych: grug *Calluna vulgaris*; grug clochog *Erica cinerea* ac eithin y mynydd *Ulex gallii*
- Bydd rhywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o ddiffyg pori, megis rhedyn *Pteridium aquilinum*, glaswellt y gweunydd *Molinia caerulea* ac eithin y mynydd *Ulex gallii* yn cael eu rheoli.

4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 7: 4010 Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix*

Y Weledigaeth ar gyfer Rhostiroedd Gwlyb

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn: <<
Bydd rhostir gwlyb yn gorchuddio o leiaf 11%3 o'r safle ac yn arddangos amrediad o rywogaethau planhigion sy'n nodweddiadol o'r cynefin. Bydd y rhan fwyaf o'r rhostir gwlyb yn cynnwys cymysgedd o dwmpathau o laswellt y gweunydd, a wahenir gan ddarnau wedi'u pori'n dda ac sy'n llawn clwbfrwyn y mawn, mwsogl y gors a grug megis y grug deilgroes. Dylai cyfran o'r cynefin hefyd gynnwys ystod o hesg byr a phlanhigion blodeuol, megis gwllith yr haul.

- Bydd y planhigion a ganlyn yn gyffredin yn y rhostir gwlyb: grug *Calluna vulgaris*; grug deilgroes *Erica tetralix*; glaswellt y gweunydd *Molinia caerulea*; llafn y bladur *Narthecium ossifragum*; hesg byrion, rhywogaethau *Carex*; mwsogl yn cynnwys rhywogaethau *Sphagnum* mwsogl y gors; tamaid y cythraul *scabious Succisa pratensis*.
- Bydd rhywogaethau cystadleuol sy'n arwydd o ddiffyg pori, yn enwedig Glaswellt y Gweunydd *Molinia caerulea* ac Eithin y Mynydd *Ulex gallii* yn cael eu rheoli.
- Ni fydd llawer o redyn a rhywogaethau prysg, megis yr helygen *Salix* a'r fedwen *Betula*, yn y rhostir gwlyb.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer ACA (Ardal Cadwraeth Arbennig) Preseli (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae'r *Coenagrion mercuriale* angen llystyfiant rhostir gwlyb agored sydd wedi'i bori'n dda, ynghyd â llystyfiant mignen gyda nentydd neu ffrydiau bychain. Mae'r *Drepanocladus vernicosus* angen llethrau corslyd lle mae dŵr ffynnon yn llifo iddynt, a lle mae'r llystyfiant yn tyfu'n weddol isel. Felly mae'r ddwy rywogaeth yn sensitif i lefelau amhriodol o bori, neu i ddim pori o gwbl. Mae parhad y cynllun presennol ar gyfer pori cymedrol i uchel yn ystod yr haf yn hanfodol, ond mae'n anodd dylanwadu arno oherwydd statws tir comin y safle, a'r nifer uchel o hawliau cofrestredig. Mae'r trawstrefa presennol yn y gaeaf i ardal Castell Martin darpar ACA Arfordir Calchfaen De-orllewin Cymru yn rhan hanfodol o gynllun bugeilio'r ucheldir hwn.

Mae asideiddio ar y safle uwchdir hwn yn fygythiad, ac mae monitro atmosfferig yn digwydd mewn GNG gerllaw. Mae'n hanfodol monitro cemeg y dŵr a maint y boblogaeth *Coenagrion mercuriale*. Eir i'r afael â'r materion hyn mewn cynllun rheoli, sydd wrthi'n cael ei baratoi.

ACA Rhinog

Trosolwg

Mae'r Rhinogydd wedi'u cerfio o raeau Cambrian caled, asidig cromen Harlech, ac mae'r topograffi'n arw gyda llynnoedd gwasgaredig ar yr ucheldir, llethrau â chreigiau anferth arnynt, clogwyni a brigiadau.

Mae lleoliad daearyddol y safle yn golygu bod y môr yn dylanwadu ar yr hinsawdd, gan arwain at lawiad uchel, tymereddau cymedrol a lleithder uchel yn gyffredinol. Y prif llystyfiant yno yw'r grug *Calluna vulgaris*, sy'n tyfu ar briddoedd tenau, gwael ac asidig. Mae pori a llosgi dros y 60 mlynedd diwethaf wedi bod yn eithaf cyfyngedig, felly mae'r grug yn ddwfn ac yn aeddfed. Mae hyn, ynghyd â'r amodau hinsoddol mwyaf, wedi arwain at fflora cyfoethog o blanhigion *bryophyte* a rhedyn ar y ddaear. Mae'r safle hwn yn unigryw yng Nghymru fel enghraifft o gynefin *Calluna* o'r fath sydd heb ei addasu.

Ar lethrau cysgodol, mae'r safle'n cynnwys beth yr ystyrir yw'r datblygiad gorau o'r gymuned grug isalpaidd *Calluna vulgaris-Vaccinium myrtillus-Sphagnum capillifolium* y tu allan i'r Alban; mae'r gymuned hon yn ffurfio rhan o nodwedd rhostir sych yr ACA hwn. Mae mathau NVC eraill a welir yma yn cynnwys grug *Calluna vulgaris-Ulex gallii*, grug *Calluna vulgaris-Erica cinerea* a grug *Calluna vulgaris-Vaccinium myrtillus*. Mae cerlannau eang wedi galluogi gorgorsydd, rhostir gwlyb a chorsydd dyffryn i ddatblygu yma. Yn wahanol i nifer o ardaloedd uwchdir, mae yma dal weddillion da o goetir cynhenid sy'n cynnal planhigion is a rhedyn cefnforol.

Mae diddordeb y cyhoedd yn y safle wedi'i gyfyngu i heicio ac ychydig o wersylla. Fodd bynnag, o'i gymharu â rhanbarthau mynyddig eraill yng ngogledd Cymru, mae'r diddordeb cyhoeddus yn isel dros ben.

Mae ACA Rhinog yn cynnwys SoDdGA Rhinog, ac mae'n gorchuddio pob man heblaw'r prif adrannau coetir yn y SoDdGA. Mae'r rhannau hyn yn ffurfio rhan o ACA Coedydd Derw Meirionnydd, ac nid ymdrinnir â'r rhain yn y cynllun hwn. Cafodd y Warchodfa Natur Genedlaethol, y mae CCGC yn berchen arni ac yn ei rheoli, ac sy'n ffurfio rhan o'r safle, ei dynodi'n Warchodfa Fiogetig yn 1992.

Nodweddion Cymhwys

Cynefinoedd Atodiad I sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

4030 [Rhostiroedd sych Ewropeaidd](#)

91A0 [Hen goedydd derw â mes digoes gydag *Ilex* a *Blechnum* yn Ynysoedd Prydain](#)

Cynefinoedd Atodiad I sy'n bresennol fel nodwedd gymhwys, ond nid yn brif reswm am ddewis y safle hwn:

3130 [Dyfroedd llonydd oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant *Littorelletea uniflorae* ac/neu *Isoëto-Nanojuncetea*](#)

4010 [Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix*](#)

4060 [Rhostiroedd Alpaudd a Boreau](#)

7130 [Gorgorsydd](#) * Nodwedd flaenoriaeth

7150 [Pantiau ar is-haenau mawn y Rhynchosporion](#)

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcanion Cadwraeth ar gyfer Rhostiroedd sych Ewropeaidd (UE 4030) a rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gyda nodweddion ACA *Erica tetralix* (UE 4010)

Y Weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion ACA y rhostiroedd hyn yw iddynt fod mewn cyflwr cadwraeth ffatriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- 1 Bydd holl ardal y rhostir sych, sy'n tua 1419 ha, yn cael ei chynnal a'i chadw. Dylai'r ardal o rostir sych gynyddu ar draul cymunedau o lystyfiant llai dymunol megis glaswelltir asid, pan fo hynny'n briodol. Bydd holl ardal y rhostir gwlyb, sy'n tua 324ha, yn cael ei chynnal a'i chadw. Dylai'r ardal o rostir gwlyb gynyddu ar y cyfan ar draul cymunedau o lystyfiant llai dymunol. Gellir adfer rhai ardaloedd o'r rhostir gwlyb sydd bellach yn orgorsydd israddedig i'r cynefin blaenoriaeth hwnnw, cyn belled â bod cynnydd net o rostir gwlyb yn yr ACA.
- 2 Bydd y rhostir sych a gwlyb wedi'u dosbarthu i'r un graddau ag y maent ar hyn o bryd o leiaf, ac yn well byth yn cynyddu wrth i'r rhostir gael ei adfer mewn ardaloedd ychwanegol.
- 3 Bydd digonedd o rywogaethau nodweddiadol ac anghyffredin y cymunedau llystyfiant ar y rhostir sych a gwlyb, gan gynnwys planhigion is, i'w gweld ym mhob man. Dylai'r llys yr afu *Gymnocolia acutiloba*, sy'n genedlaethol brin, barhau i ffynnu yn ei leoliadau presennol yn y rhostir creigiog llaith.
- 4 Dylai strwythur y rhostir fod yn cael ei gynnal a'i adfer, i ddangos aildyfu naturiol drwy haenu a hadu, ac i sicrhau bod y gwahanol gymunedau llystyfiant yn amrywio'n naturiol (gweler cyfeiriad at 3 uchod hefyd). Bydd rhostiroedd gwlyb yn aml yn elwa o gael strwythur canolig i fyr, llai na 30cm o uchder. Ni fydd arwyddion o orbori, gan gynnwys twf 'wedi'i atal, twf 'wedi'i docio' neu dwf ar ffurf 'ffon' yn bresennol.
- 5 Ni fydd rhywogaethau ymledol nad ydynt yn rhai cynhenid, megis coed conwydd, rhododendron, Llysiau'r Dial, Ffromlys Chwarennog ac erwain helygddail (*Spirea*) yn bresennol.
- 6 Bydd arwyneb y rhostir ar y cyfan yn rhydd o goed, ac ar y mwyaf dim ond dwy goeden yr hectar fydd yno. Yr eithriad i'r rheol hon yw parthau sy'n trawsnewid o goetir i rostir, lle gall y coed fod yn fwy trwchus wrth iddynt ymdoddi i rostir agored. Dylid gosod terfynau ar gyfer parthau trawsnewid coetir ar sail uned neu is-uned.
- 7 Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer y Nodwedd ACA coetir: Hen goedwigoedd derw â mes digoes gyda Choetir *Ilex* a *Blechnum*"

Y Weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd ACA coetir yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd holl ardal y goedwig, gan gynnwys canopi a phrysg y coetir, llennyrch coedwig a rhostir sych, rhedyn a glaswelltir cysylltiedig yn cael ei chynnal a'i chadw fel y mae ar hyn o bryd, sef dipyn dros 42 ha. Mae'r nodwedd coetir yn fras mewn pump 'parth' cysylltiedig i'r gorllewin a'r de-orllewin o Lyn Cwm Bychan.
- Bydd lleoliad y nodwedd ACA coetir fel y mae ar hyn o bryd. Mae'r rhan fwyaf o'r coetir yn SoDdGA Rhinog heb ei gynnwys yn ACA Rhinog, ac wedi'i gynnwys yn ACA Coedwigoedd Derw a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd (cyfeiriwch at y cynllun ACA hwnnw). Y coetir sy'n rhan o'r nodwedd hon yw'r coetir lle, yn gyffredinol, nad oes ffin glir rhwng y rhostir, y gors, y glaswelltir asid a'r rhedyn. Yn wir, mae'r trawsnewid ymysg y cynefinoedd hyn i goetir yn ddiddorol ynddo'i hun, ond yn gwneud mesur maint y goedwig yn anodd iawn.
- Bydd y canran y mae canopi'r coed yn ei orchuddio yn ardal y goedwig yn aros fel y mae ar hyn o bryd, neu'n cynyddu (ac eithrio digwyddiadau catastroffig naturiol).
- Mae'r haenau canopi a phrysg yn cynnwys rhywogaethau cynhenid lleol, fel y dengys Tabl 2 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008: pp.19), sy'n nodweddiadol o'r coetir ucheldir hwn, lle tueddir i gael llai o goed derw a mwy o goed bedw nag yn ardaloedd iseldir y nodwedd ACA hon.
- Bydd coed a phrysglwyn cynhenid lleol yn ailgyfyngu'n naturiol i raddau digonol er mwyn cynnal haen canopi'r goedwig a'r prysglwyn, drwy lenwi bylchau, uno darnau o goetir, gadael i goed ifanc dyfu ac annog oedrannau amrywiol.
- Bydd rhywogaethau'r nodwedd ACA coetir a geir fel arfer ar haen y ddaear yn rhywogaethau cyffredin, gweler Tabl 2 (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008: pp.19). Mae'n bwysig nad yw'r llystyfiant yn mynd yn rhy doreithiog ac yn gordyfu i uchder dros 40cm, ac/neu'n cael ei lethu gan rywogaethau megis mieri, eiddew a chelyn ifanc. Gellir gosod terfynau ar sail uned neu adran. Dylai planhigion nodweddiadol is, gan gynnwys rhywogaethau cefnforol (cyfeiriwch at Dabl 1 isod am restr ddangosol (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008: pp.18/19)) barhau i dyfu'n drwchus a chael eu cynnal.
- Bydd nifer a dosbarthiad mwsogl anghyffredin, llys yr afu, cennau a rhedyn yn aros fel y maent neu'n cynyddu.
- Bydd nifer diffiniedig o goed aeddfed fesul hectar oddi mewn i'r canopi coed presennol, ar sail uned. Bydd angen diffinio hyn yn ôl diamedr ar gyfer y sefyllfa ar yr ucheldir, lle mae diamedr coed cymharol ar uchder is yn tua 60cm, ac ar gyfer coed derw ac ynn ac/neu goed sy'n dangos arwyddion o bydredd, tyllau ac ati.
- Bydd pren marw yn bresennol ac yn cynnwys cymysgedd o goed wedi disgyn (lleiafswm o 1 fesul hectar), canghennau wedi torri, canghennau marw ar goed byw, a choed marw sydd dal yn sefyll (lleiafswm o 1 fesul hectar). Mae lefelau pren marw ar hyn o bryd yn gymharol isel oherwydd bod gan y coedwigoedd, yn gyffredinol, strwythur oedran cyfartal, heb lawer o goed aeddfed. Mae rhai planhigion is yn ffynnu ar goed marw, ond nid yw'r coedwigoedd hyn yn dueddol o gael y casgliadau prin o anifeiliaid di-asgwrn-cefn ar goed marw, fel y ceir mewn rhannau eraill o'r DU.
- Ni fydd rhywogaethau ymledol nad ydynt yn rhai cynhenid yn bresennol, megis coed conwydd a rhododendron, coed castan pêr, Llysiau'r Dial a Ffromlys Chwarennog.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd ACA: Gorgors (UE 7130)

Y Weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd flaenoriaeth hon, sef ACA Gorgors, yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae cyfanswm yr ardal orgors, sy'n tua 231 ha, yn cael ei gynnal.
- Mae lleoliad a dosbarthiad yr orgors yn cael eu cynnal.
- Mae yma ddigonedd o rywogaethau nodweddiadol y cymunedau llystyfiant a geir yn nodwedd ACA'r orgors. Mae swmp yr orgors wedi'i wneud o gors *Trichophorum- Eriophorum* (M17), gydag ardaloedd mwy lleol o gors *Calluna – Eriophorum* (M19). Gweler Tabl 1.
- Caiff nifer a dosbarthiad planhigion anghyffredin, sy'n aml yn arwydd o ansawdd da, eu cynnal neu eu cynyddu.
- Caiff strwythur yr orgors ei chynnal a'i hadnewyddu pan fo hynny'n briodol i gynnwys pyllau mawnog, pantiau, ponciau a cheudyllau fel nodweddion naturiol arwyneb y gors. Ni fydd ffosydd draenio artiffisial neu *moor grips* yn cael eu defnyddio fel draeniau gweithredol. Ni ddylai fod yna ardaloedd mawr lle mae'r mawn wedi erydu.
- Ni fydd rhywogaethau ymledol nad ydynt yn rhai cynhenid megis coed conwydd, rhododendron, Llysiau'r Dial, Ffromllys Chwarennog ac erwain helygddail *Spirea* yn bresennol yn yr ACA ac mewn ardal 'byffer' i rywogaethau penodol.
- Bydd yr orgors yn rhydd o unrhyw goed.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd: Rhostiroedd Alpaidd ac Isalpaidd (Cod Cynefin UE: 4060)

Y Weledigaeth ar gyfer rhostiroedd alpaidd

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Caiff maint y rhostir alpaidd ac isalpaidd (sydd ar hyn o bryd yn 5.1 ha o NVC H14 ac o bosib llai na 1 ha o U10a – heb ei fesur) ei gynnal i fod mor fawr â phosib fel ei fod yn gorchuddio'r holl ardal sy'n addas iddo ddatblygu arni. Mae'n annhebygol y bydd maint y rhostir yn cynyddu'n fawr yma gan fod y rhan fwyaf o'r ardaloedd addas eisoes yn NVC H14.
- Bydd lleoliad ac amrediad y rhostiroedd alpaidd ac isalpaidd yn cynnwys copaon Rhinog Fawr, Rhinog Fach a darnau unigol o amgylch Craig Wion ynghyd ag Y Llethr, sydd ar hyn o bryd yn cynnal rhannau bychain o rostir mwsogl (U10a) ar laswelltir asidig NVC U4e.
- Cyfansoddiad llystyfiant: Bydd y planhigion nodweddiadol a ganlyn yn gyffredin yn rhostir NVC H14: *Calluna vulgaris*, *Vaccinium myrtillus*, *V.vitis-idaea*, *Empetrum nigrum*, *Racomitrium lanuginosum*, *Hypnum jutlandicum*, *Cladonia* sps. Mae gan y gymuned NVC hon hefyd ffurf lai mwsoglyd ar y Rhinog, ac ystyrir mai dyma'r ffurf fwyaf cyffredin o'r rhostir mynyddig hwn yng Nghymru. Cnwpfwsogl, hesg a glaswellt mynyddig nodweddiadol. Mae rhostir mwsogl NVC U10a yma ar y Llethr bron yn "garped di-dor o *Racomitrium lanuginosum* wedi'i ddotio â phlanhigion bychain megis *Salix herbacea*, *Vaccinium myrtillus*, *V.vitisidaea*, *Carex bigelowii* a *Diphasiastrum alpinum*" (Averis 2004). Bydd cnwpfwsogl, hesg a glaswellt mynyddig nodweddiadol hefyd yn bresennol.
- Nid yw rhywogaethau nad ydynt yn rhai cynhenid yn bresennol.

- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd: Pantiau ar is-haenau mawn y *Rhynchosporion* (Cod Cynefin UE: 7150)

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd: "Pantiau ar is-haenau mawn"

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yn Rhiniog yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Graddfa: Bod y nodwedd yn meddiannu'r holl ardal sy'n addas ar gyfer ei datblygu mewn mosaig cymhleth o fignenni, rhostir gwlyb a phyllau mawnog. Yn ôl arolwg rhannol yn 2007, credir bod y nodwedd hon ar hyn o bryd yn gorchuddio oddeutu 1 ha.
- Lleoliad:
- Cyfansoddiad llystyfiant: Bydd y planhigion canlynol yn gyffredin yn y "pantiau ar is-haenau mawn y *Rhynchosporion*": *Rhyncospora alba*, *Sphagnum papillosum*, *Molinia caerulea*, *Nartheceum ossifragum*, *Drosera rotundifolia*, *Eriophorum angustifolium*. Bod matiau eang o fwsoglau *Sphagnum* hefyd yn bresennol yn lleol, a bod *Menyanthes trifoliata* a *Carex echinata* hefyd yn gyffredin iawn. Bod prysglwyni bach yn brin, ac eithrio *Myrica gale*. Ni fydd unrhyw fathau nad ydynt yn gynhenid yn bresennol.
- Bod mathau anghyffredin yn parhau i fod yn bresennol gan gynnwys *Sphagnum magellanicum*, *Drosera intermedia* a chlwp-fwsogl y gors (*Lycopodiella inundata*) sy'n brin yn genedlaethol.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer llyn sy'n nodwedd ACA: Merddyfroedd oligroffig i fesotroffig gyda llystyfiant *Littorelletea uniflorae* ac/neu *Isoëto-Nanojuncetea* (UE 3130).

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd: Llynnoedd dŵr clir

Y weledigaeth ar gyfer llynnoedd oligroffig i fesotroffig (dŵr clir) sy'n nodwedd ACA yw bod yr holl amodau a ganlyn yn cael eu diwallu:

- Bod cyfanswm maint y llynnoedd dŵr clir yn cael ei gynnal, bod rhyw x ha o ddŵr agored/cors a basnau afonydd cyfagos yn weladwy mewn ffotograffau o'r awyr. Dylai'r dalgylchoedd hefyd gael eu cadw yn eu cyflyrau presennol o leiaf.
- Lleoliad y llynnoedd dŵr clir
- Bod rhywogaethau nodweddiadol y cymunedau llystyfiant (sydd wedi'u rhestru fel a ganlyn) sy'n cynnwys nodwedd ACA o Llynnoedd dŵr clir yn gyffredin.

Nodweddir cymuned llystyfiant drwy llystyfiant parhaol amffibiaidd byr, gyda'r beistonell *Littorella uniflora* a'r gwair merllyn bychan *Isoetes* spp. yn cael eu hystyried fel yr elfennau diffiniol. Yn aml, mae'r rhywogaethau hyn ar Rhiniog yn tyfu'n gysylltiedig â bidoglys y dŵr, *Lobelia dortmanna*, mynawydlys dyfrdig, *Subularia aquatica*, dyfrllys y gors, *Potamogeton polygonifolius*, brwynen oddfog, *Juncus bulbosus*, llafrwynen nofadwy, *Eleogiton fluitans*, myrdd-ddail eiledol, *Myriophyllum alterniflorum* a'r cleddyflys nofadwy, *Sparganium angustifolium*, y dyfrllys bychan, *Potamogeton berchtoldii* a'r chwysigenwraidd, *Utricularia* spp.

- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd: *Luronium natans* / Llyriad nofiadwy

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd: Llyriad nofiadwy

Rhaid diwallu'r amcan cadwraeth ar gyfer y nodwedd llynnoedd Oligroffig, fel y'i diffinnir yn amcan cadwraeth rhif 4.6. Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Na fydd maint a dosbarthiad o *L. natans* presennol o Lyn Cwm Bychan yn crebachu. Bod poblogaethau *L. natans* yn rhan 1 a 2 o'r llyn yn hyfyw a byddant yn gallu cynnal eu hunain ar sail tymor hir. Rhaid i'r *L.natans* allu cwblhau atgynhyrchiad rhywiol a /neu llystyfol yn llwyddiannus.
- Bod digon o gynefin yn y llyn i gynnal poblogaethau presennol o *L. Natans* o fewn eu dosbarthiad presennol ac ar gyfer ymlediad yn y dyfodol.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i ACA (Ardal Cadwraeth Arbennig) Rhiniog (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae'r ardal yn boblogaidd gyda cherddwyr, ond oherwydd y tir garw, mae pwysau oddi wrth weithgareddau hamdden wedi'i gyfyngu i hawliau tramwy a meysydd parcio cyhoeddus, gydag effaith fechan ar y nodweddion arbennig.

Mae'r glawriad trwm a'r ddaeaereg/priddeg asidaidd helaeth yn golygu fod yr ardal yma, yn enwedig ei chyrsgiau dŵr a'r llynnoedd, yn agored i niwed asideiddio. Mae'r rhostir cefnforol sy'n gyfoeth o gen a bryoffytau yn agored i gael eu llosgi a chael eu niweidio gan orbori. Y polisi cyffredinol cyfredol yw parhau â'r lefelau isel traddodiadol o bori gan ddefaid/geifr gwyllt ac annog pobl i beidio â llosgi.

Yn yr ardaloedd coedwigol, mae'r llystyfiant yn gofyn am reolaeth ofalus drwy drin y tir pori er mwyn cyflawni lefelau priodol o oleuni a lleithder ar gyfer y casgliadau sy'n gyfoethog eithriadol o gen a bryoffytau, ac y gwneir hynny trwy sicrhau bod y coetiroedd yn cael eu hadfywio'n briodol. Ymdrinnir â'r materion hyn drwy ddefnyddio cynlluniau amaeth-amgylcheddol (Tir Cymen/Tir Gofal) a chytundebau rheoli A15.

Mae rhan GNG o'r safle yn cael ei rheoli yn unol â chynllun rheoli CCGC.

ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid

Trosolwg

Mae tarddiad yr Afon Dyfrdwy ym Mharc Cenedlaethol Eryri, ac mae ei dalgylch yn cynnwys ystod eang o dirweddau o'r mynyddoedd uchel o amgylch y Bala, i ddyffrynnoedd coediog serth ger Llangollen, i wastadeddau amaethyddol cyfoethog Sir Gaer a gogledd Swydd Amwythig a gwastadeddau llaid eang yr aber.

Cafodd cwrs a thopograffi'r Afon Dyfrdwy a'i hisafonydd eu dylanwadu'n gryf a'u haddasu yn ystod yr Oes Ia ddiwethaf. Mae daeareg waelodol Afon Dyfrdwy yn amrywio o sialau anhydraidd Cambriaidd ac Ordofigaidd yn y gorllewin, i gerrig brig calchfaen Silwraidd i Garbonifferaidd yn Llangollen, ac i Fesurau Glo a chlai clogfaen trwchus yn gorchuddio tywodfeini Triasig yng ngwaelod dyffryn Dyfrdwy.

Mae'r safle'n ymestyn o ben gorllewinol pellaf Llyn Tegid ac yn mynd â'r llyn cyfan a'i lannau i'w arllwysfa yn yr Afon Dyfrdwy. Yna, aiff â'i afon a'i glannau i lawr yr afon ble mae'n ymuno â SoDdGA Aber Dyfrdwy. Mae nifer o isafonydd yr afon Dyfrdwy hefyd yn cael eu cynnwys yma, sef Ceiriog, Meloch, Tryweryn a Mynach. Yn ei rhannau uchaf cyflymaf, mae'r Afon Dyfrdwy yn llifo drwy ddyffryn eang ger Corwen, a Bro ysblennydd Llangollen cyn mynd i wastadedd Sir Gaer yn Erbistog ble mae'n ymdroelli tua'r gogledd drwy wastadedd Sir Gaer i Gaer. Mae'r afon yn bennaf nodweddiadol Aberol o dan Cored Caer. Fodd bynnag, ceir dylanwad llanwol cyn belled i lawr yr afon â Rhedynfre, gan fod llanwau uchel yn mynd dros uchder y gored yn rheolaidd. Yn ei dyfroedd arafach ac aeddfetach mae gorlifdir gydag ystumiau, ystumllynnoedd a nodweddion tirweddol eraill a ffurfiwyd gan yr afon yn nodweddiadol o'r afon.

Mae Llyn Tegid, Tryweryn a'r Afon Dyfrdwy yn ffurfio rhan o System Reoli Afon Dyfrdwy. Rheolir llif y dŵr gan Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru (AAC), a hynny'n bennaf er mwyn lleihau llifogydd ac i gludo dŵr i bwyntiau echdynnu i lawr yr afon. Dywed mai'r Afon Dyfrdwy yw'r afon mwyaf rheoleiddiedig yn Ewrop oherwydd cymaint yw'r lefel o reolaeth. Fodd bynnag, dim ond traean o'r dŵr sy'n cyrraedd Caer sy'n cael ei reoli gan AAC (Mae hyn yn seiliedig ar gyfartaledd; mae'r dosbarthiad yn amrywio yn dibynnu ar gyflyrau a gofynion gweithredol). Afon Tryweryn yw'r unig isafon sy'n cael ei rheoli o ran yr isafonydd yn yr ACA a'r SoDdGA.

Mae rhannau o Afonydd Dyfrdwy a Cheiriog yng Nghymru a Lloegr. Felly, maent wedi cael eu dynodi fel dau SoDdGA ar wahân – SoDdGA Afon Dyfrdwy yng Nghymru a SoDdGA Afon Dyfrdwy yn Lloegr. Fodd bynnag, mae'r nodweddion sy'n rhoi statws SoDdGA i safle, pysgod ymfudol yn benodol, yn dibynnu ar ecosystem yr afon gyfan.

Nodweddion Cymhwys

Cynefinoedd Atodiad 1 yw'r prif reswm am ddewis y safle hwn:

3260 [Cyrsiau dŵr ar lefelau gwastad a mynyddig gyda *Ranunculus fluitantis* a llystyfiant *Callitriche-Batrachion*](#)

Cynefinoedd Atodiad II sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

1106 [Eog yr Iwerydd](#) *Salmo salar*

1831 [Llyriad nofadwy](#) *Luronium natans*

Rhywogaethau Atodiad II yw'r elfen gymhwyso ond nid y prif reswm am ddewis y safle hwn:

1095 [Lamprai'r môr](#) *Petromyzon marinus*

1096 [Lamprai'r nant](#) *Lampetra planeri*

1099 [Lamprai'r afon](#) *Lampetra fluviatilis*

1163 [Brithyll y don](#) *Cottus gobio*

1355 [Dyfrgi](#) *Lutra lutra*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer cyrsiau dŵr (Afonydd):

Y weledigaeth ar gyfer Cwrs Dŵr

Y weledigaeth ar gyfer cwrs y dŵr yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffatriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Dylai cyflwr ecolegol yr amgylchedd dŵr fod yn ddigonol i gynnal poblogaeth sefydlog neu gynyddol pob nodwedd. Bydd hyn yn cynnwys elfennau o ansawdd y dŵr a faint ohono sydd ar gael, cyfansoddiad a strwythur cynefinoedd a chymunedau ffisegol (Rhagwelir y bydd y cyfyngiadau hyn yn cytuno gyda'r safonau perthnasol a ddefnyddir yn y broses Adolygu Caniatâd).
- Na fydd unrhyw ddirywiad yn ansawdd y dŵr ar wahân i'r hyn a gynhyrchir dros dro gan yr amrywiadau naturiol yn llif y dŵr neu gan amrywiadau a wnaed gan ddyn sy'n digwydd o ganlyniad i weithredu trefn reoli llif yr Afon Dyfrdwy o fewn ei baramedrau gweithredu arferol.
- Dylai trefn llif yr Afon Dyfrdwy aros o fewn 10% o'r 'gwir lif diweddar' fel y'i disgrifiwyd gan Bethune (2006).
- Na ddylid addasu ffurf cynllun nac amlinell yr afon. Bydd addasiadau ffisegol yn cael effaith andwyol ar gyfarwydd yr ACA yn cael eu hosgoi.
- Ble bo'n bosib dylid addasu unrhyw ffactorau artiffisial sy'n cael ardrawiad ar allu pob nodwedd i feddiannu ei amrediad posib er mwyn caniatáu iddynt dramwyo, e.e. dyfrffosydd, silfeini pontydd, neu ffurfiau eraill o wahanfuriau.
- Na ddylid addasu ffactorau naturiol sy'n cyfyngu megis rhaedrau, allai gyfyngu amrediad naturiol nodwedd neu ei wasgariad rhwng poblogaethau naturiol unig.
- Cytunir ar yr amcanion llif ar gyfer pwyntiau asesu yn Strategaeth Rheoli Echdynnu Dalgylch Dyfrdwy rhwng AA a CCGC fel bo'r angen.
- Bod lefelau'r maetholion, yn enwedig ffosffad, yn cael eu cytuno rhwng AA a CCGC ar gyfer pob Cyfarwydddeb Fframwaith Dŵr y corff dŵr yn ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid, a chymerir camau i gynnal lefelau maetholion o dan y lefelau hyn (Rhagwelir y bydd y cyfyngiadau hyn yn cytuno gyda'r gofynion a ddefnyddir yn y broses Adolygu Caniatâd).
- Bod lefelau paramedrau ansawdd y dŵr, yn ogystal â'r rhai a ystyrir yn faetholion ac yn cynnwys lefelau o solidau crog, allai effeithio ar

ddosbarthiad a chyflenwad o nodweddion ACA yn cael eu cytuno rhwng AA a CCGC ar gyfer pob Cyfarwydddeb Fframwaith Dŵr y corff dŵr yn ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid, a chymerir camau i gynnal lefelau maetholion o dan y lefelau hyn (Rhagwelir y bydd y cyfyngiadau hyn yn cytuno gyda'r gofynion a ddefnyddir yn y broses Adolygu Caniatâd).

- Bod ffynonellau posib o lygredd, o gyfoethogi maetholion a/neu solidau crog nad ymdrinnir â hwy yn yr Adolygiad Caniatâd (ond na chyfyngir iddynt) megis llygredd tryledol neu aflonyddwch i waddodion yn cael eu hystyried wrth asesu cynlluniau a phrosiectau.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Cyrsiau dŵr ar lefelau gwastad a mynyddig gyda *Ranunculus fluitantis* a llystyfiant *Callitricho-Batrachion* (Cod Cynefin UE: 3260)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r amcan cadwraeth ar gyfer cwrs y dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1 uchod.
- Dylai graddfa'r nodwedd hon o fewn ei amrediad posib yn yr ACA hon fod yn sefydlog neu gynyddol.
- Dylai graddfa'r is-gymunedau a gynrychiolir o fewn y nodwedd hon fod yn sefydlog neu gynyddol.
- Dylai cyflwr cadwraeth rhywogaethau nodweddiadol y nodwedd hon fod yn ffafriol.
- Mae'r holl ffactorau gwybyddus a rheoladwy sy'n effeithio ar gyflawni'r cyflyrau hyn dan reolaeth (efallai bod sawl ffactor yn anhysbys neu tu hwnt i reolaeth dynol).

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Eog yr Iwerydd *Salmo salar* (Cod Rhywogaeth UE : 1106)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r paramedrau a ddiffinnir yn y weledigaeth ar gyfer cwrs y dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1.
- Bod poblogaethau nodweddion ACA yn sefydlog neu'n cynyddu yn y tymor hir.
- Na fydd amrediad naturiol y nodweddion yn yr ACA yn cael ei leihau nac yn debygol o gael ei leihau yn y dyfodol rhagweladwy.
- Na fydd unrhyw leihad yn arwynebedd nac ansawdd y cynefin ar gyfer poblogaethau nodweddion yn yr ACA ar sail tymor hir.
- Bod yr holl ffactorau gwybyddus a rheoladwy sy'n effeithio ar gyflawni'r cyflyrau hyn dan reolaeth (efallai bod sawl ffactor yn anhysbys neu tu hwnt i reolaeth dynol).

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: *Luronium natans* / Llyriad nofadwy

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 3

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Na fydd maint a dosbarthiad *L. natans* presennol yn crebachu a bydd y poblogaethau yn hyfyw yn y cyfan o'u dosbarthiad presennol a byddant yn gallu cynnal eu hunain ar sail tymor hir. Rhaid i bob poblogaeth *L. natans* allu cwblhau atgynhyrchiad rhywiol a/neu llystyfol yn

llwyddiannus.

- Bod digon o gynefin yn y llyn i gynnal poblogaethau presennol o *L. Natans* o fewn eu dosbarthiad presennol ac ar gyfer ymlediad yn y dyfodol.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodweddion 4, 5 a 6: Lamprai'r môr *Petromyzon marinus* (Cod Rhywogaeth UE: 1095); Lamprai'r nant *Lampetra planeri* (Cod Rhywogaeth UE: 1096); a Lamprai'r afon *Lampetra fluviatilis* (Cod Rhywogaeth UE: 1099)

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion 4, 5 a 6

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r paramedrau a ddiffinnir yn y weledigaeth ar gyfer cwrs y dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1.
- Bod poblogaethau nodweddion ACA yn sefydlog neu'n cynyddu yn y tymor hir.
- Na fydd amrediad naturiol y nodweddion yn yr ACA yn cael ei leihau nac yn debygol o gael ei leihau yn y dyfodol rhagweladwy.
- Na fydd unrhyw leihad yn arwynebedd nac ansawdd y cynefin ar gyfer poblogaethau nodweddion yn yr ACA ar sail tymor hir.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 7: Brithyll y don *Cottus gobio* (Cod Rhywogaeth UE: 1163).

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 7

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r paramedrau a ddiffinnir yn y weledigaeth ar gyfer cwrs y dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1.
- Bydd poblogaethau nodweddion ACA yn sefydlog neu'n cynyddu yn y tymor hir.
- Ni fydd amrediad naturiol y nodweddion yn yr ACA yn cael ei leihau nac yn debygol o gael ei leihau yn y dyfodol rhagweladwy.
- Ni fydd unrhyw leihad yn arwynebedd nac ansawdd y cynefin ar gyfer poblogaethau nodweddion yn yr ACA ar sail tymor hir.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 8: Y dyfrgi Ewropeaidd *Lutra lutra* (Cod Rhywogaeth UE: 1355)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 8

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid diwallu'r paramedrau a ddiffinnir yn y weledigaeth ar gyfer cwrs y dŵr, fel y'i diffinnir yn 4.1 uchod.
- Bod poblogaeth dyfrgwn yr ACA yn sefydlog neu'n cynyddu dros dymor hir, o fewn yr ACA ac yn ei dalgylch.
- Na fydd unrhyw safleoedd bridio a gorffwys dyfrgwn yn cael eu colli ac eithrio'r rhai a gollir drwy ffyrdd naturiol (megis prosesau naturiol sy'n digwydd yn yr afon) o fewn yr ACA neu'i dalgylch.
- Na fydd y nifer o safleoedd gorffwys posib o fewn yr ACA yn ffactor gyfyngol sy'n cyfyngu maint neu raddfa poblogaeth y dyfrgwn.

- Na ddylai unrhyw leihad fod mewn bio-màs pysgod o fewn yr ACA neu ei isafonydd ac eithrio'r hyn sydd i'w briodoli i amrywiadau naturiol.
- Na ddylid colli unrhyw gynefin amffibiaidd sy'n debygol o ddarparu ffynhonnell o ysglyfaeth i aelodau o boblogaeth dyfrgwn yr ACA.
- Nad yw amrediad naturiol y dyfrgwn o fewn yr ACA na'i dalgylch yn cael ei leihau nac yn debygol o gael ei leihau yn y dyfodol rhagweladwy.
- Dylid cynnal pob llwybr mynediad neu wasgaru, sy'n wybyddus neu'n bosib, yn y dalgylch ar gyfer dyfrgwn a allai gael eu hystyried yn rhan o boblogaeth yr ACA fel na amherir ar eu swyddogaeth, ynghyd ag ymgorffori mesurau neu nodweddion sydd eu hangen er mwyn osgoi aflonyddwch.
- Cynhelir cynefinoedd oddi ar y safle sy'n debygol o weithredu fel 'cerrig sarn' yn y dalgylch ar gyfer aelodau o boblogaeth dyfrgwn yr ACA er dibenion mudo, gwasgaru, porthiant a chyfnewid genetig.
- Rhaid i bob strwythur a adeiladwyd yn ACA y boblogaeth o ddyfrgwn, neu sy'n debygol o gael eu defnyddio gan ddyfrgwn, ymgorffori mesurau effeithiol i hwyluso symudiad a gwasgariad diogel o ddyfrgwn.
- Bod yr holl ffactorau gwybyddus a rheoladwy sy'n effeithio ar gyflawni'r cyflyrau hyn dan reolaeth (efallai bod sawl ffactor yn anhysbys neu tu hwnt i reolaeth dynol).

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid/ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae'r cynefinoedd a'r rhywogaethau, y dynodwyd y safle ar eu cyfer, yn ddibynnol ar gynnal ansawdd dŵr da a chyflyrau llif addas. Mae rhywogaethau pysgod angen cynefinoedd addas yn y nant a llwybrau mudo dirwyrstr. Mae dyfrgwn hefyd angen cynefinoedd gwyllt addas er mwyn darparu lloches a phoblogaethau digonol o fathau o ysglyfaeth.

Caiff y safle a'i nodweddion eu bygwth gan arferion sy'n cael effaith andwyol ar ansawdd, maint a phatrwm llif y dŵr. Yn benodol, gall y canlynol fygwth ecosystemau afonydd: rheoliadau llif amhriodol; gormod o echdynnu (er dibenion diwydiannol, amaethyddol a domestig); bygythiadau i ansawdd dŵr drwy lygredd uniongyrchol a thryledol; ewtroffigedd a siltio. Dirywiad cynefinoedd y glannau oherwydd gwaith peiranyddol, arferion amaethyddol a gall rhywogaethau ymledol o blanhigion gael effaith andwyol yn ogystal. Caiff poblogaeth eog yr lwerydd ei fygwth oherwydd ymelwad gormodol y pysgodfeydd môr mawr, aberol ac adloniadol. Yn ogystal, gallai cyflwyno rhywogaethau nad ydynt yn frodorol, fygwth rhywogaethau pysgod a phlanhigion.

Ymdrinnir â'r materion hyn gan amrywiaeth o gyrrff statudol sydd mewn sefyllfa i oresgyn y bygythiadau hyn drwy bwerau rheoliadol a phartneriaethau gyda thirfeddianwyr, diwydiannau ac unrhyw barti arall sydd â diddordeb.

ACA Clogwyni Pen Llŷn

Trosolwg

Mae ACA Clogwyni Pen Llŷn yn rhan fawr o arfordir Pen Llŷn, yn ffinio â Môr Iwerddon ac yn gwbl agored i'r gwyntoedd cryfion a systemau'r tywydd. O angenrheidrwydd mae ei gynefinoedd yn cael eu dylanwadu gan ei leoliad, daeareg a'r hinsawdd ac mae'r ardal arfordirol yn cefnogi rhai o'r enghreifftiau gorau sy'n bodoli o'r rhostiroedd arfordirol ac arforol a glaswelltir yn Llŷn. Mae'r safle wedi cael ei ddynodi fel ACA oherwydd cynefin rhyngwladol bwysig 'Clogwyni gyda Llystyfiant Arfordir yr Iwerydd a'r Arfordiroedd Baltig'. Mae'r nodwedd hon yn cynnwys amrediad o gynefinoedd, gyda nifer ohonynt yn cael eu cynrychioli ar y safle hwn, gan gynnwys clogwyni caled a meddal, rhostir arforol ac arfordirol, cymunedau o laswelltir arforol a theroffytâu arforol. Ar hyn o bryd, ni chynhwysir rhostir sych fel rhan o'r nodwedd ACA hon, ond bwriedir cynnwys y cynefin hwn fel nodwedd ACA yn y dyfodol gan mai rhostir sych yw canran helaeth o'r safle hwn a'r ffaith ei fod yn nodwedd elfennol o SoDdGA. Mae SoDdGA Ynys Enlli yn cefnogi'r ardaloedd mwyaf o laswelltir arforol a rhostir arforol o fewn Clogwyni Pen Llŷn. Ceir enghreifftiau da o rhostiroedd sych ac arfordirol ar y tir mawr yn Mynydd Mawr, Mynydd Anelog, Mynydd Cilan a Mynydd Penarfynydd. Mae rhannau o Glogwyni Pen Llŷn hefyd yn ACA oherwydd ei boblogaeth o frain coesgoch ac adar drycin Manaw. Mae gan SoDdGA chwe elfen ac mae gan rai ohonynt nodweddion sy'n cynnwys planhigion prin, cen ac anifeiliaid di-asgwrn-cefn. Mae yna berthynas gymhleth rhwng diddordeb y cynefin, yr anifeiliaid di-asgwrn-cefn, yr adar a chen ar y safle.

Nodweddion Cymhwyso

Cynefinoedd Atodiad I sy'n brif reswm am ddewis y safle hwn:

1230 [Clogwyni gyda llystyfiant Arfordir yr Iwerydd a'r Arfordiroedd Baltig](#)

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Clogwyni gyda llystyfiant Arfordir yr Iwerydd a'r Arfordiroedd Baltig (rhostiroedd H7 *Calluna vulgaris-verna*, rhostiroedd H8d *Calluna vulgaris-Ulex galli*, is-gymuned *Scilla verna*, MC8 *Festuca rubra-Armeria maritima*, MC9 *Festuca rubra-Holcus lanatus* a chymunedau o laswelltir arforol MC10 *Festuca rubra-Plantago spp*, glaswelltir arfordirol a chlogwyni a llethrau arforol).

Y weledigaeth ar gyfer Nodwedd 1: Rhostiroedd arfordirol/rhostiroedd sych ac arforol/Clogwyni Môr yr Iwerydd.

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod ehangder y rhostiroedd arfordirol ac arforol yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Bod o leiaf dau fath gwahanol o gymunedau Dosbarthiad Llystyfiant Cenedlaethol (NVC) o rhostir arfordirol neu arforol yn bresennol ac maent yn cefnogi amrediad o rywogaethau o blanhigion nodweddiadol.
- Bod yr ardaloedd o rhostiroedd yn ffurfio mosaig gyda glaswelltir arforol â lleiniau o ddaear gwag – nid yw'r rhostir yn gorchuddio pob rhan.

- Bod planhigion rhostir arloesol yn bresennol.
- Bod pori'n digwydd yn flynyddol ar lefel sy'n atal datblygiad o lastir uchel ond ni chaiff grug a blodau eu hatal rhag tyfu. Bod uchder isel y glastir mewn cynefinoedd o laswelltir a strwythur agored ac amrywiol mewn rhostiroedd yn cael eu cynnal mewn cynefinoedd ar ben clogwyni ar gyfer brain coesgoch sy'n magu, heb achosi dirywiad yn maint neu ansawdd y glaswelltir neu'r rhostiroedd.
- Bod rhostiroedd arfordirol yn cynnwys llystyfiant gyda *Ulex gallii* yn bresennol ac o leiaf 30% o orchudd grugaid, *Calluna vulgaris* fel arfer, gydag o leiaf un dangosydd arforol yn bresennol megis *Armeria maritima*, *Plantago maritima*, *Plantago coronopus* neu *Scilla verna*.
- Bod poblogaethau iach planhigion masgwlaidd prin yn bresennol (yn cynnwys y cor-rosyn rhuddfannog, *Tuburaria guttata* ysgubau ymledol *Cytisus scoparius subsp. maritimus*, lafant y môr ar y creigiau *Limonium britannicum subsp. pharense*, cordafod y neidr, *Ophioglossum azoricum*, meillionen y Gorllewin, *Trifolium occidentale* a'r llymfrwynen *Juncus acutus*).
- Bod poblogaethau iach o rywogaethau o blanhigion anfasgwlaidd prin yn bresennol, gan gynnwys ystod o fwsoglau a mathau o lysiau'r afu gyda dosbarthiad Ewropeaidd cyfyngedig, y cen sy'n byw yn y pridd, y cen rhuban blewog *Heterodermia leucomela* a'r cen eurwallt *Teloschistes flavicans*.
- Dylai rhywogaethau sy'n nodweddiadol o safle neu gyflyrau nad ydynt yn cael eu rheoli fod yn absennol gan mwyaf, megis grug Ewropeaidd, *Ulex europeus*, rhedyn *Pteridium aquilinum*, bysedd y cŵn *Digitalis purpurea*, mathau o lysiau'r gingroen *Senecio sp.*, deilen dafol *Rumex obtusifolius* a'r danadl *Urtica dioica*.
- Dylai rhywogaethau o laswellt, sy'n gwella fel arfer, fod yn absennol gan mwyaf, megis maeswellt gwyn *Agrostis stolonifera*, troed y ceiliog *Dactylus glomerata*, rhygwellt parhaol *Lolium perenne* a'r gawnen benwen *Holcus lanatus*.
- Ceir cofnod o rywogaethau pwysig cysylltiedig, megis brain coesgoch sy'n magu (ar y tir mawr ac Ynys Enlli) ac adar drycin Manaw sy'n nythu (ar Ynys Enlli) mewn ardaloedd arfordirol neu arforol.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r cyflyrau hyn, gan gynnwys dwysedd pori a llosgi, dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i AGA Clogwyni Pen Llŷn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae'r safle'n gymharol gadarn yn ffisegol er bod cynefinoedd y clogwyni caled a meddal yn y blynyddoedd diwethaf wedi arddangos yn glir eu bod yn sensitif i weithgarwch dynol. Mae rheolaeth amaethyddol amhriodol, sy'n cynnwys dim digon o bori, gorburi ac aflonyddu ffisegol ar gynefin, yn parhau i fod yn broblem, ac ymdrinnir â hyn mewn ambell ran o'r safle drwy Gytundebau Rheoli.

ACA Eryri

Trosolwg

Mae Eryri yn cynnwys tri masif ucheldir gaiff eu gwahanu gan ffyrdd, y Carneddau, y Glyderau a'r Wyddfa. Mae'r tri yn gartref i nifer o nodweddion SSI biolegol a daearegol ac i nodweddion ACA. Rhennir y tri masif yn barseli neu adrannau o dir ac mae'r mwyafrif mewn perchnogaeth breifat, gyda rhai yn dir comin a rhai ym mherchnogaeth sefydliadau fel yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol a chwmnïau pŵer.

Nodweddion Cymhwyso

Cynefinoedd Atodiad 1 yw'r prif reswm am ddewis y safle hwn:

3130 Merddyfroedd oligotroffig i mesotroffig gyda llystyfiant *Littorelletea uniflorae* a/neu *Isoëto-Nanojuncetea*

6150 Glaswelltir silicaidd alpaidd a boreal

6430 Cymunedau blodau tal hydroffilaidd ar gyrion gwastadeddau a'r mynydd i lefelau alpaidd

8110 Sgri silicaidd y mynydd i lefelau eira (*Androsacetalia alpinae* a *Galeopsietalia ladani*)

8210 Llethrau creigiog calchaid gyda llystyfiant casmoffitig

8220 Llethrau creigiog silicaidd gyda llystyfiant casmoffitig

Cynefinoedd Atodiad 1 yw'r elfen gymhwyso ond nid y prif reswm am ddewis y safle hwn:

4010 Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gyda *Erica tetralix*

4030 Rhostiroedd Ewropeaidd sych

4060 Rhostiroedd Alpaidd a Boreal

6170 Glaswelltir Calchaid Alpaidd ac isalpaidd

6230 Glaswelltir *Nardus* llawn rhywogaethau ar is-haenau silicaidd mewn ardaloedd mynyddig (ac ardaloedd isfynyddig ar gyfandir Ewrop)

*Nodwedd Flaenoriaeth

7130 Gorgorsydd *Nodwedd Flaenoriaeth

7150 Pantiau ar is-haenau mawn y *Rhynchosporion*

7220 Ffynhonnau caregaid gyda ffurfiad twffa (*Cratoneurion*) *Nodwedd Flaenoriaeth

7230 Ffeniau alcain

7240 Ffuriannau Alpaidd arloesol o'r *Caricion bicoloris-atrofuscae* *Nodwedd Flaenoriaeth

91A0 Hen goedydd derw digoes gyda *Ilex* a *Blechnum* yn Ynysoedd Prydain

Cynefinoedd Atodiad 11 yw'r prif reswm am ddewis y safle hwn:

1393 Mwsogl pluog main gwyrdd *Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus*

1831 Llyriad nofadwy *Luronium natans*

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Glaswelltir silicaidd alpaidd a boreal (Cod Cynefin UE: 6150)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Dylai copaon uchel y Carneddau (Carnedd Dafydd, Pen yr Ole Wen, Carnedd Llewelyn, Garnedd Uchaf, Yr Aryg, Foel Grach, Llwytmor, Drosogl, Foel Fras, Pen Llythrig y Wrach a Phen yr Helgi Ddu) y Glyderau (Y Garn, Glyder Fach, Glyder Fawr, Elidir Fach, Carnedd y Ffiliast a Mynydd Perfedd), gefnogi llystyfiant rhostir ar y copaon sydd ddim yn dangos arwyddion o newid trwm drwy bori a/neu sathru trwm.
- Ni ddylid colli mwy o rostir copa ar Yr Wyddfa. Dylid cadw maint y cynefin yng Nghrib y Ddysgl a'r Garnedd Uchaf fel y mae fel isafswm absoliwt ac ni ddylid colli unrhyw ansawdd.
- Dylai'r llystyfiant gael ei ddominyddu gan rywogaethau sy'n nodweddiadol o rywogaethau rhostir copa fel *Racomitrium lanuginosum* (Mwsogl gwlanog), *Carex bigelowii* (Hesg anystwyth), prysglwyni isel oherwydd amgylchiadau'r tir uchel fel *Vaccinium myrtillus* (Llus) a *Salix herbacea* Helygen Leiaf, cen a bryoffytau'r mynydd.
- Ni ddylai gweiriau fod yn gyfran sylweddol o'r llystyfiant.
- Dylai'r cynefin raddoli i rostir mynydd ar ei lefel isaf.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar allu cynnal yr amodau hyn dan reolaeth.

Cred y Cyngor Cefn Gwlad y dylid anelu i gwrdd â'r weledigaeth hon gan fod y cynefin o werth cadwraeth mor uchel ar ffin ddeheuol y DG. Er hynny, gweledigaeth tymor hir yw hyn ac ar hyn o bryd nid oes gennym fodd i reoli'r holl ffactorau sy'n effeithio ar y nodwedd. Fodd bynnag, dengys ymchwil pe byddem yn gallu rheoli effaith y pori yna dylai'r cynefin ymateb. Felly, mae eithrio anifeiliaid sy'n pori o'r rhostir mwyaf diraddedig yn flaenoriaeth ym Mhen yr Ole Wen – ardal Carnedd Dafydd. Nid yw hi'n bosib darogan yn union pa ansawdd y gellir ei gael gan fod y cynefin yn awr mewn cyflwr gwael iawn a'i fod efallai yn cael ei effeithio i ryw raddau gan lygredd atmosfferig, ond byddai unrhyw welliant i'r cynefin yma yn gostwng erydu pellach a cholli llystyfiant. Ni fedrwn wneud casgliadau cywir o un copa i'r llall gan fod yr effeithiau arnynt yn wahanol.

Yn y tymor byr, dylem ddisgwyl gweld cynnydd yn nhyfiant *Racomitrium* a phrysglwyni bach gyda gostyngiad yn nhyfiant gweiriau, yn enwedig math *Agrostis*, gan fod maetholion yn trwytholchi o'r cynefin a dim byd yn cael ei roi yn eu lle.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Rhostiroedd Alpaidd a Boreal (Cod UE 4060) (Mynydd a Rhos)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 2

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Dylai cynefin rhostir alpaidd a boreal gynnwys ardaloedd sylweddol o ACA Eryri ar uchder h.y. o tua 600m i fyny, er y gall hyn ymestyn yn is na hyn yn benodol mewn ardaloedd agored. Dylai raddoli i rostir copa ar y copaon a'r cribau uchel ac i rostir sych yn y pen isaf.

- Dylai'r llystyfiant gael ei ddominyddu gan brysglwyni bach, y caiff eu tyfiant ei lesteirio gan yr amodau uchel fel Llus coch (*Vaccinium vitis-idea*), Llus (*Vaccinium myrtillus*) a Chreigllys y mynydd *Empetrum hermaphroditum*), Grug cyffredin (*Calluna vulgaris*) ac mewn rhai mannau Merywen goraidd fynyddig (*Juniperus communis ssp. nana.*) Dylai rhywogaethau mynyddig eraill fel Mwsogl gwlanog (*Racomitrium lanuginosum*) a bryoffytau mynydd a chen fod yn bresennol.
- Er y bydd rhai gweiriau, yn enwedig Peisgwellt y defaid, yn bresennol ni ddylai fod gormod ohonynt.
- Yn y tymor hir rydym yn disgwyl i'r cynefin presennol gael ei gadw a gwella ei ansawdd yn y lleoliadau presennol gan hefyd ymestyn i ardaloedd addas eraill ble mae'r cynefin yn bodoli ar hyn o bryd mewn cyflwr diraddedig.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar y gallu i gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Er bod llawer o'r cynefin wedi ei drosglwyddo yn laswelltir dros nifer o flynyddoedd, mae dal ardaloedd da ohono, yn benodol ar Lliwedd ar fasif yr Wyddfa ac o dan gopaon Carnedd Dafydd a Pen yr Ole Wen ar fasif y Carneddau. Mae hefyd cynefin o ansawdd da ar y Glyderau fel yn Esgair Felen. Mewn mannau eraill mae'n dameidiog iawn ac nid oes unrhyw gylchfaoedd clir wedi eu dosbarthu rhwng rhostir mynydd diraddedig a'r rhostir sych sydd ym mhobman.

Rydym yn disgwyl gweld dirywiad yn y gweiriau, yn enwedig mathau *Agrostis* fel mae'r maetholion yn trwytholchi a dim yn mynd yn eu lle gyda chynnydd mewn *Racomitrium* a phrysglwyni bach.

4.3 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 3: Cymunedau blodau tal hydroffilaidd ar gyrion gwastadedd a'r mynydd i lefelau alpaidd (Cod Cynefin UE: 6430)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 3

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid i ardal silff y blodau tal fod yn sefydlog neu yn cynyddu yn y tymor hir. Ni fydd unrhyw golled llystyfiant silff blodau tal a bydd y nodwedd yn digwydd yn yr holl unedau rheoli ble mae'n digwydd ar hyn o bryd
- Bydd llystyfiant silff blodau tal yn datblygu ar silffoedd ac ar laswelltir calchaid llaith o dan glogwyni ble fo'r potensial yn bodoli, ond mae ehangu ar hyn o bryd yn cael ei atal gan bori.
- Bydd llystyfiant blodau tal yn cynnwys nifer o fathau o flodau fel Mantell Fair *Alchemilla spp.*, Erwain *Filipendula vulgaris*, Cronnell *Trollius europaeus*, Pabi Cymreig *Meconopsis cambrica*, Tamaid y cythraul *Succisa pratensis*, Llygad Llo Mawr *Leucanthemum vulgare* Llysiâu'r Angel *Angelica sylvestris*, Pren y Ddanoedd *Sedum rosea*, Yr Arianllys Lleiaf *Thalictrum minus* a Triaglog Gyffredin *Valeriana officinalis*.
- Ni fydd y planhigion blodeuog yn cael eu pori a byddant yn gallu aeddfedu a rhyddhau hadau.

4.4 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 4: Llethrau creigiog calchaid gyda llystyfiant casmoffitig (Cod Cynefin UE: 8210)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 4

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid i'r nodwedd fod yn sefydlog neu gynyddu yn y tymor hir. Ni fydd unrhyw golled llystyfiant calchaid casmoffitig a bydd yn parhau yn yr holl unedau rheoli ble mae'n digwydd ar hyn o bryd

- Rhaid i'r nodwedd yma barhau i gefnogi ystod o boblogaethau planhigion alpaidd arctig.
- Ni fydd y planhigion yn cael eu pori a byddant yn gallu aeddfedu a rhyddhau hadau, neu bydd planhigion di-flodau yn atgynhyrchu drwy egin neu fodd llystyfiannol.
- Ni fydd y nodwedd yma yn cael ei atal gan rywogaethau planhigion ymledol nad ydynt yn gynhenid.

**4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 5: Glaswelltiroedd calchaid alpaidd ac isalpaidd
(Cod Cynefin UE: 6170)**

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 5

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Dylai'r cynefin yma barhau yn ei leoliadau presennol er fe allai fod peth newid yn ei faint.
- Dylai'r nodwedd barhau i gefnogi'r planhigion nodweddiadol gan gynnwys rhywogaethau planhigion alpaidd arctig.
- Dylai'r unig golledion derbyniol o'r cynefin yma fod oherwydd olyniaeth i gymunedau mynydd gwerthfawr arall fel llystyfiant blodau tal ar silff.

**4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 6: Llethrau creigiog silicaidd gyda llystyfiant casmoffitig
(Cod Cynefin UE: 8220)**

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 6

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Dylai'r cynefin yma gefnogi ystod o bryoffytâu a rhedynau mewn agennau addas ar greigiau asid.
- Ni ddylai'r nodwedd gael ei niweidio gan bori.
- Dylai fod yn eang ar agennau creigiau asid llaith addas ar bob masif.

**4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 7: Sgri silicaidd o lefelau mynyddig i lefelau eira
(Cod Cynefin UE: 8110)**

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 7

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd gan y sgri symudol naturiol ar bob masif llystyfiant agored ar neu ymysg y clogfeini gyda *Cryptogramma crispera*, *Deschampsia flexuosa*, *Festuca ovina*, *Galium saxatile*, *Huperzia selago* a fflora bryoffytâu eang ac amrywiol. Ni fydd ymyrraeth gormodol i'r nodwedd o ganlyniad i weithgareddau gan bobl neu anifeiliaid.

4.8 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 8: Merddyfroedd oligroffig i mesotroffig gyda

llystyfiant *Littorelletea uniflorae* a/neu *Isoëto-Nanojuncetea* (Cod Cynefin UE: 3130)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 8

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae gan bob un o'r llynnoedd fflora macroffyt sy'n cynnwys rhai o'r rhywogaethau nodweddiadol fel *Littorella uniflora*, *Lobelia dortmanna*, *Isoetes lacustris*, *Myriophorum alterniflorum*, *Juncus bulbosus*, rhywogaethau *Potamogeton* a *Subularia aquatic*.
- Ceidw'r llynnoedd, sydd heb gael eu cronni i'w defnyddio fel cronfeydd dŵr, eu proffil naturiol.
- Mae'r holl llynnoedd yn dangos dosbarthiad cylchfaoedd tyfiant nodweddiadol o'r glannau i'r dŵr dyfnach.
- Mae ansawdd y dŵr ymhob llyn o fewn y paramedrau sy'n addas i gefnogi'r fflora a'r fauna nodweddiadol.

4.9 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 9: Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix* Cod Cynefin UE: 4010

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 9

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid i'r nodwedd fod yn sefydlog neu gynyddu yn y tymor hir.
- Yn nodweddiadol bydd y cynefin yn cynnwys *Erica tetralix* a *Calluna vulgaris* a mwsoglau ar is-haenau mawnaidd gwlyb gydag ystod o blanhigion bach blodeuol fel Llafn y Bladur *Narthecium ossifragum*, Llysiau'r Groes *Polygala serpyllifolia*, Tafod y Gors *Pinguicula vulgaris*, hesg bach a Chwys yr Haul *Drosera rotundifolia*.

4.10 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 10: Rhostir Ewropeaidd Sych (Cod Cynefin UE: 4030)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 10

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid i'r nodwedd fod yn sefydlog neu gynyddu yn y tymor hir.
- Caiff y cynefin ei ddominyddu gan o leiaf ddau fath o brysglwynni bychain, fel arfer Grug *Calluna vulgaris* a Llus *Vaccinium myrtillus*, ond weithiau gall Eithin mân *Ulex gallii* neu Greiglus *Empetrum nigrum* fod yn amlwg.
- Bydd ystod oed cymysg i'r rhostir ar raddfa briodol sy'n cynnwys clwstwr o brysglwyni bach ifanc a chryf, clystyrau aeddfed ble mae grug yn mynd yn henaid a'r holl ystodau oed rhyngddynt. Ni fydd prysglwyni'r rhostir yn arddangos ffurfiau sydd yn nodweddiadol o orbori.
- Ni fydd arwyddion llosgi aml na dychwelyd i laswelltir.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.11 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 11: Gorgorsydd (Cod Cynefin UE: 7130)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 11

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Dylai graddfa'r cynefin fod tua 1342 ha (fel yr hysbyswyd ar ffurflen wybodaeth N2K).
- Er hynny, mae'r ffigwr yn cynnwys swm sylweddol o gorgors sydd wedi diraddio. Ar hyn o bryd nid ydym yn gwybod faint o hyn y gellid ei adfer yn gynefin gorgors o ansawdd da.
- Bydd gorgors o ansawdd da yn cynnal mathau nodweddiadol e.e. *Sphagnum* spp., oligotroffig, Plu'r Gweunydd *Eriophorum* spp, Grug *Calluna vulgaris*, Clychau'r Grug *Erica cinerea*, Creiglus *Empetrum nigrum*, Llus coch *Vaccinium vitis-idaea*, a Llygaeron *Vaccinium oxycoccus*.
- Ni fydd y cynefin cyfan yn dangos unrhyw arwyddion diraddio o ganlyniad i orbori, draenio neu losgi fel disbyddu prysglwyni bach a sphagna gyda mwy o orchudd glaswellt.
- Ni fydd y cynefin sydd wedi ei ddiraddio yn dangos unrhyw arwyddion diweddar o ddiraddio pellach o ganlyniad i orbori, draenio neu losgi.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.12 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 12: Pantiau ar is-haenau mawn y Rhynchosporion (Cod Cynefin UE: 7150)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 12

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Nid yw'r graddfa wedi ei fesur yn llawn gan fod natur y cynefin ar raddfa fach ac yn dameidiog o fewn brithwaith gorgors a rhostir gwlyb. Er hynny, dylai'r graddau fod o leiaf yr hyn sydd wedi ei fapio.
- Bydd y cynefin a nodweddir gan Hesgen Bigwen *Rhynchospora alba* yn cynnal ystod o fathau o blanhigion fel Gwlyddyn Mair y gors *Anagallis tenella*, Grug *Calluna vulgaris*, Chwys yr haul *Drosera rotundifolia*, Grug deilgroes *Erica tetralix*, Plu'r gweunydd *Eriophorum angustifolium*, Eurinllys y gors *Hypericum elodes*, Gwellt y gweunydd *Molinia caerulea*, Llafn y bladur *Narthecium ossifragum*, Dyfrllys y gors *Potamogeton polygonifolius*, *Sphagnum* spp., a hesg byr,
- Ni fydd unrhyw arwyddion o bori gormodol fydd yn golygu ardaloedd mawr o fawn moel ac efallai gorchudd sylweddol o frwyn *Juncus* spp.
- Byddai draenio neu losgi yn niweidio'r cynefin yma ac ni ddylid caniatáu yr un o'r ddau weithgaredd ble gallai'r cynefin yma efallai gael ei effeithio.
- Yng Nghwmffynnon, ac mewn ardaloedd bychain eraill ar y Glyderau, mae'r cynefin yn cynnal y math anghyffredin sef Cnwpfwsogl y gors *Lycopodiella inundata*. Yma byddem yn disgwyl gweld clytiau bach o fawn moel sy'n cefnogi'r rhywogaeth. Mae llawer o'r ardaloedd yma efallai wedi eu hachosi drwy ruthr dŵr grymus yn hytrach na chan anifeiliaid yn pori.

4.13 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 13: Glaswelltir Nardus llawn rhywogaethau ar is-haenau siliciadd mewn ardaloedd mynyddig (Cod Cynefin UE: 6230)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 13

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bydd y maint yn o leiaf 10 hectar o'r cynefin i gynnwys 5 ha ar y llethrau uwchben Llyn Llydaw.
- Bydd y glaswelltir yn cynnal ystod o fathau o blanhigion fel Clychau'r Eos *Campanula rotundifolia*, Effros *Euphrasia spp.* Tamaid y cythraul *Succisa pratensis*, Teim Gwyllt, *Thymus polytrichus*, Rhwyddlwyn meddygol *Veronica officinalis*, Hseg cynnar *Carex caryophylla*, Hseg y chwain *Carex pulicaris*, Hseg llwydlas *Carex panicea*, Mantell Fair *Alchemilla glabr.*
- Ni fydd unrhyw orchudd sylweddol o rywogaethau ymledol. Mae Helyglys gorweddol, *Epilobium brunnescens* yn blanhigyn diethr sydd wedi hen sefydlu ar y safle ac fe gaiff ei dderbyn ar hyn o bryd gan nad yw hi'n ymddangos ei fod yn effeithio yn wael ar y nodwedd. (Ar hyn o bryd nid oes gan CCGC wybodaeth am unrhyw fodd o'i leihau neu cael gwared ohono).

4.14 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 14: Hen goedydd derw digoes gydag Ilex a Blechnum (Cod Cynefin UE: 91A0)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 14

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r graddau yn cynyddu.
- Mae'r coetir yn cynnwys coed cynhenid lleol sy'n ffurfio canopi gan gynnwys: *Quercus petraea*, *Betula pubescens*, *B. pendula*, *Fraxinus excelsior* a *Sorbus aucuparia*.
- Mae patrwm oedran cymysg yn y coetir.
- Mae adfywio yn digwydd a gall hadau digonol dyfu i fod yn goed ifanc ac yn y pendraw yn goed canopi.
- Nid oes unrhyw rywogaethau dieithr sylweddol.

4.15 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 15: Ffynhonnau caregaidd gyda ffurfiad twffa (Cratoneuron) (Cod Cynefin UE: 7220)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 15

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Nid yw'r nodwedd yma yn Eryri yn ffurfio twffa ond dylai arddangos gorchudd o fwsoglau sy'n dominyddu fel *Cratoneuron commutatum*, *Philonotis fontana* a *Bryum pseudotriquetrum* gyda phlanhigion nodweddiadol aml fel *Montia fontana*, *Chrysosplenium oppositifolium* a *Saxifraga stellaris*. Nid oes unrhyw gynnydd sylweddol mewn gorchudd glaswellt na brwyn.
- Mae graddau llystyfiant y gwanwyn yn bennaf yn cael ei benderfynu gan ffactorau naturiol, yn bennaf hydroleg. Gallai gostyngiad yn y graddau fod yn ymateb i sathru a thresmasiad gan mathau o frwyn a gweiriau oherwydd cyfoethogi maetholion.

4.16 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 16: Ffeniau alcain (Cod Cynefin UE: 7230)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 16

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r cynefin yn cynnwys tyfiant a ddylanwadir gan beth cyfoethogiad sail, ble mae mwsoglau brown (fel *Scorpidium scorpioides*, *Cratoneuron commutatum* a *Drepanocladus revolvens*) yn bresennol. Mae mathau hesg bach fel *Carex viridula*, *C. panicea*, *C. dioica* *C. pulicaris* ac *Eriophorum spp* yn bresennol ac fel arfer hefyd *Pinguicula vulgaris*.

4.17 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 17: Ffurfiau Alpau arloesol o'r Caricion bicoloris-atrofuscae (Cod Cynefin UE: 7240)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 17

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r nodwedd yn cynnwys tyfiant cyfoethog ei sail gaiff ei lifolchi yn gyson gan ddŵr oer.
- Dylai'r cynefin fod â gorchudd bryoffytau uchel gan gynnal alpinau arctig fel *Saxifraga oppositifolia*, *S. stellaris* a *Thalictrum alpinum*. Dylai *Juncus triglumis* fod yn bresennol a hesg fel *Carex viridula*.
- Ni ddylai fod unrhyw fathau nad ydynt yn gynhenid.
- Dylai'r planhigion blodeuol fedru blodeuo a chreu hadau heb amhariad oherwydd pori.

4.18 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 18: Llyriad nofadwy Luronium natans (Cod Cynefin UE: 1831)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 18

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae lleiafswm *Luronium natans* yn tyfu yn Llyn Cwmffynnon.

4.19 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 19: Mwsogl pluog main gwyrdd Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus (Cod Cynefin UE: 1393)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 19

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r mwsogl yn bresennol yn nhir gwlyb A a B yng Nghwm Afon Llafar.
- Dylai'r llystyfiant cysylltiedig gael ei ddominyddu gan frwyn a hesg gyda <20% o dyfiant brwyn.
- Dylai fod llai na 10% o ddaear noeth wedi ei aflonyddu o fewn y tir gwlyb.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei le. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i **ACA Eryri** (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Caiff yr ardal ei phori yn helaeth gan ddefaid. Mewn nifer o ardaloedd mae gorbori ecolegol yn digwydd gyda rhywogaethau ericaceous yn cael eu llethu gyda rhywogaeth gwair yn dominyddu ac mae cymunedau mynydd fel rhostir mwsogl yn cael eu newid a'u lleihau o ran arwynebedd. Mae datrys y broblem yn gymhleth oherwydd fod bugeilio traddodiadol wedi newid, newidiadau eraill mewn rheoli da byw yn yr ardaloedd mynyddig agored hyn ynghyd ag economeg ffermio ucheldir. Mae Cyngor Cefn Gwlad Cymru yn weithredol yn mynd i'r afael â hyn drwy drafod cytundebau rheoli.

Defnyddiwyd Eryri, sy'n cynnwys y copaon uchaf yng Nghymru, ers amser i ddringo creigiau a cherdded mynyddoedd. Mae'n amodol i bwysau mawr o safbwynt hamdden a ble fo rhain wedi eu crynhoi, yn arbennig ar lwybrau ac ardaloedd y copa, mae problemau erydu garw, er gwaethaf rheolaeth. Er hynny, yn anaml y bydd y rhain yn ardaro ar nodweddion arbennig yr ardal. Mae gwaith adfer gan Barc Cenedlaethol Eryri, Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol a CCGC yn mynd i'r afael â'r broblem yma.

Mae'r glawiad trwm a'r ddaeareg/priddeg asidaidd helaeth yn golygu fod yr ardal yma, yn enwedig ei chyrsgiau dŵr a'r llynnoedd, yn agored i niwed asideiddio.

Mae rhannau o'r safle (Cwm Crafnant, Cwm Idwal a'r Wyddfa) yn cael eu rheoli fel Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol ac yn cael eu cynnwys yng nghynlluniau rheolaeth CCGC.

Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA)

AGA Arfordir Aberdaron ac Ynys Enlli

Trosolwg

Saif y safle ym mhen de-orllewinol eithaf Penrhyn Llŷn gyda Môr Iwerddon bron yn ei amgylchynu ac mae'n agored i'r gwyntoedd cyffredin a systemau'r tywydd. O angenrheidrwydd mae ei gynefinoedd yn cael eu dylanwadu gan ei leoliad, ei ddaeareg a'i hinsawdd ac mae'r ardal arfordirol yn cefnogi rhai o'r enghreifftiau gorau sy'n bodoli o'r rhostiroedd arfordirol a morol a glaswelltir yn Llŷn, tra fo ardaloedd mwy mewndirol yn cefnogi ardaloedd amaethyddol wedi eu gwella. Mae'r safle yn cynnwys tair ynys, Ynys Enlli a dwy ynys fach a elwir yn Ynysoedd y Gwylanod. Dynodwyd y safle yn AGA oherwydd ei ddiddordeb adaryddol ac mae'n arbennig o bwysig oherwydd ei boblogaethau magu y Frân Goesgoch ac Adar Drycin Manaw.

Bu'r ardal yn gadarnle i'r Frân Goesgoch ers amser ac mae dros 14 pâr yn nythu yn rheolaidd yma. Mae'r Frân Goesgoch yn ffynnu yn yr ardal sy'n cynnal 5% o boblogaeth y DU oherwydd amrywiaeth y cynefinoedd tywarch byr a chynefinoedd bwydo pridd tenau a safleoedd magu sydd ar gael – gyda chlogwyni'r môr a'r ogofâu yn darparu safleoedd magu tra fod clogwyni, rhostir, glaswelltir morwrol a phorfa mewndirol a chaeau tir â'r yn darparu safleoedd bwydo drwy'r flwyddyn i'r bwydwyr asgwrn cefn arbenigol. Treulia Adar Drycin Manaw mwyafrif eu bywydau allan yn y môr agored ond maent yn ymgynnull mewn safleoedd magu gan ddychwelyd yn ffyddlon iddynt drwy gydol eu bywydau. Mae'r rhain yn dueddol i fod ar ynysoedd alltraeth sy'n rhydd rhag ysglyfaethwyr ac mae Ynys Enlli yn cynnal dros 2% o boblogaethau magu y DG. Maent yn adar sy'n byw yn hir (cafodd aderyn a fodrwywyd yn 1955 ei gofnodi eto yn 2002 a 2003) ond mae y nifer a fegir fel arfer yn isel gyda dim ond un wy yn cael ei ddodwy yn flynyddol gan yr oedolion (>5 mlynedd). Maent yn bresennol ar yr ynys o ganol Mawrth i ganol Hydref ac yn nythu mewn tyllau ar y mynydd, llethrau clogwyni ac mewn cloddiau a waliau a adeiladwyd gan ddyn.

Mae Ynysoedd y Gwylanod ac yn arbennig ynys fwy Ynys Gwylan Fawr yn bwysig i gynnal yr heidiau magu mwyaf o'r Pâl yng ngogledd Cymru ac mae Gwalch y Penwaig a'r Gwylog hefyd yn nythu mewn niferoedd bychain. Ceir yma hefyd boblogaeth iach o'r Bilidowcar yn magu sy'n fwy na 1% o boblogaeth magu y DG.

Mae'r safle hefyd yn bwysig oherwydd amryw o fathau planhigion fasgwlaidd ac anfasgwlaidd, yn arbennig Cor-rosyn rhuddfannog, *Tuburaria guttata* a Banadl gorweddol *Cytisus scoparius* subsp. *maritimus* a dau gen rhostir sydd yn brin yn genedlaethol, Cen rhuban blewog *Heterodermia leucomela* a'r Cen eurwallt *Teloschistes flavicans*.

Nodweddion Cymhwyso

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:
Pyrhocorax pyrrhocorax gyda 3.5% o Gyfrif poblogaeth fagu Prydain Fawr, mor ddiweddar â'r 1990au.

ERTHYGL 4.2 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:
Puffinus puffinus gyda 3.2% o Gyfrif poblogaeth fagu Prydain Fawr, yn 1996

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Poblogaeth bwysig rhyngwladol (1% neu fwy o boblogaeth Prydain Fawr) o'r frân goesgoch *Pyrhocorax pyrrhocorax* yn y tymor magu a thu allan i'r tymor

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1 Y Frân Goesgoch

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae poblogaeth fagu'r Frân Goesgoch yn 14 pâr o leiaf neu 5% o boblogaeth Prydain Fawr.
- Mae poblogaeth fagu'r Frân Goesgoch yn o leiaf 28 o unigolion neu 5% o boblogaeth Prydain Fawr.
- Cynefin addas digonol yn bresennol i gynnal y poblogaethau.
- Mae'r boblogaeth fagu yn sefydlog neu yn cynyddu.
- Cynhyrchiant yn sefydlog.
- Mae'r heidiau nad ydynt yn magu yn sefydlog neu yn cynyddu (haf a gaeaf).
- Defnyddia adar magu a rhai nad ydynt yn magu Ynys Enlli i fwydo drwy gydol y flwyddyn.
- Cynefinoedd bwydo'r Frân Goesgoch eu hunain â statws cadwraeth ffafriol ac mae cyfyngiadau penodol a gweithredol a'r cyfarwyddebau pori i'r cynefinoedd hyn yn ymgorffori gofynion bwydo'r Frân Goesgoch (h.y. uchder y glastir a daear noeth).
- Ychydig iawn o amharu sydd ar y Frân Goesgoch pan fydd yn magu ac yn bwydo.
- Mae'r ffactorau sy'n effeithio ar y nodwedd o dan reolaeth.

4.2 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 2: Poblogaeth o bwysigrwydd rhyngwladol (1% neu fwy o boblogaeth Prydain Fawr) o Adar Drycin Manaw *Puffinus puffinus* sy'n magu.

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 2 Adar Drycin Manaw

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae poblogaeth fagu Adar Drycin Manaw (wedi eu cyfyngu i Ynys Enlli) yn sefydlog neu yn cynyddu.
- Mae'r cyfradd atgenhedlu yn parhau yn sefydlog.
- Lleiafswm yw'r marwolaethau o atyniadau'r goleudy, ffensio a seilwaith arall.

- Nid oes unrhyw ysglyfaethwyr daear wedi eu cyflwyno.
- Nid yw'r adar nythu yn cael eu amharu gan waith adfer ar waliau terfyn neu weithgareddau hamdden.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei le. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i Glannau Aberdaron ac Ynys Enlli ACA (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae lefelau trwm o bori gan ddefaid yn effeithio'n ffisegol ar dyllau Adar Drycin Manaw; mae cynlluniau rheoli i leihau nifer y da byw yn cael eu hystyried. Cwtogi ymlediad rhedyn i'r glaswelltir arfordirol ar yr ardaloedd bwydo; mae dulliau o reoli ymlediad rhedyn yn cael eu hystyried. Mae rhannau o'r ardal dan bwysau trwm gan weithgarwch hamdden gan gerddwyr a'u cŵn sy'n tarfu ar y Frân Goesgoch yn bwydo, er ni ystyrir bod hyn yn sylweddol ar hyn o bryd.

AGA y Berwyn

Trosolwg

Mae ACA Mynyddoedd y Berwyn a De Clwyd yn safle ucheldir mawr (27,132 ha), ac mae'n cynnwys yr ardal fwyaf o fignen a rhostir sych Ewropeaidd yng Nghymru. Ceir yno dri safle arwahanol, SSSI Y Berwyn, SSSI Gweunydd Llandegla ac SSSI Rhiwabon, Mynyddoedd Llantysilio a'r Mwynglawdd. Cymysgfa yw'r safleoedd hyn yn bennaf o rostir sych a llystyfiant gorgors gyda chlytiau o wernydd trawsnewid a llystyfiant cors grynu a welir fel brithwaith cymhleth, fel arfer ar fathau o gerrig asidig a gyda'i gilydd gellir eu disgrifio fel gweundir ucheldir.

Mae'r Berwyn yn cynnal y rhan mwyaf helaeth o gorgors sy'n agos at fod yn naturiol yng Nghymru. Caiff llawer o llystyfiant y gorgors ei ddominyddu gan NVC math M19 *Calluna vulgaris*-*Eriophorum vaginatum* Corgors grug a Phlu'r gweunydd unben gyda Chreigllys *Empetrum nigrum* ac yn aml gorchudd eang o fwsogl hypnoid; ac yn y gymuned yma gwelir fod Mwyaren y Berwyn *Rubus chamaemorus* yn agos at gyfyngiad mwyaf deheuol ei hardal ym Mhrydain. Ar fawn dyfnach mae clystyrau llai o M18 *Erica tetralix*-*Sphagnum papillosum* gorgors, gyda rhai yn dangos patrwm nodedig ar yr wyneb. Mae llystyfiant y gors yn dangos trawsnewid i rostir gaiff ei ddominyddu gan rug a phrysgwydd bach.

Mae'r Berwyn yn cynnwys y clystyrau mwyaf o rostir Ewropeaidd sych yr ucheldir yng Nghymru. Mae'r rhostir sych yn nodweddiadol o leoliad mwy dwyreiniol y Berwyn gyda hinsawdd llai cefnforol na'r prif ucheldir pwysig eraill yng Nghymru ac mae'n cynnwys rhostir NVC math H12 *Calluna vulgaris*-*Vaccinium myrtillus* yn bennaf gyda Chreigllys *Empetrum nigrum* yn aml a Llus coch *Vaccinium vitis-idaea* bob yn hyn a hyn.

Mae'r llystyfiant rhostir eraill sy'n bresennol yn cynnwys ardaloedd o rostir H18 *Vaccinium myrtillus*–*Deschampsia flexuosa* ac mewn rhai ardaloedd clystyrau o rostir Ilaith H21 *Calluna vulgaris*–*Vaccinium myrtillus*–*Sphagnum capillifolium*. Mae'r rhostiroedd olaf yma mewn lleoliad canolog rhwng y rhostiroedd sychach a'r gorgors ac yn cynnal planhigion achlysurol sef Ceineirian bach *Listera cordata*.

Y Berwyn yw'r ucheldir pwysicaf yng Nghymru i fagu adar. Mae'n cynnal ystod eang o fathau ynghyd â niferoedd rhyngwladol sylweddol o'r Bod Tinwyn *Circus cyaneus*, y Cudyll Bach *Falco columbarius*, Hebog Tramor *Falco peregrinus* a'r Barcud *Milvus milvus*, yn ogystal â chyfran sylweddol o boblogaeth Cymru o fathau eraill gan gynnwys y Dylluan Glustiog *Asio flammeus*, Cwtiad Aur *Pluvialis apricaria*, y Grugiar *Lagopus lagopus* a'r Grugiar Ddu *Tetrao tetrix*.

Gwelir y cymunedau llystyfiant calchaid sydd hefyd wedi eu dynodi ar ran o'r safle SSI Rhiwabon a Llantysilio a'r Mwynglawdd. Mae'r ardal yma yn cynnwys cerrig brig calchfaen carbonifferaidd ar y llethr a adwaenir fel Creigiau Eglwyseg, gyda chlogwyni, sgrïau a glaswelltir amlwg. Cefnoga'r sgrïau calchfaen yn yr ardal yma nifer o fathau prin o blanhigion fel Llawredynen y calchfaen *Gymnocarpium robertianum*, gyda'r llethrau creigiog yn cynnal Marchredynen y calchfaen *Dryopteris submontana*, rhedynen brin yn genedlaethol ar bafin calchfaen a'r sgrï ar ffin ddeheuol ei ddosbarthiad yn Rhiwabon. Mae Creigiau Eglwyseg hefyd yn cynnal poblogaethau o'r Gerddinen Seisnig (*Sorbus anglica*) a Heboglys Cambria (*Heiracium cambricum*).

Gellir hefyd weld glaswelltiroedd calchaid ym mhen gogledd-ddwyreiniol SSSI mynyddoedd Rhiwabon a Llantysilio a'r Mwynglawdd. Yn yr ardal yma ceir sawl math o laswelltir niwtral, ucheldir asid a chalchaid dros ardaloedd o greigiau asidig a chalchaid ynghyd ag ardaloedd o redyn a phrysg. Yr ardal yma yw'r unig ardal yng Nghymru ble ceir yr Hesgen ysbigog *Carex muricata* ssp. *Muricata* sydd mewn perygl difrifol.

Gwelir clystyrau o Wyfnod Cliradain Gymreig *Synanthesdon scoliaeformis* mewn sawl ardal, dyma yw'r cryfaf o ddim ond tair poblogaeth sydd yng Nghymru.

Nodweddion Cymhwysio

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:

Circus cyaneus 2.2% o boblogaeth fagu PF cymedr 5 mlynedd, 1991-1995

Falco columbarius 1.1% o boblogaeth fagu PF cymedr 5 mlynedd, 1991-1995

Falco peregrinus 1.5% o boblogaeth fagu PF cymedr 5 mlynedd, 1991-1995

Milvus milvus 1.2% o boblogaeth fagu PF cymedr 5 mlynedd, 1991-1995

Amcanion Cadwraeth

4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 7: Bod tinwyn *Circus cyaneus* (Cod Rhywogaeth UE: A082)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 7

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid cadw maint y boblogaeth yn un ar ddeg pâr magu neu ei gynyddu.
- Bydd cynefin priodol digonol i gynnal y boblogaeth yn y tymor hir gan gynnwys clytiau o rug tal ar gael i nythu a chlwydo, ardaloedd o laswelltir, rhedyn isel/prysg i fwydo gyda chyflenwad digonol o fathau o ysglyfaeth ar ffurf adar a mamaliaid bach i gynnal eu magu llwyddiannus.
- Bod dosbarthiad y rhywogaeth ar y safle yn cael ei gadw.
- Dosbarthiad a maint y cynefinoedd sy'n cefnogi'r rhywogaeth yn cael ei gadw.
- Ni ddylid caniatáu datblygiadau os y gellir dangos eu bod yn debygol o gael effaith wael ar y Bod tinwyn.
- Ni fydd poblogaethau o rywogaethau ysglyfaethol, fel llwynogod a'r frân dyddyn, yn fygythiad i adar sy'n nythu ar y ddaear.
- Rheolir y tiriogaethau hela drwy reoli pori i wella amrywiaeth ffurf yn y glaswelltiroedd. Bydd hyn yn cynyddu'r hadau a gynhyrchir ac yn uchafu'r ysglyfaeth fydd ar gael e.e. golfanod bach.
- Ni fydd lleoliad unrhyw nyth yn cael ei darfu.
- Ni ddylai erledigaeth anghyfreithlon gan bobl o adar a ddiogelir ddigwydd.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.8 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 8: Y Cudyll Bach *Falco columbarius* (Cod UE: A098)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 8

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid cadw maint y boblogaeth yn 13 pâr magu neu ei gynyddu.
- Bydd cynefin priodol digonol i gynnal y boblogaeth yn y tymor hir gan gynnwys clytiau o rug tal ar gael i nythu a chlwydo, ardaloedd o laswelltir, rhedyn isel/prysg i fwydo gyda chyflenwad digonol o fathau o ysglyfaeth ar ffurf adar a mamaliaid bach i gynnal eu magu llwyddiannus.
- Bod dosbarthiad y rhywogaeth ar y safle yn cael ei gadw.
- Dosbarthiad a maint y cynefinoedd sy'n cefnogi'r rhywogaeth yn cael ei gadw.
- Ni ddylid caniatáu datblygiadau os y gellir dangos eu bod yn debygol o gael effaith wael ar y cudyll bach.
- Ni fydd poblogaethau o rywogaethau ysglyfaethol, fel llwynogod a'r frân dyddyn, y gellir eu rheoli yn gyfreithiol, yn fygythiad i adar sy'n nythu ar y ddaear.
- Rheolir tiriogaethau hela cyfagos drwy reoli'r pori i wella amrywiaeth ffurf yn y glaswelltiroedd. Bydd hyn yn cynyddu'r hadau a gynhyrchir ac yn uchafu'r ysglyfaeth fydd ar gael e.e. golfanod bach.
- Ni fydd lleoliad unrhyw nyth yn cael ei darfu.
- Ni ddylai fod erledigaeth anghyfreithlon gan ddyn o'r adar yma a ddiogelir.

- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.9 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 9: Hebog Tramor *Falco peregrinus* (EU Code: A103)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 9

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid cadw maint y boblogaeth yn 13 pâr magu neu ei gynyddu.
- Tirwedd mynyddig a gweundir gyda chlogwyni, creigiau a chwareli i nythu a chlwydo yn ogystal â glaswelltiroedd, rhedyn isel/prysg i fwydo gyda chyflenwad digonol o fathau o ysglyfaeth ar ffurf adar a mamaliaid bach i sicrhau magu llwyddiannus.
- Ni ddylai ystod y boblogaeth leihau.
- Dosbarthiad a maint y cynefinoedd sy'n cefnogi'r rhywogaeth yn cael ei gadw.
- Ni ddylid caniatáu datblygiadau os y gellir dangos eu bod yn debygol o gael effaith wael ar yr Hebog tramor.
- Ni fydd poblogaethau o rywogaethau ysglyfaethol, fel llwynogod a'r frân dyddyn, y gellir eu rheoli yn gyfreithiol, yn fygythiad i adar sy'n nythu ar y ddaear.
- Rheolir tiriogaethau hela cyfagos drwy reoli'r pori i wella amrywiaeth ffurf yn y glaswelltiroedd. Bydd hyn yn cynyddu'r hadau a gynhyrchir ac yn uchafu'r ysglyfaeth fydd ar gael e.e. golfanod bach.
- Ni fydd lleoliad unrhyw nyth yn cael ei darfu.
- Ni ddylai fod erledigaeth anghyfreithlon gan ddyn o'r adar yma a ddiogelir.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.10 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 10: Y Barcud *Milvus milvus* (Cod UE: A074)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 10

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Rhaid cadw maint y boblogaeth yn 2 pâr magu neu ei gynyddu.
- Angen coetir llydan-ddeiliog i nythu a chlwydo yn ogystal â rhostir a glaswelltir garw i fwydo gyda chyflenwad digonol o fathau o ysglyfaeth ar ffurf y fran dyddyn, adar a mamaliaid bach i gynnal magu llwyddiannus. (NODER: Nid yw'r Barcud yn nythu yn yr ACA.)
- Ni ddylid caniatáu datblygiadau os y gellir dangos eu bod yn debygol o gael effaith wael ar y barcud.
- Rheolir tiriogaethau hela cyfagos drwy reoli'r pori i wella amrywiaeth ffurf yn y glaswelltiroedd. Bydd hyn yn cynyddu'r hadau a gynhyrchir ac yn uchafu'r ysglyfaeth fydd ar gael e.e. golfanod bach.
- Ni fydd lleoliad unrhyw nyth yn cael ei darfu.
- Ni ddylai erledigaeth anghyfreithlon gan bobl o adar a ddiogelir ddigwydd.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r

amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei le. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i **ACA Y Berwyn a Mynyddoedd De Clwyd a AGA Y Berwyn** (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae cynefinoedd magu'r Bod tinwyn, y Cudyll bach, y Barcud a'r Hebog tramor dan fygythiad gan weithgarwch amaethyddol anaddas megis draenio ac ail-hadu, defnyddio gwrtaitth a phrosesau porthi niweidiol. Defnyddir cytundebau rheoli gyda pherchnogion a phreswylwyr drwy gytundeb ar y cyd drwy gynllun Tir Cymen, cynllun amaeth-amgylcheddol i ymdrin â'r problemau hyn yn llwyddiannus. Mae llwyddiant magu'r Bod tinwyn a'r Cudyll bach sy'n nythu ar y ddaear dan fygythiad gan lefelau uchel o rywogaethau ysglyfaethus megis y llwynog a'r frân dyddyn. Anogir perchnogion tir i ddefnyddio mesurau priodol i reoli rhywogaethau sy'n bla.

Mae'r holl rywogaethau cymhwysol yn agored i gael eu herlid gan ddyn, drwy aflonyddu neu ddinistrio nythod, wyau neu gywion; yn ogystal â drwy ladd adar llawn dwf yn anghyfreithlon. Mewn ymgais i ymdrin â'r broblem hon, ceir cyswllt â'r perchnogion, yr heddlu a'r RSPB yn ogystal ag ymgais i wella dealltwriaeth y cyhoedd.

AGA Craig yr Aderyn

Trosolwg

Coda craig uchel Craig yr Aderyn o lefel y môr i dros 250 metr ac mae'n nodwedd drawiadol yn y dirwedd ar ochr ddeheuol dyffryn Dysynni. Mae'r safle yn Ardal Cadwraeth Arbennig oherwydd ei fod yn safle magu a chlwydo pwysig i'r Frân Goesgoch. Mae Craig yr Aderyn ei hun yn ffurfio craidd anticlin mawr ble mae craig Ordofigaidd yn cynnwys cerrig brig ffurfiant Craig Cau. Mae'r creigiau igneaidd yma yn bennaf yn cynnwys tyffiau llif-lludw rhyolithig a gloddiwyd i gael cerrig ffordd.

Defnyddir y creigiau yn rheolaidd i gefnogi dros 1% o boblogaeth Prydain o'r Frân Goesgoch, gyda phum neu chwe pâr yn nythu mewn tyllau ac agennau, sy'n gwneud hon y boblogaeth ddwysaf o'r Frân Goesgoch sy'n magu yn Ynysoedd Prydain (chwe pâr mewn 0.5km). Er hynny, yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae'r magu wedi gostwng i 3-4 pâr. Mae Craig yr Aderyn hefyd yn safle clwydo i'r Frân Goesgoch drwy gydol y flwyddyn gydag dar sydd dim yn magu yn yr haf a niferoedd uchel y tu allan i'r tymor magu. Yn ystod y cyfnod 1991/92-1995/96, roedd uchafswm y cyfrif ar gyfartaledd yn 56, ond ers hynny mae nifer yr adar clwydo wedi gostwng i gyfartaledd o 18 yn ystod y cyfnod 1999/00 - 2004/05. Daeth yn eglur fod yr adar sy'n defnyddio Craig yr Aderyn yn rhan o'r meta-boblogaethau sy'n treulio llawer o'r flwyddyn yn ne Meirionnydd gyda'r prif safle clwydo arall yn Chwarel Tonfannau sydd 8km i ffwrdd ger Tywyn.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae tarddiad adar unigol sy'n defnyddio Craig yr Aderyn wedi ei sefydlu drwy olrhain cywion gyda modrwyau lliwgar. Dengys y canlyniadau hyd yma fod yr adar sy'n defnyddio'r safle yma wedi eu geni yng Ngheredigion a Sir Drefaldwyn a'u

bod wedi gadael nythod hyd at 70km i ffwrdd. Dim ond ychydig o gofnodion sydd am adar o ogledd Gwynedd.

Yn flaenorol, roedd Craig yr Aderyn wedi ei lleoli ar aber Dysynni. Cafodd yr ardal ei draenio yn y ddeunawfed ganrif ac felly mae'r graig yn awr yn edrych dros dir fferm ac yn 7km o'r môr. Serch hynny, mae'r graig yn cynnal cytref fagu o'r Bilidowcar, yr unig safle nythu mewndirol rheolaidd yng Nghymru. Cofnodwyd y cytref yn gyntaf gan Edward Llyud yn 1695 ac fe soniwyd am yr aderyn yn llyfr Thomas Pennant "Tour of Wales" yn 1784. Mae dros 60 pâr o'r Bilidowcar yn nythu ar y creigiau, sy'n cynrychioli tua 1% o boblogaeth fagu PF. Y rhywogaethau magu eraill yw'r Dylluan Wen, Hebog tramor, Tingoch, Tinwen y garn, Llinos a'r Dylluan fach.

I'r gogledd a'r dwyrain o'r creigiau mae ardal fawr o laswelltir asid sydd heb ei gwella sy'n gymysg gyda rhedyn. Dyma un o'r prif ffactorau sy'n dylanwadu ar nifer y Frân Goesgoch sy'n clwydo ac yn magu gan eu bod angen gwndwn heb ei wella, sy'n gyfoethog o ran ei brif fwyd, infertebratau pridd ac yn ddigon byr i'r Frân Goesgoch allu ei ddefnyddio i'w pigau ddod o hyd i fwyd. Ceir rhostir sych asidig yn rhan de-ddwyreiniol y safle. Mae ardal fechan o laswelltir corsiog sydd wedi ei gyfoethogi yn ei waelod uwchben Gesail yn ychwanegu at amrywiaeth y planhigion gyda mathau fel Tafod y gors *Pinguicula vulgaris*, Sbigfrwynen gadeiriog *Eleocharis multicaulis* a'r Hesgen welwlas *Carex Pallescens* a mwsoglau fel *Campylium stellatum*, *Ctenidium molluscum* a *Fissidens adianthiodes*.

Mae'r creigiau sy'n wynebu'r gogledd a'r llethrau yn cynnal ystod dda o fwsoglau a mathau o lysiau'r afu. Dylid tynnu sylw penodol at y mwsoglau sy'n brin yn genedlaethol sy'n tyfu ar glogfeini yn y sgrî; *Grimmia decipens*, sy'n ymddangos yn lleihau o ran ei ystod genedlaethol a *Hedwigia integrifolia* sy'n tyfu yma yn ei leoliad mwyaf deheuol ym Mhrydain. Cofnodwyd *Jubula hutchinsiae* sydd yn fath prin sy'n tyfu ar gerrig ar ochr y nant. Ar ardaloedd creigiog uwchben prif wyneb y graig cofnodwyd Rhedynach Teneuwe Wilson *Hymenophyllum wilsonii* a'r Rhedyn tridarn *Gymnocarpium dryopteris*.

Nodweddion Cymhwyso

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:
Pyrrhocorax pyrrhocorax 1.8% o boblogaeth fagu PF 1999

Yn ystod y gaeaf mae'n cefnogi'r isod yn rheolaidd:
Pyrrhocorax pyrrhocorax 8% o boblogaeth fagu PF 1996

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Poblogaeth bwysig rhyngwladol (1% neu fwy o boblogaeth Prydain Fawr) o'r Frân Goesgoch *Pyrrhocorax pyrrhocorax* yn y tymor magu a thu allan i'r tymor

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1, Y Frân Goesgoch

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod poblogaeth fagu'r Frân Goesgoch yn o leiaf 5 pâr.
- Dylai'r boblogaeth sy'n clwydo dros y gaeaf fod yn leiaf 27 o adar.
- Cynefin addas digonol yn bresennol i gynnal y poblogaethau.
- Mae'r ffactorau sy'n effeithio ar y nodwedd o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei le. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i ACA Craig yr Aderyn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae'r clogwyni creigiog yn rheolaidd yn cynnal dros 1% o boblogaeth y Frân Goesgoch sy'n magu ym Mhrydain, ac 8% o'r boblogaeth aeafu ym Mhrydain, gan ei fod hefyd yn safle clwydo i'r rhywogaeth hon. Dyma safle'r unig nythfa o'r Bilidowcar sy'n magu'n fewndirol yng Nghymru. Mae'r ddwy rywogaeth yn agored i gael eu haflonyddu gan fod y clogwyni creigiog yn safle dringo adnabyddus. Ymdrinnir â hyn drwy osod cyfyngiadau o ran pa bryd y caniateir i'r gweithgarwch ddigwydd. Caiff y pwysau sy'n deillio o weithgarwch pori ei reoleiddio drwy gytundeb rheoli Tir Gofal, i greu cynefin bwydo ffafriol i'r Frân Goesgoch.

AGA Aber Dyfi

Trosolwg

Lleolir aber y Ddyfi ar arfordir gorllewinol Cymru ar y ffin rhwng Ceredigion, Gwynedd a Phowys. Mae'r AGA yn cynnwys yr aber, gyda'r morfa heli cyfagos, glaswelltir corsiog a glaswelltir wedi ei wella. Mae'r casgliad morydol o ddiddordeb ffisiograffig pwysig. Mae hyn yn cynnwys banc tywod, traethellau, morfa heli, mawnogydd, sianeli afon a chilfachau. Mae'r aber ei hun yn nodwedd o ACA morol Pen Llŷn a'r Sarnau.

Pwysigrwydd y safle yw fel ardal aeafu draddodiadol dros y gaeaf i'r *Ŵydd Talcen Wen Anser albifrons flavirostris* – yr ardal mwyaf deheuol a ddefnyddir i'r boblogaeth yma yn y DG. Tan ddechrau'r 1980au roedd y gwyddau yn clwydo ar yr aber ac yn hedfan i'r tir un ai i fynyddoedd y Cambria neu i'r cyforgors yng Nghors Fochno i fwydo. Erbyn hyn, mae'r gwyddau yn defnyddio'r morfa heli a'r glaswelltir i fwydo gan glwydo ar y banciau tywod a'r traethellau.

Adroddwyd bod dirywiad cyffredinol ym mhoblogaethau Gwyddau Talcen Wen oherwydd fod yr adar wedi oedi cyn magu am y tro cyntaf

gan arwain i ostyngiad yn nifer yr adar ifanc. Mae hi'n ymddangos fod rhywbeth yn atal yr adar rhag llwyddo i ddod i gyflwr da i fagu ac felly ychydig iawn o'r gwyddau sy'n goroesi yn ddigon hir i fagu (Fox A.D. pers.comm. 2008). Dywedwyd fod cystadleuaeth gydbenodol gyda Gwyddau Mawr Canada ar diroedd magu yr Ynys Las, a thywydd gwael, yn rhesymau posib dros hyn ond nid ydym yn deall yn union beth yw'r ffactorau dylanwadol. Mae'r niferoedd ledled y byd wedi dirywio o 35,600 uchel yn 99/00 i 24,895 a amcangyfrifwyd yn 2006 gyda niferoedd isel o adar ifanc wedi eu cofnodi yn y cyfnod hwnnw. Caiff hyn ei adlewyrchu yn yr haid sy'n gaeafu ar aber Dyfi sydd wedi cynnwys ychydig iawn o wyddau ifanc yn y blynyddoedd diwethaf, a ble fo niferoedd gaeafu wedi gostwng yn gyson o 167 yn 1998/99 i uchafswm o 102 yn ystod y tir gaeafu diwethaf (2005-6 i 2007-8). Caiff y dirywiad hefyd ei adlewyrchu mewn safleoedd eraill fel yn ne-ddwyrain yr Alban a Wexford.

Aber Dyfi yw'r unig safle gaeafu sy'n parhau yng Nghymru, a dyma yw'r safle mwyaf deheuol yn y DG. Mae yn ardal glwydo a bwydo ac mae yn arbennig o bwysig yng nghyd-destun cynnal yr ystod gaeafu traddodiadol yn y DG. Er hynny, mae'r dystiolaeth am grebachu yr ystod yn y gorffennol yn awgrymu fod poblogaethau ynysig bach yn arbennig o fregus.

Nodweddion Cymhwyso

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y gaeaf mae'n cefnogi'r isod yn rheolaidd:

Anser albifrons flavirostris (Ynys Las/Iwerddon/DG) 1% o boblogaeth PF anterth cymder 5 mlynedd am 1993/94 - 1997/98

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Gŵydd Talcen Wen *Anser albifrons flavirostris*

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Mae'r boblogaeth sy'n gaeafu ar aber Dyfi o lefel pwysigrwydd cenedlaethol (h.y. 1% o'r boblogaeth genedlaethol (DG), yn flynyddol.
- Mae lefelau marwolaethau yn y gaeaf yn <1% yn flynyddol.
- Mae adar ifanc/sydd dim yn oedolion yn > 5% o'r boblogaeth gaeafu yn flynyddol.
- Mae'r holl ffactorau sy'n benodol i'r safle ac sy'n effeithio ar allu cynnal yr amodau hyn (e.e. aflonyddu y gellir ei osgoi) dan reolaeth.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei le. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i AGA Aber Dyfi (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae aber Dyfi yn rheolaidd yn cynnal dros 1% o boblogaeth aeafu PF o'r Wŷdd Talcen Wen, a fel yr unig safle yng Nghymru a Lloegr, dyma yw'r boblogaeth mwyaf deheuol yn y DG. Gall aflonyddu gan weithgareddau hamdden gan gynnwys hela adar, a hefyd awyrennau sy'n hedfan yn isel, fod yn arwyddocaol i wyddau sy'n bwydo ac yn clwydo. Mae CCGC a'r RSPB yn prydlesu'r hawliau hela dros y mwyafrif o'r safle. Rhoddir yr hawliau hela i glybiau hela adar lleol yn y Warchodfa Natur Genedlaethol ble fo gwaharddiad gwirfoddol ar saethu gwyddau. Mae hefyd ardaloedd noddfa ble nad oes unrhyw saethu'n digwydd yn hanner dwyreiniol yr aber. Mae gan CCGC a'r RSPB wardeniaid yn eu lle a chaiff unrhyw aflonyddu o weithgareddau hamdden ei fonitro. Mae pori priodol ar y forfa heli a'r glaswelltir yn bwysig i gynnal yr ardaloedd bwydo. Ceir haid cynyddol o Wyddau Canada preswyl ar yr aber gyda tua 2,000 o adar. Nid ydym yn gwybod beth yw'r rhyngweithiad rhwng y rhywogaeth yma a'r Gwyddau Talcen Wen na beth yw effaith y cynefin.

AGA Elenydd - Mallaen

Trosolwg

Mae ardal Elenydd - Mallaen wedi'i lleoli yn rhan ddeheuol Mynyddoedd Cambria yng nghanolbarth Cymru, gan ymestyn o flaenau cymoedd Cothi a Thywi i'r gogledd-orllewin o Lanymddyfri hyd at ddyffrynnoedd Ystwyth, Elan a Gwy yn y gogledd. Mae'r bryniau hyn wedi'u creu o greigiau'r cyfnodau Silwraidd ac Ordofigaidd ac mae'r tiffurfiau yn nodweddiadol o 'ucheldiroedd llechi' canol-de Cymru, gydag ucheldiroedd wedi'u gwahanu gan gymoedd serth.

Mae Elenydd wedi'i lleoli yng nghanol yr ardal hon. Mae'n un o'r ardaloedd pwysicaf o dir bryniog yng Nghymru o ran cadwraeth natur, ac o ddiddordeb neilltuol o ganlyniad i'r amrediad o adar nythu a geir yno. Mae llawer o lystyfiant y bryniau hefyd o ddiddordeb neilltuol. Mae Elenydd yn bwysig yng Nghanolbarth Cymru am ei llynnoedd ucheldir sy'n brin o faetholion. Mae'r ardal yn cynnal amrywiaeth eang o blanhigion ac anifeiliaid anghyffredin.

Lleolir ardal Cwm Doethie - Mynydd Mallaen, sy'n bennaf yn cynnwys dyffrynnoedd serth ac ucheldiroedd, yn rhan ddeheuol Mynyddoedd Cambria. Mae iddi ddiddordeb eithriadol oherwydd ei chynefinoedd rhostir a choetir ac, yn arbennig, ei bywyd adar.

Lleolir Marcheini Uplands, Gilfach Farm a Gamallt i'r gogledd o'r Afon Gwy uwchlaw Rhaeadr. Dyma ardal o ddiddordeb eithriadol o ran ei adaryddiaeth. Mae'r safle hefyd yn cynnal ardaloedd pwysig o orgors, rhostir sych, coetir, glaswelltir a chreigiau brig â chyfoeth o gen.

Lleolir Carn Gafallt ar gyffordd afonydd Elan a Gwy ychydig islaw Rhaeadr. Mae'n enghraifft wych o safle sy'n bennaf yn ucheldir ac yn cynnal amrywiaeth eang o gynefinoedd. Mae'r rhain yn cynnwys esiamplau o goetiroedd llydanddail lled-naturiol o bwysigrwydd

cenedlaethol, islaw un o'r eangderau mwyaf o weundir grugog yn Sir Frycheiniog. Mae'r ardal hon yn bwysig nid yn unig am ei chymunedau planhigion, ond hefyd am gynnal poblogaethau nodedig o adar, creaduriaid di-asgwrn-cefn ac isblanhigion.

Mae Llynnoedd Ieuan, yn y bryniau rhwng dyffrynnoedd Gwy ac Ystwyth, yn ardal eang o weundiroedd godreol a gorgorsydd sy'n cynnwys tri llyn mynydd gydag ardaloedd cysylltiedig o fignen basn â thyfiant cyfredol.

Lleolir Cwm Gwynllyn mewn dyffryn rhewlifol i'r gogledd-orllewin o Raeadr. Mae ganddo nifer o nodweddion o ddiddordeb biolegol. Mae'n cynnwys ardaloedd pwysig o goetir derw digoes sy'n draenio'n rhydd, sydd wedi datblygu ar greigiau asidig Silwraidd, ac sy'n newid yn raddol yn gynefinoedd rhostir, ffridd a chreigiau. Mae Gwynllyn yn enghraifft dda o lyn sy'n brin o faetholion, ac wedi'i amgylchynu gan ardal drosiannol ddatblygedig yn cynnwys cynefinoedd corsiog, prysgdir a glaswelltir.

Mae Coedydd Glannau a Chwm Coel wedi'u lleoli yng Nghwm Elan ar ochr orllewinol Cronfa Ddŵr Garreg-ddu. Maent yn cynnwys enghreifftiau amrywiol o goetir derw digoes, gyda chymunedau datblygedig o gen epiffytig, mwsogl a llysiâu'r afu.

Lleolir Coed yr Allt-goch ar lan ogledd-ddwyreiniol Cronfa Ddŵr Penygareg yng Nghwm Elan. Mae'n esiampl dda o goetir derwen digoes, wedi'i ddatblygu ar greigiau Silwraidd sy'n draenio'n rhydd.

Mae Cerrig Gwalch yn esiampl dda o goetir collddail cymysg datblygedig ar glogwyn serth sy'n wynebu'r dwyrain yn Nyffryn Gwy, i'r gogledd o Raeadr.

Lleolir Caban Lakeside Woodlands ar lethrau sy'n wynebu'r dwyrain uwchlaw Cronfa Ddŵr Caban Coch yn nyffryn Claerwen. Maent yn cynnal un o'r casgliadau isblanhigion mwyaf diddorol ym Maesyfed.

Mae Mwyngloddfa Cwm Ystwyth yn cynnwys hen weithfeydd mwyngloddio yn rhan uchaf Cwm Ystwyth. Mae o ddiddordeb arbennig oherwydd ei mwynau ac am y cymunedau o blanhigion sydd wedi datblygu ar y tomennydd gwastraff sy'n gyfoethog mewn metelau, allfrigiadau creigiog cysylltiedig ac adfeillion. Mae'r cynefinoedd hyn yn cynnal amrywiaeth mawr o gen cerrig, gan gynnwys nifer o rywogaethau prin sydd fel arfer i'w canfod dim ond mewn mannau sy'n gysylltiedig â safleoedd sy'n gyfoethog mewn metelau trwm. Mae'r gweithfeydd mwyn tanddaearol yn bwysig ar gyfer ystlumod sy'n gaeafgysgu.

Mae safle Caeau Cnwch a Ty'n-y-graig yn cynnwys pedwar cae a reolir yn draddodiadol sy'n gorwedd mewn dyffryn bychan islaw Craig Cnwch, ger pentref Elan. Maent yn darparu enghraifft eithriadol o fath o laswelltir llys-gyfoethog sy'n nodweddiadol o gyrion ucheldir y Canolbarth.

Mae Caeau Troed-rhiw-drain wedi'u lleoli ar lethrau ar ochr de-orllewinol Cronfa Ddŵr Pen-y-gareg yn Nyffryn Elan. Maent yn cynnal esiamplau eithriadol o ddolydd gwair ucheldir llys-gyfoethog lle ceir cynrychiolaeth dda o nifer o rywogaethau planhigion prin.

Mae'r caeau'n amrywiadau ar fath o laswelltir sy'n nodweddiadol o'r Canolbarth.

Mae Gweunydd Ty'n-y-llidiart yn cynnwys cyfres o gaeau o borfa arw ar ychydig o lechwedd i'r gorllewin o Gronfa Ddŵr Garreg-ddu yng Nghwm Elan. Mae'r safle'n nodedig am ei bod yn enghraifft ragorol o'r amrediad o borfeydd sych a llaith heb eu gwella a oedd unwaith yn nodweddiadol o gyrion yr ucheldir yn y rhan yma o Gymru. Fe wyddom fod dros gant o rywogaethau o uwchblanhigion yn tyfu yma.

Lleolir Rhos yr Hafod ar ochr y bryn i'r gogledd o Argae Penyarreg yng Nghwm Elan. Mae'n esiampl eithriadol o weirgloddiau a thiroedd pori sy'n gyfoethog o berlysiâu lle ceir cynrychiolaeth dda o nifer o rywogaethau planhigion prin.

Mae Rhosydd Llanwrthwl yn cynnwys cyfres o borfeydd gwlyb heb eu gwella ar dir gwastad neu ar lechweddau esmwyth yn nyffryn Afon Dulas, i'r gorllewin o bentref Llanwrthwl. Mae maint ac ansawdd cnydau o laswelltir a rhostir gwlyb a llystyfiant y tir gwlyb ar Rosydd Llanwrthwl yn rhai neilltuol ac yn cynrychioli cyfran sylweddol o'r hyn sydd yn weddill o'r cynefin hwn sydd o ansawdd da ym Mrycheiniog. Mae yma nifer o blanhigion sy'n brin yn lleol ac fe gofnodwyd ar y safle anifeiliaid di-asgwrn-cefn sy'n brin ar draws y wlad.

Lleolir Vicarage Meadows yn Abergwesyn yn rhan uchaf Dyffryn Irfon. Maent yn enghraifft bwysig o fath o laswelltir anghyffredin sydd heb ei wella ond sy'n llawn perlysiâu. Mae'r cyfoeth o fflora yn cynnwys nifer o blanhigion anghyffredin.

Nodweddion Cymhwyso

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:

Falco columbarius 0.5% o boblogaeth fagu PF fel cymedr 5 mlynedd, 1987-1991

Milvus milvus gyda 9.3% o boblogaeth fagu Ynysoedd Prydain, fel yn 1997

Amcanion Cadwraeth

4.8 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 8: A407 Barcud Coch *Milvus milvus* yn magu

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 8

- Yr ardal AGA yn parhau i gynnal o leiaf 15 pâr o farcutiaid coch sy'n magu, neu 0.5% o boblogaeth Prydain.
- Parhau i ddefnyddio'r safleoedd nythu traddodiadol o fewn yr AGA.
- Cynnal maint y cynefin bwydo lled-naturiol addas o fewn yr AGA.

- Cynnal nifer y celanedd sydd ar gael o fewn yr AGA.
- Cynnal y safleoedd clwydo yn yr AGA.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.9 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 9: A098 Cudyll Bach *Falco columbarius* yn magu

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 9

- Yr ardal AGA yn parhau i gynnal o leiaf 7 pâr o'r cudyll bach, neu 0.5% o boblogaeth Prydain.
- Parhau i ddefnyddio'r safleoedd nythu traddodiadol o fewn yr AGA.
- Cynnal maint y cynefin bwydo lled-naturiol addas o fewn yr AGA.
- Mae'r holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys yr Amcanion Cadwraeth ar gyfer: Ardal Gwarchodaeth Arbennig Elenydd – Mallaen; Ardal Cadwraeth Arbennig Elenydd (ACA); ACA Coetiroedd Cwm Elan ac ACA Cwm Doethie - Mynydd Mallaen (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Prif bwysigrwydd y safle yw ei boblogaeth dda o'r Cudyll Bach a'r Barcud Coch. Adar bach sy'n ysglyfaeth i'r Cudyll Bach, sydd i'w canfod yn bennaf yng nghyfeirioedd rhostiroedd a phrysgwydd ar odre'r bryniau. Mae'r ardaloedd hyn yn agored i niwed gan orbori a llosgi gormodol, a wneir yn anghyfreithiol gan rai porwyr. Gall camau gorfodaeth gan AASG gynorthwyo i wella'r broblem. Mae'r Cudyllod Bach sy'n nythu yn agored i'w hafloenyddu gan gerddwyr, beicwyr mynydd a beiciau modur. Mae Gwasanaeth Ceidwaid Dŵr Cymru a'r heddlu lleol yn ymdrechu i atal aflonyddwch, ac mae'r awdurdod lleol yn ystyried cyflwyno gorchmynion rheoleiddio traffic.

Mae Barcutiaid Coch yn chwilio am gyrff defaid ar y bryn agored yn ogystal â mamaliaid bychain a phryfed genwair ar ymyl y bryn. Maent felly'n fregus i leihad mewn cymorthdaliadau defaid, ac mae'r taliadau Ardal Amgylcheddol sensitif i bob pwrpas felly'n rhwystro newidiadau o'r fath. Mae Barcutiaid Coch yn nythu mewn coetiroedd, ac mae perygl i bobl aflonyddu arnynt yn ystod y tymor magu. Mae nythod mwyaf bregus y barcutiaid yn cael eu goruchwylio i rwystro aflonyddwch bwriadol a damweiniol. Gallai gwaith coedwigaeth fygwth rhai safleoedd nythu; fodd bynnag mae gwaith cysylltu gyda'r Awdurdod Coedwigaeth a'r Fenter Goedwigaeth wedi bod yn effeithiol wrth warchod y nythod mwyaf prysur.

AGA Arfordir Ynys Gybi

Trosolwg

Glannau Ynys Gybi

Mae'r safle hwn yn un o ddiddordeb arbennig oherwydd ei nodweddion daearegol a biolegol, sy'n cynnwys cymunedau o rostiroedd a glaswelltir morwrol, clogwyni a silffoedd arfordirol, casgliadau o blanhigion ac adar fasgwlaidd, anifeiliaid di-asgwrn-cefn a'i ddaeareg solet. Lleolir y safle hwn yn y gornel sydd i'r gogledd orllewin o Ynys Gybi ac yma ceir y man mwyaf gorllewinol yn Ynys Môn. Saif Caergybi yn union i'r dwyrain.

Mae'r clogwyni'n gartref i gytrefi o adar y môr; mae gwylogod, llursod a phalod yn cyfuno i greu un o'r cytrefi mwyaf o garfilod magu yng ngogledd Cymru. Mae aderyn drycin y graig a'r wylan goesddu hefyd yn nythu ar y clogwyni hyn yn ogystal â'r hebog tramor a'r frân goesgoch. Gwna'r frân goesgoch ddefnydd helaeth o'r rhostir a mannau cyfagos er mwyn bwydo. Mae clochdar y cerrig, yr ehedydd, y llinos a'r llwydfron yn bridio'n rheolaidd yn y rhostir.

Cefnoga'r safle amrediad da o greaduriaid di-asgwrn-cefn sy'n cynnwys y glesyn serenog, *Plebejus argud*. Mae'r *Eurodryas aurinia*, gloÿn byw brith y gors, wedi'i gofnodi yma yn y gorffennol.

Tre Wilmot

Dyma ardal eang o iseldir rhostir asidaidd sy'n gorchuddio cyfres o gefnau creigiog gyda phantiau rhyngddynt, sy'n galluogi creu amrediad o gymunedau llystyfiant rhostir. Caiff y rhostir sydd wedi'i ddraenio'n dda ar y cefnau ei ddominyddu gan rug (*Calluna vulgaris*), eithin mân (*Ulex gallii*), a serennyn y gwanwyn (*Scilla verna*), ac ar y cerrig brig, ceir briweg y cerrig (*Sedum anglicum*).

Mae'r ardaloedd is yn cefnogi cymunedau rhostir gwlyb neu fawnog, gyda rhywogaethau megis y grug croesddail (*Erica tetralix*), glaswellt y gweunydd (*Molina caerulea*), plu'r gweinydd culddail (*Eriophorum angustifolium*) a'r corhelyg (*Salix repens*). Yn nodedig iawn ceir poblogaeth fawr iawn o grwynllys y gors (*Gentiana pneumonanthe*) ac, mewn ardaloedd bychan o ddŵr agored, ceir y pelenllys (*Pilularia globulifera*); mae'r ddwy rywogaeth hyn wedi gweld gostyngiad amlwg ar draws y wlad yn gyffredinol wrth i'w cynefinoedd gael eu hadfer yn raddol. Mae craffanc deiran y dŵr (*Ranunculus trilobate*) i'w gael yma hefyd.

Glannau Rhoscolyn

Mae SoDdGA Glannau Rhoscolyn yn ymestyn ar hyd arfordir gorllewinol Ynys Gybi, Ynys Môn am oddeutu 6.5km (o Borthygaran hyd Draeth Llydan) ac mae'n ardal o oddeutu 157 ha ag iddi gyfoeth o nodweddion biolegol a daearegol. Detholwyd y safle hwn

oherwydd ei nodweddion botanegol, adaregol a daearegol ac mae ganddo ddiddordeb bioleg forol sylweddol.

Nodweddion Cymhwys

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:
Pyrrhocorax pyrrhocorax 6.4% o Gyfrifiad poblogaeth fagu PF: RSPB 2001

Yn ystod y gaeaf mae'n cynnal yr isod yn rheolaidd: *Pyrrhocorax pyrrhocorax* 7% o Gyfrifiad poblogaeth fagu PF: RSPB Cymru

Amcanion Cadwraeth

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 7: Y Frân Goesgoch

Y Weledigaeth

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod o leiaf 18 pâr o boblogaeth fagu'r frân goesgoch yn yr AGA, a dylai o leiaf 12 o'r rhain fod yn SoDdGA Glannau Ynys Gybi/Tre Wilmot ac o leiaf chwech ohonynt yn SoDdGA Glannau Rhoscolyn.
- Bod y boblogaeth o'r frân goesgoch nad ydynt yn magu yn o leiaf 18 unigolyn neu'n 2.5 % o boblogaeth gaeafu Prydain Fawr.
- Y ceir cynefin addas a digonol (gan gynnwys clogwyni môr yr Iwerydd, glaswelltir arforol, rhostir arforol, rhostir gwlyb a rhostir sych) ar y safle sydd o gyflwr priodol i gynnal y poblogaethau magu.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan yr Amcan Cadwraeth hwn nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei le. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr amcan cadwraeth yn ei gyfanrwydd, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i ACA Glannau Ynys Gybi ac AGA Glannau Ynys Gybi (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae Glannau Ynys Gybi yn safle rhostir arfordirol a chlogwyn godidog, o ddiddordeb adaregol, botanegol a daearegol. Mae rhan o'r safle yn warchodfa RSPB, fodd bynnag, mae'r safle dan bwysau trwm gan ffactorau hamdden sydd angen eu rheoli'n ofalus. Gwneir hyn yn rhannol drwy bolisi cyfyngu lleoedd parcio a gwaharddiad gwirfoddol sefydlog ar ddringo mewn ardaloedd allweddol

yn ystod y cyfnod nythu. Mae niferoedd magu'r frân goesgoch wedi cynyddu yn y warchodfa yn ystod y blynyddoedd diwethaf, a hynny'n rhannol drwy reoli aflonyddwch. Fodd bynnag, mae goroesiad y frân goesgoch yn y gaeaf yn ymddangos yn isel ac mae poblogaeth ranbarthol y frân goesgoch yn gyndyn o newid er gwaethaf llwyddiant da wrth fagu plu. Mae rhaglenni ymchwil yn ymdrin â hyn, ond gall fod yn ddibynol ar ffactorau ehangach rheoli tir yn ranbarthol. Mae cynefin y rhostir (oddi wrth ben y clogwyn) yn ddibynol ar dannau cyfnodol, sy'n cael eu cynnal dan amgylchiadau a reolir (ac weithiau heb reolaeth) ac yn rhannol ddibynol ar gynnal arferion bugeiliol traddodiadol.

AGA Traeth Lafan, Bae Conwy

Trosolwg

Saif Traeth Lafan ym Mae Conwy, rhwng Bangor a Llanfairfechan yng ngogledd orllewin Cymru. Mae'r ardal fawr hon o dywod rynglanwol a thraethellau wedi'i lleoli ar ymyl ddwyreiniol y Fencai. Mae rhannau o'r ardal yn ddiamddiffyn a cheir yma amrywiaeth o amodau, wedi'u cyfoethogi gan ffrydiau dŵr croyw sy'n llifo ar hyd y gwastadeddau. Mae'r safle'n bwysig am ei adar dŵr sy'n gaeafu yno, yn enwedig pioden y môr (*Haematopus ostralegus*) a'r gylfinir (*Numenius arquata*). Dan amodau tywydd garw'r gaeaf, mae Traeth Lafan yn gweithredu fel lloches i biod y môr a gaiff eu dadleoli o aber afon Dyfrdwy. Mae'r safle hefyd yn nyth bwrw pwysig i'r wyach fawr gopog (*Podiceps cristatus*) tua diwedd yr haf/dechrau'r hydref.

Nodweddion Cymhwysio

ERTHYGL 4.2 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y gaeaf mae'n cynnal yr isod yn rheolaidd:

Haematopus ostralegus (Ewrop a Gogledd/Gorllewin Affrica) 1.4% o'r boblogaeth ym Mhrydain Fawr, cymedr o uchafswm y boblogaeth dros bum mlynedd 1991/92 - 1995/96

Numenius arquata (Ewrop – magu) 1.1% o'r boblogaeth ym Mhrydain Fawr, cymedr o uchafswm y boblogaeth dros bum mlynedd 1991/92 - 1995/96

Ar eu taith, mae'r ardal yn cynnal yr isod yn rheolaidd:

Podiceps cristatus (Gogledd-orllewin Ewrop – gaeafu) % o'r boblogaeth ym Mhrydain Fawr. Nid oes cyfnod cyfrif penodol.

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Pioden y Môr (*Haematopus ostralegus*)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod cymedr uchafswm poblogaeth pioden y môr dros gyfnod o bum mlynedd yn o leiaf 4,000.
- Bod cyflenwad a dosbarthiad cocos sy'n 15mm neu'n fwy ynghyd â bwyd addas arall yn cael eu cynnal ar lefelau sy'n ddigonol i gynnal poblogaeth y mae ei chymedr uchafswm dros bum mlynedd yn 4,000 o adar unigol.
- Nad yw piod y dŵr wedi'u dosbarthu mewn modd fyddai'n eu hatal rhag treulio digon o amser yn bwydo i oroesi.
- Bod safleoedd nythu, gan gynnwys safleoedd nythu llanw uchel, yn parhau i fod yn addas i biod y môr nythu heb gael eu haflonyddu.
- Bod y gwaith o reoli gweithgareddau neu weithrediadau sy'n debygol o gael effaith andwyol ar biod y môr yn briodol ar gyfer cynnal y nodwedd mewn cyflwr ffafriol ac yn fodd sy'n sefydlog yn yr hirdymor.

Yn ogystal, mae gan yr Amcan Cadwraeth hwn nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sydd yn ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i AGA Traeth Lafan, Bae Conwy (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Factorau Bregusrwydd

Mae pryderon wedi bod y gall y gwaith achlysurol o garthu cocos drwy broses sugno ddisbyddu ffynhonnell fwyd piod y môr. Mae CCGC wedi datblygu protocol gyda Phwyllgor Pysgodfeydd Môr Gogledd Cymru (NWSFC) i ganiatáu asesu ceisiadau am drwydded i gynaeafu cocos. Ni fydd NWSFC yn gwahodd ceisiadau am drwyddedau oni bai yr ystyrir bod lefelau stoc y cocos yn weddol uchel. Mae CCGC yn comisiynu gwaith ymchwil i fesur lefelau stoc cocos mewn perthynas â'u disbyddiad gan biod y môr sy'n bwydo arnynt.

AGA Bae Lerpwl

Trosolwg

Rhennir Bae Lerpwl rhwng Lloegr a Chymru ar y ffin sy'n rhedeg drwy aber afon Dyfrdwy. Yn Lloegr, mae'n ffinio â Swydd Gaerhirfryn, ardal Awdurdod Unedol Blackpool a Dosbarthiadau Metropolitan Sefton a Chilgwri. Yng Nghymru, mae'r safle'n ffinio ag ardaloedd awdurdodau unedol Sir y Fflint, Sir Ddinbych, Conwy, Gwynedd ac Ynys Môn. Mae rhan fwyaf o ffin yr AGA sy'n arwain tua'r môr o fewn y gyfuchlin 20m o ddyfnder ac ar ei ymyl (oddi ar arfordir gogledd Cymru) mae'n ymestyn y tu hwnt i'r gyfuchlin 25m o ddyfnder.

Mae gwely môr Bae Lerpwl yn cynnwys amrediad eang o waddodion symudol. Tywod yw'r brif is-haen gydag ardal grynodedig o

dywod graenog o aber afon Merswy. Mae'r traethellau sydd oddi ar ochr y Bae sy'n perthyn i Loegr yn cynnwys *East Hoyle Bank* (sy'n bennaf o fewn *AGA Mersey Narrows and North Wirral Foreshore*), rhannau o *Great Burbo Bank* (o geg yr afon Merswy). Mae Traethell y Foryd (wrth geg aber afon Dyfrdwy), Y Draethell a Thraethellau Caer a'r Rhyl, ymysg traethellau ochr arfordir Cymru o'r Bae.

Yn gyffredinol, mae cerrynt y llanw yn y Bae yn wan ac nid yw'n rhagori ar 2m/eiliad. Mae hyn ynghyd ag amrediad llanwol estynedig o 6 i 8m ar hyd arfordir Swydd Gaerhirfryn yn hwyluso dyddodi gwaddodion, gan annog gwregysau mwd a thywod i ymgasglu.

Bae Lerpwl yw un o'r ardaloedd morol pwysicaf yn y DU i boblogaethau o adar môr sy'n gaeafu yno, yn arbennig môr-hwyaid duon a throchyddion gyddfgoch, sy'n cyrraedd yn eu heidiau o'u safleoedd magu yng Ngogledd Ewrop ac ardaloedd Isarctig.

Nodweddion Cymhwysio

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y gaeaf mae'r ardal yn cynnal yr isod yn rheolaidd:

Gavia stellata (Gogledd orllewin Ewrop - gaeafu) 5.4% o gymedr uchafswm y boblogaeth yn PF dros bum mlynedd 2001/02 - 2006/07. (D.S. Ni chafwyd data digonol ar gyfer y cyfnod 2003/2004).

ERTHYGL 4.2 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y gaeaf mae'r ardal yn cynnal yr isod yn rheolaidd:

Melanitta nigra (Gorllewin Siberia/Gorllewin a Gogledd Ewrop/Gogledd-orllewin Affrica) 3.4% o gymedr uchafswm y boblogaeth dros bum mlynedd 2001/02 - 2006/07. (D.S. Ni chofnodwyd data digonol ar gyfer y cyfnod 2003/2004).

ERTHYGL 4.2 CYMHWYSTER (79/409/CEE): CASGLIAD O ADAR O BWYSIGRWYDD RHYNGWLADOI

Yn ystod y cyfnod dim magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:

Adar y dŵr 55597 cymedr uchafswm y boblogaeth dros bum mlynedd 2001/02 - 2006/07 (D.S. Ni chofnodwyd data digonol ar gyfer y cyfnod 2003/2004).

Yn cynnwys: *Gavia stellata*, *Melanitta nigra*.

Amcanion Cadwraeth

3.3.1 Amcan cadwraeth AGA Bae Lerpwl Nodwedd Ddiddordeb 1: Poblogaeth trochyddion gyddfgoch (*Gavia stellata*) o bwysigrwydd rhyngwladol nad ydynt yn magu

Yn amodol ar newid naturiol, cynnal neu wella cyflwr ffafriol poblogaeth y trochyddion gyddfgoch a'u cynefinoedd cefnogol. Bydd y nodwedd ddiddordeb, y trochydd gyddfgoch yn cael ei hystyried i fod mewn cyflwr ffafriol pan ddiwallir o leiaf un o'r amodau a ganlyn:

- Bod maint poblogaeth y trochydd gyddfgoch yn gyfartal i gymedr y boblogaeth ar adeg dynodi'r AGA, neu'n agos ato ond yn amrywio oherwydd y newid naturiol yn y boblogaeth;
- Y cynhelir maint y cynefin cefnogi o fewn y safle.

3.3.1 Amcan cadwraeth AGA Bae Lerpwl Nodwedd Ddiddordeb 2: Poblogaeth môr-hwyaid duon (*Melanitta nigra*) o bwysigrwydd rhyngwladol nad ydynt yn magu

Yn amodol ar newid naturiol, cynnal neu wella cyflwr ffafriol poblogaeth y môr-hwyaid duon a'u cynefinoedd cefnogol. Bydd y nodwedd ddiddordeb, y môr-hwyaden ddu yn cael ei hystyried i fod mewn cyflwr ffafriol pan ddiwallir o leiaf un o'r amodau a ganlyn:

- Bod maint poblogaeth y môr-hwyaden ddu yn gyfartal i gymedr y boblogaeth ar adeg dynodi'r AGA, neu'n agos ato ond yn amrywio oherwydd y newid naturiol yn y boblogaeth;
- Y cynhelir maint y cynefin cefnogi o fewn y safle.

Yn ogystal, ceir hefyd nodiadau eglurhaol y dylid eu darllen ar y cyd â'r Amcanion Cadwraeth uchod. Mae'r nodiadau i'w cael yn Ardal Gadwraeth Arbennig Bae Lerpwl – Cyngor dan Reoliad 35(3) Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau 2010 (fel y'i diwygiwyd) (*Natural England*, Cyngor Cefn Gwlad Cymru a Llywodraeth Cynulliad Cymru: Hydref 2012).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae gweithgareddau pysgota masnachol yn digwydd yn y safle hwn. Mae traethellau Bae Lerpwl yn cefnogi pysgodfeydd nifer o rywogaethau o bysgod. Bydd dosbarthiad a chrynodiad trochyddion gyddfgoch yn cael eu pennu'n rhannol gan bresenoldeb, cyflenwad ac argaeledd eu hysglyfaeth. Ceir yn y safle amrywiol bysgod sydd o bwysigrwydd masnachol, a gall tynnu allan prif bysgod ysglyfaeth y trochyddion gyddfgoch, un ai'n fwriadol, drwy bysgota am rywogaethau eraill, drwy bysgota masnachol neu bysgota er dibenion hamdden, effeithio ar y boblogaeth. Mae cael eu dal mewn rhwydi pysgota sefydlog yn gyfrannwr pwysig at achosion marwolaeth trochyddion gyddfgoch yn nyfroedd y DU, fodd bynnag ni wyddys pa mor eang yw effaith hyn ym Mae Lerpwl.

Gall pysgota masnachol a hamdden effeithio'n uniongyrchol ar y ffynonellau bwyd a'r pysgodfeydd a gaiff eu defnyddio gan y môr-

hwyaid duon ac yn ogystal â hyn mae nifer o borthladdoedd yn carthu ac yn dyddodi yn y safle, a gerllaw iddo, er dibenion mordwyo. Dangoswyd bod carthu am gregyn deuglawr yn cael effaith negyddol sylweddol ar eu cynefin benthig.

Mae trochyddion gyddfgoch a môr-hwyaid duon yn sensitif i aflonyddwch nad yw'n gorfforol (sŵn a gweledol) gan weithgareddau masnachol a gweithgareddau hamdden, er enghraifft aflonyddwch gan lestri'n symud - po fwyaf yw'r llestr, po fwyaf yw'r aflonyddwch tebygol.

Mae tynnu agregau hefyd yn bygwth aflonyddwch ynghyd ag unrhyw newid i strwythurau gwaddodion a allai effeithio'n benodol ar y môr-hwyaid duon oherwydd y newid i'w pysgodfeydd benthig. Fodd bynnag, mae tynnu agregau'n tueddu i fod yn weithred dros dro sy'n digwydd mewn manau penodol, ac o'r herwydd, ni ragwelir y byddai tynnu agregau mewn modd sydd wedi'i dargedu ac sy'n gymedrol yn peri risg sylweddol i'r rhywogaethau cymwys.

Mae Bae Lerpwl yn leoliad deniadol i ddiwydiant ynni adnewyddadwy ar y môr a cheir tystiolaeth fod trochyddion gyddfgoch a môr-hwyaid duon yn cael eu dadleoli gan felinau gwynt a gweithgarwch cysylltiol y llestri adeiladu a chynnal a chadw. Mae nifer o ffermydd gwynt yn y safle sydd un ai eisoes yn weithredol, yn cael eu hadeiladu neu wedi derbyn caniatâd.

Ceir nifer o ardaloedd ar hyd yr arfordir ble mae twristiaeth forol a gweithgareddau hamdden yn gyffredin, ac mae yna farinas gweithredol, rhai sydd wedi'u cwblhau'n rhannol ynghyd â datblygiadau marinas arfaethedig. O ganlyniad i'r defnyddwyr hamdden hyn yn yr ardal, yn ogystal â'r ystod o weithgareddau masnachol, gan gynnwys y rhai a nodwyd uchod, mae'r safle yn un prysur iawn i longau a chychod. Fodd bynnag, caiff y rhan fwyaf o weithgarwch y llestri ei gyfyngu i ardaloedd sydd wedi'u sefydlu'n dda ac felly y mae'r adar yn tueddu i'w hosgoi.

AGA Migneint-Arenig-Dduallt

Trosolwg

Mae Migneint-Arenig-Dduallt yn safle mawr ar yr ucheldir, sy'n ymestyn rhwng Ysbyty Ifan a Phenmachno yn y gogledd i lawr i Rydymain yn y de, ac o Drawsfynydd yn y gorllewin fymryn i'r dwyrain o Lyn Celyn. Mae ei uchder yn amrywio o 300m i 712m. Mae'r rhan ogleddol yn cynnwys llwyfandir mawnog uchel ar Figneint ac yn ymestyn i Domen y Mur yn y gorllewin a Chwm Hesgyn yn y dwyrain, gyda phwyntiau uwch megis Arenig Fach o amgylch yr ymyl. Mae'r rhan ddeheuol, i'r de o Afon Lliw, hefyd yn cynnwys llwyfandir uchel wedi'i hamgylchynu gan dir uchel a'i dominyddu gan Fynydd Dduallt. Mae'r rhan ganol, yn gorwedd i'r de o Gwm Prysor a Llyn Celyn ac mae'n cynnwys Moel Llyfnant a Moel y Llechi yn ogystal â chrib mynydd Arenig Fawr, sef rhan uchaf y safle cyfan.

Mae cynefinoedd yr ACA yn cynnwys, mwsogl y gors, rhostir sych, rhostir gwlyb, llynnoedd a choetir.

Mae'r safle hefyd yn AGA oherwydd ei boblogaeth fagu o fodau tinwyn *Circus cyaneus*, y cudyll bach, *Falco columbarius* a'r hebogau tramor, *Flaco Peregrinus*.

Nodweddion Cymhwyso

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:

Circus cyaneus o leiaf 2.1% o boblogaeth fagu cymedr 5 mlynedd PF 1993/94 i 1997/98

Falco columbarius o leiaf 0.7% o boblogaeth fagu cymedr 5 mlynedd PF 1993/94 i 1997/98

Falco peregrines o leiaf 1% o boblogaeth fagu cymedr 5 mlynedd PF 1993/94 i 1997/98

Amcanion Cadwraeth

4.5 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd yr AGA: Bod tinwyn *Circus cyaneus* (Cod UE: A082)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 5

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod maint y boblogaeth yn cynnwys o leiaf 8 pâr magu (ffurflen ACA 2003 10-12 o barau) ac yn ddelfrydol bydd hyn yn cynyddu. (2007 – 11 o barau)
- Bod manau nythu bodau tinwyn o fewn y safle yn cael eu cynnal neu eu hymestyn fel eu bod yn magu ym mhob cynefin priodol.
- Bod magu bodau tinwyn yn llwyddiannus yn golygu bod o leiaf un o'r cywion yn gadael y nyth.
- Bod digon o gynefinoedd mewn grug tal ar gyfer nythu a chlwydo i gefnogi'r boblogaeth yn y tymor hir.
- Bod digon o gynefinoedd hela, yn aml mewn mosaic ac yn cynnwys ardaloedd o laswelltir, coryydd, tir gwlyb, rhostir byr a rhedyn gyda choed/llwyn isel yn bresennol. Bod cyflenwad digonol o fathau o ysglyfaeth ar ffurf adar bach a mamaliaid bach i gynnal magu llwyddiannus. Nid oes modd monitro neu asesu'r cyflenwad o ysglyfaeth ond gall fod yn bwysig ar gyfer gwaith ymchwil ac astudio p'un a yw cynhyrchedd yn isel.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.6 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd : Y Cudyll Bach *Falco columbarius* (Cod UE: A098)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 6

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod maint y boblogaeth yn cynnwys o leiaf 9 pâr magu (ffurflen AGA 2003 9-12 o barau, 0.7-0.9% DU) ac yn ddelfrydol bydd hyn yn cynyddu.

- Bod manau nythu cudyllod bach o fewn y safle yn cael eu cynnal neu eu hystyn fel eu bod yn magu ym mhob cynefin priodol.
- Bod magu cudyllod bach yn llwyddiannus yn golygu bod o leiaf un o'r cywion yn gadael y nyth, pan gaiff monitro sampl ei gynnal.
- Bod digon o gynefinoedd nythu a chlwydo mewn grug tal, coed unigol yn aml gyda nythod brain a chynefin ar ymyl coedwig er mwyn cefnogi'r boblogaeth yn y tymor hir.
- Bod digon o gynefinoedd hela, yn aml mewn mosaig ac yn cynnwys ardaloedd o laswelltir, corsydd, tir gwlyb, rhostir byr a rhedyn gyda choed/rhedyn isel yn bresennol. Bod cyflenwad digonol o fathau o ysglyfaeth ar ffurf adar bach (fel arfer cornhedydd hirbyg a'r ehedydd) a phryfaid mawr i gynnal magu llwyddiannus. Nid oes modd monitro neu asesu'r cyflenwad o ysglyfaeth yn hawdd ond gall fod yn bwysig ar gyfer gwaith ymchwil ac astudio pan fo cynhyrchedd yn isel.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

4.7 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd ACA: Yr Hebog Tramor *Falco peregrinus* (Cod UE: A103)

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 7: Yr Hebog Tramor

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod maint y boblogaeth yn cynnwys o leiaf 9 pâr magu (ffurflen AGA 2003 9-12 o barau, 0.7-0.9% DU) ac yn ddelfrydol bydd hyn yn cynyddu.
- Bod manau nythu'r hebog tramor o fewn y safle yn cael eu cynnal neu eu hystyn fel eu bod yn magu ym mhob safle nyth priodol.
- Bod magu hebogau tramor yn llwyddiannus yn golygu bod o leiaf un o'r cywion yn gadael y nyth, pan gaiff monitro sampl poblogaeth ei gynnal.
- Bod yna ddigon o glogwyni a chreigiau gyda silffoedd sy'n addas ar gyfer nythu, fel arfer safleoedd nythu traddodiadol, i gefnogi'r boblogaeth yn y tymor hir.
- Bod yna ddigon o gynefinoedd ac ysglyfaethau hela. Nid oes modd monitro neu asesu'r cyflenwad o ysglyfaeth yn hawdd ond gall fod yn bwysig ar gyfer gwaith ymchwil ac astudio pan fo cynhyrchedd yr hebog tramor yn isel.
- Bod yr holl ffactorau sy'n effeithio ar gyflawni'r amodau hyn o dan reolaeth.

Yn ogystal, mae gan bob Amcan Cadwraeth nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd yn cynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer AGA/ ACA Migneint-Arenig-Dduallt (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae rheolaeth anaddas o bori / llosgi / draenio wedi niweidio cynefin bwydo / magu'r boda tinwyn a'r cudyll bach ac wedi niweidio cynefin bwydo'r hebog tramor, sef tair nodwedd yr AGA. Ymdrinnir â hyn mewn rhai ardaloedd drwy ddefnyddio Cytundebau Rheoli A15 a chytundebau Tir Cymen/Tir Gofal. Mae coedwigo'r orgors hefyd wedi cwtogi ar y cynefin magu/bwydo yn y gorffennol, ond mae hyn yn cael

sylw i ryw raddau gan brosiect adfer cynefinoedd ar y cyd rhwng y RSPB, y Comisiwn Coedwigaeth a Chyngor Cefn Gwlad Cymru.

Mae cynefinoedd bwydo/magu'r tair rhywogaeth hefyd yn agored i asideiddio gan fod glawiad uchel a daeareg/priddeg asidig y safle yn ychwanegu at y llygredd atmosfferig.

Mae'r safle hwn hefyd wedi cael ei effeithio'n sylweddol yn y gorffennol gan weithgarwch cloddio sydd wedi arwain at ddinistrio'r cynefinoedd a ddefnyddiwyd gan adar sy'n magu, gan gynnwys tair rhywogaeth yr AGA.

Mae'r pwysau gan weithgarwch hamdden yn weddol isel ar hyn o bryd ac wedi'i wasgaru ar hyd y safle, ond gall nodweddion yr AGA gael eu heffeithio pe bai'r defnydd yn cynyddu'n sylweddol wrth ymyl safleoedd magu, er enghraifft ar ôl gweithredu deddfwriaeth Deddf CROW neu drwy fwy o gyhoeddusrwydd mewn llyfrau teithio. Mae erlid yr adar wedi bod yn broblem yn y gorffennol, gydag adar yn cael eu saethu yn eu nythod. Gobeithir y bydd y bygythiad hwn yn lleihau drwy fod yn fwy gwyliadwrus a chodi ymwybyddiaeth y cyhoedd.

AGA Mynydd Cilan, Trwyn y Wylfa ac Ynysoedd Sant Tudwal

Trosolwg

Mae'r arfordir yma yn agored i wyntoedd cryfion y de-orllewinol ac mae'r clogwyni meddal sy'n cefnu ar y baeau bob amser wedi erydu ac yn darparu mosaig o waddodion noeth, diferiadau a chynefinoedd morol a glaswelltiroedd twyni sy'n gyfoethog o flodau. Mae'r rhain yn bwysig ar gyfer casgliad cyfan o greaduriaid di-asgwrn-cefn prin, yn cynnwys un o ddim ond dau o boblogaethau Prydeinig o'r saerwenynen *Osmia xanthomelana* sydd mewn perygl, ac mae'r oedolion yn casglu mwd ar gyfer eu nythod o ddiferiadau a blodau llysiâu'r meheryn yn y glaswelltiroedd twyni ar gyfer paill a neithdar.

Mae'r ardal yn arbennig o bwysig ar gyfer poblogaeth y frân goesgoch *Pyrhocorax pyrrhocorax*. Caiff y safle ei ddefnyddio'n rheolaidd gan 3% o boblogaeth y Deyrnas Unedig o'r aderyn carismatig hwn drwy gydol y tymor magu a thu allan i'r tymor. Mae clogwyni ac ogofau'r môr yn darparu safleoedd magu a chlwydo, tra bo'r clogwyni, rhostir, glaswelltir morwrol a phorfa fewndirol a chaeau yn darparu safleoedd bwydo drwy'r flwyddyn i'r bwydwy'r asgwrn cefn arbenigol.

Caiff pentir creigiog Mynydd Cilan ei ddominyddu gan rostir sych gyda grug *Calluna vulgaris* ac eithin mân *Ulex gallii*. Mae rhywogaethau eraill o rostir sy'n bresennol yn cynnwys, clychau'r grug, crug deilgroes, serennyn, peiswellt coch, archmain a llwynhidydd gyda phocedi bychain o eithin a llyswydd Ewropeaidd. Mae yna hefyd ardal amlwg o gymunedau rhostir gwlypach a phyllau bas cysylltiol sy'n cynnwys nifer o blanhigion prin, gan gynnwys glaswellt gwallt y gors *Deschampsia setacea* yn ei unig safle sydd ar ôl yng Nghymru, camomeil *Chamaemelum nobile*, pelenllys *Pilularia globulifera*, foledau gwelw *Viola lactea* a chrafanc deiran y dŵr. Mae clogwyni'r pentir hefyd yn cynnal hesg dotiog *Carex punctata*, llaethlys *Portland Euphorbia portlandica*, gorfanaid eiddew *Orobanche hederiae* a gwaywffurf *Duegredyn Asplenium obovatum*.

Mae'r ardaloedd creigiog o amgylch Porth Ceiriad ac Ynysoedd Sant Tudwal o ddi-ddordeb morol biolegol arbennig oherwydd eu pyllau cerrig arbenigol a'u cynefinoedd gordo, presenoldeb cylchfaoedd cymunedol cyflawn dros wyneb Mynydd Cilan sy'n agored i donnau, presenoldeb y sbwng *Stelletta grubii* sydd yn brin yn genedlaethol a dwy gymuned bwysig ar sail genedlaethol: Craig a gaiff ei brwsio gan y tonnau â gwymon danheddog *Fucus serratus*, *sbyngau* a chwistrellau môr a chraig a gaiff ei brwsio gan y tonnau â môr-wiail *Laminaria digitata*, chwistrellau môr a bryzoans.

Mae'r ardal arfordirol yn gadael creigiau a ffurfiwyd yn ystod cyfnodau Cambriaidd ac Ordofigaidd cynnar yn ddi-ammddiffyn, ac mae rhai o'r rhain yn cynnwys ffosilau pwysig sydd wedi galluogi pobl i ddyddio cerrig yn benodol a'u cymharu â cherrig rhyngwladol. Mae'r clogwyni ym Mhorth Ceiriad hefyd yn bwysig i ddeall cymhlethdod digwyddiadau rhewlifol a ddigwyddodd ym Mhen Llŷn yn ystod yr Oes Ia ddiwethaf. Ym Mhorth Neigwl caiff geomorffoleg y system clogwyn-traeth ei bennu gan symudiad y tonnau ar y clogwyni meddal, tra bo'r gwaddodion rhewlifol a ffrwd-rewlifol a diamddiffyn yn y clogwyni yn darparu mwy o wybodaeth ar ddigwyddiadau rhewlifol a ddigwyddodd ym Mhen Llŷn yn ystod yr Oes Ia ddiwethaf.

Nodweddion Cymhwyso

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:

Pyrrhocorax pyrrhocorax o leiaf 9 o barau sy'n cynrychioli 2.6% o'r boblogaeth yn y Deyrnas Unedig RSPB 2000

Yn ystod y gaeaf mae'r ardal yn cynnal yr isod yn rheolaidd:

Pyrrhocorax pyrrhocorax o leiaf 18 o unigolion sy'n cynrychioli 2.6% o'r boblogaeth yn y Deyrnas Unedig RSPB 2000

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Poblogaeth bwysig ryngwladol (1% neu fwy o boblogaeth Prydain Fawr) o'r frân goesgoch *Pyrrhocorax pyrrhocorax* yn y tymor magu a thu allan i'r tymor

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1: Y Frân Goesgoch

Y weledigaeth ar gyfer y nodwedd hon yw iddi fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol lle gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod poblogaeth fagu'r Frân goesgoch yn cynnwys o leiaf 9 pâr.
- Bod poblogaeth nad yw'n magu'r Frân goesgoch yn cynnwys o leiaf 18 pâr.
- Bod yna ddigon o gynefinoedd ar gael i gynnal y poblogaethau.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i AGA Mynydd Cilan, Trwyn Y Wylfa ac Ynysoedd Sant Tudwal (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau bregusrwydd

Mae'r frân goesgoch yn dibynnu ar yr agosrwydd rhwng safleoedd nythu'r clogwyni môr a safleoedd bwydo'r rhostir arforol, y glaswelltir a'r tir ffermio. Mae cyfanrwydd safleoedd bwydo o'r fath a'u casgliadau amrywiol o blanhigion ac anifeiliaid di-asgwrn-cefn yn dibynnu ar bwysau canolig gan weithgarwch pori yn ogystal â dulliau ffermio traddodiadol nad ydynt yn cynnwys defnyddio agrogemegion. Mae'r safleoedd nythu ar y clogwyni'n fregus i gael eu haflonyddu gan ddringwyr, problem sy'n ymddangos i fod wedi'i goresgyn yn llwyddiannus drwy ddefnyddio gwaharddiad dringo gwirfoddol rhwng mis Chwefror a mis Gorffennaf, wedi'i ganoli gan Gyngor Mynydda Prydain.

AGA Ynys Seiriol

Trosolwg

Lleolir Ynys Seiriol oddi ar y pwynt pellaf i'r dwyrain o Ynys Môn yng ngogledd Cymru. Blocyn o galchfaen carbonifferaidd ydyw yn codi 55m gyda chlogwyni serth bob ochr. Mae haen o bridd sydd wedi'i gyfoethogi'n drwm â gwano yn gorchuddio'r calchfaen dros y mwyafrif o'r wyneb, sy'n arwain at lystyfiant gwael wedi'i ddominyddu gan haen drwchus o laswelltau (yn bennaf weiswellt coch *Festuca rubra* a *Dactylis glomerata*), danadl cyffredin *Urtica dioica*, mieri *Rubus fruticosus* a pherllys *Smyrnium olusatrum*. Mae coetir trwchus o Ysgawen *Sambucus nigra* wedi datblygu, yn enwedig dros y 40 mlynedd ers colli porfa cwningod. Mae clogwyni'r môr yn cynnal fflora morol nodweddiadol, yn cynnwys Duegredyden arfor *Asplenium marinum*.

Mae'r safle o bwysigrwydd Ewropeaidd am ei boblogaeth fagu o Fulfrain *Phalacrocorax carbo*, sy'n bwydo yn y môr o amgylch a thu allan i'r ACA. Mae'r ynys hefyd o ddiddordeb oherwydd bod adar môr eraill yn nythu ar ei chlogwyni môr ac yn ei hardaloedd glaswelltir agored. Mae'r rhain yn cynnwys pedwar o garfilod (palod, gwylogod, gwylogod du a llursod), yn ogystal â mulfrain, adar drycin y graig, gwylanod coesddu, hwyaid fwythblu, gwylanod penwaig, gwylanod cefnddu mawr a gwylanod cefnddu bach. Mae poblogaeth y palod sy'n magu, a arferai fod yn nifer o filoedd o barau, wedi gostwng yn sylweddol i nifer sydd ar hyn o bryd yn llai na channoedd o barau. Fodd bynnag, mae hen gofnodion yn awgrymu bod amrywiadau sylweddol yn nifer y boblogaeth wedi bodoli yn y gorffennol.

Caiff yr ynys ei defnyddio fel man aros gan forloi llwyd Môr yr Iwerydd pan nad ydynt yn y môr. Mae corryn yr ogof *Meta bourneti* wedi'i gofnodi yma, yn ei unig leoliad yng Nghymru.

Nodweddion Cymhwys

ERTHYGL 4.2 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:

Phalacrocorax carbo (Gogledd orllewin Ewrop) 1.35% o'r boblogaeth sy'n magu, cymedr dros bum mlynedd 1996-2000

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1: Poblogaeth fagu'r mulfrain *Phalacrocorax carbo*

Y weledigaeth ar gyfer nodwedd 1

Amcan cadwraeth y mulfrain yw cyflawni a chynnal statws cadwraeth ffafriol, ble y bodlonir yr holl amodau a ganlyn:

- Bod nifer y mulfrain sy'n magu o fewn yr AGA yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Bod cyflenwad neu ddsbarthiad y mathau o ysglyfaeth yn ddigonol i gynnal y nifer o barau sy'n magu ac sy'n magu'n llwyddiannus.
- Bod y gwaith o reoli gweithgareddau neu weithrediadau sy'n debygol o gael effaith andwyol ar fulfrain yn briodol ar gyfer cynnal y nodwedd mewn cyflwr ffafriol ac yn fodd sy'n sefydlog yn yr hirdymor.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i AGA Ynys Seiriol (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ffactorau Bregusrwydd

Mae ei arwahanrwydd a pholisi'r tiffeddiannwr yn gwarchod y safle rhag y mwyafrif o ymyriadau. Fodd bynnag, gallai llygod mawr brown fod wedi effeithio ar boblogaeth yr adar sy'n magu. Ymddengys bod y gwaith i gael gwared ar y rhain yn 1998 wedi bod yn llwyddiannus ond mae angen monitro hyn, ac mae mincod yn awr yn fygythiad sylweddol. Gall tyfiant o brysgwydd a mieri gyfyngu ar safleoedd nythu, felly mae angen ailgyflwyno anifeiliaid pori.

AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid

Trosolwg

Mae AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid wedi'u lleoli ar arfordir gogleddol a gorllewinol Ynys Môn, yng ngogledd orllewin Cymru. Mae'r AGA yn cynnwys tair ardal ar wahân. Mae Ynys Feurig wedi'i lleoli ar arfordir gorllewinol Ynys Môn ac yn agos at faes

awyr Y Fali, gyda Bae Cemlyn, sydd hefyd yn ACA, wedi'i lleoli oddeutu 20 cilomedr i ffwrdd. Mae Ynysoedd y Moelrhoniaid wedi'u lleoli tri chilomedr oddi ar Drwyn y Gader i'r gogledd o Ynys Môn (gweler Ffigwr 1).

Mae Ynys Feurig yn cynnwys cyfres o ynysoedd isel sydd yn ymestyn oddeutu 1 cilomedr i'r môr o'r traeth tywodlyd. Ychydig iawn o llystyfiant a geir yno, namyn yr ynysoedd uchaf ar y cyrion. Ym Mae Cemlyn, mae stormdraeth graeanog yn ffurfio bar rhwng lagŵn llanw a'r glannau agored. Mae'r cynefinoedd graeanog, ynghyd â'r morfa heli sydd yn datblygu o amgylch y lagŵn a'r pyllau halltaidd yn nes at y tir yn gyfuniad anarferol o gynefinoedd. Grŵp o ynysigau gyda llystyfiant yn brin ynddynt ydy Ynysoedd y Moelrhoniaid, sydd yn mesur 17 ha. Maent yn cael eu hamddiffyn gan gerhyntau cryfion ond yn hynod agored i wyntoedd cryfion o'r gorllewin a'r gogledd.

Mae'r safle AGA yn bwysig iawn i bedair rhywogaeth o fôr-wenoliaid sy'n magu. Mae'r tair ardal ar wahân yn cael eu hystyried fel un safle o ganlyniad i symudiad rheolaidd yr adar rhwng y tair rhan.

Mae'r safle ACA yn bwysig oherwydd ei lagŵn a'i rhywogaethau cysylltiedig a'r gefnen raeanog a'i llystyfiant.

Ardaloedd eraill sydd yn bwysig i'r safleoedd AGA ac ACA yw ardaloedd o brysg, glaswelltir corsiog, morfa heli, ffosydd, rhynglanw, clogwyni arforol ac ysgafellau ac agennau cysylltiedig.

Nodweddion Cymhwysio

ERTHYGL 4.1 CYMHWYSTER (79/409/CEE)

Yn ystod y cyfnod magu mae'r ardal yn rheolaidd yn cynnal:

Sterna dougallii (Ewrop – magu) 4.7% o boblogaeth fagu cymedr 5 mlynedd PF, 1992-1996

Sterna hirundo (Gogledd/Dwyrain Ewrop – magu) o leiaf 1.5% o boblogaeth fagu cymedr 5 mlynedd PF, 1992-1996

Sterna paradisaea (Arctig– magu/Cefnforoedd y De - gaeafu) o leiaf 2.9% o boblogaeth fagu cymedr 5 mlynedd PF, 1992-1996

Sterna sandvicensis (Gorllewin Ewrop/Gorllewin Affrica) 3.3% o boblogaeth fagu cymedr 5 mlynedd PF, 1993-1997

Amcanion Cadwraeth

4.1 Amcan Cadwraeth ar gyfer Nodwedd 1-4: Poblogaeth fagu Môr-wenoliaid (Nodwedd 1: Môr-wennol y Gogledd *Sterna paradisaea*; Nodwedd 2: Môr-wennol gyffredin *Sterna hirundo*; Nodwedd 3: Môr-wennol wridog *Sterna dougallii*, a Nodwedd 4: Môr-wennol bigddu *Sterna sandvicensis*)

Y weledigaeth ar gyfer nodweddion 1-4

Y weledigaeth ar gyfer y nodweddion hyn yw iddynt fod mewn cyflwr cadwraeth ffafriol ble y gellir diwallu'r holl amodau a ganlyn:

- Bod nifer y môr-wenoliaid sy'n magu o fewn yr AGA yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Bod y nifer o gywion sy'n gadael y nyth yn llwyddiannus yn yr AGA a thu hwnt yn ddigonol i helpu cynnal y boblogaeth.
- Nad yw amrywiaeth a dosbarthiad môr-wenoliaid yn yr AGA a thu hwnt wedi'u cyfyngu neu eu rhwystro.
- Bod maint y cynefinoedd cefnogi a ddefnyddir gan fôr-wenoliaid yn sefydlog neu'n cynyddu.
- Bod cynefinoedd cefnogi o ansawdd ddigonol i gynnal gofynion y môr-wenoliaid.
- Bod ffynonellau bwyd priodol a digonol ar gael i fôr-wenoliaid o fewn cyrraedd yr AGA.
- Bod gweithredoedd neu ddigwyddiadau sy'n debygol o effeithio ar gynladwyedd y boblogaeth dan reolaeth.

Yn ogystal, mae pob Amcan Cadwraeth â nifer o ddangosyddion perfformiad cysylltiedig. Mae'r dangosyddion perfformiad yn rhan o'r amcan cadwraeth, ond nid yn rhywbeth sy'n ei ddisodli. Rhaid i asesiadau o'r cynlluniau a'r prosiectau fod yn seiliedig ar yr holl amcanion cadwraeth, nid dim ond y dangosyddion perfformiad. Gellir gweld y dangosyddion perfformiad yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth ar gyfer AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid, ACA Bae Cemlyn, Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) Ynys Feurig a SoDdGA Bae Cemlyn (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Factorau Bregusrwydd

Caiff y tri lleoliad unig hyn eu defnyddio ar adegau gwahanol fel safleoedd magu gan boblogaethau o fôr-wenoliaid gwridog Môr Iwerddon, er gallent fod yn wag am flynyddoedd tra rhoddir ffafriaeth i safleoedd eraill, am resymau anhysbys. Ar hyn o bryd Ynys Rockabill ym Mae Dunlin yw'r lleoliad magu a ffafir. Mae'r tair ynys yn yr ACA yn parhau i gynnal cytrefi pwysig o fôr-wenoliaid Arctig, cyffredin a phigddu.

Mae môr-wenoliaid gwridog yn treulio'r rhan fwyaf o'u bywydau i ffwrdd oddi wrth y cytrefi magu hyn ac felly maent yn agored i bwysau sydd tu hwnt i reolaeth y rheolwyr safle, gan gynnwys ffactorau sy'n effeithio ar gyflenwad bwyd, goroesiad yn y gaeaf ac ati.

Mae pwysau o ganlyniad i weithgareddau hamdden yng Nghemlyn yn codi o hyrwyddo'r llwybr cerdded arfordirol sy'n mynd heibio'n agos i'r cytrefi ac mae angen i wardeniaid reoli'r llwybr hwn 24 awr y dydd i arwain y cyhoedd islaw'r gorwel. Mae cytrefi eraill yn dioddef aflonyddwch achlysurol gan fynediad cyhoeddus esgeulus ac mae angen i wardeniaid reoli hyn bob amser. Mae angen rheoli ysglyfaethwyr daear (carlwm a llwynog) yn rheolaidd ym Mae Cemlyn ac ar Ynys Feurig ac mae mincod hefyd yn fygythiad. Mae'r hebogau tramor a'r gwyllanod rôg wedi achosi marwolaeth ac enciliad cytrefi ar rai achlysuron. Mae casglwyr sy'n dwyn wyau yn parhau i fod yn fygythiad.

Ramsar

Ramsar Corsydd Ynys Môn a Llŷn

Trosolwg

Cyfes o gorsydd tra-fasig o bwysigrwydd rhyngwladol sy'n cynnwys chwe safle gwahanol, sy'n cefnogi amrediad o elfennau fflora a ffawna prin. Mae'r chwe gwlypdir i'w cael ym mlaenau cymoedd a hen fasnau afonydd sydd wedi'u llenwi'n bennaf â gwaddodion marl a mawn ac yn nau safle ceir dŵr agored. Mae carreg galchaid *Calcareous* yn deillio o galchfaen *limestone* ac mae dyfrhaenau drift calchaid yn effeithio ar y corsydd ac yn arwain at llystyfiant penodol. Mae'r corsydd hyn yn adnabyddus fel y safloedd gorau yng Nghymru ar gyfer rhawn yr ebol.

Maen Prawf Ramsar 1

Mae'r safle yn cynnal cyfes o gorsydd tra-fasig, calchaid sy'n gynefin prin ym mharth bioddaearyddol y Deyrnas Unedig.

Mae nodweddion Atodiad 1 y Gyfarwyddeb Cynefinoedd sy'n bresennol yn yr ACA yn cynnwys:

H3140 Dyfroedd oligo-mesotroffig caled gyda llystyfiant benthig *Chara spp*

H4010 Rhostiroedd gwlyb Gogledd yr Iwerydd gydag *Erica tetralix*

H6410 *Dolydd molinia* ar briddoedd calchaid, mawnaidd neu glai llawn silt (*Molinion caeruleae*)

H7210 Corsydd calchaid gyda *Cladium mariscus* a rhywogaethau o'r *Caricion davallinae*

H7230 Corsydd Alcalinaidd

S1013 *Vertigo geyeri*

S1044 *Coenagrion mercuriale*

S1065 *Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia*

Nodweddion Cymhwyso

Maen Prawf Ramsar 3

Mae'r safle'n cynnal fflora a ffawna amrywiol gyda rhywogaethau prin cysylltiedig ac mae o werth arbennig i gynnal amrywiaeth enetig ac ecolegol y rhanbarth.

Ffactorau (yn y gorffennol, yn gyfredol neu bosib) sy'n effeithio'n andwyol ar gymeriad ecolegol y safle, yn cynnwys newidiadau i ddefnydd tir (yn cynnwys dŵr) a phrosiectau datblygu:

- Olyniad llystyfiant
- Draenio/hawlio tir: (amhenodol)
- Ewtroffigedd
- Llygredd – gwrteithiau amaethyddol

Amcanion Cadwraeth

Mae crynodeb o'r Amcanion Cadwraeth wedi'i ddarparu ar gyfer safleoedd Ynys Môn dan ACA Corsydd Ynys Môn (Tudalennau 22-28 uchod) a cheir yr Amcanion Cadwraeth ar gyfer safleoedd Llŷn dan ACA Corsydd Llŷn (Tudalennau 62-64 uchod).

Safle Ramsar Cors Fachno a Dyfi

Trosolwg

Casgliad morydol, yn cynnwys yr afon Dyfi, dwy system o dwyni calchaid a chyforgors fawr. Mae'r Afon Dyfi yn un o'r enghreifftiau gorau yng ngogledd-orllewin Ewrop o foryd fechan, sy'n sychu ac sy'n brin o faetholion, sydd fwy neu lai heb ei heffeithio gan ddatblygiad diwydiannol. Ceir yno amrediad eang o gynefinoedd morydol, yn cynnwys newidiadau prin i lwyfandir. Mae Cors Fachno yn safle o bwysigrwydd rhyngwladol am ei fod yn fath o ardal ar gyfer cyforgors forydol ac un o'r cyforgorsydd gweithredol fwyaf yn y Deyrnas Unedig. Mae'r geomorffoleg, fflora a'r ffawna infertebrat o bwysigrwydd rhyngwladol. Mae'r safle yn cynnal yr unig haid o wyddau brest wen yr Ynys Las sy'n gaeafu'n rheolaidd yn Lloegr a Chymru, ac yn safle pwysig yng Nghymru ar gyfer magu rhydwy. Mae'r safle'n cynnal gweithgarwch masnach ymwelwyr sylweddol a defnyddiau hamdden ac addysgol.

Nodweddion Cymhwyso

Maen Prawf Ramsar 1

Mae'r safle'n cynnwys yr ehangder mwyaf o gyforgors bennaf yn iseldir Prydain; y gyforgors forydol fwyaf a'r drydedd gyforgors 'actif' fwyaf ym Mhrydain. Mae nodweddion Atodiad 1 y Gyfarwydddeb Cynefinoedd sy'n bresennol yn yr ACA yn cynnwys:

H7110 Cyforgorsydd actif

H7120 Cyforgorsydd diraddedig y mae'n bosib eu hadfywio

H7150 Pantiau ar is-haenau mawn y *Rhynchospirion*

Ffactorau (yn y gorffennol, yn gyfredol neu bosib) sy'n effeithio'n andwyol ar gymeriad ecolegol y safle, yn cynnwys newidiadau i ddefnydd tir (yn cynnwys dŵr) a phrosiectau datblygu:

Heb ganfod ffactorau.

Amcanion Cadwraeth

Gellir gweld y wybodaeth yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i ACA Cors Fochno (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Chwefror 2011).

Ramsar Llyn Idwal

Trosolwg

Llyn oligotroffig cymharol fas, gyda fflora sy'n llawn rhywogaethau, a chynrychiolir bron bob rhywogaeth sy'n nodweddiadol yn nyfroedd Prydain. Mae'r rhain yn cynnwys y gwybr chwech brigerog *Elatine hexandra*, pelenllys *Pilularia globulifera* a'r mynawydlys *Subularia aquatica*. Mae yna ardaloedd bach o lystyfiant yn codi. Yn fiolegol, mae'r llyn yn gymharol gyfoethog.

Nodweddion Cymhwyso

Maen Prawf Ramsar 1

Llyn oligotroffig, bach a bas mewn cwm. Mae'r basn craig hanner cylch (neu cwm) sy'n cynnwys y llyn yn un o'r enghreifftiau gorau yn Eryri.

Maen Prawf Ramsar 2

Cymuned o blanhigion sy'n llawn rhywogaethau, yn cynnwys bron bob rhywogaeth sy'n nodweddiadol yn nyfroedd oligotroffig ym Mhrydain. Rhywogaethau nodedig, yn cynnwys *Elatine hexandra* a *Subularia aquatica* (y ddau yn brin yn genedlaethol) a *Pilularia globulifera* (yn fregus ar lefel Ewropeaidd).

Ffactorau (yn y gorffennol, yn gyfredol neu bosib) sy'n effeithio'n andwyol ar gymeriad ecolegol y safle, yn cynnwys newidiadau i ddefnydd tir (yn cynnwys dŵr) a phrosiectau datblygu:

Heb ganfod ffactorau.

Amcanion Cadwraeth

Gellir gweld y wybodaeth yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i ACA Eryri (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Mawrth 2008).

Ramsar Llyn Tegid

Trosolwg

Llyn Tegid yw'r llyn naturiol mwyaf yng Nghymru. Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri sy'n berchen ar wely'r llyn, er mai Asiantaeth yr Amgylchedd sydd berchen y dŵr. Mae'n bwysig oherwydd y rhywogaethau planhigion sy'n brin ar lefel rhyngwladol sydd i'w cael ar y safle, ac yn arbennig y llyriad nofiadwy *Luronium natans* a'i ffawna pysgod unigryw, sy'n cynnwys y gwyniad endemig, *Coregonus lavaretus*. Ar un amser ystyriwyd bod y falwen ludiog, *Myxas glutinosa*, wedi diflannu o'r ardal, ac nid oedd neb wedi'i gweld yn Llyn Tegid ers 1953. Fodd bynnag, cafodd ei hailddarganfod yn y llyn yn ystod misoedd yr haf, 1998.

Nodweddion Cymhwyso

Maen Prawf Ramsar 1

Llyn naturiol mwyaf yng Nghymru, yn gorwedd yn ddwfn mewn dyffryn cafnog.

Maen Prawf Ramsar 2

Mae rhywogaethau'r planhigion lleidllys *Limosa aquatica*, y gwybyr chwe brigerog *Elatine hexandra*, hesg *Carex aquatilis* a'r llyriad nofiadwy *Luronium natans* yn tyfu un ai yn y llyn neu ar ei bwys, ac mae'r rhain oll yn brin ym Mhrydain. Ystyrir bod y llyriad nofiadwy'n rhywogaeth fregus yn fyd-eang. Dyma un o'r chwe safle ym Mhrydain ble y ceir y Gwyniad *Coregonus lavaretus*; mae poblogaeth Gymreig y pysgodyn hwn yn unigryw o ran ei enynnau. Mae Llyn Tegid hefyd yn gynefin anarferol i'r penllwyd *Thymallus thymallus* gan ei bod fel arfer yn rhywogaeth afonol. Mae'r falwen ludiog, *Myxas glutinosa* sy'n brin yn genedlaethol wedi'i hailddarganfod yng ngro bas glannau'r llyn.

Ffactorau (yn y gorffennol, yn gyfredol neu bosib) sy'n effeithio'n andwyol ar gymeriad ecolegol y safle, yn cynnwys newidiadau i ddefnydd tir (yn cynnwys dŵr) a phrosiectau datblygu:

- Llygredd – carffosiaeth ddomestig

Mae llygredd tarddle pwynt o fannau arllwysfa carffosiaeth yn cyfrif am lai na 10% o gyfanswm y cyfraniad o ffosffad a nitrad. Gordyfiant o algâu gwyrddlas ysbeidiol a thymhorol. Ychydig o welliannau i weithiau trin carffosiaeth.

- Llygredd - plaleiddiaid/hylifau ffo amaethyddol

Mae llygredd ymledol yn parhau i gyfrannu at ewtroffigedd dyfroedd y llyn. Mae lefelau ffosffad a nitrad y llyn yn eithaf digyfnewid.

Amcanion Cadwraeth

Gellir gweld y wybodaeth yn y Cynllun Rheoli Craidd gan gynnwys Amcanion Cadwraeth i Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid/ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid (Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Ebrill 2008).

Atodiad II: Adolygiad o'r Cynlluniau, Rhaglenni a'r Prosiectau

Cynlluniau Datblygu

- Cynllun Datblygu Lleol Conwy (Adnau Diwygiedig 2011 & Newidiadau Ffocws Arfaethedig)
- Cynllun Datblygu Lleol Adnau Cyngor Sir Ddinbych 2006 – 2021 (fersiwn adneuo 2009 & Newidiadau Ffocws, 2012)
- Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion Fersiwn Adneuo (gan gynnwys Newidadau Ffocws 2007 - 2022)
- Cynllun Datblygu Unedol Powys 2001 - 2016 (Mabwysiadwyd Mawrth 2010)
- Cynllun Datblygu Parc Cenedlaethol Eryri (Mabwysiadwyd Mai Gorffennaf 2011)

Trafnidiaeth

- Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol (2009)
- Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)
- Stratgogaeth Drafnidiaeth Gymunedol Gwynedd a Môn (2007)

Dŵr

- Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr Terfynol Dŵr Cymru (2012)
- Cynllun Rheoli Basn Afonydd -Ardal Basn Afonydd Gorllewin Cymru (2009)
- Adolygu Caniatadau Cyfarwyddeb Cynefinoedd (2010)
- Cynllun Rheoli Basn Afonydd -Ardal Basn Afon Dyfrdwy (2009)
- Cynllun Rheoli Basn Afonydd -Ardal Basn Afon Hafren (2009)
- Cynllun Rheoli Traethlin Gorllewin Cymru

Gwastraff a Mwynau

- Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2003-2013)
- Datganiad Technegol Rhanbarth Gogledd Cymru (2008)

Ynni

- Fframwaith Ynys Ynni Môn (2010)
- Datganiad Polisi Cenedlaethol ar gyfer Cynhyrchu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig (2011)
- Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Ynni (EN-1) (2011)
- Ynni Cymru: Trawsnewidiad Carbon Isel (2012)
- SeaGen, Cynlluniau Ynni'r Llanw, Môn (2011)
- Gwynt y Môr (2011)

- Fferm Wynt Rhiannon
- Atomfa Pwr Niwclear Wylfa B
- National Grid: Prosiect Cysylltiadau Gogledd Orllewin Cymru (2013)

Erill

- Strategaeth Twristiaeth Gogledd Cymru (2010-2015)
- Adnewyddi'r Economi: Cyfeiriad Newydd (2010)
- Cynllun Rheoli Cyrchfan (2012)

Cynlluniau Datblygu

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Lleol Conwy (Adnau Diwygiedig 2011) & Newidiadau Ffocws Arfaethedig	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardal Weinyddol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefnoedd / Asesiad Priodol	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy (Awst 2012) Cynllun Datblygu Lleol Conwy (Adnau Diwygiedig 2011) Papur Cefndir Diwygiedig 11 – Cyflwyniad, Adroddiad Sgrinio - Asesiad Rheoliadau Cynefnoedd
Manylion y Ddogfen	Effeithiau posib all greu effeithiau 'cyfunol'
<p>Nodir yng Nghynllun Datblygu Lleol Conwy bolisiau a bwriadau yn ardal weinyddol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ar gyfer datblygu a defnyddio tir ac adeiladau yng nghyswilt economeg; twristiaeth, cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol; yr amgylchedd naturiol, treftadaeth ddiwylliannol, trafnidiaeth gynaliadwy a mwynau a gwastraff.</p> <p>Yn ôl Asesiad Marchnad Tai Lleol Conwy, dros gyfnod y cynllun byddai raid darparu ar gyfer 8,640 o Unedau Tai Fforddiadwy.</p> <p>Mae angen twf economaidd cynaliadwy ar gyfer hyd at o oddeutu 32 hectar, gyda lefel wrth gefn o hyd at 37 hectar o dir cyflogaeth i gwrdd â'r newid yn y boblogaeth a ragwelir. Er mwyn cyfrannu at ostwng y niferoedd sy'n teithio allan o'r sir, bydd lle ar gyfer 14 hectar pellach o dir cyflogaeth, gyda lefel wrth gefn o hyd at 16 hectar. Bydd y ganolfan strategol a lleoliadau hygyrch Conwy, Cyffordd Llandudno a Bae Colwyn yn cael eu defnyddio i gwrdd â'r angen hwn</p> <p>Mae'r Cynllun yn canolbwyntio'r rhan fwyaf o ddatblygiadau'r</p>	<p>Daeth Adroddiad Sgrinio'r Asesiad Rheoliadau Cynefnoedd (Awst 2012) i'r casgliad na fydd y Cynllun Datblygu Lleol yn cael effaith sylweddol ar gyfanrwydd unrhyw un o'r Safleoedd Ewropeaidd yng Nghynllun yr Ardal nac mewn ardaloedd cyfagos, ar ei ben ei hun nac yn gyfunol gyda chynlluniau neu brosiectau eraill ac, o'r herwydd, ni fydd raid iddynt wrth Asesiad Priodol.</p> <p>Yn gyffredinol, mae'r polisiau yng Nghynllun Datblygu Lleol Conwy (Adnau Diwygiedig) yn gadarnhaol a phroactif o ran cadwraeth, gwella a gwarchod bioamrywiadeth, yn cynnwys cyfanrwydd safleoedd Ewropeaidd. Tra bydd yn cefnogi gwaith datblygu ar y safleoedd yr awgrymir eu neilltuo, bydd y Cynllun Datblygu Lleol yn ddiogelu tirluniau, cynefnoedd a safleoedd o bwysigrwydd a, lle bo'n bosib, eu gwella.</p>

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Lleol Conwy (Adnau Diwygiedig 2011) & Newidiadau Ffocws Arfaethedig	
<p>dyfodol yng nghanolfan strategol Conwy, Llandudno, Cyffordd Llandudno a Bae Colwyn; ac yn yr anheddleoedd trefol o'u cwmpas. At hyn, mae'r safleoedd isod wedi'u nodi ar gyfer codi tai a datblygu economaidd: Bae Colwyn; Mochdre; Llandrillo-yn-Rhos; Hen Golwyn; Abergele; Towyn; Bae Cinmel (gan gynnwys Pensarn); Llanfairfechan; a Phenmaenmawr.</p> <p>Mae Ardal y Cynllun yn cynnwys nifer o safleoedd Ewropeidd, yn cynnwys: Ardal Cadwraeth Arbennig Pen y Gogarth; Ardal Cadwraeth Arbennig y Fenai a Bae Conwy; Ardal Cadwraeth Arbennig Mignant – Arenig - Dduallt; Ardaloedd Gwarchod Arbennig Traeth Lafan, Bae Conwy; ac Ardal Gwarchod Arbennig Mignant – Arenig - Dduallt.</p> <p>Wrth geisio cefnogi anghenion economaidd a chymdeithasol ehangach Ardal y Cynllun, mae'r Cyngor Bwrdeistrefol Sirol yn ceisio rheoleiddio gwaith datblygu er mwyn cadw a, lle bo'n bosib, wella amgylchedd naturiol, cefn gwlad ac arfordir Ardal y Cynllun. Cyflawnir hyn yn rhannol trwy ddiogelu safleoedd o bwys rhyngwladol yn unol â gofynion y Polisi Cynllunio Cenedlaethol.</p>	

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Lleol Adnau Cyngor Sir Ddinbych 2006 – 2021 (fersiwn adnewo 2009) & Newidiadau Ffocws Arfaethedig	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cyngor Sir Ddinbych
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardal Weinyddol Cyngor Sir Ddinbych
Gwaith Cysyllfiedig - Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd /	Cyngor Sir Ddinbych (Mai 2010) Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd dan Reoliad 61/62 y Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau 2010,

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Lleol Adhau Cyngor Sir Ddinbych 2006 – 2021 (fersiwn adneuo 2009) & Newidiadau Ffocws Arfaethedig	
Asesiad Priodol	Cynllun Datblygu Lleol Adhau Cyngor Sir Ddinbych 2006 – 2021.
Manylion y Ddogfen	Effaithiau posib all gael effeithiau 'cyfunol' Mae'r asesiad sgrinio hwn a gynhaliwyd yn dod i'r casgliad nad oes effeithiau sylweddol wedi'u nodi ar safleoedd Ewropeaidd. Mae polisiau yn eu lle i warchod safleoedd Ewropeaidd.
Yng Nghyllun Datblygu Lleol Adhau Cyngor Sir Ddinbych nodir polisiau a bwriadau yn ardal weinyddol Cyngor Sir Ddinbych ar gyfer datblygu a defnyddio tir ac adeiladau yng nghyswilt nifer o themâu, yn cynnwys; Adeiladu Cymunedau Cynaliadwy; Hyrwyddo Economi Cynaliadwy, Parchu ein Hamgylchedd; a Chyflawni Hygyrchedd Cynaliadwy. Mae Strategaeth y Cynllun Datblygu Lleol yn darparu ar gyfer codi 7,500 o anheddau newydd yn ystod cyfnod y Cynllun ac oddeutu 50 hectar o dir cyflogaeth. Bydd y rhan fwyaf o'r anheddau newydd a'r tir cyflogaeth yn y prif drefi a phentrefi a gilyn: Bodelwyddan; Rhyl; Prestatyn; Llanelwedd, Dinbych; Rhuthun; a Chorwen. Mae Ardal y Cynllun yn cynnwys nifer o safleoedd Ewropeaidd, yn cynnwys: Ardal Cadwraeth Arbennig y Berwyn a Mynyddoedd De Clwyd; Ardal Cadwraeth Arbennig Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid; Ardal oedd Gwarchod Arbennig y Berwyn; ac Ardal Gwarchod Arbennig Bae Lerpwl. Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn cyfeirio'n benodol at 'ardaloedd gwarchod' yn Amcan 16 sy'n nodi: Bydd y Cynllun Datblygu Lleol yn ceisio gwarchod a gwella treftadaeth naturiol ac adeiledig y Sir, gan gynnwys agweddau megis fiwedd, bioamrywiaeth, geoamrywiaeth safleoedd ac adeiladau dynodedig a rhywogaethau a warchodir. Bydd gwasanaethau a nwyddau amgylcheddol hefyd yn cael eu gwella a'u datblygu.'	

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion – Fersiwn Adnewo 2007 – 2022 (gan gynnwys Newidiadau Ffocws Arfaethedig)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cyngor Sir Ceredigion
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardal Weinyddol Cyngor Sir Ceredigion
Gwaith Cysylltiedig - Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd / Aseiad Priodol	Cyngor Sir Ceredigion (Rhagfyr 2010) Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd ar gyfer Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion, Fersiwn Adnewo'r Adroddiad Sgrinio.
Manylion y Ddogfen	<p>Effeithiau Posib all achosi effeithiau 'cyfunol'</p> <p>Daeth yr Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd ar gyfer Cynllun Datblygu Ceredigion i'r casgliad na fydd bwriadau'n cael unrhyw effaith negyddol sylweddol ar y Safleoedd Rhyngwladol a nodwyd, ar eu pennau eu hunain nac yn gyfunol gyda chynlluniau neu brosiectau eraill, gan gadw mewn cof gamau lliniaru yn cynnwys (ond nid yn gyfyngiedig i) :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Polisiâu sy'n gostwng neu'n cael gwared ag effeithiau megis DM12: isadeiledd gwasanaethau cyhoeddus sy'n rhwystro datblygiadau os oes materion capasiti yn yr isadeiledd neu'r cyrff dŵr yr effeithir arnynt, onid oes modd datrys y materion hyn neu bod modd cynnwys camau interim derbynol; ■ Strategaeth gynaliadwy a chanolbwyntio ar ddatblygu trwy ostwng yr angen i deithio; ■ Mesurau gwrthweithio megis y Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol; a ■ Rhybudd ARhC ar gyfer unrhyw bolisiau lle nad oedd yr effeithiau'n wybyddus ac, felly, nid oedd modd eu lliniaru. <p>Mae polisiâu yn eu lle i warchod safleoedd Ewropeaidd.</p>
	<p>Nodir yn Nghynllun Datblygu Lleol Ceredigion bolisiau a bwriadau yn ardal weinyddol Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer datblygu a defnyddio tir ac adeiladau yng nghyswllt nifer o themâu cyffredinol yn ymdrin â: Lefel, Dosbarthiad a Math Twf; Ffur y Datblygiad; Cymuned; yr Iaith Gymraeg; yr Amgylchedd a Newid Hinsawdd; ac Isadeiledd a Strwythurau.</p> <p>Mae'r ardaloedd allweddol lle bydd y rhan fwyaf o'r twf yn yr ardaloedd a ganiyn: Aberystwyth; Tregaron; Aberaron; Llanbedr Pont Steffan; Aberteifi; a Llandysul. Mae canolfannau Gwasanaeth Gwledig wedi'u nodi hefyd, yn cynnwys, Aberporth/Parclyn; Bow Street; Cenarth; Felinfach/ Ystrad Aeron; Llanarth; Llanilar; Llanon; Llanrhytud; Llanybydder (Sir Gaerfyrddin); Cei Newydd; Penrhyncoch; Pontarfynach; Ponthydfendigaid; Talybont; ac y Borth.</p> <p>Mae Ardal y Cynllun yn cynnwys nifer o safleoedd Ewropeaidd, yn cynnwys: Ardal Cadwraeth Arbennig Cors Fochno; Cors Fochno a Ramsar Dyfi; Ardal Gwarchod Arbennig Elenydd – Mallaen; ac Ardaloedd Cadwraeth Arbennig Pen Llŷn a'r Sarnau.</p>

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion – Fersiwn Adnewo 2007 – 2022 (gan gynnwys Newidiadau Ffocws Arfaethedig)	
Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn cyfeirio at sawl amcan gyda pholisiau cyfatebol sydd â'r nod o gadw a gwella tirlun Ceredigion sy'n cwmpasu'r amgylchedd gweledol, hanesyddol, daearegol, ecolegol a diwylliannol; ac osgoi colli bioamrywiaeth a'i gysylltiad rhwng cynefinoedd Ceredigion a gwella'r fioamrywiaeth a'r cysylltiad hwn. Wrth wneud hyn mae'n gwella mwynhad a dealltwriaeth o fioamrywiaeth trwy annog mynediad i safleoedd o ddiddordeb cadwraethol; ar yr amod y diogelir eu cyfanrwydd ecolegol.	

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Unedol Powys 2001 - 2016 (mabwysiadwyd Mawrth 2010)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cyngor Sir Powys
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardal Weinyddol Cyngor Sir Powys
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Cyngor Sir Powys (Tachwedd 2009) Cynllun Datblygu Unedol Powys – Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd
Manylion y Ddogfen	Effeithiau positif all achosi effeithiau 'cyfunol'
Yng Nghynllun Datblygu Unedol Powys nodir polisiau a bwriadau yn ardal weinyddol Cyngor Sir Powys ar gyfer datblygu a defnyddio tir ac adeiladau yng nghyswllt y canlynol: Amgylcheddol; Tai; Economi; Manwerthu a Masnach; Trafnidiaeth; Twristiaeth, Adloniant a Hamdden; Gwasanaethau Cymunedol; Ynni; Mwynau a Gwastraff; Datblygu Cyffredinol; a Pholisi Cyffredin.	Mae'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd a gynhaliwyd ar gyfer y Cynllun Datblygu Unedol yn dod i'r casgliad 'nad yw'r polisiau a'r bwriadau yn debygol o achosi effeithiau sylweddol ar unrhyw safle Ewropeaidd ym Mhowys. Mae polisiau yn eu lle i warchod safleoedd Ewropeaidd.

Cynlluniau Datblygu**Cynllun Datblygu Unedol Powys 2001 - 2016 (mabwysiadwyd Mawrth 2010)**

Mae'r Cynllun Datblygu Unedol yn nodi pedair Canolfan Ardal lle byddir yn canolbwyntio ar ddatblygu'r economi a chodi tai. Dyma nhw: Llandrindod; Y Drenewydd; Y Trallwng; ac Ystradgynlais.

Mae Ardal y Cynllun yn cynnwys nifer o safleoedd Ewropeaidd yn cynnwys: Ardaloedd Cadwraeth Arbennig y Berwyn a Mynyddoedd De Clwyd ; Ardal Gwarchod Arbennig Elenydd – Mallaen; ac Ardaloedd Cadwraeth Arbennig Pen Llyn ar Sarnau.; Ardal Gwarchod Arbennig y Berwyn; Ardal Gwarchod Arbennig Elenydd – Mallaen; a Chors Fochno a Ramsar Dyfi.

Mae Polisi Env4 yn cyfeirio'n benodol at safleoedd sydd o bwysigrwydd rhyngwladol lle "gallai cynigion datblygu a allai effeithio ar Ardaloedd Amdiffynn Arbennig (AAA) ac AAAau posib, Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA) ac ACAau posibl neu safleoedd Ramsar rhestredig, ond gael eu caniatâu lle:

- a) byddant wedi'u cysylltu'n uniongyrchol neu'n angenrheidiol ar gyfer rheolir safle er gwarchod natur, neu
  - b) na fyddant yn cael effaith sylweddol ar sicrhau'r amcanion gwarchodaeth a arweiniodd at ddynddi'r safle fel un o'r fath naill ai'n unigol neu ar y cyd â chynigion eraill.
- Lle na ellid dangos na fyddai datblygiad arfaethedig yn cael effaith andwyl ar gyfanrwydd y safle ac na ellid cael gwared â'r effaith gydag amodau, byddai caniatâd yn cael ei wrthod ac eithrio pan nad oes ateb arall a:
1. lle bydd cynefin neu rywogaeth arbennig, bod rhesymau iechyd cyhoeddus neu ddiogelwch neu ganlyniadau manteisiol o bwysigrwydd sylfaenol i'r amgylchedd; neu
  2. bod rhesymau eraill sydd, ym marn y Comisiwn Ewropeaidd,

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Unedol Powys 2001 - 2016 (mabwysiadwyd Mawrth 2010)	
yn rhesymau hollbwysig sydd o fwy o bwysigrwydd i'r cyhoedd pam y dylai datblygiad barhau."	

Cynlluniau Datblygu	
Cynllun Datblygu Parc Cenedlaethol Eryri (Mabwysiadwyd Mai Gorffennaf 2011)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardal Weinyddol Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri
Gwaith Cysylltiedig - Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd / Aseiad Priodol	Hyder Consulting Ltd (Chwefror 2008) Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd y Cynllun Datblygu Lleol – Adroddiad Sgrinio, Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri.
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol' Daeth yr aseiad sgrinio i'r casgliad na fydd y Cynllun Datblygu'n cael unrhyw effeithiau sylweddol ar gyfanrwydd unrhyw un o'r Safleoedd Ewropeaidd yn ei sgôp daearyddol, pa un ai ar ei ben ei hun neu'n gyfunol gyda chynlluniau neu brosiectau eraill. Mae polisiâu yn eu lle i warchod safleoedd Ewropeaidd. Yng <u>Nghynllun Datblygu Parc Cenedlaethol Eryri</u> nodir polisiâu a bwriadau yn ardal weinyddol Parc Cenedlaethol Eryri ar gyfer datblygu a defnyddio tir ac adeiladau yng nghyswilt yr amcanion a ganlyn: Datblygiad Cyffredinol; Gwarchod, Gwella a Rheoli'r Amgylchedd Naturiol; Gwarchod a Gwella'r Amgylchedd Diwylliannol a Hanesyddol; Hyrwyddo Cymunedau Iach a Chynaliadwy; Cefnogi'r Economi Gwledig; a hyrwyddo hygyrchedd a Chynhwysiad Mae'r Canolfannau Gwasanaeth Lleol, sef Dolgellau a'r Bala yn cael eu nodi'n arddoledd o gyfle, lle bydd y rhan fwyaf o dai yn cael eu codi ac y ceir y rhan fwyaf o ddatblygiadau sy'n

Cynlluniau Datblygu

Cynllun Datblygu Parc Cenedlaethol Eryri (Mabwysiadwyd Mai Gorffennaf 2011)

gysylltiedig â chyflogaeth. Mae'r ardaloedd hyn yn adlewyrchu'r sgôp am ddatblygiad, yn seiliedig ar hygyrchedd a maint cyfleusterau presennol.

Yng Nghynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Canolbarth Cymru, mae cynllun i wneud i ffwrdd â Phont Briwet, Penrhyndeudraeth wedi'i gynnig fel gwelliant strategol i gysylltiadau trafnidiaeth yn yr ardal.

Mae Ardal y Cynllun yn cynnwys nifer o safleoedd Ewropeaidd yn cynnwys: Ardaloedd Cadwraeth Arbennig y Berwyn a Mynyddoedd De Clwyd ; Ardal Gwarchod Arbennig y Berwyn; Cors Fochno a Ramsar Dyfi, Ardaloedd Cadwraeth Arbennig Coedydd Derw Meirionnydd a safleoedd ystlumod; Ardaloedd Cadwraeth Arbennig Morfa Harlech a Morfa Dyffryn; Ardal Cadwraeth Arbennig Rhinog; Ardaloedd Cadwraeth Arbennig Afon Eden, Cors Goch – Trawsfynydd; Ardal Cadwraeth Arbennig Coedydd Aber; Ardaloedd Cadwraeth Arbennig Afon Gwyrfai a Llyn Cwellyn; Ardal Cadwraeth Arbennig Cadair Idris; ac Ardal Cadwraeth Arbennig / Ardal Gwarchod Arbennig Migneint-Arenig-Dduallt.

Mae'r polisiau'n sicrhau bod pob gwaith datblygu'n mynd rhagddo mewn modd sy'n parhau safleoedd Ewropeaidd ac yn sicrhau bod yr amrywiaeth a'r doreth o gynefinoedd bywyd gwylt a rhywogaethau a warchodir yn cael eu gwarchod a'u gwella. Yn ôl Polisi Strategol D: Amgylchedd Naturiol, 'ni chaniateir briadau datblygu sy'n debygol o gael effaith andwyl ar gyfanrwydd safleoedd Ewropeaidd (un ai ar eu pennau eu hunain neu'n gyfunol gyda chynlluniau neu brosiectau eraill) oni bodlonir gofynion Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau 2010.'

Trafnidiaeth

Trafnidiaeth	
Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol Cymru, 2009	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cynulliad Cymru
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Cymru
Gwaith Cysylltiedig - Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd / Aseiad Priodol	Canolfan ar gyfer Cynaliadwyedd yn TRL mewn cydweithrediad â Halcrow (Mawrth 2010) Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol -Datganiad ar yr Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd i gynorthwyo Aseiad Priodol, Llywodraeth Cynulliad Cymru
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Noda'r cynllun hwn fanylion sut y bydd Strategaeth Trafnidiaeth Cymru Cymru'n Un: Cysylltu'r Genedl yn cael ei darparu tros y pum mlynedd nesaf.</p> <p>Y nod yw gwneud y mwyaf o fanteision yr holl gynlluniau a rhaglenni ar draws agenda Cymru'n Un a chryfhau'r gwaith o ddatblygu ein system trafndiaeth gynaliadwy.</p> <p>Ymyrraeth y bydd raid wrth weithredu ar lefel Cymru gyfan Trefi teithio cynaliadwy Nod – Parhau i sefydlu trefi teithio cynaliadwy ar draws Cymru</p> <p>Intigreiddio effaith teithio i'r broses gwneud penderfyniadau ehangach Nod – Gwellat'r prosesau datblygu cynllunio a pholisiau i sicrhau intigreiddio cryfach rhwng trafndiaeth a gwasanaethau / cyfleusterau allweddol.</p> <p>Cynyddu nifer y dewisiadau teithio iach a chynaliadwy</p>	<p>Pwysau Datblygu Cyfiredin</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ilygru'r atmosffer trwy gael mwy o draffig, a allai ostwng ansawdd yr aer; ■ lefelau uwch o darfu; gweithgaredd adloniannol, llygredd swm a golau; ■ lefelau uwch o ddŵr wyneb yn rhedeg oddi ar y safle, a allai ostwng ansawdd y dŵr, a ■ cymryd tir, a allai arwain at gollu a darnio cynefinoedd. <p>Canfyddiadau aseiad sgrinio'r ARhC (2010) oedd nad oedd yn bosib dod i'r casgliad na fydd yna unrhyw effaith sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd yn sgil gweithredu ar y Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol, ar ei ben ei hun nac yn gyfunol gyda phrosiectau neu gynlluniau eraill. O'r herwydd, cynhaliwyd aseiad cyfnod Aseiad Priodol ar gyfer y safleoedd a'r nodweddion hynny y nodwyd bod angen y lefel nesaf hon o asesu ar eu cyfer, yn erbyn yr elfennau perthnasol. ACA Coedydd Derw Meirionydd a Safleoedd Ystlumod yw'r safle – safle sydd wedi'i asesu'n briodol (ac sy'n berthnasol i'r aseiad), yn</p>

Trafnidiaeth	
Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol Cymru, 2009	
<p>Nod – Ei gwneud yn haws i bobl fod yn llai dibynnol ar eu ceir ac iddynt ddefnyddio trafnidiaeth gyhoeddus, cerdded a beicio'n amlach.</p> <p>Gwella gwasanaethau bws lleol - Gwella ansawdd ac integreiddiad y gwasanaethau bws lleol.</p> <p>Gwella gwasanaethau rheilffordd Nod – Gwella'r gwaith o ddarparu gwasanaethau rheilffordd a mynediad iddynt, gan gynnwys gwelliannau i bobl anabl a defnyddwyr bregus, erbyn 2014.</p> <p>Gwella mynediad i safleoedd a gwasanaethau allweddol Nod – Ei gwneud yn bosib i bobl gael at safleoedd a gwasanaethau allweddol yn fwy cynaliadwy, yn enwedig felly lle mae mynediad yn anodd ar hyn o bryd.</p> <p>Rheoli ei isadeiledd ffyrdd Nod – Gweithredu'r rhwydwaith cefnffyrdd, ei wella a'i gynnal er mwyn cwrdd â'n goblygiadau statudol a chyflawni ein hamcanion strategol</p> <p>Gwella diogelwch y rhwydwaith ffyrdd Nod – Parhau i wella diogelwch y rhwydwaith ffyrdd, gyda phwyslais arbennig ar ostwng cyfradd ddamweiniau defnyddwyr bregus.</p> <p>Gwella cynaliadwyiaeth trafnidiaeth cludiant Nod – gwella cynaliadwyiaeth symudiadau cludiant, gan gynnwys cefnogi newid modol cludiant oddi ar y ffordd i'r rheilffordd lle mae modd cael manteision amgylcheddol,</p>	<p>ôl y gofyn.</p>

Trafnidiaeth	
Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol Cymru, 2009	
economaidd a chymdeithasol.	
Gwella cynaliadwyiaeth isadeiledd trafndiaeth a lleihau effeithiau amgylcheddol Nod – Defnyddio dulliau adeiladu a chynnal a chadw cynaliadwy er mwyn lleihau effeithiau amgylcheddol yr isadeiledd trafndiaeth yr ydym yn gyfrifol amdano.	
Trafnidiaeth	
Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Taiith
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Arddoedd gweinyddol Siroedd Môn, Conwy, Dinbych, y Fflint Gwynedd a Wrecsam
Gwaith Cysylliedig - Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd / Aseiad Priodol	AECOM (Awst 2009) Adroddiad ARhC ar gyfer Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (CTRh) Consortiwm Taiith.
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau cyfunol
Strategaeth ar gyfer adnabod a chyflawni gweiliannau i'n sistem drafnidiaeth yng Ngogledd Cymru dros y 25 mlynedd nesaf yw Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (CTRh).	Mae ARhC Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd-Orllewin Cymru (Taiith, 2009) wedi adnabod y potensial am effeithiau sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd. Mae'r cynlluniau a'r effeithiau ar y safleoedd Ewropeaidd wedi'u nodi isod: <ul style="list-style-type: none"> Cynyddu i'r eithaf ar gyfleon teithio trwy ddarparu a gwella cyfnewidfeydd dibynadwy ac atyniadol gydag isadeiledd a gwasanaethau i annog pobl i rannu taiith, gan gynnwys, parcio ceir, storio beics a mynediad atyniadol i gerddwyr. Gallai llygredd dŵr o ddŵr wyneb sy'n rhedeg oddi ar y safle un ai yn ystod gwaith adeiladu neu yn
Daw gweledigaeth Taiith am drafnidiaeth yng Ngogledd Cymru o'r naw blaenoriaeth rhanbarthol, sef:	
1. Bodloni anghenion Trafnidiaeth amrywiol Gogledd Cymru'n	

Trafnidiaeth	
Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)	
<p>effeithiol - Darparu rhwydwaith trafnidiaeth ar gyfer Gogledd Cymru sy'n cydnabod amrywiaeth ddaearyddol a chymdeithasol y Rhanbarth, gan wneud y defnydd gorau o adnoddau sydd ar gael i alluogi i bobl a nwyddau symud yn effeithlon</p> <p>2. Profil a pherfformiad trafnidiaeth teithwyr</p> <p>Codi profil a pherfformiad gwasanaethau trafnidiaeth gyhoeddus yn rhanbarth Taith o fewn system integredig gan gynnwys trenau, gwasanaethau bus a choets rhyng-drefol cyflwm o ansawdd uchel, gwell rhwydweithiau bus lleol a chymysgedd priodol o wasanaethau sy'n cynnwys cerbydau llai ar gyfer ardaloedd gwledig.</p> <p>3. Lleihau tagfeydd a hyd siwrneiau</p> <p>Datrys materion sy'n gysylltiedig â thagfeydd a chyrchu priffyrdd.</p> <p>4. Cefnogi datblygiad</p> <p>Cefnogi datblygiad trefi a chanolfannau allweddol eraill i wella eu dichonoldeb economaidd ac i hyrwyddo datblygiad cynaliadwy a gwelliant amgylcheddol.</p> <p>5. Rhwydweithiau trafnidiaeth ddiogel, effeithlon a chynaliadwy</p> <p>Cynnal rhwydweithiau trafnidiaeth ddiogel, effeithlon a mwy cynaliadwy.</p> <p>6. Gwella gwasanaethau trên Gogledd Cymru</p> <p>Ceisio gwella holl wasanaethau a chyfleusterau teithwyr rheilffyrdd Gogledd Cymru.</p>	<p>ystod gweithredu gael effaith andwyl ar rywogaethau a chynefinoedd sensitif Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid (ACA)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Adnabod a datblygu cynlluniau i hwyluso cerdded a beicio yn y gymuned, cael gwared â rhystrau real a chanfyddedig, fel bod modd i ddefnyddwyr fynd i'w cyrchfannau 'n ddiogel heb deimlo dan fygythiad a chwrdd ag anghenion symudiadau lleol a theithiau dros y ffin – mae'n debygol o gael yr effeithiau sylweddol a gilyn: ○ Gallai cynyddu mynediad i safleoedd gynyddu pwysau adloniannol ac, yn ei dro, darfu ar rywogaethau a chynefinoedd sensitif ACA Arfordir Ynys Cybi; ○ Gallai cynllun hwn wella mynediad i'r safle; a allai gynyddu pwysau adloniannol ac, yn ei dro, darfu ar lystyfiant Coedydd Penrhyn Creuddyn (ACA), Pen y Gogarth (ACA); a ○ Gall y cynllun darfu'n fffisegol a llygru'r dŵr wrth i ddŵr wyneb lifo oddi ar y safle, un ai yn ystod gwaith adeiladu neu weithredu, i'r cynefinoedd dŵr sensitif. Gallai hefyd wella mynediad i'r safle, a allai gynyddu pwysau adloniannol i gynefinoedd coediog Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid (ACA). ■ Cynlluniau penodol sy'n defnyddio isadeiledd a gwasanaethau ychwanegol i wella mynediad i; gyflogaeth, iechyd, siopio a mwynderau dinesig (e.e. Adloniannol a diwyllianol) – gallai gael yr effeithiau sylweddol a gilyn – gallai llygredd dŵr wrth i ddŵr wyneb lifo oddi ar y safle, un ai yn ystod gwaith adeiladu neu weithredu, gael effaith andwyl ar gynefinoedd a rhywogaethau sensitif y Fenni a Bae Conwy (ACA) ac Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid (ACA). ■ Gwneud gwaith gwella i'r capasiti lleol – gallai llygredd dŵr wrth i ddŵr wyneb lifo oddi ar y safle, un ai yn ystod gwaith adeiladu neu weithredu, gael effaith andwyl ar gynefinoedd a rhywogaethau sensitif y Fenni a Bae Conwy (ACA), Pen Llyn ar Sarnau (ACA), Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid (ACA) ac ACA Eryri. ■ Creu safleoedd Parcio a Theithio ar gyfer trefi yng Ngogledd Cymru -

Trafnidiaeth	
Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)	
<p>7. Cludo nwyddau mewn ffordd ecogyfeillgar ac effeithlon Gweithredu gwelliannau i ffyrdd, rheilffyrdd a therfynellau yn unol ag asiantaethau a chwmnïau cenedlaethol a rhanbarthol.</p> <p>8. Cynllunio a rheoli traffig doeth Sefydlu rhwydwaith integredig monitro, rheoli a gwybodaeth am draffig Gogledd Cymru a cheisio hyrwyddo ymddygiad teithio mwy cynaliadwy trwy gynllunio teithiau a gwell addysg mewn dewisiadau trafnidiaeth effeithlon a thechnegau gyrru.</p> <p>9. Trafnidiaeth gynaliadwy Cynyddu lefelau presennol seiclo a cherdded trigolion ac ymwelwyr</p>	<p>gallai llygredd dŵr wrth i ddŵr wyneb lifo oddi ar y safle, un ai yn ystod gwaith adeiladu neu weithredu, gael effaith andwylol ar gynefinoedd sensitif ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid</p> <ul style="list-style-type: none"> Cwblhau cyswllt yr A55 o'r Bont Ddu i Ynys Halen a depo'r rheilffordd (heb arian yr UE) – gallai bod yn agos i'r man hwn darfu ar gynefinoedd a rhywogaethau sensitif Arfordir Ynys Cybi (AGA) yn ystod y gwaith adeiladu <p>Bydd raid ystyried yn ofalus neilltuo safleoedd ar gyfer daytblygu yn y safleoedd Ewropeaidd uchod neu gyfagos iddynt gan y gallai hyn achosi effeithiau cyfunol.</p>

Trafnidiaeth	
Strategaeth Trafnidiaeth Gymunedol Gwynedd a Môn (2007)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cynghorau Gwynedd a Môn
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardaloedd gweinyddol Cynghorau Gwynedd ac Ynys Môn
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Amherthnasol
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'

Trafnidiaeth	
Strategaeth Trafnidiaeth Gymunedol Gwynedd a Môn (2007)	
<p>Y Strategaeth ar gyfer datblygu'r sector trafnidiaeth gymunedol a gwirfoddol yng Ngwynedd a Môn ar gyfer y dyfodol, yn sicrhau bod mentrau ac adnoddau i ddatblygu trafnidiaeth gymunedol yn gofalu orau am drigolion Gwynedd a Môn.</p> <p>Mae hyn yn cynnwys nifer o Egyddorion Strategol a amlinellir isod:</p> <p>Amcan 1 Cydlynu ac Integreiddio</p> <p>Bydd sylfaen gwybodaeth holl ardal oedd yr Awdurdod Lleol perffhasol a rhanddeiliaid allweddol eraill yn cael ei hymestyn i gynnwys ymwybyddiaeth o weithgareddau a chylch gorchwyl trafnidiaeth gymunedol, a bydd trafnidiaeth gyhoeddus yn cael ei hyrwyddo fel opsiwn hyfyw yn y ddarpariaeth gwasanaeth bresennol / arfaethedig. Eir ati i roi gwasanaeth cydgysylltiedig a cynllunio cyllideb ar draws awdurdodau'r llywodraeth leol a byddir yn canolbwyntio ar ganlyniadau. Hwylusir y gwaith o integreiddio trafnidiaeth gyhoeddus i'r rhwydwaith trafnidiaeth ehangach, gan hyrwyddo ymddygiad arloesol a mentrau cydgysylltiedig rhwng cwmnïau masnachol a rhai yn y sector gwirfoddol. Bydd hyn yn gwella capasiti a gweithrediad y rhwydwaith trafnidiaeth presennol ac yn sicrhau y cynhelir cydbwysedd o ddiddordeb.</p> <p>Amcan 2 Partneriaeth</p> <p>Caiff gweithredwyr a phartneriaid allweddol eu grymuso trwy'r Fforwm Trafnidiaeth Gymunedol i fod yn rhan o'r broses cynllunio a gwneud penderfyniadau. Bydd y gwaith o weithredu ar y strategaeth yn cael ei fonitro, caiff ardaloedd gwella eu nodi a chytunir ar atebion er mwyn sicrhau y parheir i ddatblygu trafnidiaeth gymunedol yn y Sir. Byddir yn</p>	<p>Mae'r strategaeth yn amlinellu ffyrdd o wneud y rhwydweithiau trafnidiaeth presennol yn fwy effeithiol er lles y gymuned; nid yw'n cyfeirio at ddatblygiad newydd. Fodd bynnag, gallai arwain at fwy o gerbyddau ar y ffordd a allai achosir effeithiau cyfunol a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ mwy o effeithiau swm (uchder, hyd); ■ mwy o allyriadau o gerbyddau; ■ mwy o farwolaethau ar y ffordd; a ■ mwy o effeithiau darnio.

<p>Trafnidiaeth</p>	<p>Strategaeth Trafnidiaeth Gymunedol Gwynedd a Môn (2007)</p> <p>cyfnewid gwybodaeth yn y Fforwm Trafnidiaeth Gymunedol a rhwng y fforumau trafndiaeth perthnasol eraill a bydd hyn yn sicrhau mai'r cyfranogwyr yw'r rhai gorau i wneud penderfyniad cyfbwys a datblygu darpariaeth trafndiaeth gymunedol yn unol â'r strategaethau presennol a'r rhai sy'n cael eu datblygu, ac i wneud y defnydd gorau o adnoddau</p> <p>Amcan 3 Cyfleon Datblygu Ceir unffurfiaeth o ran darparu gwasanaeth, tryloywder cymhwysedd, meini prawf archebu a thalu ac ystod gwell o wasanaethau a gwell mynediad iddynt trwy fabwysiadu gwerth gorau. Bydd gallu gweithredwyr newydd a phresennol yn cael ei ddatblygu er mwyn sicrhau bod mwy o wasanaethau trafndiaeth gymunedol ar gael i gyfran fwy o drigolion Gwynedd a Môn. Cyflawnir twf cynaliadwy wrth fod yn llai dibynnol ar ffynonellau ariannu allanol. Bydd adnoddau presennol yn cael eu defnyddio'n fwy effeithlon trwy ddefnyddio system proccera ledled Gwynedd a Môn. Fel hyn ceir gwasanaeth mewn mwy o fannau, arbedion maint a lleihau costau.</p> <p>Amcan 4 Hyfforddiant Bydd rhanddeiliaid yn cael dealltwriaeth well o weithgareddau a materion trafndiaeth gymunedol.. Bydd ymddiriedolwyr, aelodau'r Bwrdd a staff cwmnïau trafndiaeth gymunedol yn datblygu sgiliau a gallu newydd a gwell, ac yn cynorthwyo i arfarnu a gwella gwasanaethau. Bydd gallu sefydliadau i weithredu'n well, felly, yn arwain at fod yn llai agored i risg ac, felly, yn llai dibynnol ar gymarth ac arbenigedd allanol. Ceir safonau sylfaenol a bydd defnyddwyr y gwasanaeth yn</p>
----------------------------	--

<p>Trafnidiaeth</p>	<p>Strategaeth Trafnidiaeth Gymunedol Gwynedd a Môn (2007)</p>
<p>fwy bodlon trwy gael hyfforddiant achrededig ar gyfer staff craidd, gyrrwr a gwirfoddolwyr a delir.</p> <p>Amcan 5 Marchnata a Chyhoedduswydd</p> <p>Bydd sicrhau mwy o farchnata, cyhoedduswydd a brandio o safon uchel yn cynyddu'r canfyddiad bod trafndiaeth gymunedol yn ddewis hyfw a phroffesiynol pan nad oes trafndiaeth gyhoeddus ar gael. Bydd holl drigolion Gwynedd a Môn yn cael yr un mynediad i wybodaeth, fydd yn caniatáu i ddefnyddwyr y gwasanaeth gynllunio eu teithio'n iawn a bod yn fwy hyderus wrth deithio.</p> <p>Bydd cynlluniau ehangach yn cael eu hintegreiddio a'i hyrwyddo trwy fenitrau megis Traveline Cymru a phrosiect arfaethedig A2B Cymdeithas Trafnidiaeth Gymunedol.</p>	<p>Amcan 6 Adnoddau</p> <p>Bydd ardaloedd sydd â'r mwyaf o angen yn cael eu targedu gydag adnoddau a bydd y gwasanaeth yn cael ei ymestyn ledled Gwynedd, yn enwedig felly mewn ardaloedd lle mae trafndiaeth gymunedol yn wan neu lle mae ar nifer o bobl yn yr ardal honno angen trafndiaeth arbenigol. Bydd buddsoddiad yn cael ei gynllunio yn y tymor hir, gyda mwy o drylowder o ran dyrannu yn erbyn meini prawf diffiniedig a fydd yn mesur manteision economaidd-gymdeithasol, perfformiad a gwerth. Bydd adnoddau'n cael eu defnyddio'n well. Bydd y gwasanaeth yn mynd i ardal fwy trwy ddefnyddio arbedion maint ac ar gost sydd cyn ised â phosib.</p>

Dŵr

Dŵr	
Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr Terfynol Dŵr Cymru 2012	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Dŵr Cymru
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ffin Dŵr Cymru
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr (Drafft Diwygiedig) Dŵr Cymru (Hydref 2011), Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd o Gynllun Rheoli Adnoddau Dŵr (Drafft Diwygiedig)
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Mae'r Cynllun yn rhoi manylion y strategaeth ar gyfer rheoli adnoddau dŵr cyflenwad a galw dros y 25 mlynedd nesaf.</p> <p>Mae modd crynhoi eifennau allweddol ein strategaeth gyffredin fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> mae disgwyl i'r dŵr sy'n gollwng yn rhanbarthol syrthio o 190.45 Ml/d yn 2010-11 i 184.08 Ml/d yn 2014-15. Mae'r strategaeth hon yn unol â'r targedau y cyfunwyd arnynt gyda'n rheoleiddiwr economaidd, Ofwat. Fel rhan o'r broses dewis opsiwn ar gyfer rhoi sylw i ddiffygion cyflenwi a galw, rydym wedi ystyried opsiynau sy'n cynnwys mwy o ostyngiadau yn y dŵr sy'n gollwng. Fodd bynnag, nid oes yr un wedi'i ddewis oherwydd eu costau cymharol uchel; hyrwyddo ystod eang o weithgareddau effeithlonrwydd dŵr ar gyfer ein cwsmeriaid domestig a busnes. Bydd ein cyfres lawn o weithgareddau hyrwyddo sylfaenol yn parhau yn ystod y cyfnod 2010-15; gosod mesuryddion dŵr ym mhob eiddo newydd ac yn y tai hynny sy'n dewis gadael y cynllun mesur dan ein cynllun opsiwn mesur rhad ac am ddim. Bydd pob un o'n 	<p>Noda'r ARhC na fydd y Dewis Opsiynau a ganiyn yn cael unrhyw effeithiau andwyol ar unrhyw safle Ewropeaidd, gan gymryd y defnyddir mesurau amgylcheddol arferol a sefydledig ar lefel y cynllun:</p> <ul style="list-style-type: none"> 8121.11 SEWCUS: Ailosod Gwaith Trin Carthffosiaeth newydd yng nghronfa Grwyne ; 8121.13 SEWCUS: Ailosod Gwaith Trin Carthffosiaeth newydd yng nghronfa Wentwood; 8206.11 Sir Benfro: Trosglwyddo o Bolton Hill i Breseli <p>Fodd bynnag, nid oes modd dod i'r casgliad pendant na fyddai yno effeithiau andwyol ar gyfer yr Opsiynau a ganiyn ar y lefel strategol hon:</p> <ul style="list-style-type: none"> 8108.4 Brecon-Portis: Dŵr ychwanegol i'w ryddhau o Gronfa Wysg; 8206.1 Sir Penfro: Ailosod ffynhonnell Milton at ddefnydd diwydiannol. Gallai'r ddau Opsiwn uchod gael effaith ar safle Ewropeaidd trwy eu gweithredu (er enghraifft, adeiladu pibell newydd) neu trwy wneud gwaith (e.e. Gwaith tynnu dŵr newydd) a gallai'r effeithiau hyn fod yn uniongyrchol (er enghraifft gwaith adeiladu sy'n cael effaith ar ACA sydd islaw i'r afon oherwydd y rhydddeir gwaddod, neu waith tynnu newydd yn tynnu rhywogaethau o bysgod i ffwrdd o'r ACA ei hun.)

<p>cwsmeriaid busnes yn cael mesurydd a chynhelir gwaith mesur dewisol ar ddefnydd dŵr poeth mewn eiddo busnes nad oes yno fesurydd;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ar gyfer Sir Benfro, lle mae'r diffyg wedi'i yrru gan effeithiau posib newid hinsawdd ac effaith sylweddol gostyngiadau cynaliadwyaeith a fwrdir gan Asiantaeth yr Amgylchedd, y bwriad yw ailosod ffynhonnell dŵr daear nad oes raid writh drwydded arni a chynnal cynllun rhwydwaith a fydd yn gwella cysylltedd y parth; ▪ ym mharth adnoddau dŵr Brycheiniog– Portis lle mae Asiantaeth yr Amgylchedd eisiau gostwng tyniadau o Afon Wysg ym Mrycheiniog, y cynllun yw rhoi yn llif yr afon ddŵr ychwanegol o gronfa Wysg, pan fo'r gofyn; ac ▪ ym mharth System Defnydd Cysylltiol De-ddwyrain Cymru, rhaid rhoi sylw i effeithiau adolygiad yr Asiantaeth o waith tynnu dŵr ar gynefinoedd a warchodir yn Afonydd Gwy a Wysg, yn ogystal ag effeithiau newid hinsawdd ar Ganlyniad Gosodadwy. Y cynllun yw ailosod dwy gronfa nad ydynt wedi'u defnyddio i gyflenwi dŵr cyhoeddus ers tro sef, Wentwood a Grwyne Fawr, a chodi gwaith trin newydd ar gyfer y ddwy ffynhonnell. 	<p>Rhaid ystyried yn ofalus yr effeithiau uchod a allai greu effeithiau cyfunol.</p>
---	--

Dŵr	
Cynllun Rheoli Basn Afonydd (2009) Ardal Basn Afon Gorllewin Cymru	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Asiantaeth yr Amgylchedd
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Hanner gorllewinol Cymru o Fro Morgannwg yn y de i Sir Ddinbych yn y gogledd.
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd Asiantaeth yr Amgylchedd (Tachwedd 2009) o Gynllun Rheoli Basn Afonydd ar gyfer Ardal Basn Afon Gorllewin Cymru

Dŵr	Cynllun Rheoli Basn Afonydd (2009) Ardal Basn Afon Gorllewin Cymru	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Mae'r Cynllun yn canolbwyntio ar warchod, gwella a defnyddio'r amgylchedd dŵr yn gynaliadwy. Mae nifer o sefydliadau ac unigolion yn cynorthwyo i warchod a gwella'r amgylchedd dŵr er lles pobl a bywyd gwylt. Rheoli basn afonydd yw'r dull y mae Asiantaeth yr Amgylchedd yn ei ddefnyddio i sicrhau bod ein cydymdrechion yn cyflawni'r gwelliant y mae ei angen yn Ardal Basn Afon Gorllewin Cymru.</p> <p>Mae'r cynllun yn disgrifio ardal basn afonydd, a'r pwysau sy'n wynebu'r amgylchedd dŵr. Mae'n dangos yr hyn y mae'n ei olygu i gyflwr presennol yr amgylchedd dŵr, a beth gaiff ei wneud i roi sylw i'r pwysau. Mae'n nodi'r gweliannau sy'n bosib erbyn 2015 a sut y bydd y gwaith yn gwneud gwahaniaeth i'r amgylchedd lleol – y dalgylch, yr aberoedd ac arfordiroedd a'r dŵr wyneb.</p>	<p>Daeth yr asesiad i'r casgliad bod y Cynllun Rheoli Basn Afonydd yn anhebygol o gael effeithiau negyddol sylweddol ar unrhyw safle Ewropeaidd. Nid oes raid wrth ragor o asesu dan y Rheoliadau Cynefinoedd ar gyfer y Cynllun. Mae'r casgliad hwn yn ddibynnol ar y ffaith bod unrhyw fesurau yn y cynllun yn amodol ar ofynion y Rheoliadau Cynefinoedd cyn y gweithredir arnynt.</p> <p>Nod y Cynllun yw gwella a gwarchod yr amgylchedd dŵr. O'r herwydd, ni ragwelir unrhyw effeithiau negyddol cyfunol.</p>	

Dŵr	
Adolygu Caniatadau Cyfarwydddeb Cynefinoedd (2010)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Asiantaeth yr Amgylchedd
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Cymru a Lloegr
Gwaith Gysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Amherthnasol
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Rhwng 2000 a Mawrth 2010 adolygodd Asiantaeth yr Amgylchedd effeithiau'r caniatadau presennol i aer, tir a dŵr a roddwyd cyn i'r Gyfarwydddeb Cynefinoedd ddod i rym yn 1992.</p> <p>Dangosodd yr adolygiad deg mlynedd mai dim ond cyfran fechan o'r caniatadau presennol a gafodd eu hadolygu oedd, mewn gwirionedd, mewn perygl o achosi unrhyw ddiffrod ecologol. O'r rhain, roedd y rhan fwyaf ohonynt un aï'n drwyddedau tynnu dŵr neu ollyngiadau i ddŵr. Lle'r oedd caniatâd i'w weld eisoes yn achosi diffrod neu y gallai o bosib ddiffrodi safle Ewropeidd a warchodir, roedd Asiantaeth yr Amgylchedd yn cynnig newidiadau. Roeddynt yn amrywio o fân ddiwygiadau i wrthod gadael i'r gweithgaredd barhau mwyach.</p> <p>Yng Nghymru, roedd un caniatâd yn achosi diffrod i nodweddion Ardal Cadwraeth Arbennig Afon Gwyfrai a Llyn Cwellyn. Trwy Adfer Gwaith Tynnu Dŵr yn Gynaliadwy, nododd Asiantaeth yr Amgylchedd bod strwythurau sy'n gysylltiedig â thynnu cyflenwad o ddŵr cyhoeddus ar Afon Gwyfrai yn rhwystro hynt yr eog drwy'r ACA. Gweithiodd Asiantaeth yr Amgylchedd gyda'r cwmni dŵr i ddatblygu</p>	<p>Mae'r Prosiectau wedi arwain at weithgareddau y mae'n rhaid wrth ganiatadau ar eu cyfer ac a nodwyd fel gweithgareddau yr oedd yn bosib y byddent yn niweidiol ac y dylent ddod i ben neu gael eu diwygio. O'r herwydd, ni rhagwelir unrhyw effeithiau cyfunol negyddol.</p>

Dŵr	
Adolygu Caniatadau Cyfarwydddeb Cynefinoedd (2010)	
dyluniadau ar gyfer teithiau pysgod a fydd yn caniatáu i'r pysgod symud yn rhwyddach. Gan ddibynnu ar y tywydd, dylai'r cyntaf o'r rhain gael ei adeiladu yn 2012, gyda'r ail yn dilyn yn 2013.	

Dŵr	
Cynllun Rheoli Basn Afonydd (2009) Ardal Basn Afon Dyfrdwy	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Asiantaeth yr Amgylchedd
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardal Basn Afon Dyfrdwy – Ardal o 2,251 cilomedrau sgwâr yng Ngogledd-ddwyrain Cymru, Swydd Gaer, Sir Amwythig a Chilgwri.
Gwaith Cysylltiedig - Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd / Aseiad Priodol	Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd Asiantaeth yr Amgylchedd (Tachwedd 2009) o Gynllun Rheoli Basn Afonydd ar gyfer Ardal Basn Afon Dyfrdwy
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
Mae'r Cynllun yn canolbwyntio ar warchod, gwella a defnyddio'r amgylchedd dŵr yn gynaliadwy. Mae nifer o sefydliadau ac unigolion yn cynorthwyo i warchod a gwella'r amgylchedd dŵr er lles pobl a bywyd gwylt. Rheoli basn afonydd yw'r dull y mae Asiantaeth yr Amgylchedd yn ei ddefnyddio i sicrhau bod ein cydymdrechion yn cyflawni'r gwelliant y mae ei angen yn Ardal Basn Afon Dyfrdwy.	Daeth yr aseiad i'r casgliad bod y Cynllun Rheoli Basn Afonydd yn anhebygol o gael effeithiau negyddol sylweddol ar unrhyw safle Ewropeaidd. Nid oes raid wrth ragor o asesu dan y Rheoliadau Cynefinoedd ar gyfer y Cynllun. Mae'r casgliad hwn yn ddibynnol ar y ffaith bod unrhyw fesurau yn y cynllun yn amodol ar ofynion y Rheoliadau Cynefinoedd cyn y gweithredir armynt.
Mae'r cynllun yn disgrifio'r ardal basn afon, a'r pwysau sy'n wynebu'r amgylchedd dŵr. Mae'n dangos yr hyn y mae'n ei	Nod y Cynllun yw gwella a gwarchod yr amgylchedd dŵr. O'r herwydd, ni ragwelir unrhyw effeithiau negyddol cyfunol.

Dŵr	
Cynllun Rheoli Basn Afonydd (2009) Ardal Basn Afon Dyfrdwy	
<p>olygu i gyflwr presennol yr amgylchedd dŵr, a beth gaiff ei wneud i roi sylw i'r pwysau. Mae'n nodi'r gweliannau sy'n bosib erbyn 2015 a sut y bydd y gwaith yn gwneud gwahaniaeth i'r amgylchedd lleol – y dalgylch, yr aberoedd ac arfordiroedd a'r dŵr wyneb.</p> <p>Wrth edrych ar weithredu'r cynllun, mae'r cynllun ei hun yn pwysleisio'r rhaglen o ymchwiliadau i'w cynnal. Bydd hyn yn nodi mwy o waith, yn enwedig felly waith sy'n gysylltiedig gyda llygredd gwsgaredig, ar gyfer ei gyflawni yn ystod y cylch cyntaf. Bydd mesurau cenedlaethol newydd, gan y llywodraeth, hefyd yn arwain at welliannau ychwanegol. Ar lefel leol, bydd Asiantaeth yr Amgylchedd yn gweithio'n agos gydag amrywiaeth eang o sefydliadau ac unigolion, nid yn unig i gyflawni'r ymrwymadau sydd yn y cynllun ond, lle bynnag y bo'n bosib, i ymestyn arnynt er lles yr amgylchedd dŵr.</p>	

Dŵr	
Cynllun Rheoli Basn Afonydd (2009) Ardal Basn Afon Hafren	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Asiantaeth yr Amgylchedd
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Mae Ardal Basn Afon Hafren yn ymestyn dros 21,590km, gyda thraean o'r ardal yng Nghymru
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd Asiantaeth yr Amgylchedd (Tachwedd 2009) o Gynllun Rheoli Basn Afonydd ar gyfer Ardal Basn Afon Hafren

Dŵr	Cynllun Rheoli Basn Afonydd (2009) Ardal Basn Afon Hafren	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau cyfunol
Manylion y Ddogfen	<p>Mae'r Cynllun yn canolbwyntio ar warchod, gwella a defnyddio'r amgylchedd dŵr yn gynaliadwy. Mae nifer o sefydliadau ac unigolion yn cynorthwyo i warchod a gwella'r amgylchedd dŵr er lles pobl a bywyd gwylt. Rheoli basn afonydd yw'r dull y mae Asiantaeth yr Amgylchedd yn ei ddefnyddio i sicrhau bod ein cydymdrechion yn cyflawni'r gwelliant y mae ei angen yn Ardal Basn Afon Hafren</p> <p>Mae'r cynllun yn disgrifio'r ardal basn afon, a'r pwysau sy'n wynebu'r amgylchedd dŵr. Mae'n dangos yr hyn y mae'n ei olygu i gyflwr presennol yr amgylchedd dŵr, a beth gaiff ei wneud i roi sylw i'r pwysau. Mae'n nodi'r gwelliannau sy'n bosib erbyn 2015 a sut y bydd y gwaith yn gwneud gwahaniaeth i'r amgylchedd lleol – y dalgylch, yr aberoedd ac arfordiroedd a'r dŵr wyneb.</p>	<p>Daeth yr asesiad i'r casgliad bod y Cynllun Rheoli Basn Afonydd yn anhebygol o gael effeithiau negyddol sylweddol ar unrhyw safle Ewropeaidd. Nid oes raid wrth ragor o asesu dan y Rheoliadau Cynefinoedd ar gyfer y Cynllun. Mae'r casgliad hwn yn ddibynnol ar y ffaith bod unrhyw fesurau yn y cynllun yn amodol ar ofynion y Rheoliadau Cynefinoedd cyn y gweithredir arnynt.</p> <p>Nod y Cynllun yw gwella a gwarchod yr amgylchedd dŵr. O'r herwydd, ni ragweilir unrhyw effeithiau negyddol cyfunol.</p>

Dŵr	Cynllun Rheoli 2 Traethlin Gorllewin Cymru – Grwpiau Arfordirol Bae Ceredigion ac Ynys Enlli i Ben y Gogarth (Chwefror 2011)	
<p>Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys</p>	<p>Datblygwyd Cynllun Rheoli'r Traethlin ar ran Cyngor Sir Penfro, Cyngor Sir Ceredigion, Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn, Cyngor Sir Powys, Cyngor Sir Conwy ac Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru a Grŵp Llywio Cleientiaid sy'n cefnogi Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Network Rail, Awdurdod Parc Cenedlaethol Sir Penfro ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri.</p> <p>Awdurdod Cymwys – Cyngor Sir Penfro</p>	
<p>Rhanbarth / Ardal dan Sylw</p>	<p>Y rhan o'r arfordir sy'n ymestyn o St. Anne's Head i Ben y Gogarth, yn cynnwys Ynys Môn.</p>	
<p>Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol</p>	<p>Royal Haskoning (Hydref 2010) Atodiad i: Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd, Cyngor Sir Penfro yn: Royal Haskoning (Chwefror 2011) Cynllun Rheoli 2 Traethlin Gorllewin Cymru – Grwpiau Arfordirol Bae Ceredigion ac Ynys Enlli i Ben y Gogarth - Cyngor Sir Penfro</p>	
<p>Manylion y Ddogfen</p>	<p>Dogfen bolisi ar gyfer cynllunio i reoli gwaith amddiffyn yr arfordir yw'r CRhI. Mae'n cadw mewn cof fentrau cynllunio a gofynion deddfwriaethol eraill a'i fwriad yw bod o gymorth wrth gynllunio'n strategol ac yn ehangach. Mae'n ystyried amcanion, polisiau a gofynion rheoli ar gyfer tri phrif gyfnod; o'r presennol, y tymor canolig a'r tymor hir, yn cyfateb yn fras i gyfnodau amser 0 i 20 mlynedd, 20 i 50 mlynedd a 50 i 100 mlynedd.</p> <p>Amcanion y CRhT yw :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Nodi risgiau i bobl ac i'r amgylchedd datblygedig, hanesyddol a naturiol yn sgîl llifogydd ac erydu yn ardal astudiaeth CRhT2 ; ■ Nodi cyfleon i gynnal a chadw a gwella'r amgylchedd trwy 	
<p>Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'</p>		
<p>Nododd yr ARhC a gyhaliwyd ym mis Hydref ar gyfer y cynllun hwn, nifer o Barthau Datblygu Polisiau (11, 12, 13, 16 ac 20) yn ardal CDLI ar y Cyd Gwynedd a Môn, lle nad oedd modd dod i'r casgliad na fyddai eu cyfres o bolisiau yn cael effaith andwyol ar gyfanwydd y safleoedd rhyngwiadol neu bod effaith andwyol yn debygol (pan nad oes mesurau osgoi).</p> <p>Credir bod y Parthau Datblygu Polisiau yn cael effaith andwyol ar y safleoedd a gilyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ardal Cadwraeth Arbennig Pen Llyn a'r Sarnau – mae disgwyl i ofynion 11 - 13 y Parthau Datblygu Polisiau ostwng y fflat dywod rynglanwol a'r cynefinoedd morfeydd ■ ACA y Fenni a Bae Conwy – mae disgwyl i ofynion 16 ac 20 y Parthau Datblygu Polisiau ostwng cynefin y fflat dywod rynglanwol ■ ACA arfordir Môn:Morfa - mae disgwyl i ofyniad 16 y Parthau Datblygu Polisiau ostwng cynefin y fflat laid rynglanwol 		

Dŵr	
Cynllun Rheoli 2 Traethlin Gorllewin Cymru – Grwpiau Arfordirol Bae Ceredigion ac Ynys Enlli i Ben y Gogarth (Chwefror 2011)	
<p>reoli'r risgiau yn sgîl llifogydd ac erydu arfordirol;</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Nodi'r dewis bolisiau ar gyfer rheoli risgiau yn sgîl llifogydd ac erydu dros y ganrif nesaf; ■ Nodi'r canlyniadau o roi'r dewis bolisiau ar waith; ■ Llunio trefniadaethau ar gyfer monitro pa mor effeithiol ydi'r polisiau hyn; ■ Rhoi gwybod i eraill fel bod defnydd tir cynllunio a datblygu'r traethlin yn y dyfodol yn cadw mewn cof y risg a'r dewis bolisiau; ■ Peidio ag annog datblygu amhriodol mewn ardal oedd lle mae risg uchel o lifogydd ac erydu; a ■ Cwrdd â deddfwriaeth cadwraeth natur rhyngwladol a chenedlaethol ac anelu at gyflawni'r amcanion bioamrywiaeth. <p>Wrth datblygu'r CRhT, mae'r arfordir wedi'i rannu'n saith Ardal Arfordirol cyffredinol. Ymhob un Ardal Arfordirol, ystyriwyd polisiau'r cynllun y tu mewn i Barthau Datblygu Polisiau (PDP). Cynrychiolir polisiau cyffredinol rheoli'r traethlin sy'n cyflawni'r cynllun (a ddi'fynnir gan Defra) yn y datganiadau:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Dim Tarfu Gweithredol (DTG): lle nad oes buddsoddiad mewn amddiffyn yr arfordir neu waith arno ■ Dal y Traethlin (DyG): trwy gynnal neu newid safon y warchodaeth. Dylai'r polisi hwn fod ar gyfer y sefyllfaoedd hynny lle gwneir gwaith o flaen yr amddiffynfeydd presennol (megis ail-lenwi'r traeth, ailgodi rhan isaf strwythur, adeiladu morgloddiau yn y môr ac ati) er mwyn gwella neu gynnal safon y warchodaeth y mae'r llinell amddiffyn bresennol yn ei rhoi. ■ Cysoni Rheolaeth (CRh): trwy ganiatáu i'r lan symud yn ôl ac ymlaen, gan reoli neu gyfyngu ar symudiad (megis 	<p>Dylid ystyried yn ofalus y safleoedd Ewropeaidd uchod. Gallai unrhyw ddatblygiad ger yr ardaloedd hyn neu ynddynt achosi effeithiau cyfunol.</p>

Dŵr	
Cynllun Rheoli 2 Traethlin Gorllewin Cymru – Grwpiau Arfordirol Bae Ceredigion ac Ynys Enlli i Ben y Gogarth (Chwefror 2011)	
<p>gostwng erydu neu godi amddiffynfeydd newydd ar ochr y fir i'r amddiffynfeydd gwreiddiol).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwthio'r Lan Ymaen (GLY): trwy godi amddiffynfeydd newydd ar ochr y môr i'r amddiffynfeydd gwreiddiol. Dylid cyfyngu ar y defnydd a wneir o'r polisi hwn i'r unedau polisi hynny lle ystyrir adfer fir sylweddol. 	

Gwastraff a Mwynau

Gwastraff a Mwynau	
Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2003-2013)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cyngor Sir Ddinbych
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardaloedd gweinyddol yr ardal oed a ganlyn: Cyngor Sir Conwy; Cyngor Sir Ddinbych; Cyngor Sir y Fflint; Cyngor Gwynedd; Cyngor Sir Ynys Môn ; Cyngor Sir Powys; Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri; a Chyngor Bwrdeistrefol Sirol Wrecsam.
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Amherthasol
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Prif bwrpas y Cynllun yw darparu fframwaith cynllunio defnydd tir a fydd yn cynorthwyo i ddarparu rhydwraith cynhwysfawr, integreiddieig a chynaliadwy o gyfleusterau newydd i reoli gwastraff ledled Gogledd Cymru er mwyn ymdrin â gwastraff y dyfodol y rhagwelir y caiff ei greu yn y Rhanbarth yn 2013. Mae'r cynllun, sy'n ymdrin â'r holl wastraff a reolir, yn fframwaith cynllunio defnydd tir ar gyfer y rhanbarth am y deg mlynedd nesaf.</p> <p>Mae'r Cynllun yn rhoi arweiniad yng Nghynlluniau Datblygu Unedol yr Awdurdodau hynny ar sut y dylai'r Awdurdodau unigol yn y rhanbarth gynllunio ar gyfer rheoli eu gwastraff yn gynaliadwy yn y dyfodol. Gwna hyn trwy ragweld pa wastraff a gaiff ei greu yn ardal pob awdurdod yn ogystal â rhoi sylw bras ar y gwahanol ddulliau a chyfleusterau rheoli gwastraff sydd ar gael.</p> <p>Er nad yw'n neilltuo safleoedd yn benodol, mae'r Cynllun yn</p>	<p>Dogfen arweiniol yw'r Cynllun sy'n rhoi baslin a chyngor i Awdurdodau Cynllunio Lleol fel bod modd iddynt wneud penderfyniadau ynghylch a ddylent ddyrannu cyfleusterau newydd i reoli gwastraff. O'r herwydd, mae'n anhebygol y bydd unrhyw effeithiau cyfunol.</p>

Gwastraff a Mwynau	
Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2003-2013)	
<p>rhoir wybodaeth berthnasol fel bod modd i bob Awdurdod Unedol yn y Rhanbarth neilltuo safleoedd neu ddod i drefniadau trawssffiniol, fel bod modd darparu cyfleusterau rheoli gwastraff penodol yn y Rhanbarth er mwyn ymdrin yn ddigonol â gwastraff a grëir yn y dyfodol, ei ddsbarthu a chael gwared ag o, a hynny mewn ffordd fwy cynaliadwy</p> <p>At hyn, bydd y Cynllun yn cynorthwyo mentrau masnachol, awdurdodau lleol a'r sector gwirfoddol i ddarparu cyfleusterau rheoli gwastraff ychwanegol mewn fframwaith cyd-drefnus a chynlluniedig. Dyma'r unig ffordd i sicrhau yr ymdrinir â gwastraff y Rhanbarth yn fwy cyfannol a chynaliadwy.</p>	

Gwastraff a Mwynau	
Datganiad Technegol Rhanbarthol Gogledd Cymru (2008)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Paratowyd y Datganiad Technegol Rhanbarthol gan Weithgor Agregau Rhanbarthol Gogledd Cymru (GARhGC) gyda chyfraniad ar adegau allweddol gan Fforwm Aelodau Rhanbarthol
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Mae'r ardal y mae Gweithgor Agregau Rhanbarthol Gogledd Cymru ac, felly, y Datganiad Technegol Rhanbarthol, yn ymwneud â hi yn cynnwys Ynys Môn, Gwynedd, Parc Cenedlaethol Eryri, Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Wrecsam.
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	
Manylion y Ddogfen	Effeithiau posib all greu effeithiau 'cyfunol'
Prif bwrpas y datganiad yw nodir strategaeth ar gyfer darparu'r agregau yn rhanbarth Gogledd Cymru hyd at 2021. Fel bo'n briodol, bydd Awdurdodau Cynllunio Mwynau yng Ngogledd Cymru yn a'n cynnwys dyraniadau ar gyfer darparu	Bydd raid diogelu safleoedd cyfredol a chael rhagor o dywod a gro yng Ngwynedd – dylid gwneud dyraniadau ar gyfer 1.0 - 1.5 Mt o dywod a gro. Posibilrwydd o'r effeithiau cyfunol a ganlyn:

Gwastraff a Mwynau	
Datganiad Technegol Rhanbarthol Gogledd Cymru (2008)	
<p>agregau yn y dyfodol yn eu hardal, fel rhan o'r broses Cynllun Datblygu Unedol / Cynllun Datblygu Lleol.</p> <p>O'r herwydd, bydd y Datganiad Technegol Rhanbarthol yn ceisio:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Gwneud y defnydd mwyaf o ddeunyddiau a gwastraff mwynau eilaidd ac eildro. ■ Diogelu mwynau sydd ar y tir y byddir, o bosib, eu hangen yn y tymor hir ■ Cydnabod bod ymestyn chwareli agregau yn debygol o fod yn briodol os oes modd cyflawni egwyddorion datblygu cynaliadwy ■ Os oes angen ardaloedd newydd o gyflenwadau agregau, dylai'r rhain ddod o fannau lle mae cyfyngiadau isel ar yr amgylchedd, a chadw mewn cof oblygiadau cludiant ■ Cynnal cyflenwad o agregau arfordol sy'n gyson ag arfer amgylcheddol da. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Colli Cynefin – cymryd tir ■ Colli Cynefin wrth Gefn - cymryd tir ger safleoedd Ewropeaidd ■ Effeithiau Darnio Cynefinoedd – oherwydd tir a gymerir ■ Mwy o darfu – acwstig, llygredd sŵn a golau; ac ■ Effeithiau wrth ddefnyddio mwy ar y ffordd – Effeithiau yn sgil mwy o gerbydau trwm: <ul style="list-style-type: none"> ■ effeithiau sŵn uwch (sain, hyd); ■ mwy o allyriadau o gerbydau; ■ mwy o farwolaethau ar y ffordd; ac ■ effeithiau mwy o ddarnio.

Ynni

Ynni	
Fframwaith Ynys Ynni Ynys Môn (2010)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Cyngor Sir Ynys Môn
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ardal weinyddol Cyngor Sir Ynys Môn
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Amherthnasol
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Nod y Fframwaith Ynys Ynni yw creu canolfan ragoriaeth fyd enwog ar gyfer cynhyrchu, arddangos a gwasanaethu ynni carbon isel. Mae'r fframwaith yn cynnig argymhellion yn y tymor byr, y tymor canolig i hir ac yn y tymor hir. Dyma'r argymhellion:</p> <p>Cynhyrchu</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Codi atomfa niwclear newydd - dyma'r cyfle canolog yn yr Ynys Ynni gyda manteision sylweddol mewn cyflogaeth ac o ran GYC i Ynys Môn ac i'r is-ranbarth ehangach. Rhaid parhau i weithio'n agos gyda Horizon, Areva a Westinghouse er mwyn gwneud y mwyaf o'r manteision lleol a chyfleon cadwyni cyflenwi. ■ Ailhyfforddi a Sgilio – dylid cefnogi gweithlu posib yr atomfa newydd a'r farchnad ynni ehangach er mwyn gwneud y mwyaf o'r manteision i'r ardal leol yn y dyfodol agos ac yn y tymor hir. ■ Ymgynghori gyda chymunedau lleol – bydd hyn yn hanfodol i lwyddiant parhaus cynigion yr atomfa newydd a'r Ynys Ynni Ehangach. 	<p>Pe gweithredid ar yr argymhellion, gallent achosi'r effeithiau cyfunol a ganlyn::</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Colli cynefin – cymryd tir oherwydd datblygiadau newydd ■ Colli Cynefin Cefnogi - cymryd tir oherwydd datblygiadau newydd ger safleoedd Ewropeaidd ■ Effeithiau Darnio Cynefinoedd – cymryd tir oherwydd datblygiadau newydd ger safleoedd Ewropeaidd ■ mwy o darfu – gweithgaredd adloniannol, llygredd sŵn a golau; ■ mwy o dynnu dŵr; dŵr wyneb yn rhedeg oddi ar y safle a charthion yn gollwng. Gallai hyn ostwng ansawdd a lefelau'r dŵr; ac ■ Effeithiau ar gyfer Defnyddio mwy ar y Ffyrdd – Effeithiau mwy o lif traffig yn sgîl datblygiadau newydd a chyfleon cyflogaeth, yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> ○ mwy o effeithiau sŵn (uchder, hyd); ○ mwy o allyriadau o gerbydau; ○ mwy o farwolaeithau ar y ffordd; a ○ mwy o effeithiau darnio.

<p>Ynni</p>	<p>Fframwaith Ynys Ynni Ynys Môn (2010)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Datblygu Porthladd Caergybi. - Er bod potensial yma mae yma hefyd gyfyngiadau y mae'n rhaid rhoi sylw iddynt. Mae trafodaeth barhaus gyda Centrica, Llywodraeth Cynulliad Cymru, Stena, Awdurdod y Porthladd a buddsoddwyr posib yn hanfodol i ddeall maint a natur y cyfle a'r camau y mae'n rhaid eu cymryd i wireddu hyn. ■ Gwella isadeiledd Ynni: Rhaid wrth fuddsoddiad sylweddol yn y rhwydwaith trosgwyddo presennol i gael uchelgais cenedlaethol a lleol i allforio ynni. Dylid parhau i drafod a chael eglurhad ynghylch cynllunio a chyflawni cysylltiadau newydd a gwell. <p>Arddangos</p> <p>Mae prosiectau arddangos yn cynnig y cyfle i roi Ynys Ynni 'ar y map' fel prif leoliad ar gyfer datblygu ac ymchwilio ynni.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ynni'r Llanw: Byddai mynd ar ôl ynni'r llanw yn rhoi i Ynys Môn fantais gynnar i symud a chynorthwyo i greu'r proffil y mae ei angen i gynorthwyo i ddenu buddsoddiad mewn ymchwil, datblygu a gweithgynhyrchu. Mae prosiect Ynys y Moelrhoniad yn gyfle gwych i ddatblygu elfen nodweddialdol o'r fframwaith. ■ Mae Datgomisiynu Niwclear yn Wylfa A a hyfforddiant sgiliau niwclear trwy NSAN hefyd yn cynnig y posibilrwydd o arddangos y gwaith o ddatgomisiynu'r adweithydd presennol yn ddiogel a chynnig hyfforddiant ymarferol er mwyn cael mynediad i swyddi newydd yn yr atomfa newydd. ■ Mae Smart Grids mewn arddaloedd gwledig a threfol yn faes sydd o gynyddol ddi-ddardeb i'r Llywodraeth a'r sector preifat ac unwaith eto mae'n cynnig mantais gynnar / y fantais gyntaf i symud os oes modd bwrw ymlaen gyda'r
--------------------	--

Ynni	
Fframwaith Ynys Ynni Ynys Môn (2010)	
cyfle.	
<p>Gwasanaethu Bydd lefelau o fuddsoddi dros y pymtheg mlynedd nesaf ac mae'n hanfodol y defnyddir y cyfleon hyn i dyfu, denu a chadw busnesau a swyddi.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ymgynghori a digwyddiadau cadwyni cyflenwi. Dylid gwneud gwaith pellach er mwyn cychwyn a chynnal y berthynas gyda Mentrau bychain a chanolig gyda Horizon, asiantaethau datblygu busnesau lleol a'r sector cyhoeddus. ■ Tir ac Eiddo Bydd darparu digon o safleoedd ac eiddo datblygu addas i gwmniau symud iadynt yn ffactor bwysig i sylweddoli ucheigeisiau cadwyn cyflenwi'r Ynys Ynni. ■ Mae datblygu sgiliau a hyfforddiant cysylltiedig yn un o'r meysydd allweddol lle gall y sector cyhoeddus chwarae rôl bwysig. Mae buddsoddi mewn hyfforddiant perthnasol ar gyfer y sectorau niwclear ac ynni ac adeiladu ehangach eisoes ar waith. 	

Ynni	
Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Gynhyrchu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig (2011)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Adran Ynni a Newid Hinsawdd
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Cymru a Lloegr
Gwaith Cysylltiedig - Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd /	Adran Ynni a Newid Hinsawdd (Hydref 2011) Aseiad Rheoliadau

Ynni	
Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Gynhyrchu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig (2011)	
Asesiad Priodol	Cynfinoedd o'r Datganiad Polis Cenedlaethol ar Greu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig: Prif Adroddiad
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Mae'r Datganiad Polisi Cenedlaethol (DPS), wrth ei gymryd gyda'r Datganiad Polisi Cenedlaethol Cyffredinol ar gyfer Ynni (EN-1), yn brif sail ar gyfer penderfyniadau a gymerir gan y Comisiwn Cynllunio Isadeiledd ar geisiadau y mae'n ei dderbyn i godi atomfeydd niwclear newydd ar safleoedd yng Nghymru a Lloegr ac a restrir yn y DPS hwn.</p> <p>Yn rhan 4 y DPS rhestrir y safleoedd y mae'r Llywodraeth wedi'u hasesu i fod o bosib yn addas ar gyfer datblygiad o'r fath cyn diwedd 2025. Dyma nhw:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Bradwell; ■ Hartlepool; ■ Heysham; ■ Hinkley Point; ■ Oldbury; ■ Sizewell; ■ Sellafield; ac ■ Yr Wyifa. <p>Mae'r ardal a enwebwyd ac sydd yn Nhrwyn yr Wyifa (yn ardal Cynllun Gwynedd a Mô) yn ymestyn i Fôr Iwerddon oddi ar arfordir gogleddol Ynys Môn, oddeutu 15km i'r gogledd-ddwyrain o Gaergybi, rhwng Bae Cemaes a Bae Cemlyn.</p>	<p>Cafwyd ARhC o'r DPS ar Gynhyrchu Pŵer Niwclear ac roedd yn cynnwys adroddiadau manwl ar effeithiau posib datblygiad sy'n gysylltiedig ag ynni niwclear mewn nifer o safleoedd posib, sy'n cynnwys yr Wyifa. Nid oedd Adroddiad Safle'r ARhC ar gyfer yr Wyifa¹ yn medru diystyru'r posibilrwydd o effeithiau andwyol ar gyfanrwydd safle chwe safle Ewropeaidd (ACA Bae Cemlyn, AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid, ACA y Fencal a Bae Conwy, AGA Bae Lerpwl, ACA Traeth Lafan ac AGA Ynys Seiriol) oherwydd yr effaith ar adnoddau a iefelau dŵr, colli cynefin (a rhywogaethau) a darnio/gwthio'r arfordir, tarfu (sŵn, golau a gweledol) ac ansawdd aer.</p> <p>Er mwyn rhoi sylw i'r ansicrwydd a nodwyd yn yr ARhC ar lefel strategol, cynigiodd yr Aseiad Priodol gyfres o gamau osgoi a lliniaru i'w hystyried fel rhan o unrhyw ARhC ar lefel prosiect. Aseodd yr ARhC y gallai gweithredu ar y camau lliniaru strategol hyn gynorthwyo i roi sylw i'r effeithiau andwyol a nodwyd ar gyfanrwydd safleoedd Ewropeaidd ond bod raid wrth fwy o ARhC ar lefel prosiect manwl er mwyn dod i gasgliad ynghylch eu heffeithiolrwydd.</p> <p>Daethpwyd i'r casgliad, "yn seiliedig ar brofiad ArhC, barn broffesiynol a'r cyngor yn sgîl yr ymgynghoriad, mae'n rhesymol dod i'r casgliad y gallai'r mesurau a awgrymir fod yn ddigonol i osgoi a/neu lliniaru'r effeithiau andwyol ar gyfanrwydd safleoedd Ewropeaidd a nodir. Fodd bynnag, nid oes modd</p>

¹ Adran Ynni a Newid Hinsawdd (2010) Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd: Adroddiad Safle ar gyfer yrr Wyifa. EN-6: Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Gynhyrchu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig

Ynni	
Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Gynhyrchu Pŵer Niwclear – Drafft Diwygiedig (2011)	
Mae'n cynnwys y twyn i'r de o warchodaeth natur leol Mynydd yr Wylfa ac yn ymestyn i'r dwyrain at gyrion gorllewinol pentref Cemaes i'r de i'r A5025 a phentref Tregele ac i'r gorllewin i gilfach Porth-y-pistyll.	bod yn siŵr o effeithlonrwydd y mesyrau a fwriedir trwy ArhC ar lefel prosiect, lle bydd manylion penodol y datblygiadau a'r prif ffynonellau data ar gael". Dim ond wrth gael ArhC ar lefel prosiect y mae modd casglu'n hyderus na cheid effaith andwyol ar gyfanrwydd safle."

Ynni	
Map Llwybr Ynni Adnewyddadwy Cymru (2008)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Llywodraeth Cynulliad Cymru
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Cymru
Gwaith Cysyllfiedig - Arfarniad Rholiadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Amherthnasol
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
Mae'r Map Llwybr Ynni Adnewyddadwy yn nodi cynigion (ni chynhwysir safleoedd) ar gyfer symud Cymru tuag at fod yn hunangynhaliol mewn trydan adnewyddadwy mewn cenedlaeth tra, yr un pryd, yn gyrru'n rymus iawn tuag at fwy o ynni effeithlon a chyda llawer mwy o'n gofynion gwresogi helaeth yn cael ei gyflenwi o ffynonellau adnewyddadwy. Bydd y Map Llwybr yn arwain at gynhyrchu strategaethau ynni a newid hinsawdd cynhwysfawr i Gymru erbyn diwedd 2008 a chynorthwyo yn y gwaith o ddatblygu'r rhaglenni i gyflawni ein hymrwymiad i gael gostyngiadau blynyddol o 3% mewn allyriadau nwyon tŷ gwyrdr o 2011 ymlaen. Bydd hyn oll yn cael	Adroddiad sylfaenol nad yw'n awgrymu safleoedd newydd ar gyfer datblygu. Mae'n anhebygol o achosi unrhyw effeithiau cyfunol.

Ynni	
Map Llwybr Ynni Adnewyddadwy Cymru (2008)	
ei gyflawni trwy gael bob rhan o Lywodraeth y Cynulliad yn cydweithio	

Ynni	
Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Ynni (EN-1_ (2011)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Adran Ynni a Newid Hinsawdd
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	DG
Gwaith Cysylltiedig - Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd / Aseiad Priodol	Adran Ynni a Newid Hinsawdd (Hydref 2010) Aseiad Rheoliadau Cynfinoedd o EN-1 EN-5
Manylion y Ddogfen	Effeithiau posib all greu effeithiau 'cyfunol'
<p>EN-1, sy'n ymwneud â:</p> <ul style="list-style-type: none"> y fframwaith rheoleiddio a pholisi ac amcanion lefel uchel ar gyfer prosiectau yng nghyswilt adeiladau newydd sy'n genedlaethol arwyddocaol ac sy'n cael eu diogelu gan y gyfres o Ddatganiadau Polisi Cenedlaethol ac unrhyw ddatblygiad cysylltiedig (y cyfeirir atynt fel Rhaglenni Cenedlaethol Gwella Gorsafoedd (NSIPs)) yr angen a'r brys am ganiatâd ar gyfer gorsaf ynni newydd a'i chodi gyda'r amcan o gyfrannu at gyflenwad ynni diogel, gwahanol a fforddiadwy, a chefnogi polisiau'r llywodraeth ar ddatblygu cynaliadwy, yn enwedig felly trwy liniaru newid hinsawdd ac addasu iddo; yr angen am dechnolegau penodol, yn cynnwys yr adeiladau y mae'r Datganiad Polisi Cenedlaethol hwn yn ymwneud ag o; 	<p>Cynhaliwyd Aseidiadau Rheoliadau Cynfinoedd (ARhC) a'u cyhoeddi ar gyfer y Datganiadau Polisi Cenedlaethol nad ydynt yn benodol ar gyfer lleoliad EN-1 i EN-5. Ni allai'r ARhC ddod i gasgliad pendant y câi pob safle Ewropeaidd ledled Cymru a Lloegr ei ddiogelu, yn absenoldeb ceisiadau cynllunio penodol. Cafwyd nad oedd dewis clir arall a fyddai'n hwyluso gwaith datblygu gorsaf ynni ar raddfa fawr heb niweidio safleoedd Ewropeaidd. Yna nodai'r ARhC yr achos dros ddatblygu gorsaf ynni newydd sy'n hanfodol ar gyfer sicrhau'r ymrwymiad ar gyfer ynni glân, diogel a fforddiadwy. Mae, hefyd, yn nodi'r meini prawf ar gyfer darparu cynefin cyfadferol pe byddai'n angenrheidiol.</p> <p>Byddai raid i unrhyw fwiadau am orsaf ynni ar raddfa fawr gael ARhC ar lefel prosiect. Fodd bynnag, pery'r posibilrwydd o ystod o effeithiau cyfunol, sy'n cynnwys yr isod:</p> <ul style="list-style-type: none"> Colli Cynefin – cymryd tir oherwydd isadeiledd ynni newydd

Ynni	
Datganiad Polisi Cenedlaethol ar Ynni (EN-1_ (2011))	
<ul style="list-style-type: none"> ● egwyddorion allweddol i'w dilyn wrth archwilio a phenderfynu ar geistadau; ● rôl Arfarniadau Cynaliadwyedd (gweler Adran 1.7 isod) yng nghyswilt y gyfres o Ddatganiadau Polisi Cenedlaethol ; ● polisi ar arfer da, addasu i newid hinsawdd a materion eraill sy'n berthnasol i fwy nag un Datganiad Technegol Cenedlaethol sy'n dechnolegol benodol; ac ● asesu effeithiau generig nad ydynt yn benodol i dechnolegau penodol, ac ymdrin â nhw 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Colli cynefin wrth gefn – cymryd tir oherwydd isadeiledd ynni newydd ger safleoedd Ewropeaidd ■ Effeithiau Darnio Cynefin - cymryd tir oherwydd isadeiledd ynni newydd ar safleoedd Ewropeaidd neu gerllaw iddynt ■ Mwy o darfu; ■ Mwy o dynnu dŵr; dŵr wyneb yn rhedeg oddi ar y safle a charthion yn gollwng, a allai ostwng ansawdd a lefelau'r dŵr; ac ■ Effeithiau wrth ddefnyddio mwy ar y ffordd – Effeithiau yn sgil mwy o draffig, a cherbydau trwm yn ystod gwaith adeiladu a gweithredu, yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> ■ effeithiau sŵn uwch (sain, hyd); ■ mwy o allyriadau o gerbydau; ■ mwy o farwolaeithau ar y ffyrdd; ac ■ effeithiau mwy o ddarnio.

Ynni	
Ynni Cymru: Newid i Garbon Isel (2012)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Llywodraeth Cymru
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Cymru
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefnoedd / Asesiad Priodol	Amherthnasol
Manylion y Ddogfen	Effeithiau posib all greu effeithiau 'cyfunol'
Yn y ddogfen nodir nod Llywodraeth Cymru o wella lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol pobl a chymunedau Cymru a chael ansawdd bywyd gwell i'n cenedlaeth ni a chenedlaethau'r dyfodol.	Mae'r ddogfen yn ategu Ynys Ynni Môn ynghyd â datblygu gorsaf niwclïar yn yr Wylfa. A fydddech cystal â chyfeirio at yr effeithiau cyfunol a nodwyd ar gyfer Drafft Diwygiedig y Datganiad Polisi Cenedlaethol ar gyfer Creu Pŵer Niwclïar a Gorsaf Bŵer Wylfa B.
Trwy roi arweiniad a fframwaith sefydlog, trwy wneud y mwyaf posib o fanteision pob datblygiad ynni ac effeithlonrwydd ynni, a thwy roi Cymru ar y blaen o ran harnaisio ynni o'r môr a symud i fyw'n ddoeth, bydd modd sylweddol i'r weledigaeth o ddyfodol heb garbon.	

Ynni	
SeaGen, Cynlluniau Ynni'r Llanw, Ynys Môn (2011)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	SeaGeneration (Wales) Ltd/ Cyngor Sir Ynys Môn
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Arfordirol gogleddol Ynys Môn mewn ardal râs lanw a adwaenir fel Ynysydd y Moelrhoniaid
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefnoedd / Asesiad Priodol	Dim ar gael

Ynni	
SeaGen, Cynlluniau Ynni'r Llanw, Ynys Môn (2011)	
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Mae SeaGeneration (Wales) Ltd (SeaGen Cymru), partneriaeth Marine Current Turbines Ltd (MCT) ac RWE npower Renewables (RWE nr), yn cyflwyno cais ar gyfer y caniatadau ar y môr y mae eu hangen ar gyfer adeiladu a gweithredu arae arddangos 10 megawatt (MW) o dyrbinau ffrwd llanw.</p> <p>Bydd Arae Ffrwd Llanw y Moelrhoniaid, y cyfeirir ato o hyn ymlaen fel y Prosiect, 850m oddi ar arfordir gogleddol Môn mewn ardal râs lanw a adwaeanir fel Ynysoedd y Moelrhoniaid. Cefnogir y Prosiect gan Swyddfa Ariannu Cymru Ewrop yn gweithredu fel y corff sy'n gyfrifol am weithredu'r cronfeydd strwythurol ar ran Llywodraeth Cynulliad Cymru.</p> <p>Bydd hyd at naw twrbin ffrwd llanw yn cael eu gosod mewn man o hyd at 0.56km², a'u gweithio fel prosiect arddangos. Bydd SeaGen Cymru yn ceisio les arddangos oddi wrth Stad y Goron i weithredu'r Prosiect am gyfnod o 25 mlynedd. Mae'r cais yn ystyried yn y Datganiad Amgylcheddol effeithiau'r Prosiect dros hyd ei oes weithredol.</p>	<p>Daw'r Aseiad ar yr Effaith Amgylcheddol i'r casgliad nad yw'n debygol y bydd effeithiau andwyol sylweddol yn debygol ar safleoedd o gadwraeth natur a ddynodwyd dan statud rhyngwladol a chenedlaethol, gan gynnwys Gwarchodfeydd Natur Lleol a safleoedd Ewropeaidd.</p> <p>Dylid ystyried yn ofalus wrth neilltuo safleoedd eraill i gynhyrchu ynni posib yn yr ardal hon gan y gallai hyn arwain at effeithiau cyfunol.</p>

Ynni	
Gwynt y Môr (2011)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Gwynt y Môr Offshore Wind Farm Ltd / Adran Masnach a Diwydiant
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Bae Lerpwl

Ynni	
Gwynt y Môr (2011)	
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Dim ar gael
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
<p>Mae Gwynt y Môr Offshore Wind Farm Limited yn bwriadu datblygu fferm wynt ar y môr o hyd at 750 MW (megawatts, lle mae 1 MW = 1,000 kW) i'w adnabod fel Fferm Wynt Gwynt y Môr. Byddai'r Fferm Wynt 13 i 15 km oddi ar arfordir Gogledd Cymru. Mae Npower Renewables Limited yn gweithredu fel asiant i datblygwyr y prosiect; Gwynt y Môr Offshore Wind Farm Ltd. Rhoddwyd yr hawliau datblygu i Npower Renewables Ltd ar gyfer prosiect Gwynt y Môr fel ran o ail rownd Stad y Goron o ddatblygiadau ffermydd gwynt ar y môr y DG. Mae disgwyl i'r fferm wynt fod yn llwyr weithredol erbyn diwedd 2014.</p> <p>Cynhaliwyd Asesiad o'r prosiect o ran ei effaith ar yr amgylchedd, a hynny'n unol â rheoliadau er mwyn adnabod ac asesu holl effeithiau amgylcheddol sylweddol y datblygiad. Nodir disgrifiad o fwriad y prosiect, ynghyd â chasgliad yr asesiad ar yr effaith, yn y Datganiad Amgylcheddol.</p>	<p>Edrychodd y Datganiad Amgylcheddol ar yr effeithiau posib ar yr hyn oedd yr Ardal Gwarchod forwrol Arbennig 'arfaethedig' sydd wrthi'n cael ei hystyried ym Mae Lerpwl ar hyn o bryd (Ardal Gwarchod Arbennig lawn erbyn hyn). Mae'r asesiad o'r effeithiau posib ar yr adar a'u cynefinoedd wedi dangos na fydd yno effeithiau sylweddol, o gofio'r camau lliniaru arfaethedig yng nghyswllt amseru gosod y prif geblau allforio ynni. Er na fydd y fferm wynt yn cael effaith uniongyrchol ar safleoedd Ewropeaidd eraill o ran yr adar sy'n byw yno, mae yna nifer o'r cyfryw safleoedd ar arfordiroedd Cymru a Lloegr Bae Lerpwl. Mae effaith bosib Gwynt y Môr ar y safleoedd hyn wedi'i hasesu o ran eu diddordeb adaregol ac ni ragwelir effeithiau sylweddol.</p> <p>Fel rhan o'r asesiad, edrychwyd i mewn i effeithiau uniongyrchol ar ardaloedd eraill o ddiddordeb cadwraeth natur. Mae'n bosib i hyn ddigwydd, er enghraifft, pe byddai newidiadau i gerrynt neu donnau llanw yn althro prosesau arfordirol ar hyd arfordiroedd cyfagos. Daeth yr asesiad o brosesau ffisegol i'r casgliad na fydd effeithiau sylweddol ar ardaloedd arfordirol yn digwydd ac, o'r herwydd, yn yr un modd ni fydd effeithiau cysylltiedig ar safleoedd arfordirol ym Mae Lerpwl.</p> <p>Ym mae Lerpwl hefyd credir bod ystod o gynefinoedd gwely'r môr, rhywogaethau pysgod a mamaliaid morwol o ddiddordeb cadwraethol, megis llamhidyddion a morloi. Mae'r asesiad o effeithiau posib wedi dod i'r casgliad, o gofio'r camau lliniaru y manylir armynt yn yr adrannau blaenorol, na fydd yr effeithiau ar statws cadwraethol y rhywogaethau a'r cynefinoedd hyn yn sylweddol.</p>

Ynni		
Gwynt y Môr (2011)		Dylid ystyried yn ofalus wrth neilltuo safleoedd eraill i gynhyrchu ynni posib yn yr ardal hon gan y gallai hyn arwain at effeithiau cyfunol.
Ynni		
Fferm Wynt Rhiannon		
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys		Celtic Array Limited
Rhanbarth / Ardal dan Sylw		Môr Iwerddon
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol		Amherthnasol
Manylion y Ddogfen		Effeithiau posib all greu effeithiau 'cyfunol'
<p>Celtic Array Limited – cyd-fenter rhwng Centrica Renewable Energy Limited and DONG Energy – yw'r unig rai sydd wedi cael yr hawl i geisio caniatâd i godi a gweithredu fferm wynt yn y môr yn Rownd 3 Parth Môr Iwerddon gyda strwythurau frydanol cysylltiedig yn y môr. Cyfanswm y gwynt a grëir yw 2.2 Gigawatt, a allai olygu rhwng 147 a 440 tyrbîn gwynt.</p> <p>Fferm Wynt Rhiannon yw'r cynnig cyntaf am brosiect fferm wynt yn y môr ym mharth Môr Iwerddon. Ar ei agosaf, byddai Fferm Wynt Rhiannon oddeutu 19km o Ynys Môn, 34km o Ynys Manaw a 60km oddi ar arfordir Cumbria.</p> <p>Cyn bod modd gwneud cais am ganiatâd, bydd y bwriad yn</p>	<p>Mae'n anhebygol o gael effaith gyfunol uniongyrchol ar safleoedd Ewropeaidd gyda'r datblygiad a fwriedir yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd. Mae'n bosib y gallai gael effaith ar rywogaethau yn y môr ond byddai raid i unrhyw fwriad gael ei asesu trwy Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd er mwyn rhoi sylw i effeithiau sylweddol ar safleoedd Ewropeaidd, un ai ar ei ben ei hun neu'n gyfunol.</p>	

Ynni	
Fferm Wynt Rhiannon	
mynd trwy gyfnod cyn gwneud cais, yn unol â Deddf Cynllunio 2008.	
Ynni	
Atomfa Niwclear Wylfa B	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Horizon Nuclear Power Ltd / Comisiwn Cynllunio Isadeiledd
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Yr Wylfa
Gwaith Cysylliedig - Arfarniad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	i'w gynnal
Manylion y Ddogfen	
Mae safle'r datblygiad arfaethedig yn yr Wylfa rhwng baeau Cemlyn a Chemaes, ym mhen gogleddol Ynys Môn oddi ar arfordir Gogledd Cymru, oddeutu 15km i'r gogledd-ddwyrain o dref Caergybi. Mae'r tir a fwriadwyd ar gyfer y datblygiad yn ymestyn 232hectar gyda'r rhan fwyaf yn laswellt arfordirol a thir amaethyddol.	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol'
Mae atomfa niwclear bresennol Wylfa 'A' ar dir i'r gogledd-orllewin ac i'r gorllewin o'r safle arfaethedig. Mae disgwyl i'r Atomfa roi'r gorau i gynhyrchu yn 2010, er bod posib ymestyn y gwaith cynhyrchu am hyd at bedair blynedd wedyn. Mae'n debygol y bydd y gwaith datgomisio'n dechrau yn 2015.	Nid yw'r gwaith sgrinio ar gyfer yr ARhC wedi'i gynnal hyd yn hyn. Mae'r Adroddiad Cwmpasu [Pŵer Niwclear Horizon, 2009] yn nodi effeithiau posib yn ystod gwaith adeiladu a gweithredu ar safleoedd Ewropeaidd. Dylid ystyried yn ofalus wrth neilltuo safleoedd eraill i gynhyrchu ynni posib yn yr ardal hon gan y gallai hyn arwain at effeithiau cyfunol.
Amlinelliad o'r Prosiect Mae disgwyl i'r atomfa niwclear newydd yn yr Wylfa gynnwys yr	

Ynni	
Atomfa Niwclear Wylfa B	
<p>isod:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ atomfa yn cynnwys adweithyddion niwclear gyda gallu cynhyrchu cyfun o hyd at o 5.3 GW; ■ Mannau a chyfleusterau cyfnod adeiladu, yn cynnwys cyfleuster dadlwytho morol; ■ Cyfleusterau isadeiledd ac ategol sy'n gysylltiedig gyda gweithrediad safle'r atomfa niwclear gan gynnwys isadeiledd oeri dŵr; ■ Isadeiledd trosglwyddo trydan; ■ Cyfleusterau storio gwastraff dros dro; ■ Ffyrdd mynediad; a ■ Mentrau a chamau lliniaru tirlun a bioamrywiaeth sy'n gysylltiedig gyda chodi a gweithredu atomfa newydd. <p>Mae safle'r datblygiad arfaethedig yn agos i ddau safle Ewropeaidd; Ardal Cadwraeth Arbennig Bae Cemlyn ac Ardaloedd Gwarchod Arbennig Ynys Feurig, Ynysoedd y Moelthoniaid a Bae Cemlyn. Mae'r ddau oddeutu 1 km i'r gorllewin o'r safle. Mae yno safleoedd Ewropeaidd eraill, er nad ydynt yn agos i'r Wylfa. Y rhain yw ACA y Fenai a Bae Conwy ac ACA Pen Llyn a'r Sarnau.</p>	

Ynni	
Y Grid Cenedlaethol: Cysylltiadau Gogledd-Orllewin Cymru (2013)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Y Grid Cenedlaethol

Ynni	
Y Grid Cenedlaethol: Cysylltiadau Gogledd-Orillewin Cymru (2013)	
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Gogledd Cymru
Gwaith Cysylltiedig - Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd / Aseiad	Amherthnasol
Manylion y Ddogfen	Effeithiau posib all greu effeithiau 'cyfunol'
<p>Ym mis Hydref 2012, dechreuodd y Grid Cenedlaethol ei gyfnod cyntaf o ymgynghori ar ei fwiadau i gysylltu offer newydd i greu trydan yng Ngogledd Cymru. Er mwyn cysoni bwriadau i gysylltu atomfa niwclear newydd arfaethedig Horizon yn yr Wylfa o hyd at 3.6 gigawatt (GW), ynghyd â 2 GW o ynni gwynf yn y môr, sef bwriad Celtic Array, a fydd hefyd yn cysylltu Ynys Môn, mae'r Grid Cenedlaethol wedi sefydlu bod angen cysylltiadau trydan newydd i'r rhwydwaith presennol yng Ngogledd Cymru.</p> <p>Yn sgîl proses opsiynau strategol, y dewis opsiwn oedd cysylltiad dros y tir, oedd yn cynnwys tri pheccyn allweddol o waith :</p> <p>Cysylltiad uwchben rhwng yr Wylfa a Phentir Is-orsaf newydd ym Mryncir</p> <p>Cysylltiad ychwanegol tan ddaear yn lle'r cysylltiad presennol yng Nglaslyn. Byddai'r cysylltiad hwn wedi'i uwchraddio.</p>	<p>Posibilrwydd o'r effeithiau cyfunol a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Colli Cynefin – cymryd tir ■ Colli Cynefin wrth Gefn - cymryd tir ger safleoedd Ewropeaidd ■ Effeithiau Darnio Cynefinoedd – oherwydd tir a gymerir ■ Mwy o darfu – acwstig, llygredd sŵn a golau; ac ■ Effeithiau wrth ddefnyddio mwy ar y ffordd – Effeithiau yn sgîl mwy o gerbydau trwm: <ul style="list-style-type: none"> ■ effeithiau sŵn uwch (sain, hyd); ■ mwy o allyriadau o gerbydau; ■ mwy o farwolaeithau ar y ffordd; ac ■ effeithiau mwy o ddarnio.

Eraill

Eraill	
Strategaeth Twristiaeth Gogledd Cymru (2010-2015)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Partneriaeth Twristiaeth Gogledd Cymru
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Mae'r strategaeth yn cynnwys y cyfan o Ogledd Cymru, wedi'i ddiffinio fel y chwe sir, sef Ynys Môn, Conwy, Dinbych, y Fflint, Gwynedd and Wrecsam
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Amhriodol
Manylion y Ddogfen	Effeithiau Posib a allai achosi effeithiau 'cyfunol' Mae mwy o bwysau adloniannol gan y boblogaeth drefol, yn cynnwys mynd â'r ci am dro, Ioncian, marchogaeth ceffylau, beicio mynydd, scramblo beic modur, gyrru ceir ar fannau oddi ar y ffordd, i gyd yn arwain at y posibilrwydd o achosi effeithiau sylweddol ar safleoedd. Yn eu plith : <ul style="list-style-type: none"> ■ Effeithiau llygredd – Gall cynnydd yn lefel y chwaraeon dŵr arwain at y posibilrwydd o gynyddu lefelau llygredd dŵr gwasgareddig. ■ Llygru'r atmosffer – gallai mwy o dwristiaeth arwain at fwy o symudiadau trafnidiaeth, a allai yna arwain at fwy o lygru'r atmosffer. ■ Difrod ffisegol, er enghraifft yn sgîl sathru ac erydu ■ Tarfu ar rywogaethau yn sgîl cerdded, beicio a chwaraeon dŵr, yn arwain at fwy o farwolaethau a nythu, a symud. ■ Tarfu gan gŵn a difrod o faw ci.
	Lluniwyd Cynllun Gweithredu er mwyn mynd â'r strategaeth yn ei blaen am y tair blynedd nesaf:
	1. Cyflwyno ein cryfderau penodol Mae gofyn i Ogledd Cymru fod yn ôl ar fap yr ymwelwyr, a

Eraill	
Strategaeth Twristiaeth Gogledd Cymru (2010-2015)	
<p>hynny'n gadarn ac yn bendant, ac ailsefydlu ei hun fel un o 5 prif gyrchfan y DG trwy:gael ei yrru gan y farchnad; gwneud argraff gryfach; a chyflwyno gwybodaeth mewn ffordd sy'n codi'r ysbryd.</p> <p>2. Buddsoddi mewn rhagoriaeth cynnyrch Rhaid i ddatblygiad a buddsoddiad gael eu hysgogi yn y cynnyrch craidd er mwyn cwrdd ag anghenion marchnad sy'n newid, mynd y tu draw i ddisgwyliadau cwsmeriaid a bod cystal â phawb arall trwy ddarparu: llety o safon: atyniadau gwahanol; gweithgareddau rhagorol; profiad neilltuol; llefydd a reolir yn dda; profiadau sy'n cyfoethogi; trafnidiaeth effeithlon a phobl â sgiliau.</p> <p>4. Gweithio efo'n gilydd mewn partneriaeth Gwella perthynas weithio a threfn er mwyn harnaisio egnir sectorau cyhoeddus, preifat a dim elw, gan annog hinsawdd o gydweithredu a chefnogi'r naill a'r llall; symud twristiaeth i fyny'r agenda, ceisio ffyrdd mwy effeithlon a thryloyw o weithio a chael eu gyrru fwy gan dystiolaeth trwy: drefnu effeithiol; cydnabyddiaeth well a defnyddio tystiolaeth gadarn.</p>	

Eraill	
Adnewyddu'r Economi : Cyfeiriad Newydd (2010)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Llywodraeth Cynulliad Cymru
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Cymru

Eraill		Amherthasol
Adnewyddu'r Economi : Cyfeiriad Newydd (2010)		
Gwaith Cysylllifedig - Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd / Aseiad Priodol		
Manylion y Ddogfen	<p>Adnewyddu'r Economi: cyfeiriad newydd – yn hwn nodir y rôl y gall y llywodraeth ddatganoledig ei chwarae wrth ddarparu'r amodau a'r fframwaith orau fel bod modd i'r sector preifat dyfu a ffynnu.</p> <p>Y weledigaeth am adfywiad yn yr economi yw economi Gymreig wedi'i godi ar gryfder a sgiliau ei bobl a'i amgylchedd naturiol; sy'n cael ei gydnabod gartref a thramor fel un hyderus, creadigol ac uchelgeisiol, lle da i fyw a gweithio ynddo.</p> <p>Dyma'r pum blaenoriaeth ar gyfer cyflawni'r weledigaeth hon:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ "Buddsoddi mewn seilwaith cynaliadwy o safon. Mae angen seilwaith modern a chynaliadwy ar Gymru i gynnal twf economaidd a lles ein pobl. Mae angen cysylltiadau da ar ein pobl, ein busnesau a'n cymunedau o fewn Cymru a thu hwnt ac mae angen iddynt allu gael gafael ar y cyfleusterau a'r gwasanaethau cywir yn y lleoedd y maent yn byw a gweithio. ▪ Gwneud Cymru yn lle mwy deniadol i wneud busnes. Mae angen i ni ddatblygu amodau sydd nid yn unig yn galluogi ond yn helpu pobl a busnesau i ffynnu mewn modd cynaliadwy – drwy fanteisio i'r eithaf ar ein hasedau, trwy wella iechyd ein poblogaeth o oedran gweithio a chael cydbwysedd rhwng amcanion amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd. ▪ Ehangu a dyfnhau'r sylfaen sgiliau. Sylfaen pob economi 	<p>Rhaid nodi y bydd unrhyw fuddsoddi yn yr economi yn debygol o arwain at fwy o boblogaeth a datblygu tir. Gallai hyn achosi ystod eang o effeithiau cyfunol er bod y ddogfen wedi'i chynnal gan egwyddorton datblygu cynaliadwy.</p>

Eraill	
Adnewyddu'r Economi : Cyfeiriad Newydd (2010)	
<p>yw ei boblogaeth sy'n gweithio ac mae addysg a sgiliau ar bob lefel yn hanfodol er mwyn sicrhau twf economaidd ffyniant yng Nghymru. Mae cyflawni hyn yn gyfrifoldeb ar y cyd arnom ni fel Llywodraeth, darparwyr addysg, cyflogwyr ac unigolion.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Annog arloesedd. Mae ymchwil a datblygu'n chwarae rôl bwysig o ran ysgogi arloesedd ac arloesedd yw un o'r ffactorau allweddol sy'n hybu twf economaidd a chynnydd hirymor mewn lles. Rhaid i Gymru symud at economi seiliedig ar wybodaeth sy'n cynnwys mwy o ymchwil a datblygu lle mae'r amodau'n gywir i arloesedd ffynnu ▪ Targedu'r cymorth yr ydym yn ei gynnig i fusnesau. Mae angen i ni dargedu ein hadnoddau yn ▪ y manau lle gallwn ychwanegu'r gwerth mwyaf, gan weithredu fel cyfrwng galluogi ar gyfer yr economi i gyd yn hytrach na darparwr gwasanaethau mawr i fusnesau unigol. Byddwn yn cynorthwyo busnesau mewn ffordd strategol sy'n seiliedig ar sectorau gan ddatblygu ein rôl fel hwylusydd a galluogydd arbenigol. 	

Arall	
Cynllun Rheoli Cychfannau (2012)	
Perchennog y Cynllun/ Awdurdod Cymwys	Y Cwmni Twristiaeth a Chyngor Sir Ynys Môn
Rhanbarth / Ardal dan Sylw	Ynys Môn
Gwaith Cysylltiedig - Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd / Asesiad Priodol	Amherthnasol

Arall	
Cynllun Rheoli Cyrchfannau (2012)	
Manylion y Ddogfen	Effeithiau posib all greu effeithiau 'cyfunol'
<p>Mae twristiaeth yn hynod bwysig i economi Gogledd Cymru a chredwn y gall hyd yn oed chwarae rhan fwy arwyddocaol yn y dyfodol. Mae'r strategaeth hon yn nodi sut y gallwn gyflawni ei botensial ac mae'n lasbrint ar gyfer arwain gwaith dros y pum mlynedd nesaf.</p> <p>Mae'r Cynllun Rheoli Cyrchfannau'n nodi'r ffiniau ar gyfer datblygu twristiaeth ym Môn dros y pedair blynedd nesaf (2012-2016). Fodd bynnag, yr oll yw'r cynllun yw arf mewn proses Cynllun Rheoli Cyrchfannau. Nid diwedd y daith yw hwn, fel petai ond, yn hytrach, bwynt cyfeirio hyblyg y bydd yn rhaid ei adolygu a'i ddiweddarau trwy gyfnod y cynllun a thu draw i hynny.</p> <p>Dyma amcanion strategol y Cynllun Rheoli Cyrchfannau:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Hyrwyddo delwedd a chryfderau neilltuoel Môn; ■ Buddsoddi mewn rhagoriaeth cynnyrch; ■ Rhoi profiad eithriadol i ymwelwyr; ■ Gweithio mewn partneriaeth gyda rhanddeiliaid lleol. 	<p>Yn ategu gwaith uwchraddio, ymestyn, a datblygu atyniadau, gweithgareddau a llety i ymwelwyr. Mae, hefyd, yn ceisio gwella mynediad i'r arfordir ac i'r cefn gwlad. Mae posiblirwydd i'r cynllun gynyddu lefelau tarfu yn sgîl mwy o dwristiaeth ac, felly, weithgareddau hamdden.</p>

Atodiad III: Sgrinio Polisi'r Strategaeth a Ffafrir

Polisiâu'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
<p>Polisi Strategol PS1 Datblygiad Cynaliadwy</p>	<p>Mae'r polisi yn cefnogi cynigion datblygu sy'n gallu dangos eu bod yn cyd-fynd ag egwyddorion datblygiad cynaliadwy. Mae angen i gynigion datblygu fwrw ymlaen tuag at gyflawni'r amcanion a nodir yn y polisi, sy'n cynnwys 'gwarchod a gwella ansawdd yr amgylchedd naturiol, ei dirwedd a'i asedau bioamrywiaeth, gan gynnwys eu deall a'u gwerthfawrogi am y gwasanaethau cymdeithasol ac economaidd y maent yn eu darparu.'</p> <p>Nid yw'r polisi ei hun yn cynnig datblygiad, yn hytrach mae'n cefnogi cynigion datblygu sy'n dangos eu bod yn diwallu'r amcanion a nodir. Dim EAT yn bosib.</p>	<p>Nac oes</p>	<p>Nac oes</p>
<p>Polisi Strategol PS2 Liniaru effeithiau newid hinsawdd ac addasu iddynt</p>	<p>Mae'n ofynnol gan y polisi y dylai pob datblygiad ymdrechu i liniaru effeithiau newid hinsawdd ac addasu iddynt. Mae'r polisi yn annog datblygiad i 'sicrhau na effeithir ar allu tirweddau, amgylcheddau a rhywogaethau i addasu i effeithiau niweidiol newid hinsawdd a bod amgylcheddau cydadferol yn cael eu darparu pan fo angen.'</p> <p>Mae'r polisi yn annhebygol o gael EAT ar safleoedd Ewropeaidd gan nad yw'n cynnig datblygiad ei hun. Mae'r polisi yn annog cynigion datblygu i ddefnyddio ynni carbon isel neu ynni adnewyddadwy, ble bynnag bo hynny'n ymarferol a hyfyw, ac i chwilio am gyfleoedd ar gyfer cerdded a beicio allai gael effaith ar safleoedd Ewropeaidd. Mae'r posibilrwydd am EAT yn dibynnu ar nifer o ffactorau gan gynnwys natur a graddfa'r cynnig, agosatrydd a sensitifrwydd safleoedd Ewropeaidd a lleoliad llwybrau cerdded/beicio. Asesir effeithiau posib yn fwy priodol yn erbyn Polisiâu eraill y Strategaeth a Ffafrir sy'n cynnig datblygiad mewn lleoliadau penodol. Asesir na fydd EAT ar safleoedd Ewropeaidd gan y polisi hwn.</p>	<p>Nac oes</p>	<p>Nac oes</p>
<p>Polisi Strategol PS3 Strategaeth Anheddiad</p>	<p>Mae'r polisi yn amlinellu ymhle dylid dosbarthu datblygiad yn amodol ar y capasiti amgylcheddol, cymdeithasol ac isadeiledd i ymdopi â datblygiad.</p>	<p>Oes</p>	<p>Oes</p>

Polisiâu'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	<p>Mae'r polisi yn adnabod Canolfan Isranbarthol, Bangor, ble bydd y mwyafrif o'r datblygiadau newydd o fewn Ardal y Cynllun yn digwydd. Ceir dau safle Ewropeaidd o fewn 2km i Fangor, ACA Y Fennai a Bae Conwy; ac AGA Traeth Lafan, Bae Conwy.</p> <p>Mae'r polisi hefyd yn adnabod Canolfannau Gwasanaeth Trefol ble bydd datblygiad hefyd yn cael ei gyfeirio. Ymhlith y rhain mae: Safleoedd Ynys Môn – Amlwch, Caergybi a Llangefni; a safleoedd Gwynedd – Blaenau Ffestiniog, Caernarfon, Porthmadog a Phyllheli. Mae yna nifer o safleoedd Ewropeaidd o fewn 2km i'r aneddiadau hyn. Ymhlith y rhain mae: ACA Arfordir Ynys Gybi; ACA Y Fennai a Bae Conwy; ACA Pen Llŷn a'r Sarnau; ACA Coedwigoedd Derw a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd; ACA Corsydd Ynys Môn; a Ramsar Corsydd Ynys Môn a Llŷn.</p> <p>Yn ogystal, mae aneddiadau a phentrefi wedi cael eu hadnabod i dderbyn twf tai newydd ac mae'r rhain yn cynnwys: Safleoedd Ynys Môn – Amlwch, Caergybi a Llangefni; a safleoedd Gwynedd – Blaenau Ffestiniog, Caernarfon, Porthmadog a Phyllheli. Unwaith eto, mae yna nifer o safleoedd Ewropeaidd o fewn 2km i'r safleoedd hyn a allent gael eu heffeithio gan gynlluniau tai newydd: ACA Pen Llŷn a'r Sarnau; ACA Corsydd Ynys Môn; Ramsar Corsydd Ynys Môn a Llŷn; AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid; ACA Y Fennai a Bae Conwy; ACA Coedwigoedd Derw a Safleoedd Ystlumod Meirionnydd; ACA Eryri; AGA Mynydd Cilan, Trwyn yr Wylfa ac Ynysoedd Sant Tudwal; ACA Glynllifon; ACA Clogwyni Pen Llŷn; ACA Corsydd Llŷn; ac ACA Corsydd Eifionydd.</p> <p>Mae'r polisi yn canoli datblygiad mewn ardaloedd trefol presennol, er y bydd ffiniau aneddiadau'n ehangu ac yn dod â hwy'n nes at safleoedd Ewropeaidd. Nodir maint y datblygiad mewn polisiâu diweddarach; fodd bynnag, mae yna botensial i ddatblygiad yn y lleoliadau hyn gael nifer o effeithiau ar safleoedd Ewropeaidd, a nodir isod:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ llygredd atmosfferig oherwydd cynnydd mewn traffig, allai ostwng ansawdd yr aer; ▪ lefelau cynyddol o aflonyddwch – gweithgarwch hamdden, llygredd sŵn a golau; ▪ lefelau cynyddol o echdynnu ; dŵr wyneb sy'n rhedeg o'r tir a'r garthffosiaeth, allai ostwng ansawdd a lefelau dŵr; a 		

Polisiau'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cymryd tir, allai arwain at golli a darnio cynefinoedd. <p>Bydd arwyddocâd yr effeithiau yn dibynnu ar union leoliad a graddfa'r datblygiad arfaethedig, a fydd yn cael ei nodi mewn polisiau manylach a dyraniadau safle yn y Cynllun Adneuo.</p>		
Polisi Strategol PS4 Datblygiad yng Nghefn Gwlad	<p>Mae'r polisi yn datgan 'mewn ardaloedd a ddynodir yn Gefn Gwlad, bydd datblygiad yn cael ei gyfyngu i'r hyn sydd angen lleoliad gwledig' ac aiff ymlaen i restru sawl math o ddatblygiad fydd yn cael ei gefnogi.</p> <p>Nid yw'r polisi ei hun yn cynnig datblygiad, yn hytrach mae'n cyfyngu'r mathau o ddatblygiad fydd yn cael eu cefnogi yng Nghefn Gwlad. Ni wŷr beth yw natur a lleoliad datblygiadau yng Nghefn Gwlad a bydd angen i unrhyw ddatblygiad a gynigir ystyried ei effaith ar safleoedd Ewropeaidd. Ystyrir bod Polisi Strategol PS14 (Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol), sy'n ceisio diogelu a gwella safleoedd Ewropeaidd, ynghyd â'r angen am ARhC ar lefel prosiect, yn darparu digon o ddulliau diogelu i sicrhau nad oes unrhyw EAT o ganlyniad i'r polisi hwn.</p>	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS5 Isadeiledd a Chyfraniadau gan Ddatblygwyr	<p>Mae'r polisi yn disgrifio sut a phryd y bydd goblygiadau cynllunio'n berthnasol. Mae un o'r gofynion yn ceisio cynnwys 'mesurau cadwraeth natur a lliniaru effeithiau, e.e. cynlluniau bioamrywiaeth' fel goblygiad, pan fo'n briodol.</p> <p>Nid yw'r polisi ei hun yn cefnogi datblygiad nac yn datgan y dylai datblygiad ddigwydd mewn lleoliadau penodol. Dim EAT yn bosib.</p>	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS6 Cynigion am brosiectau isadeiledd mawr	<p>Nid yw'r polisi ei hun yn cynnig datblygiad, yn hytrach mae'n sefydlu'r meini prawf i gynorthwyo'r Cyngor i benderfynu ar unrhyw gynnig am brosiectau isadeiledd mawr. Nod y polisi yw sicrhau bod unrhyw gynnig am brosiectau isadeiledd mawr yn cydymffurfio â gofynion darpariaethau deddfwriaethol Rheoliadau Cynefinoedd 2010. Dylai hwn ynghyd â Pholisi Strategol PS14 (Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol) ddarparu digon o ddulliau diogelu i sicrhau nad oes unrhyw EAT o ganlyniad i'r polisi hwn. Mae hi'n</p>	Nac oes	Nac oes

Polisiau'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	bosib cryfhau'r polisi drwy ofyn yn benodol i unrhyw gynnig am brosiectau isadeiledd mawr gynnal ARhC ar lefel prosiect.		
<p>Polisi Strategol PS7 Datblygiad yn ymwneud ag ynni Niwclear yn Wylfa</p>	<p>Nid yw'r polisi ei hun yn cynnig datblygiad yn ymwneud ag ynni niwclear, yn hytrach mae'n sefydlu'r meini prawf i gynorthwyo'r Cyngor i benderfynu ar unrhyw gynnig am ddatblygiad, pe byddai hynny'n digwydd.</p> <p>Ystyriwyd datblygiad niwclear posib yn Wylfa gan yr Adran Ynni a Newid Hinsawdd (DECC) yn y Datganiad Polisi Cenedlaethol (NPS) ar gyfer Cynhyrchu Ynni Niwclear (En-6), oedd yn ffurfio rhan o Ddatganiadau Polisi Cenedlaethol ar gyfer Isadeiledd Ynni. Roedd y NPS ar gyfer Cynhyrchu Ynni Niwclear yn amodol ar ARhC ac yn cynnwys adroddiadau manwl ar effeithiau posib datblygiad niwclear ar nifer o safleoedd posib, a oedd yn cynnwys Wylfa. Ni allai Adroddiad Safle ARhC ar gyfer Wylfa¹ ddiystyru effeithiau andwyol posib ar gyfanrwydd chwe safle Ewropeaidd (ACA Bae Cemlyn, AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid, ACA Y Fencai a Bae Conwy, AGA Bae Lerpwl, AGA Traeth Lafan ac AGA Ynys Seiriol) o ganlyniad i effeithiau ar adnoddau ac ansawdd dŵr, colli a darnio cynefinoedd (a rhywogaethau)/gwasgfa arfordirol, aflonyddwch (sŵn, golau a gweledol) ac ansawdd yr aer.</p> <p>Er mwyn ymdrin â'r sawl ansicrwydd a nodwyd yn lefel strategol yr ARhC, cynigiodd yr AP gyfres o fesurau osgoi a lliniaru i'w hystyried fel rhan o unrhyw ARhC ar lefel prosiect. Aseswyd gan yr ARhC y gallai gweithrediad effeithiol o'r mesurau lliniaru strategol hyn gynorthwyo i ymdrin â'r effeithiau andwyol a nodwyd ar gyfanrwydd Safle Ewropeaidd, ond bod angen ARhC ar lefel prosiect fanylach er mwyn dod i gasgliad ar eu heffeithiolrwydd.</p> <p>Y casgliad oedd "yn seiliedig ar brofiad yr ARhC, barn broffesiynol a'r cyngor</p>	<p>Nac oes</p>	<p>Nac oes</p>

¹Adran Ynni a Newid Hinsawdd (2010) Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd: Adroddiad Safle ar gyfer Wylfa. EN-6: Datganiad Polisi Cenedlaethol ar gyfer Cynhyrchu Ynni Niwclear (Drafft Diwygiedig).

²Ibid.

Polisiâu'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	<p>ymgynghorol a dderbyniwyd gan Ymgynghorai Statudol, mae'n rhesymol dod i gasgliad y gallai'r mesurau a awgrymir fod yn ddigonol i osgoi a/neu liniaru'r effeithiau andwyol ar gyfanrwydd y Safleoedd Ewropeaidd a nodwyd. Fodd bynnag, yr unig ffordd y gellir canfod effeithiolrwydd y mesurau arfaethedig gyda sicrwydd yw drwy ARhC ar lefel prosiect, ble mae manylion penodol am ddatblygiadau a ffynonellau data cynradd ar gael. Dim ond drwy ARhC ar lefel prosiect y gellir dod i gasgliad yn hyderus nad oes dim effaith andwyol ar gyfanrwydd safle".</p> <p>Wrth ystyried canfyddiadau Adroddiad Safle ARhC ar gyfer Wylfa, argymhellir bod y polisi yn gofyn i unrhyw gynig am ddatblygiad yn ymwneud ag ynni niwclear yn Wylfa gwblhau ARhC ar lefel prosiect. Dylai'r ARhC ar lefel prosiect fod yn gyfarwydd â chanfyddiadau a chasgliadau Adroddiad Safle: ARhC ar gyfer Wylfa² ynghyd â'r ARhC ar gyfer CDLI Ynys Môn a Gwynedd. Os bydd yr argymhelliad hwn yn cael ei ymgorffori i'r polisi, yna bydd y broses sgrinio yn gallu dod i gasgliad na fydd gan y polisi hwn unrhyw EAT ar safleoedd Ewropeaidd.</p>		
<p>Polisi Strategol PS8 Darparu cyfle ar gyfer economi ffyniannus</p>	<p>Mae'r polisi yn nodi dulliau i hwyluso twf economaidd wrth geisio sicrhau bod yr amgylchedd naturiol ac adeiledig yn cael eu gwarchod a'u gwella. Mae'r polisi yn dyrannu 5 ha o dir at ddibenion cyflogaeth a busnes ar safleoedd yn neu ger Canolfannau Trefol Pwllheli a Phorthmadog. Byddai yn fwy priodol asesu'r effeithiau posib unwaith y bydd union natur a lleoliad y datblygiad yn hysbys. Mae hyn yn debygol o fod ar gael yn ystod y cam Adneuo unwaith y bydd polisiâu mewn mwy o fanylder a dyraniadau safle ar gael. Mae angen sgriniad ARhC pellach ar bolisiâu manwl a dyraniadau safle.</p>	<p>Oes</p>	<p>Oes</p>
<p>Polisi Strategol PS9 Economi'r Ymwelwyr</p>	<p>Mae'r polisi yn cefnogi datblygu'r diwydiant twristiaeth, wrth sicrhau cysondeb â'r economi a chymunedau lleol a sicrhau y gwarchodir yr amgylchedd naturiol, adeiledig a hanesyddol, ac yn benodol yr ardaloedd hynny sydd wedi'u dynodi'n rhyngwladol, yn genedlaethol ac yn lleol. Dylai hyn ynghyd â Pholisi Strategol PS14 (Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol) ddarparu digon o ddulliau diogelu i sicrhau nad oes EAT o ganlyniad i'r polisi hwn. Ar ben hynny, nid yw'r polisi ei hun yn datgan y dylai datblygiad</p>	<p>Nac oes</p>	<p>Nac oes</p>

Polisiâu'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	ddigwydd ac nid yw lleoliad y datblygiad yn hysbys ac efallai bydd hynny'n cael ei ddynodi mewn cynlluniau ar lefel is.		
Polisi Strategol PS10 Canol Trefi a manwerthu	<p>Mae'r polisi yn ymwneud â gosod gofynion i warchod a gwella hyfywra a bywiogrwydd canol trefi yn ardal y Cynllun i gydnabod eu swyddogaethau manwerthu, gwasanaethu a chymdeithasol.</p> <p>Mae'r polisi yn canoli datblygiad mewn ardaloedd trefol presennol ac yn annhebygol o gael EAT ar safleoedd Ewropeaidd.</p>	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS11 Darpariaeth tai gytbwys	<p>Mae'r polisi yn nodi maint y datblygiad fydd yn cael ei gyflwyno yn ystod oes y Cynllun. Mae'n darparu ar gyfer cyflwyno 7,665 annedd rhwng 2011 a 2026, fydd yn cael eu dosbarthu'n unol â Pholisiâu Strategol PS3 a PS4. Mae'n bosib i ddatblygiad ar y lefel hon gael sawl effaith ar safleoedd Ewropeaidd; fodd bynnag, mae'r arwyddocâd yn ddibynnol ar leoliad y datblygiad, llwybrau amgylcheddol a sensitifrwydd y derbynwyr. Mae posibilrwydd i ddatblygiad arfaethedig gael yr effeithiau canlynol ar safleoedd Ewropeaidd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ llygredd atmosfferig oherwydd cynnydd mewn traffig, allai ostwng ansawdd yr aer; ▪ lefelau cynyddol o aflonyddwch – gweithgarwch hamdden, llygredd sŵn a golau; ▪ lefelau cynyddol o echdynnu; dŵr wyneb sy'n rhedeg o'r tir a'r garthffosiaeth, allai ostwng ansawdd a lefelau dŵr; a ▪ cymryd tir, allai arwain at golli a darnio cynefinoedd. 	Oes	Oes
Polisi Strategol PS12 Tai Fforddiadwy	Mae'r polisi yn ceisio sicrhau lefel briodol o ddatblygiadau tai ac yn nodi'r gofyniad am ddatblygiadau tai yn yr Is-ganolfan Ranbarthol, y Canolfannau Gwasanaeth Trefol, y Canolfannau Gwasanaeth Lleol a datblygiadau tai sydd â thair uned neu fwy yn y Pentrefi Gwasanaeth. Ni fydd y polisi ei hun yn arwain at ddatblygiad. Dim EAT yn bosib.	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS13 Llety Sipsiwn a Theithwyr	Mae'r polisi yn nodi dulliau i gyfarch anghenion Sipsiwn a Theithwyr, nawr ac yn y dyfodol, drwy ddiogelu safleoedd presennol a darparu tir ar gyfer lleiniau ychwanegol. Byddai yn fwy priodol asesu'r effeithiau posib unwaith y bydd union natur a lleoliad y lleiniau ychwanegol yn hysbys. Mae hyn yn debygol o fod ar gael yn ystod y cam Adneuo	Nac oes	Nac oes

Polisiâu'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	unwaith y bydd polisiâu mewn mwy o fanylder a dyraniadau safle ar gael. Mae angen sgriniad ARhC pellach ar bolisiâu manwl a dyraniadau safle.		
Polisi Strategol PS14 Gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol	Mae'r polisi yn ceisio rheoli datblygu er mwyn gwarchod a lle bo'n bosib, gwella amgylchedd naturiol, cefn gwlad ac arfordir nodedig Ardal y Cynllun, ac mae'n nodi sawl ffordd o gyflawni hyn. Yn ogystal, ei nod yw diogelu rhywogaethau a warchodir a gwella eu cynefinoedd.	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS15 Diogelu a gwella asedau diwylliannol a threftadaeth	Mae'r polisi yn ceisio diogelu a gwella asedau diwylliannol a threftadaeth. Dim EAT yn bosib ar safle Ewropeaidd.	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS16 Technoleg ynni adnewyddadwy	<p>Mae'r polisi yn ceisio sicrhau bod Ardal y Cynllun, ble bynnag y bo'n bosib ac yn hyfyw, yn cyflawni ei photensial fel ardal flaengar i fentrau'n seiliedig ar dechnolegau ynni adnewyddadwy neu ynni carbon isel. Mae posib i ddatblygiadau ynni adnewyddadwy ac ynni carbon isel gael EAT ar safleoedd Ewropeaidd; fodd bynnag, mae'r polisi yn sicrhau nad yw gosodiadau mewn ardaloedd gaiff eu cynnwys mewn dynodiadau cadwraeth natur rhyngwladol, yn unol â Pholisi SP14, yn peryglu amcanion y dynodiadau naill ai'n unigol neu'n gronnus.</p> <p>Er mwyn cryfhau'r dull lliniaru a gynhwysir yn y polisi, argymhellir y dylid diwygio pwynt dau fel a ganlyn:</p> <p>2. <i>'sicrhau nad yw gosodiadau, naill ai'n unigol neu'n gronnus, yn unol â SP14, yn peryglu amcanion ardaloedd gaiff eu cynnwys mewn dynodiadau cadwraeth natur rhyngwladol, cenedlaethol neu leol.'</i></p>	Nac oes	Nac oes

Polisiâu'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	Dylai dull lliniaru'r polisi ynghyd â'r gofyn deddfwriaethol am ARhC ar lefel prosiect sicrhau nad oes unrhyw EAT o ganlyniad i'r polisi hwn.		
Polisi Strategol PS17 Rheoli gwastraff	<p>Mae'r polisi yn ceisio sicrhau bod digon o dir ar gael ar gyfer rhwydwaith o gyfleusterau gwastraff sy'n bodloni ymrwymiadau rhanbarthol a lleol yn unol â gofynion Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru.</p> <p>Mae'n bosib i ddatblygiadau rheoli gwastraff gael effaith ar safleoedd Ewropeaidd, ac mae arwyddocâd hynny yn ddibynnol ar natur, graddfa a lleoliad y datblygiad ynghyd â llwybrau amgylcheddol a sensitifrwydd y derbynwyr. Byddai yn fwy priodol asesu effeithiau posib cyfleusterau rheoli gwastraff unwaith y bydd union natur, graddfa a lleoliad y datblygiad yn hysbys.</p>	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS18 Mwynau	Mae'r polisi yn amlinellu nifer o ofynion i sicrhau cyflenwad parhaus o fwynau, sy'n cynnwys diogelu adnoddau agregau y gwyddys amdanynt. Nid yw'r polisi yn cynnig unrhyw ddatblygiad mwynau felly mae'n annhebygol o achosi EAT. Byddai ymdrin ag effeithiau posib datblygiadau mwynau ar safleoedd Ewropeaidd ar lefel y prosiect yn fwy priodol unwaith y bydd union natur, graddfa a lleoliad y datblygiad yn hysbys. Dim EAT yn bosib.	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS19 Yr Iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig	Mae'r polisi yn ceisio caniatáu datblygiad sydd yn cefnogi a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg. Ni fydd y polisi ei hun yn arwain at ddatblygiad. Dim EAT yn bosib.	Nac oes	Nac oes
Polisi Strategol PS20 Isadeiledd Cymunedol	Mae'r polisi yn sefydlu'r meini prawf i ddarparu isadeiledd ar gyfer datblygiadau a gynigir drwy Bolisiâu eraill y Strategaeth a Ffafrir. Bydd unrhyw ardrawiadau a gyfyd o'r polisi hwn yn sgil datblygiadau a gynigir mewn polisiâu eraill, felly asesir na fydd unrhyw EAT.	Nac oes	Nac oes

Polisiâu'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
<p>Polisi Strategol PS21 Technoleg Gwybodaeth a chyfathrebu</p>	<p>Mae'r polisi yn cefnogi datblygu isadeiledd sy'n ceisio ehangu neu wella cysylltedd drwy dechnoleg cyfathrebu presennol a thechnoleg sydd ar fin ei chyflwyno, h.y. band eang cyflymder uchel, ffonau symudol a datblygiadau ym mhob rhan o Ardal y Cynllun yn amodol ar ddulliau diogelu priodol. Nid yw'r polisi ei hun yn cynnig unrhyw ddatblygiad penodol, yn hytrach mae'n cefnogi math arbennig o ddatblygiad fyddai'n gallu cael EAT ar safleoedd Ewropeaidd. Byddai ymdrin ag effeithiau posib cynigion am dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu ar safleoedd Ewropeaidd ar lefel y prosiect yn fwy priodol unwaith y bydd union natur, graddfa a lleoliad y datblygiad yn hysbys. Ystyrir bod Polisi PS14, ynghyd â'r gofyn am ARhC ar lefel prosiect, yn darparu diogelwch digonol ar gyfer safleoedd Ewropeaidd. Dim EAT yn bosib.</p>	<p>Nac oes</p>	<p>Nac oes</p>
<p>Polisi Strategol PS22 Cludiant cynaliadwy, datblygiad a hygyrchedd</p>	<p>Nod y polisi yw annog datblygiad fydd yn lleihau'r angen i deithio ac mae'n ceisio cefnogi gwelliannau i drafnidiaeth sy'n mwyhau hygyrchedd drwy'r holl ddulliau cludiant, ond yn enwedig ar droed, beicio a chludiant cyhoeddus. Mae'r polisi hefyd yn pennu/diogelu tir ble bo'n briodol er mwyn hwyluso'r cynlluniau cludiant strategol allweddol canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A487 Ffordd Osgoi Dinas – Bontnewydd – Caernarfon ▪ Croesi Afon Menai <p>Yn ogystal, mae'r polisi yn gofyn am gyflwyno'r elfennau isadeiledd cludiant allweddol a ganlyn fel rhan o gynlluniau datblygu isadeiledd mawr:</p> <p>A5025 Y Fali i Wylfa / Amlwch i Wylfa a gwelliannau isadeiledd cludiant eraill sy'n gysylltiedig â datblygiad niwclear newydd yn Wylfa.</p> <p>Mae posibilrwydd i'r polisi gael yr effeithiau canlynol ar safleoedd Ewropeaidd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ llygredd atmosfferig, allai ostwng ansawdd yr aer; ▪ lefelau cynyddol o aflonyddwch – gweithgarwch hamdden, llygredd sŵn a golau; ▪ lefelau cynyddol o echdynnu ; dŵr wyneb sy'n rhedeg o'r tir a'r garthffosiaeth, allai ostwng ansawdd a lefelau dŵr; a 	<p>Oes</p>	<p>Oes</p>

Polisiau'r Strategaeth a Ffafrir	Effeithiau posib y Polisi	Posibilrwydd o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT) unigol?	Posibilrwydd am gyfuniad o Effeithiau Arwyddocaol Tebygol (EAT)?
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cymryd tir, allai arwain at golli a darnio cynefinoedd. 		